

Täysistunto

Tiistai 21.9.2021 klo 14.01—21.27

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 21.27.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (14.01—15.58 ja 19.58—21.27), puhemies Anu Vehviläinen (15.58—17.57) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (17.57—19.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 44, 45/2021 vp.

3. Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennysvaali

Vaali VAA 70/2021 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston jäseneksi edustaja Mikko Ollikaisen.

4. Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

Valtioneuvoston selonteko VNS 4/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle muut erikoisvaliokunnat voivat antaa lausunnon 12. päivä marraskuuta 2021 mennessä.

Sisäministeri Maria Ohisalon kymmenenminuuttisen esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään 5 minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on myös enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suositaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi puhemies voi halutessaan myöntää harkitsemassaan järjestyksessä vastauspuheenvuoroja joko yhden minuutin tai kahden minuutin mittaisina. Lä-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

hetekeskusteluun varataan tässä ensi vaiheessa enintään 2,5 tuntia. — Ja nyt ministeri Ohi-salo, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.04 Sisäministeri Maria Ohisalo (esittelypuheenvuoro): Kiitokset, arvoisa puhemies! Selonteko ja eduskunnan siitä antama päätös linjaavat Suomen sisäisen turvallisuuden politiikkaa pitkäjänteisesti. Tämä on järjestyksessään toinen sisäisen turvallisuuden selonteko ja vakiinnuttaa sisäisen turvallisuuden selonteon asemaa ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä viime viikolla täällä isossa salissa käsitellyn puolustuselonteon rinnalla. Selonteot käsittelevät pääosin samoja ilmiöitä, onhan sisäisellä ja ulkoisella turvallisuudella voimakas keskinäisriippuvuus. Tämä on käynyt varsin ilmeiseksi esimerkiksi korona-kriisin aikana, joka on ollut ennen kaikkea kansanterveydellinen kriisi mutta ulottunut käytännössä kaikille yhteiskunnan ja elämän osa-alueille, niin myös sisäiseen turvallisuuteen.

Haluan tässä yhteydessä kiittää työhön osallistunutta parlamentaarista seurantaryhmää. Vaikka selonteko itsessään on valtioneuvoston, on tärkeää, että käymme keskustelua sisäisen turvallisuuden tilanteesta eduskuntaryhmien kesken laajemmin. Työ Suomen sisäisen turvallisuuden kehittämiseksi on pitkäjänteistä, eikä se kuulu vain tälle hallitukselle.

Arvoisa puhemies! Suomen sisäisen turvallisuuden politiikan tulee perustua ennaltaehkäisyyn. Se on sekä taloudellisesti että inhimillisen hyvinvoinnin näkökulmasta järkevää. Nyt lähtötilanteessa Suomi on maailman turvallisin maa. Tavoitteena on, että vuonna 2030 Suomi on edelleen maailman turvallisin maa. Lisäksi tavoitteena on varmistaa turvallisuuden kehittyminen niin, että Suomi on tulevaisuudessa entistä turvallisempi maa kaikille ihmisille ja ihmisryhmille, eli vähentää ihmisten välistä eriarvoisuutta turvallisuudessa.

Selonteon tausta-aineisto osoittaa, että turvallisuusongelmat kasautuvat voimakkaasti eri ihmisryhmille. Puhutaan niin sanotusta huono-osaisuuden kasautumisesta. Koulutuksella on voimakas yhteys työllisyyteen ja toimeentuloon ja epäsuorasti myös esimerkiksi terveydelliseen hyvinvointiin. Espoolainen diplomi-insinööri mies elää tilastojen perusteella todennäköisesti 12 vuotta pidempään kuin pienituloinen, matalammin koulutettu mies Kajaanissa. Vastaavasti rikokset ja onnettomuudet eivät jakaudu tasaisesti koko väestölle, vaan pienelle joukolle ihmisiä sattuu suuri osa onnettomuuksista ja rikoksista. Vastaavasti rikosten tekijöiden taustalla on kasautunutta huono-osaisuutta. Tämän kehityksen olemme selonteossa tunnistanee, ja tämä kehitys meidän päättäjien on osaltamme katkaistava.

Keskustelimme viime viikolla täällä kyselytunnilla muun muassa jengirikollisuudesta. Järjestäytynyt rikollisuus tarvitsee kasvaakseen otollista rekrytointimaaperää, ja sitä torjumme parhaiten yhteiskunnallista osallisuutta vahvistamalla. Samoin esimerkiksi ihmis-kaupparikollisuuden tai paperittomuuden torjunta ehkäisevät varjoyhteiskunnan syntyä ja siten auttavat pitämään Suomea maailman turvallisimpana maana.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa selonteosta esiin joitain poimintoja, jotka ansaitsevat mielestäni eduskunnan erityistä huomiota.

Ensinnäkin selonteossa todetaan, että viranomaisten työn turvallisuus varmistetaan. Tämä tarkoittaa varusteita, koulutusta ja työskentelytapoja mutta myös viranomaisten nauttiman luottamuksen ylläpitämistä ja vahvistamista. Luottamusta on vahvistettava erityisesti niiden ihmisryhmien osalta, joiden luottamus viranomaisiin on nyt heikoin. Tämä

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

rakentaa yhteiskuntarauhaa ja yhteenkuuluvuutta, joka on tärkeää niin sisäiselle kuin ulkoisellekin turvallisuudelle.

Toinen asia, jonka haluan nostaa selonteosta esiin, on turvallisuuden sukupuolittuneisuus. Tapaturmista ja onnettomuuksista suurin osa sattuu miehille. Samoin rikosten tekijöistä suurin osa on miehiä. Toisaalta naisten kohtaama lähisuhdeväkivalta on Suomessa yleisempää kuin Euroopassa yleensä.

Päihteet ovat nekin keskusteluttaneet arvoisia edustajia säännöllisesti. Selonteko ja sen tausta-aineistot antavat nostamallenne huolelle katetta. Henkirikosten osapuolista yli 60 prosenttia on joko alkoholin tai muiden päihteiden ongelmakäyttäjiä. 80 prosenttiin henkirikoksista on liittynyt alkoholi. Päihteiden haittojen torjunnalla ja hoitoon pääsyillä onkin mitä suurin merkitys Suomen sisäiselle turvallisuudelle. Nämä, kuten muutkin taustatekijät, on tärkeää tunnistaa, jotta myös ennaltaehkäisyn keinot ovat vaikuttavia.

Arvoisa puhemies! Sisäisen turvallisuuden kokonaiskuva ei muodostu ainoastaan rikoksista ja syrjäytymisestä. Suomi valvoo Euroopan unionin pisintä ulkorajaa. Tuohon tehtävään hallitus on osoittanut kaudellaan Rajavartiolaitokselle esimerkiksi rahoitusta teknisen maarajan valvonnan uusimiseksi ja tärkeisiin kalustoinvestointeihin.

Maahanmuuttopolitiikalla edistetään Suomen elinvoimaisuutta ja toteutetaan kansainvälisiä velvoitteita. Sujuvat maahanmuuttopalvelut vastaavat yhteiskunnan ja asiakkaiden tarpeisiin. Maahanmuuttoa koskevassa keskustelussa on hyvä muistaa, että Suomeen suuntautuvasta muuttoliikkeestä yli 90 prosenttia on työ-, perhe- ja opiskeluperäistä. Maahanmuutto ei itsessään ole sisäisen turvallisuuden kysymys, mutta selonteossakin todetaan, että sääntelemättömänä muuttoliike voi aiheuttaa epävakautta valtioiden sisällä ja välillä.

Hätäkeskuslaitos vastaanottaa vuosittain noin 3 miljoonaa puhelua, joista se välittää viranomaisille noin 1,4 miljoonaa tehtävää. Useimmiten tehtävät sijoittuvat sinne, missä on myös eniten ihmisiä. Meidän on kuitenkin huolehdittava myös harvaan asuttujen alueiden turvallisuudesta ja palveluista. Tässä työssä esimerkiksi sopimuspalakunnilla ja viranomaisten yhteistyöllä on aivan keskeinen merkitys, kuten Kalajoen suurpalon yhteydessä saimme huomata. Hätäkeskusten välittämistä tehtävistä noin 60 prosenttia on ensihoitotehtäviä. Tämäkin osaltaan kuvastaa sitä, että sisäinen turvallisuus ei ole vain sisäisen turvallisuuden viranomaisten tehtävä vaan, kuten tilastot osoittavat, myös mitä suurimmassa määrin terveydenhuollon ammattilaisten tehtävä.

Arvoisa puhemies! Arkisten turvallisuuskysymysten, kuten kaatumisten, liukastumisten ja muiden onnettomuuksien tai rikosten, lisäksi sisäinen turvallisuus on varautumista suuriin turvallisuushyökkäyksiin. Luontokato ja ilmastonmuutos vaikuttavat ruokahuoltoon ja sitä kautta huoltovarmuuteen. Myrskyt, tulvat ja tulipalot maailmassa ovat jo kuluneena kesänä osoittaneet, millaisiin uhkiin meidän on oltava varautuneita myös täällä Suomessa.

Hybridivaikuttaminen haastaa medialukutaitoamme ja kykyämme tunnistaa vaikutuspyrkimykset. Yhteiskunnalliseen keskusteluun kuuluu voimakkaatkin erimielisyydet, mutta vihaa ruokkiva ja epäinhimillistävä puhe eivät ole erimielisyyden ilmausta. Sosiaalisen median algoritmit ruokkivat vastakkainasettelua ja poleemista keskustelua, jota jopa valtiolliset toimijat pyrkivät hyödyntämään heikentääkseen sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Teknologian kehitys tuo valtavasti mahdollisuuksia, mutta nuo mahdollisuudet on hyödynnettävä asettamatta yhteiskuntaa alttiiksi kyberrikoksille ja -hyökkäyksille. Teknologinen kehitys ei saa myöskään aiheuttaa eriarvoistumisen kasvua, kun peruspalvelut karkaavat palveluportaaleihin ja asiakastyöhön haetaan tuottavuutta automaation ja digitalisaation keinoin.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Arvoisa puhemies! Selonteossa todetaan viranomaistoiminnan resurssitarpeet arvioituna vuoden 2030 tasossa eduskunnan edellyttämällä tavalla. Tarpeiden mukaista rahoitusta ei voida täysin saavuttaa lähivuosina johtuen valtiontalouden kestävyysshaasteista ja kehysrajoitteista. Sama pätee käytännössä kaikilla valtiontalouden alueilla. Hallitus tukee tarpeiden mukaista resurssikehitystä ja sisäisen turvallisuuden viranomaispalveluiden rahoitusta valtiontalouden kulloinkin mahdollistamissa rajoissa. Osa selonteon tavoitteista on kuitenkin saavutettavissa ilman lisäyksiä resursseihin. Näitä ovat erityisesti toimintatapoihin liittyvät asiat.

Rahoituksesta puhuttaessa on huomioitava, että työllisyys, koulutus, hyvinvointi ja väestön terveys vähentävät erilaisia turvallisuusongelmia, jolloin palveluiden tarvekin pienee. Hallituksen päätökset panostaa näihin alueisiin ovat siten panostuksia myös sisäiseen turvallisuuteen. Ennaltaehkäisevän työn lisääminen sekä teknologian hyödyntäminen hillitsevät osaltaan kustannusten nousupainetta, vaikka se toisaalta edellyttää myös itsessään panostuksia.

Lopuksi haluan vielä kiteyttää ja korostaa, että sosiaalinen pahoinvointi, syrjäytyminen ja ongelmien kasautuminen ovat yhä Suomen sisäisen turvallisuuden suurimpia uhkia. Turvallisuuden parantaminen liittyykin enenevässä määrin siihen, että parannetaan haavoittuvimmassa ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilannetta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäisyyn. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Ja nyt ryhmäpuheisiin. — Edustaja Heinäluoma.

14.14 Eveliina Heinäluoma sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäisen turvallisuuden selonteon tilannekuva maamme turvallisuustilanteesta osoittaa Suomen olevan suurelle enemmistölle turvallinen maa. Suomalainen yhteiskunta perustuu kansalliseen laajaan turvallisuuteen, keskinäiseen luottamukseen ja vahvaan demokratiaan. Turvallisuuden ydinasia on, että näistä yhteiskunnan perusarvoista pystytään pitämään kiinni. Eheä ja toimintakykyinen yhteiskunta on rokotettu myös uusia turvallisuusuhkia vastaan.

Rikollisuuden määrä on ollut Suomessa laskussa 30 vuotta. Haasteita on kuitenkin monia. Vakava rikollisuus on keskittynyt melko pienelle toimijajoukolle. Erityisen huomionarvoista kuitenkin on, että syrjäytyminen lisää riskiä paitsi rikosten tekemiseen myös niiden uhriksi joutumiseen. Päihteiden merkitys kaikessa rikollisuudessa on keskeinen, eritoten väkivaltarikollisuudessa, josta esimerkkinä henkirikokset, joissa 80 prosentissa alkoholi on kuvassa mukana.

Järjestäytynyt rikollisuus saa yhä kovempia muotoja. Poliisien kokemuksen mukaan aseita tulee vastaan paljon aikaisempaa enemmän. Siinä, missä aiemmin matkassa on ollut teräase, nyt mukana kannetaan yhä useammin ampuma-asetta. Tähän kehitykseen on reagoitava voimakkaasti, jotta pystymme huolehtimaan myös poliisiemme omasta turvallisuudesta.

Tämän salin molemmilla laidoilla on ollut halua kääntää poliisien määrä kasvuun. Tämä on tärkeä asia. Sosiaalidemokraatit pitävät tärkeänä pitkäjänteisen rahoituksen turvaamista poliisien määrän nostamiseksi [Arto Satosen välihuuto] hallitusohjelman määrittelemälle tasolle ja siitä eteenpäin. Tässä on huomioitava poliisin monimutkaistuva toimintakenttä ja lisääntyvien tehtävien turvaaminen myös jatkossa.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Samalla kun meidän pitää huolehtia pehmeistä turvallisuustoimista — hyvinvointipalveluiden laadusta ja saatavuudesta sekä yhteiskunnan turvaverkoista — meidän on turvattava yhteiskunnan viranomaisten suorituskyky väkivaltaisista ääriliikkeistä, terrorismista ja muista poikkeuksellisen kovia turvallisuushuhkia vastaan. Kova ja pehmeä kulkevat aina rinnakkain. [Leena Meren välihuuto]

Arvoisa puhemies! Nuorten tekemät rajut väkivallanteot ovat vain jäävuoren huippu nuorten pahoinvoinnista. Lapsuudessa ja nuoruudessa koettu rikollisuus, traumat ja kaltoinkohtelu, kuten perheväkivalta tai kiusaaminen, kohottavat riskiä rikosten tekemiselle ja uhriksi joutumiselle myös aikuisiässä. Myöskään koronaviruksen vaikutuksia lapsiin ja nuoriin ei ole varaa aliarvioida. Siksi tämän tulevaisuuteen katsovan selonteon ytimessä on se, miten me pystymme tukemaan lapsia ja nuoria. Ongelmaketjut on saatava poikki varhaisessa vaiheessa. Esimerkiksi Ankkuri-toiminnassa nuorille ja heidän perheilleen tarjotaan moniammatillisen tiimin toimesta tukea ja ohjausta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Arvoisa puhemies! Sisäisen turvallisuuden selonteon keskiössä on kysymys viranomaisresurssien riittävydestä, oli sitten kyse pelastustoimesta, hätäkeskustyöstä, rajavalvonnasta tai maahanmuuton hallintaan liittyvästä viranomaistyöstä. Resurssien riittävyys on ollut koko sisäisen turvallisuuden kentän poikkileikkaava haaste jo ennen nykyistä hallituskautta. Myös koronaviruksen on osoitus siitä, kuinka nämä sisäisen turvallisuuden viranomaiset ovat usein yllättävissä tilanteissa etulinjassa taistelemassa niin maailmanlaajuisista pandemiasta kuin rajat ylittävää huumorikollisuuttakin vastaan. Viranomaisten onnistuminen näissä tilanteissa pitää varmistaa pitkäjänteisen, kestävästi rahoituksen kautta.

Arvoisa puhemies! Samalla kun turvaamme koko yhteiskunnan turvallisuutta pitkäjänteisesti, meidän on kyettävä panostamaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ryhmien turvallisuuteen, ratkomaan olemassa olevia turvallisuushaasteita ja ennaltaehkäisemään tulevia ongelmia.

Toivomme, että selonteko eduskunnan valiokuntien käsittelyssä entisestään vahvistuu ja luo hyvän yhteisen pohjan kansallisen turvallisuuden ylläpitämiselle myös tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Rantanen, Mari.

14.19 Mari Rantanen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään käsiteltävä sisäisen turvallisuuden selonteko on järjestyksessään toinen. Ensimmäinen selonteko käsiteltiin eduskunnassa perusteellisesti, ja eduskunta hyväksyi vuonna 2017 yksimielisesti hallintovaliokunnan mietinnön, joka asetti selkeät ohjeet seuraavan selonteon valmisteluun. Valitettavasti näyttää siltä, että eduskunnan tahtotila ei välittynyt Marinin hallitukselle ja valmistelusta vastaavalle ministeri Ohisalolle.

Selonteko suorastaan huokuu lähinnä vihervasemmistolaisesta ideologiasta uuskieliseen päiviin. Suomen turvallisuuden suurimpina uhkina pidetään syrjäytymistä, ilmastonmuutosta, syrjintää, ihmiskauppaa ja viharikoksia. Selonteko vilisee vihervasemmistolaisista termistöä ”paperittomista” ”maalittamiseen”. Sellaiset turvallisuushuhat kuin esimerkiksi terrorismi, katujengit, huumausainerikollisuus, seksuaalirikokset, järjestäytyneet rikollisuus ja maahanmuutto ovat jääneet vihermankelin läpi käyneessä selonteossa varsin vähälle huomiolle, siitäkin huolimatta että viranomaiset ovat näistä huolissaan. [Vasemmalta:

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Kyllä ne sieltä löytyvät!] Kehdataanpa siellä jopa suoraan väittää, ettei maahanmuutto itsessään ole sisäisen turvallisuuden kysymys.

Selonteko itse asiassa kertoo, että maahanmuutolla edistetään suomalaisen yhteiskunnan elinvoimaisuutta ja Suomi houkuttelee osajia. Miksi sitten vieraskielisten osuus sosiaaliturvan käytössä sen kuin kasvaa? Esimerkiksi Helsingissä vieraskielisille maksetaan jo yli 50 prosenttia toimeentulotuista. Osajien eli erityisasiantuntijastatuksella oleskelulupaa hakeneiden osuus vuosittaisista hakemuksista on vain murto-osa. Kenen etua palvelee tällainen vääristely? Vääristely itse asiassa selonteossa mainitaan yhdeksi informaatiovaihuttamisen uhkakuvaksi. [Eduskunnasta: Ohhoh! — Niinpä!] Valitettavasti on niin, että jos tosiasioita ei tunnusteta, ei ole ratkaisujakaan, ja näin kävi nyt myös sisäisen turvallisuuden selonteossa. Ideologisesti epämiellyttävät faktat suljetaan pois, ei esitetä ratkaisuja ja kuvitellaan, että kukaan ei huomaa, mitä ympärillä tapahtuu.

Arvoisa puhemies! Selonteon ansioksi voidaan lukea se, että tällä kertaa koko rikosketju poliisista Rikosseuraamusvirastoon on mainittuna. Lisäksi siinä tunnustetaan täysin oikein, että laadukkaat palvelut edellyttävät riittäviä voimavaroja. Selonteko myös listaa viranomaisten tunnistamia kehittämiskohteita. Heti näiden jälkeen selonteossa kuitenkin todetaan, että riittävät palvelut turvataan, jos valtiontaloudelliset edellytykset sen sallivat. Kuten hyvin tiedämme julkisen talouden suunnitelmasta ja ensi vuoden budjetista, Marinin hallitus ei suinkaan ole kohentamassa sisäisen turvallisuuden tilaa.

Arvoisa puhemies! Sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen on yksi tärkeimmistä valtion tehtävistä. Me tarvitsemme jokaista sisäisen turvallisuuden viranomaista. Me tarvitsemme palveluja niin kaupungeissa kuin myös haja-asutusalueilla. Ampuma-aseen kanssa riehuja, tulipalo tai huumeongelmat ovat aivan yhtä vaarallisia maalla kuin kaupungissa. Se, mihin valtion varat käytetään, on arvokysymys. Sisäministeriön ja oikeusministeriön hallinnonalojen rahoitus on vuosittain noin kaksi ja puoli miljardia, joka ei ole riittävä tässä ajassa ja toimintaympäristössä. Suomi syyttää kolme ja puoli miljoonaa euroa päivässä kehitysapuun — vain 20 päivän kehitysapu riittäisi kattamaan sisäministeriön ja oikeusministeriön rahoitustarpeet. Rahaa siis olisi, mutta hallitus ei selvästikään ole halukas käyttämään sitä suomalaisten turvallisuuden hyväksi vaan keskittyy paljon mieluummin maailmanparantamiseen.

Arvoisa puhemies! Ei voikaan kuin ihmetellä, mihin parlamentaarista seurantaryhmää ylipäänsä tarvittiin, kun selonteko kuitenkin laadittiin hallituksen ideologisista lähtökohdista. Perussuomalaiset jättivät eriävän mielipiteen seurantaryhmän työhön. Emme voi alikirjoittaa selontekoa, sillä se ei edusta parlamentaarista näkemystä eikä tilannekuvaa eikä ota huomioon riittävällä tavalla eduskunnan yksimielistä tehtävänantoa ja ohjetta vuodelta 2017. Mielestämme selontekojen määrää ja myös prosessia olisi syytä pohtia. Emme näe mielekkääksi järjestää seurantaryhmiä, jos näkemyksiä ei ole tarkoitukseen sovittoa yhteen. Esitämmekin vilpittömänä toiveena, että jatkossa selonteot joko tehdään hallituksen voimin tai vaihtoehtoisesti pyritään löytämään tapa, jossa haetaan puolueiden kesken ihan oikea yhteisymmärrys virkamiesvalmistelun pohjalta.

Arvoisa puhemies! Lainaan tähän loppuun entisen Puolustusvoimain komentajan Gustav Hägglundin vuonna 2015 antamaa haastattelua Helsingin Sanomille, jossa hän pohtii muun muassa sitä, ovatko suomalaiset hukanneet kykynsä tarkastella maailmaa realistisesti. [Puhemies koputtaa] Hägglund toteaa seuraavasti: ”Maailman parantaminen ei voi olla näin pienen kansan tehtävä. Meidän vaikutuksemme maailman menoon on promillen luokkaa. Sekin hieman yläkanttiin laskettu. [Puhemies koputtaa] Meidän tärkein tehtävämme

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

on huolehtia tästä maasta, suomalaisten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista. Kukaan muu ei sitä tee.”

Arvoisa puhemies! [Puhemies koputtaa] Edellä Hägglundin esittämän viisaan ajatuksen tulisi palata jokaisen päättäjän punaiseksi langaksi, ja sitä tulisi alkaa seurata jo nyt tämän selonteon käsittelyssä. — Kiitos. [Aki Lindén: Hägglund oli rauhanturvatehtävissä monta vuotta! — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Talvitie.

14.25 Mari-Leena Talvitie kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomi on yksi maailman turvallisimpia maita. Kokoomus haluaa Suomen olevan sitä myös tulevaisuudessa. Afganistanin tilanne on osoitus siitä, että kansainvälisissä turvallisuuteen vaikuttavissa ilmiöissä voi tapahtua äkillisiäkin muutoksia. Turvallisuus ei ole itsestäänselvyys. Se tarvitsee jatkuvasti toimenpiteitä. Hallituksen turvallisuuspuhe ja -tavoitteet eivät yksin riitä, tarvitaan myös turvallisuustekoja.

Sisäisen turvallisuuden kysymykset ovat vahvasti sidoksissa ulkoisen turvallisuuden ilmiöihin sekä sosiaali- ja sivistyspolitiikkaan mutta myös elinkeino- ja talouspolitiikkaan. Ehkäisemällä kiusaamista ja syrjäytymistä sekä vahvistamalla yhteisöllisyyttä ja harrastusmahdollisuuksia ehkäisemme rikollisuutta ja muita turvallisuutta uhkaavia ilmiöitä.

Sisäisen turvallisuuden selonteko sisältää paljon hyviä elementtejä, kuten ennaltaehkäiseviä toimia. Selonteon heikkous kuitenkin on, että painotus ennaltaehkäiseviin toimiin tapahtuu perinteisten, niin sanotun kovan turvallisuuspuolen keinojen kustannuksella. Tämän vuoksi kokoomus ei parlamentaarisessa seurantaryhmässä voinut täysin yhtyä selonteon sisältöön. Ryhmämme katsoo, että selonteko ei ota riittävällä tavalla kantaa sisäisen turvallisuuden kysymyksiin, jotta se vastaisi eduskunnan tahtotilaan eli hallintovaliokunnan mietinnössä 5/2017 edellytettyihin tavoitteisiin. Sisäisen turvallisuuden hoitamisessa tarvitaan sekä pehmeitä että kovia keinoja, rakkautta ja rajoja, ennaltaehkäisyä ja jälkitoimia.

Arvoisa puhemies! Sisäisen turvallisuuden kannalta keskeisiä ovat turvallisuusviranomaistemme riittävät resurssit ja toimivaltuudet. Ammattilaisemme poliisissa, Rajavartiolaitoksessa, Tullissa, Hätäkeskuksessa ja muissa turvallisuusviranomaisissamme tekevät päivittäin, 24/7, arvokasta työtä suomalaisten turvallisuuden eteen. Vähintä, mitä me vastuunkantajat voimme tehdä, on osoittaa heille toimivat ja riittävät toimintaedellytykset.

Aiemmin yhteisesti sekä selonteossa asetettu tavoite on nostaa poliisien määrä 8 200:aan vuoteen 2030 mennessä. Hallitusohjelman tavoite on 7 500 poliisia ensi vuoteen mennessä. Valitettavasti hallituksen sanat ja teot ovat keskenään räikeässä ristiriidassa. Hallituksen budjettiesityksessä poliisin resursseiksi on 30 miljoonan euron vaje. On pakko kysyä: Miksi hallitus ei halua turvata poliisin nykyisiä perustoimintoja? Miksi poliisien määrä laskee, vaikka yhteisesti on sovittu sen nousevan?

Viime vaalikauden alusta poliisien koulutuspaikkojen määrää nostettiin silloisten kokoomuslaisten sisäministerien toimesta. Vuodesta 2017 asti poliisien määrä on noussut tasaisesti. Nyt lasku tapahtuu tilanteessa, jossa korona on lisännyt ihmisten avuntarvetta ja hälytysmääriä. Kokoomus ei hyväksy tinkimistä suomalaisten turvallisuudesta, ja tulemme vaihtoehtobudjetissamme esittämään hallituksen politiikalle vaihtoehdon, joka turvaa poliisien lisäksi koko rikosketjun resurssit. Kokoomus tulee esittämään lisärahoitusta oike-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

usvaltion toimijoiden kokonaisuuteen, jotta rikosketjun pullonkaulat poistuvat ja oikeus-turva voi toteutua.

Arvoisa puhemies! Koronakriisin aikana julkisuuteenkin noussut huolestuttava ilmiö on erityisesti suurissa kaupungeissa vakavoituva nuorisorikollisuus. Nuorten keskuudessa näköalattomuus on kasvanut ja väkivalta on raaempaa. Poliisi on tunnistanut Suomessa vaajaat kymmenen katujengiä ja varoitellut Ruotsin ja Tanskan virheiden toistamisesta. Nuorten väkivaltaan on puututtava ennakoivasti ja määrätietoisesti. Nuorille on annettava heidän tarvitsemaansa apua, tukea ja palveluita ripeästi ja oikea-aikaisesti. Samaan aikaan yhteiskunnan viestin nuorille on oltava kirkas: Lakia on noudatettava. Jokaisella rikoksella on seurauksia, jotka voivat olla vakavia iästä tai taustasta riippumatta.

Arvoisa puhemies! Järjestäytynyt rikollisuus on armoton rikollisuuden muoto, joka kansainvälistyy ja kasvaa Suomessa kovaa vauhtia. Vankiloissa jengirikollisuuden aseman vahvistuminen näkyy myös vanginvartijoihin kohdistuvana väkivaltana. Marinin hallitus on laiminlyönyt järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan. Sitä ei edes mainita yli 200-sivuisessa hallitusohjelmassa. Arvoisa hallitus, nyt on viimeinen hetki herätä torjumaan järjestäytynyttä rikollisuutta.

Kasvava ja arkipäiväistyvä huumeongelma tarvitsee tehokkaita puuttumiskeinoja. Kokoomuksen mielestä keskeistä on resursoida oikea-aikainen hoitoon pääsy ja vaikuttavat kuntoutuspalvelut jokaiselle päihde- ja huumeriippuvaiselle.

Arvoisa puhemies! Sisäinen turvallisuus on hyvinvoinnin peruskivi. Jotta lapset voivat käydä koulua, jokainen voi elää, opiskella, yrittää ja tehdä työtä, [Puhemies koputtaa] on elinympäristön ja yhteiskunnan oltava hyvä, toivoa luova ja turvallinen. Siksi kokoomuksen arvovalinta on Suomen ja suomalaisten turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Huttunen, Hanna.

14.30 Hanna Huttunen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on maailman mittakaavassa turvallinen maa. Emme kuitenkaan ole täälläkään pahalta piilossa. Arjen pitää olla turvallista jokaiselle suomalaiselle, kautta maan.

Turvallisuuden pitää tuntua. Ihmisen pitää tietää, että hän saa avun hätäänsä kohtuullisessa ajassa. Turvallisuuden pitää myös näkyä. Poliiseja ja poliisiautoja pitää näkyä kaikkialla Suomessa. Kyse on ihmisten ja maan eri osien välisestä tasa-arvosta.

Keskustalle on tärkeää, että poliisin voimavarat turvataan. Poliisin määrärahat ovat ensi vuonna suuremmat kuin aikoihin. Rahaa kohdennetaan poliisin läsnäoloon etenkin heikompien palvelujen alueilla. Jotakin on kuitenkin mennyt vuosien mittaan pieleen, kun rahat eivät koskaan riitä. Poliisin määrärahojen käyttö ja kohdentuminen tulisikin selvittää perusteellisesti yhteistyössä ministeriöiden ja Poliisihallituksen kanssa. Ongelmaa ei voida enää ohittaa. Meidän päättäjien on saatava selvyys siitä, miksi rahat eivät riitä kentälle asti. Tärkeää on, että poliisi on läsnä ihmisten arjessa niin kaupungeissa kuin maaseudulla. Poliisin palvelujen keskittämistä keskusta ei hyväksy.

Arvoisa puhemies! Jos jotain, niin turvallisuus on yhteistyötä. Poliisin, Rajavartiolaitoksen ja Tullin yhteistyö on kansainvälisestikin tunnustettu. Sitä tehdään saumattomasti myös kotimaakunnassani Pohjois-Karjalassa, siellä itärajan tuntumassa.

Rajavartijat tekevät työtä yötä päivää, he tekevät arvokasta työtä valvoessaan maamme rajoja. Rajavartiolaitos hoitaa myös poliisitehtäviä, etsintä- ja pelastustehtäviä sekä myös

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

ensihoitotehtäviä. Toimivan ja uskottavan rajavalvonnan avulla pystymme kitkemään järjestäytyneitä rikollisuutta sekä ihmissalakuljetusta.

Myös Tulli torjuu rikollisuutta ja suojaa yhteiskuntaa, ympäristöä ja suomalaisia. Ilman sen työtä kaduilla olisi kaupan huomattavasti enemmän laittomia lääkke- ja huumausaineita. [Jani Mäkelän välihuuto] Tullin pitää pystyä vielä paremmin puuttumaan verkossa liikkuviin huumeisiin, aseisiin, laittomiin lääkkeisiin, räjähteisiin ja muihin vaarallisiin esineisiin.

Arvoisa puhemies! Huolestuttavaa on lasten ja nuorten pahoinvoinnin lisääntyminen. Vuoden mittaan olemme nähneet, mihin se pahimmillaan voi johtaa. Toistuva ja vakava rikollisuus kasaantuu pienelle joukolle lapsia ja nuoria. Elämän alkutaipaleella koettu rikollisuus, traumat ja kaltoinkohtelu, kuten perheväkivalta tai kiusaaminen, kohottavat riskiä rikosten tekemiselle ja uhriksi joutumiselle myös aikuisiässä. Tähän pitää puuttua. Lapsia, nuoria ja perheitä pitää auttaa ajoissa. Siksi esimerkiksi perhekeskusten toiminta pitää laajentaa koko Suomeen.

Arvoisa puhemies! Maamme turvallisuus on myös merkittävä kilpailukykytekijä osavien ihmisten etsiessä uutta kotimaata ja investoivien yritysten etsiessä investointikohteita. Ihmiset ja yritykset arvostavat turvallisuutta ja vakautta, jota Suomi on voinut jo pitkään aikaa niille tarjota. Sisäisellä turvallisuudella on siis merkittävä rooli myös siinä, että taloutemme saadaan taas kasvuun.

Huolenpito turvallisuudesta on hallituksen ja eduskunnan tärkein tehtävä. Suomi tulee pitää turvallisena maana myös tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Holopainen, Hanna.

14.34 Hanna Holopainen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallisuudesta keskustellaan eduskunnassa kolmen valtioneuvoston selonteon kautta. Nämä ovat ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ja puolustusselonteko sekä nyt käsillä oleva selonteko sisäisestä turvallisuudesta.

Uhkakuvien muuttuminen on tuonut sisäisen turvallisuuden näkökulman yhä kiinteämmäksi osaksi kansallisen turvallisuuden kokonaisuutta. Laaja-alaisessa vaikuttamisessa pyritään hyödyntämään yhteiskunnan haavoittuvuuksia, ja siksi on entistä tärkeämpää huolehtia yhteiskunnan vakaudesta ja keskinäisen luottamuksen ilmapiiristä. Meidän on tärkeää muistaa, että vihamielinen vaikuttaminen voi kohdistua demokratian tärkeimpiin perusteisiin. Tavoitteena voi olla esimerkiksi horjuttaa luottamusta vaaleihin ja oikeusvaltioperiaatteeseen. Vihreä eduskuntaryhmä muistuttaa, että meidän päättäjien tulee olla erityisen vastuullisia, jotta me emme osaltamme edistä yhteiskuntarauhaa horjuttavaa epäluottamuksen ilmapiiriä ja valeinformaation levittämistä.

Myös ilmastonmuutos aiheuttaa kansalaisille turvallisuushkia, joihin on syytä varautua. Luontokato, luonnonkatastrofit, metsäpalot ja tulvat yleistyvät tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Suomi on maailman turvallisim maa. Tutkimusten mukaan yli 90 prosenttia suomalaisista tuntee olonsa turvalliseksi. Vajaa kymmenen prosenttia ei kuitenkaan koe samoin. Heillä turvattomuus ja pelko ovat vahvasti läsnä arjen kokemuksissa. Häiriöt, onnettomuudet ja rikokset jakautuvat epätasaisesti väestössä. Aivan liian usein niitä kohtaavat juuri he, jotka ovat jo valmiiksi heikommassa asemassa. Syrjäytyminen, pahoinvointi ja ongelmien kasautuminen ovat Suomen sisäisen turvallisuuden suurimpia uh-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

kia. Korona-ajan eristäytyminen on lisännyt erityisesti ikäihmisten sekä lasten ja nuorten pahoinvointia.

Arvoisa puhemies! Tänä syksynä on puhuttu paljon poliisien resursseista. Meillä luotetaan poliisiin, ja näin tulee olla jatkossakin. Poliisikoulutus on perinteisesti ollut suosittua, mutta huoli herää tulevaisuudesta, mikäli poliisin työmäärä kääntyy kohtuuttomaksi. Poliisien työssäjaksamisesta tulee huolehtia, eikä työturvallisuudesta tule tinkiä. Maalittamista ei pidä sallia, ja määrärahat on pidettävä riittävinä. Tällä hallituskaudella on lisäresursoitu esimerkiksi ihmiskaupan ja verkkorikollisuuden torjuntaa. Ennaltaestävän poliisi-työn resursseja on vahvistettu, ja kaikkialla maassa on kehitetty poliisin, kuntien ja sote-kuntayhtymien yhteistä Ankkuri-toimintaa. Näistä resursseista voimme kiittää sisäministeri Maria Ohisaloa, kuten siitakin, että toimitilojen sisäilmaongelmiin on vihdoin puututtu vakavasti. [Välihuutoja, naurua] — Lienemme tässä salissa yksimielisiä siitä, että henkilöstöresurssien vakinaistaminen on välttämätöntä ja että terveistä työskentelytiloista ei pidä tinkiä yhdenkään viranomaisen kohdalla. [Vilhelm Junnila: Miten tämä liittyy sisäiseen turvallisuuteen?]

Arvoisa puhemies! Sisäisen turvallisuuden sankaritekoja tehdään kaikkialla siellä, missä poliisi, ensihoitaja tai palomies pelastavat pulaan joutuneita kansalaisia. Näitä sankaritekoja tehdään myös siellä, missä rajavartija tarkistaa, voitko saapua maahan terveysturvallisesti, tai tullihenkilö [Hälinää — Puhemies koputtaa] tarkistaa maahan tuotuja kontteja satamassa. Sankaritekoja tekevät myös terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä, koulukuraattori, opettaja tai muu lähimmäinen silloin, kun hän onnistuu ohjaamaan syrjäytymisvaarassa olevan lapsen, nuoren tai aikuisen elämän syrjään kiinni. Maailman turvallisin maa on rakennettu pitkälti näiden arjen sankaritekojen kautta.

Koronapandemia on koetellut Suomen kriisinkestävyyttä. Olemme toistaiseksi selvinneet testistä kansainvälisesti vertailtuna erinomaisesti. Onneksi meillä voidaan luottaa siihen, että viranomaiset hoitavat työnsä myös yllättävissä ja ennalta-arvaamattomissa tilanteissa. Se on vakaan yhteiskunnan tunnus.

Arvoisa puhemies! Tämä selonteko antaa kattavan kuvan maamme sisäisen turvallisuuden tilanteesta. Se kuvaa moniäänistä toimintaympäristöä, jossa sisäistä turvallisuutta rakennetaan yhdessä viranomaisten, kuntien, alueiden sekä kolmannen sektorin toimijoiden ja kansalaisten kanssa. Turvallisuuden tunne ei koostu vain moitteettomasta viranomaistoinnista, vaan se on kokemus, joka syntyy luottamuksesta siihen, että yhteiskunta toimii oikeudenmukaisesti ja yhdenvertaisesti. Siihen on kaikissa olosuhteissa pyrittävä. Tuore sisäisen turvallisuuden selonteko antaa hyvät puitteet näihin tavoitteisiin pääsemiseksi. Vihreä eduskuntaryhmä antaa tälle työlle täyden tukensa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Semi.

14.39 Matti Semi vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on maailman turvallisin maa — mutta onko se sitä meille kaikille? Samaan aikaan kun enemmistöllä arki on turvallisempaa kuin koskaan, haavoittuvassa asemassa olevat kokevat kuitenkin turvatomuutta. Tämä sisäisen turvallisuuden selonteko nostaa jälleen esiin, kuinka sisäinen turvallisuus on ennen kaikkea eriarvoisuuskysymys. Rikollisuuden taustatekijöitä sekä tekijöiden että uhrien kohdalla ovat esimerkiksi heikompi sosioekonominen asema ja ongelmien ylisukupolvisuus. Puuttamalla rikollisuuden juurisyihin voimme olla rakentamassa turvallisempaa tulevaisuutta.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto korostaa, että eriarvoisuuden johdonmukainen purkaminen on tehokkainta turvallisuuspolitiikkaa. Laadukkaalla koulutuksella, riittävällä sosiaaliturvalla ja saavutettavilla peruspalveluilla luomme pohjaa turvalliselle elämälle — elämälle, jossa ihminen voi luottaa siihen, että yhteiskunta tukee kaikkein pahimpina päivinä, voi luottaa siihen, että viranomaisilta saa apua, kun sitä tarvitsee, voi luottaa toisiin ihmisiin, koska elämme täällä tasa-arvoisesti yhdessä.

Me tahdomme olla luomassa Suomea, jossa ihmiset voivat luottaa tulevaisuuteen. Luottamuksella, hyvinvoinnilla ja osallisuuden tunteella ennaltaehkäisemme turvattomuutta. Luottamusta rakennetaan myös sillä, että jokaisella on Suomessa oikeus saada nopeasti apua riippumatta siitä, missä asuu. Meidän on varmistettava poliisin riittävät resurssit, jotta apu on aidosti saatavilla myös haja-asutusalueilla ja jotta rikosten torjunta ja tutkiminen on tehokasta.

Arvoisa puhemies! Selonteon valmistelussa on kuultu laajasti eri asiantuntijoita ja tuotua monia eri turvallisuusnäkökulmia esiin. Me vasemmistoliitossa pidämme tärkeänä, että sisäistä turvallisuutta tarkastellaan laaja-alaisesti. Meidän on kiinnitettävä huomiota esimerkiksi naisiin kohdistuvan väkivallan yleisyyteen Suomessa, poliisin voimankäytön oikeasuhtaisuuteen, äärioikeiston ja rasismien synnyttämään uhkaan sekä ilmastonmuutokseen ja ympäristökatastrofeihin. Vain ymmärtämällä aidosti sisäisen turvallisuuden monialaisuuden voimme todella kehittää Suomea turvallisemmaksi kaikille. Puretaan eriarvoisuutta, kasvatetaan luottamusta, lisätään osallisuutta, resursoidaan laadukkaat palvelut, kehitetään yhteistyötä ja torjutaan myös tulevaisuuden uhkia, sillä kuten selonteossakin sanotaan, turvallisuusongelmien juurisyihin vaikutetaan tehokkaasti erityisesti muulla kuin turvallisuusviranomaisten toiminnalla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Löfström.

14.42 **Mats Löfström r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade herr talman, arvoisa puhemies! Ruotsalainen eduskuntaryhmä tukee vankasti selonteon linjauksia. Monet näistä ovat historiallisia. Ennaltaehkäisy nostetaan kaiken keskiöön. Työ kohti parempaa turvallisuutta lähtee yksilön ja yhteisön auttamisesta. Suurimmiksi uhkiksi nostetaan syrjäytyminen ja ulkopuolisuus. Tuntuu, että olemme vihdoinkin siirtyneet 2020-luvulle.

Arvoisa puhemies! Turvallisuus on yksi elämän kulmakivistä. Vaikka suomalainen yhteiskunta yleisesti ottaen on turvallinen, monet ihmiset ja ihmisryhmät eivät tunne oloaan turvallisiksi. Meidän on torjuttava syrjäytymistä ja ulkopuolisuutta, koska ne uhkaavat sisäistä turvallisuutta.

Suomi eroaa muista Pohjoismaista siinä, että onnettomuudet ja kuolemantapaukset ovat huomattavasti yleisempiä suomalaisten miesten keskuudessa. Yhteiskunnassamme moni nainen joutuu väkivallan uhriksi jopa omassa kodissaan, jonka pitäisi olla ihmisen turvalisin paikka. Yhteiskunnassamme tulee olla nollatoleranssi naisiin kohdistuvan väkivallan ja kaiken muunkin väkivallan suhteen.

Yhteiskunnassamme tulee olla nollatoleranssi myös kaikkia ihmisten syrjinnän muotoja kohtaan. Ihmisarvo ja muiden ihmisten kunnioittaminen sukupuolesta, ihonväristä, uskonnosta ja seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta on suomalaisen yhteiskunnan perusta.

Ärade talman! Vi har i Finland oerhört kunniga och professionella myndigheter som arbetar med den inre säkerheten. I budgetar får ofta anskaffningar av fartyg eller flygplan den

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

största uppmärksamheten, men inget skulle fungera utan kunnig personal. Därför måste vi kunna trygga tillräckliga resurser för arbete. Det säkerställer att det finns personer som har möjlighet att rycka ut då någon ringer ett nödsamtal och att brotten också blir utredda. Det är också den förmågan som skapar tillit i samhället samt höjer vetskapen om att risken att åka fast om man gör ett brott är hög, vilket i sig är en viktig sak i brottsbekämpning och för att säkerställa den inre säkerheten. Lika viktigt är det också att trygga socialvårdens resurser så att de som lider till exempel av drogberoende, mentala problem eller utanförskap kan få hjälp.

Ärade talman! Vi måste också säkerställa språkresurserna och kunskaperna hos personalen. Vi vet alla att det i en nödsituation är ytterst viktigt att kunna använda sitt eget modersmål. Därför måste vi som samhälle satsa ännu mer på att polisen, nödcentralen och räddningsmyndigheterna har faktisk beredskap att betjäna allmänheten på finska och på svenska, såsom det står i redogörelsen. Detta betyder i praktiken att till exempel svensk-språkig räddningspersonal måste utbildas också i huvudstadsregionen och inte enbart i Kuopio. Det betyder att man har vetskap om arbetstagarnas språkkunskap och aktivt arbetar med att rekrytera och utbilda tvåspråkig personal till tvåspråkiga regioner.

Ärade talman! Legitimitet och tillit är grundbultar i det nordiska och det finländska samhället. För att säkerställa det måste man också trygga närvaron. Till exempel är sjöbevakningens betydelse ytterst stor för i synnerhet Åboland och Åland, men också längs hela landets långa kust från Bottenhavet i norr till Finska viken. Det är viktigt att inga fler sjöbevakningsstationer läggs ner trots nya viktiga fartygsanskaffningar. God service förutsätter tillräckliga resurser. Det ekonomiska läget i Finland är utmanande, det vet vi alla, men en av samhällets främsta uppgifter är att hålla sina medborgare trygga.

Arvoisa puhemies! On syytä pitää mielessä, miten pitkälle meneviä seurauksia yhteiskunnan turvallisuudella voi olla. Maailmassa on paljon paikkoja, joissa turvattomuus lisääntyy. Suomalaisen yhteiskunnan turvallisuus voi siten olla kilpailuetu, jonka avulla saamme houkuteltua tänne osaavaa työvoimaa ja saamme houkuteltua nuoria, ulkomaille opiskelemaan lähteneitä suomalaisia palaamaan tänne takaisin. Turvallisuus houkuttelee myös ulkomaisia investointeja ja yritysten pääkonttoreita Suomeen. Suomalaisen koulun tapaan myös suomalaisen sisäisen turvallisuuden tulisi olla tunnettu brändi ja käsite.

Ärade herr talman! Avslutningsvis: den inre säkerheten är ett brett koncept som handlar om samhället, hotbilder och våra myndigheters funktionsförmåga. Men det handlar också om våra attityder, hur vi som riksdagsledamöter kan skapa ett inkluderande samhälle som förebygger polarisering, utslagning och ilska samt hur du och jag beter oss i vardagen som finländare. — Tack.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Räsänen.

14.48 **Päivi Räsänen kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäisen turvallisuus on valtion ydintehtävä. Yhteiskunnan tulee vahvistaa luottamusta siihen, että Suomi on turvallinen maa asua, elää, tehdä työtä ja yrittää. Viranomaisten toimintaedellytykset ja suorituskyky on turvattava. Hallituksen päätös olla lisäämättä riittäviä määrärahoja poliisille osoittaa, ettei sisäinen turvallisuus ole selonteosta huolimatta hallituspuolueiden prioriteettilistalla korkealla.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Selonteon ykköstavoitteena pitäisi olla puitteiden luominen turvallisuusviranomaisten toimintakyvyille. Fokus tulisi olla sisäisen turvallisuuden keinoissa. Ministeri Ohisalon selonteko on läpeensä ideologisesti väritynyt. Huomio hajaantuu politiikan eri sektoreille. [Vilhelm Junnila: Juuri näin!] Nuorisorikollisuuden, kouluväkivallan, järjestäytyneen rikollisuuden, kuten kovan luokan huumorikollisuuden, tai terrorismin torjunnan keinoiksi eivät riitä maalailut ilmastopolitiikasta, tasa-arvopolitiikasta tai sananvapauden rajoituksista. [Mari Rantanen: Kyllä!] Syrjäytyminen ja köyhyys ovat merkittäviä turvallisuusuhkia, mutta niiden torjuntaan tarvitaan ensisijaisesti sosiaalipolitiikan keinoja. [Jani Mäkelä: Juuri näin!]

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä on huolestunut ylätasolla kulkevien maalailuiden ja toisaalta turvallisuustekojen välisestä ristiriidasta. Jätimme parlamentaarisessa seurantaryhmässä yhteisen varauksen muun opposition kanssa, kun esityksiämme ei huomioitu.

Arvoisa puhemies! Alaikäisten väkivaltarikollisuuden osalta viime vuosi oli synkin kymmeneen vuoteen. Nuorten kanssa työskentelevät kertovat kouluissa järjestetyistä tappeleista, takavarikoiduista teräaseista ja itsetuhoisista ajatuksista. Alaikäisiä epäillään henkirikoksista, jopa 10-vuotiaita on osallistunut väkivaltaisiin ryöstöihin. Tähän kehitykseen on puututtava nyt. Poliisi varoittaa, että Suomeen on syntymässä multietnisiä katujengejä, ja pelkää Suomen ajautuvan Ruotsin tielle, [Vilhelm Junnila: Mistähän johtuu?] jossa jengiytyminen on lähtenyt käsistä.

Nuorten rikokset ovat vahvasti kytkeytyneitä huumeisiin. Poliisin tietojen mukaan huumausaineiden käyttäjien määrät ja käyttömäärät ovat kasvaneet merkittävästi kaikissa ikäryhmissä, myös lasten ja nuorten keskuudessa. Puheet huumeiden laillistamisesta ja niiden käytöstä aiheutuvien ongelmien vähättely antavat väärän signaalin ja pahentavat ongelmaa. [Sheikki Laakso: Juuri näin!]

Poliisin kotihälytystehtävät ovat lisääntyneet. Tämän vuoden alkupuoliskolla nähtiin kasvua seksuaalirikosten, kiristysrikosten ja liikennerikosten määrässä. Tutkinta-ajat pidentyivät, yhtenä syynä lisääntynyt kyberrikollisuus. Jos poliisien määrää vähennetään, kansalaisten avunsaanti entisestään viivästyy, rikosten tutkinta-ajat pidentyvät — tai niitä ei sitten tutkita lainkaan — ja liikenteen valvonta heikkenee. Samaan aikaan olisi pystyttävä reagoimaan yhteiskunnan muuttuviin oloihin, esimerkiksi mahdolliseen pakolaisvirtaan. Poliiseja, rajavartijoita ja hätäkeskustyöntekijöitä tarvitaan enemmän, ei vähemmän.

Arvoisa puhemies! Poliisin ensi vuoden budjetti jää edelleen lähes 30 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Leikkaus tarkoittaa ainakin 300 henkilötyövuoden vähentämistä. Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen kertoo, että näin vaikeaa tilannetta ei ole ollut hänen yli 39 vuoden poliisiuransa aikana. Sisäministeriön omassa toiminta- ja taloussuunnitelmassa todetaan seuraavien vuosien resurssitilanteen vaarantavan lähes kaikkien sisäministeriön hallinnonalan viranomaisten tehtävien laadukkaan suorittamisen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Selonteossa poliisien määrä esitetäänkin nostettavaksi 8 200 poliisiin vuoteen 2030 mennessä. Poliisin rahoitusvaje on siis nyt korjattava ei lyhytjänteisin lisäbudjeitin eikä vain tulevalle vuodelle vaan myös kehyksiin. Pelkästään poliisikoulutuksen opiskelijamäärien suunnitteluun tarvitaan tietoa resursseista vuosiksi eteenpäin. Poliisin on päästävä kehittämään toimintaansa pitkäjänteisesti ilman jatkuvaa uhkaa sopeutuksista. Sisäisen turvallisuuden selonteko jää tyhjiksi korulauseiksi ilman resurssitoimia mahdollisuuksia toteuttaa tavoitteet.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harkimo.

14.53 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Niin kuin kaikissa puheissa on todettu, Suomi on maailman turvallisimaa maa. Tämän eteen pitää jatkossa tehdä yhä enemmän töitä. Tulee jatkuvasti uusia uhkia, kuten rikollinen toiminta verkossa. Lisäksi kaikki ei ole niin hyvin kuin tilastoista voisi päätellä. Esimerkiksi lapsiin ja naisiin kohdistuva perheväkivalta on Suomessa vielä aivan liian yleistä, eivätkä kaikki tapaukset koskaan tule viranomaisten tietoon. Perheväkivalta on karu esimerkki siitä, että niin ennaltaehkäisyssä kuin viranomaisten sujuvammassa yhteistyössäkin on vielä paljon toivomisen varaa. Kun nuoren ihmisen ensimmäinen auktoriteetti on poliisi tai käräjätuomari, olemme myöhässä ja olemme epäonnistuneet niin kotona, koulussa kuin muussakin lähipiirissä.

Koronan ajalta kuuluu koulumaailmasta todella järkyttäviä uutisia. Osa jo alakouluikäisistä lapsista on ollut etäkouluaikana viikkoja kokonaan kadoksissa. Siinä opettajista, avustajista tai koulupsykologeista ei ole paljon hyötyä, jos nuorta ei edes tavoiteta. Karkein esimerkki koettiin Helsingin Koskelassa, jossa kolme alaikäistä kidutti ikätoverinsa kuoliaaksi. Syrjäytyminen alkaa varhain, ja sosiaaliset ongelmat kasautuvat samoille ihmisille. Tällainen kehitys johtaa yhteiskunnan eriarvoistumiseen ja on suurin uhka myös turvallisuudelle. Oppivelvollisuuden pidentäminen ei tässä auta, jos alle 15-vuotiaat eivät edes tule kouluun.

Ruotsissa maahanmuuttajien sitoutuminen yhteiskuntaan on epäonnistunut. Meidän ei missään nimessä pidä tehdä samoja virheitä. Tukholmassa, Göteborgissa ja Malmössä on rakentunut ongelmalähiöitä. Niissä vallitsevat viidakon lait, ja osaan niistä eivät poliisit edes uskalla mennä öisin. Meidän on otettava tästä opiksi. Helsingissä nuorisojengit syylistyvät rikoksiin ja pyörittävät huumekauppaa. Tähän pitää puuttua ajoissa ja riittävän tehokkain ottein.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Sosiaalinen media tarjoaa hyvän mahdollisuuden avoimeen ja rakentavaan keskusteluun, mutta ei pelkästään hyvää, ellei jotain pahaakin. Suomesta on tullut myös foorumi laajalle hybridi- ja informaatiovaikuttamiselle. Tuorein esimerkki on nähty nyt Venäjän vaaleissa, joissa valtio on pyrkinyt ja myös pystynyt vaikuttamaan valtapuolueen ulkopuolisten toimintaan verkossa. Internetin avoimuuden unelmas- ta on tulossa painajainen. Meillä Suomessakin puhutaan jo usein termistä ”maalittaminen”, jonka kohteena ovat poliitikot, viranhaltijat, tutkijat ja muut yhteiskunnalliset toimijat.

Internetin ja digitaalisten palveluiden tulevaisuus perustuu luottamukseen siitä, että ne toimivat ja ovat täysin turvallisia. Siksi kaikki verkkohuijaukset ovat äärimmäisen valitettavia, koska ne murentavat tätä luottamusta. Suurin osa huijauksista johtuu ihmisten hyväuskoisuudesta tai hölmöydestä, mutta ne ovat silti tuomittavia. Vielä ikävämpi on niin sanottu Vastaamon tapaus, jossa rikolliset ovat hankkineet äärimmäisen arkaluontoisia potilastietoja ja pyrkivät niillä kiristämään ja keräämään lunnasrahoja.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Kaikki äsken kerrottu alleviivaa sitä, että viranomais- ten maailma on muuttunut ja muuttuu jatkossa yhä nopeammin. Viranomaisille pitää taata tarvittavat resurssit, ja niiden parempaan keskinäiseen tiedonkulkuun ja yhteistoimintaan pitää panostaa. Pitää olla enemmän tapoja puuttua ongelmiin riittävän ajoissa.

Hallituksen peli poliisin määrärahoilla on turhaa ja ala-arvoista. Vihreää sisäministeriä kiinnostaa enemmän turve kuin turvallisuus. [Naurua] Poliisien rahat on kuitattu vuosit-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

tain lisäbudjetista, ja niin täytyy toimia nytkin. Hallituspuolueet haluavat lisätä poliisien määrää mutta antaa vähemmän rahaa. Se ei oikein mene yksiin. Se puuttuva 30 miljoonaa, varsinkin kun ensi vuonna otetaan 7 miljardia lisävelkaa, ei liene mahdoton. Poliisien määräraha pitää rakentaa kiinteäksi, ilman että tarvitaan jokavuotista iltalypsä.

Pidetään Suomi maailman turvallisimpana maana. Silloin viranomaisten pitää aina olla askeleen edellä rikollisia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Turtiainen.

14.58 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Puhumme nyt maamme sisäisestä turvallisuudesta. Aihe on moniulotteinen ja äärimmäisen tärkeä, ehkäpä politiikan tärkein aihealue.

Kiitettävää selonteossa on se, että se on varsin selkeä ja hyvin jäsennelty. Moitittavaa on se, että vähintään rivien väleistä on havaittavissa, että tämäkin on valitettavasti poliittisesti väärittynyt dokumentti — vaikka tämän jos minkä tulisi olla kaikkien tahojen hyväksyttävissä. Sen tulisi antaa puolustuselontekoon verrattava ja kaikki osapuolet huomioon ottava, rehellinen tilannekuva.

Arvoisa puhemies! Selonteossa korostetaan ennakointia. Se on hyvä asia, sillä turvallisuudessa kyse on pohjimmiltaan poliittisista linjauksista ja päätöksistä. Esimerkiksi pelkillä poliisin resursseilla ei ehkäistä rikoksia, sillä poliisi tulee paikalle vasta kun rikos on tapahtunut. Kriittisiin pisteisiin pitäisi olla halu tarttua ajoissa, sillä tehokas ennaltaehkäisy luo parasta turvallisuutta. [Aki Lindén: Nimenomaan, hyvä!] Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa ennakkoinnilla on kuitenkin jo nyt suuri merkitys, samoin terrorismia koskevassa tiedustelutoiminnassa. Silti törmäämme jatkuvasti siihen, että poliittisista syistä rikollisten ihmisoikeudet nostetaan kansalaisten turvallisuuden yläpuolelle. Niin ei saa olla.

Arvoisa puhemies! Selonteon mukaan enemmistö kansasta on luottanut viranomaisiin koronakriisin hoidossa. Tällaiset lausunnot kertovat, että hallitus luottaa valtamedian propagandan onnistumiseen jatkossakin, eli valtamedian kanssa yhdessä tuumin aiotaan jatkaa kansalaisten harhaanjohtamista.

Selonteossa kannetaan huolta erityisesti lasten ja nuorten selviämisestä. Huoli on todellakin aito, mutta se isoin huolenaiheuttaja puuttuu selonteosta kokonaan. Miksi selonteossa ei mainita lainkaan kyseenalaisia kokeellisia koronapiikkejä, joita koululaisille on markkinoitu ja median mukaan jo isolle osalle saatu laitettua? Hyvä hallitus, ymmärrätekö te, kuinka suuri vaikutus tällä on sisäiseen turvallisuuteen? Jokainen voi kuvitella, minkälaiselle koetukselle yhteiskuntarauhamme joutuu, kun selviää, että lapsien terveys on tärvelty myrkkypiikeillä. Viranomaiset ovat raskaasti vastuussa tästä hulluudesta, kun sen vahingollisuus ilmenee kaikille.

Niin, ja huomenna täällä keskustellaan koronapassista. Siis voitteko kuvitella? Hyvät kollegat, miettikää aikaa muutama vuosi taaksepäin. Silloin valtaosa eduskuntapuolueista liitti kaikkeen isänmaalliseen natsit ja kauhisteli sitä. Ja huomenna tässä salissa hallitus esittelee kansaa kahtia jakavan natsipassin käyttöönottoa, ja ennakkotietojen mukaan koko valeoppositio on sitä omin reunaehdoin hyväksymässä. Siis nyt puhutaan sisäisestä turvallisuudesta, mutta silti ollaan yllyttämässä kansalaisia toisiaan vastaan. Ymmärrätekö te, millaisia jännitteitä tästä syntyy ja miten pahalla tavalla ne tulevat vaikuttamaan sisäiseen turvallisuuteemme?

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Arvoisa puhemies! Nyt isoin uhka sisäiselle turvallisuudellemme on valepandemia, joka on paljastumassa pian koko maailmalle. Lisämausteen sisäiseen turvallisuuteen antaa se, että samalla paljastuu valtiojohdon perustuslain vastaisesti toimiminen jo vuosikymmenten ajalta. Nyt on aika lopettaa harhassa eläminen ja ihmisten harhaan johtaminen ja alkaa noudattamaan perustuslakiamme ja saattaa kansa yhteen pian alkavaa jälleenrakentamista varten. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kopra.

15.04 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Sisäisen turvallisuuden saralla tapahtuu tänä päivänä paljon. Kun uutisia seuraa, vallalla on monia haitallisia kehityskulkuja. Huumeiden käyttö ja siihen liittyvä rikollisuus lisääntyy. Nuorten väkivallanteot ovat otsikoissa. Ulkomaalaisenemmistöiset jengit ovat uhka Suomessakin. Näiden haitallisten ilmiöiden torjunnan kehittämiseksi on valtioneuvosto laatinut parlamentaarisen selonteon. Olin itse selontekoa laatineessa ryhmässä, ja totean jo tähän kärkeen, että selonteko voisi tarjota enemmänkin ratkaisuja turvallisuushaasteidemme hallintaan. Kokoomus yhdessä perussuomalaisten ja kristillisdemokraattien kanssa oli eri mieltä valmistuneen selonteon sisällöstä.

Sinänsä asiat, jotka tässä selonteossa nostetaan kärkeen, ovat kyllä tärkeitä. Suomalaisen yhteiskunnan tulee auttaa syrjäytyneitä, torjua osattomuutta ja yrittää järjestää asiat siten, että kaikilla on mahdollisuus osallistua yhteiskunnan toimintaan rakentavalla tavalla. Ennaltaehkäisevä toiminta on arvokasta ja tärkeää. Sitä tehtävää ei kuitenkaan ensisijaisesti voi säilyttää poliisille tai muille pelastus- ja turvallisuusviranomaisille, vaan kyse on pääasiassa sosiaali- ja terveysministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön toimialoihin kuuluvasta toiminnasta. Ennaltaehkäisevällä toiminnalla ei ratkaista tällä hetkellä päällä olevia kovan turvallisuuden ongelmia. Selonteko painottuu väärällä tavalla.

Parlamentaarisen ryhmän työskentelyssä toimimme esiin lukuisia konkreettisia turvallisuuteen liittyviä seikkoja, jotka olisi selonteossa tullut huomioida. Järjestäytynyt rikollisuus, huumeet ja jengiytymisongelma — monen muun asian ohella — olisi tullut huomioida syvällisemmin ja konkreettisemmin. Ne ovat kuitenkin kasvavia ongelmia suomalaisessa yhteiskunnassa. Esimerkiksi viranomaisten aitoja resurssitarpeita tai tulevia investointitarpeita ei kattavasti pohdittu ryhmässä. Termiä ”paperiton” pyydettiin toimestamme olemaan käyttämättä jo valtioneuvoston omankin ohjeistuksen mukaisesti, mutta siellä se vaan on.

Selonteossa olisi tullut luoda tarkempi katsaus sisäisen turvallisuuden toimialan investointi- ja kehitystarpeisiin. Poliisin virkojen määrän kasvattamisesta oltiin yhtä mieltä, mutta vielä ihmettelen, miksei tämä näy hallituksen käytännön toiminna. Onko poliisin työturvallisuus kunnossa nyt ja tulevaisuudessa? Onko kalusto ajan tasalla? Voidaanko Rajavartiolaitoksen valvontajärjestelmiä uudistaa? Miten palo- ja pelastushenkilöstön koulutusta voitaisiin lisätä, kun nyt jo kuuluu olevan työvoimapula? Nämä seikat on selonteossa kyllä onneksi tunnustettu, mutta varsinaisia ratkaisuja ei ole.

Kyberrikollisuus, järjestäytynyt rikollisuus, rikollisjengit, nuorten oireilu, huumorikollisuus ja niin edelleen ovat kasvavia ongelmia, jotka kuormittavat poliisia enemmän kuin koskaan. Isis-terroristien pääseminen Suomeen ja kasvanut vakoilutoiminta kuormittavat suojelupoliisia lisääntyvissä määrin. Palo- ja pelastuspuolella sekä Rajavartiolaitoksessa on äsken mainitsemiani koulutus- ja investointitarpeita. Nämä kaikki osa-alueet on otetta-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

va haltuun, eikä se onnistu ilman tarkkaa yhteistä tilannetietoisuutta ja resurssien lisäämistä. Esimerkiksi poliisi on nyt niin aliresursoitu, että merkittävä määrä rikoksia yksinkertaisesti jätetään tutkimatta. Moni kansalainen ei enää viitsi edes tehdä rikosilmoitusta esimerkiksi polkupyörävarkaudesta. Syrjäkylillä poliisin avun saaminen kestää, kestää ja kestää. Poliisien määrää on lisättävä, ja ihmettelen, miksi juuri tähän hallituksen on niin vaikea antaa rahoitusta, kun velkarahaa riittää lähes kaikkeen muuhun mielin määrin.

Hallitus on laatinut kolmen selonteon kokoelman, jolla on ollut tarkoitus linjata maamme turvallisuuteen liittyviä näkymiä ja kehityskulkuja sekä konkreettisia toimia. Nämä selonteot ovat ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko, puolustuselonteko sekä tämä käsitelyssä oleva sisäisen turvallisuuden selonteko. Mielestäni nämä selonteot eivät ole painoarvoiltaan samaa luokkaa. UTP-selonteko sekä puolustuselonteko ovat linjauksiltaan ja vaikuttavuudeltaan arvokkaita ja painavia, mutta harmillisesti tämä sisäisen turvallisuuden selonteko ei täytä sitä tarvetta, jota sillä on yritetty tehdä.

Arvoisa puhemies! Kuten totesin, oppositiopuolueiden edustajat esittivät eriäviä näkökulmia nyt käsillä olevaan lopputulokseen. Parlamentaarisen ryhmän pöytäkirjaan kirjattiin vaatimuksestamme mainita, että parlamentaarinen seurantaryhmä ei ole yksimielinen selonteon sisällöstä. Opposition edustajat katsoivat, ettei nyt valmisteltava selonteko ota riittävällä tavalla kantaa sisäisen turvallisuuden kysymyksiin, jotta sen voi katsoa saavuttavan eduskunnan hallintovaliokunnan mietinnössä edellytetyt tavoitteet.

Parlamentaarisen työryhmän työskentelystä haluan kuitenkin erityismaininnan antaa sen puheenjohtajalle Mika Karille, joka tässä vaikeassa ja erimielisyyksiä sisältäneessä tilanteessa kuitenkin taitavalla ja tasapuolisella tavalla johti työtä eteenpäin. Kiitos.

Arvoisa puhemies! Selonteko on hyödyllinen mutta ei riittävän kattava eikä tuo osviittaa [Puhemies koputtaa] koviin turvallisuusongelmiin. Poliisit, pelastajat, rajavartijat ja muut turvallisuuden etulinjassa toimivat ansaitsevat parempaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen, Jari.

15.09 Jari Kinnunen kok: Arvoisa herra puhemies, hallitus, edustajat ja yleisö! Olen saanut lukea turvallisuuden selontekoa aiemminkin. Uskoisin, että minulla riittää näkemystä arvioida tätä kirjoitelmaa.

Tämä tuotos herättää hämmennystä. Sen sisältö on ikään kuin copy-paste-tekniikalla koottua sillisalaattia, jossa varsinainen asia jää taka-alalle mutta jossa sen sijaan maalailaan laajoin vedoin erilaisia uhkia ja irrallisia visioita. Sisältö on ristiriitaista eri kappaleiden välillä. Se on ristiriidassa verrattuna koko hallituksen toimintaan mutta erityisesti sisäministeriön hallinnonalan räikeän poliittiseen ohjaukseen sekä tuolla ulkona tavallisten ihmisten elämään vaikuttavaan turvallisuustilanteeseen nähden.

Sisäisen turvallisuuden ydin rakentuu eri turvallisuusviranomaisten yhteistyössä pystytämän graniitinlujan perustuksen varaan. Te, arvoisa hallitus, olette murentamassa tätä perustusta. Joko te teette sen tarkoituksella tai taitamattomuuttanne, mutta mikään teidän toimintanne, kaikkein vähiten vihertävä puuttuminen operatiiviseen toimintaan, ei edistä todellisuudessa kansalaisten turvallisuutta taikka edes turvallisuuden tunnetta, eikä sitä tällä asiakirjalla muuksi muuteta. Ilmastomuutokseen, maahanmuuttoon, kiristyneeseen kansainväliseen tilanteeseen sekä koronaan olette saaneet käytettyä bittejä ja paperia sivutollalla, mutta turvallisuuden ytimen te olette ohittaneet olankohautuksenomaisesti muuta-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

milla kepeästi kirjailluilla ja vailla konkretiaa olevilla kappaleilla. Tekstissä mainitaan erittäin lyhyesti paljastava toiminta ja toisaalta puhutaan tiedolla johtamisesta.

Arvoisa hallitus! Kaikki tieto ei ole saatavissa suoraan tietokoneelta, vaan ensin tietoa on hankittava ja sen jälkeen se on tiedostoihin syötettävä. Tieto on usein hankittava kentältä ja erilaisilta salatuilta tiedonsiirron alustoilta. Tämä on ohitettu lähes kokonaan. Viime vuoden niin sanotuilla joululahjarojoilla saatiin alkuun toiminto, jolla on ollut tarkoitus selvittää huumausainekaupan laajuutta netin salaisilla alustoilla. Asiakirjassa ei asiasta mainita mitään. Ilmeisesti tämä toiminto tuottaa liikaa todellista tietoa ja aiotte ajaa senkin alas.

Viimeisillä sivuilla nostetaan pontevasti esiin se, kuinka tulevaisuudessa turvallisuutta tuotetaan lisäämällä henkilöstöä, kalustoa, toiminnan maantieteellistä kattavuutta, koulutusta ja viranomaisten yhteistyötä. Koko tämän kaoottisen hallituskauden ajan te olette kuitenkin puhkuneet ja puhaltaneet kuin Iso paha susi saadaksenne turvallisuusrakenteiden perustan horjumaan, ja siksi on absurdia lukea teiltä tekstiä, joka tähän dokumenttiin on kirjailtu. Te olette puuttuneet poliisin operatiiviseen toimintaan ennennäkemättömällä ja -kuulumattomalla tavalla. Näin toimien te olette aiheuttaneet hämmennystä ja kansalaisten luottamuksen horjumista poliisia kohtaan. Te olette antaneet siunauksenne suorastaan lainvastaiseen toimintaan, ja se on edelleen ollut omiaan aiheuttamaan epävarmuutta kansalaisten keskuudessa.

Te olette esittäneet puheissanne ja esitätte nyt tässä tuotoksessa, että te tullette turvaamaan sisäisen järjestyksen ja turvallisuuden toimintaedellytykset. Sen sijaan teidän tuleva aliresursoitu budjettinne, poliisin ja ehkä muidenkin turvallisuusviranomaisten määrääminen käyttämään kalliimpaa kalustoa ja hintavampia tuotteita sekä poliisitoiminnan suunnittaminen nykyisillä resursseilla pois toiminnan painopistealueilta osoittaa, että te olette katsooneet muut kuin turvallisuutta luovat toimet tärkeämmiksi kuin viranomaisten toimintaedellytykset ja kansalaisten jokapäiväisen elämän turvaamisen.

Arvoisa puhemies! Selonteon pitäisi tehdä selkoa jostakin. Tämä ei sitä tehnyt. Se kirjasti kuitenkin sen, että toimintanne, hallitus, rapauttaa turvallisuuden perustuksia ja aiheuttaa lopulta turvallisuustilanteen romahtamisen. Silloin teidän ei tarvitse enää puhkua ja puhaltaa Ison pahan suden lailla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Arvoisat edustajat, tämän puheenvuoron aikana vasta huomasin, että on tarvetta debatoida. Ja aivan oikein, olette nousseet seisomaan ja painaneet V-painiketta, eli aloitetaan debatti. — Edustaja Heinäluoma.

15.14 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän hieman erikoisena luotua vastakkainasettelua näiden niin sanottujen pehmeiden keinojen ja kovan turvallisuuden välillä, koska kyllä meidän viranomaisetkin tunnustavat, että turvallisuudentunne syntyy luottamuksesta yhteiskuntaan ja toisiin ihmisiin, osallisuuden kokemuksesta, elämänhallinnasta, ennustettavuudesta ja oikeudenmukaisuuden kokemuksesta.

Sen lisäksi luottamusta rakennetaan sillä, että meidän viranomaisilla on riittävät resurssit, ja esimerkiksi poliisien määrän lisäämisessä kyse on siitä, että kansalaisten luottamus säilytetään. Mitä vähemmän rikoksia selvitetään, mitä vähemmän poliisi näkyy katukuvasa, sitä enemmän luottamus rapautuu, ja tähän kehitykseen meillä ei ole varaa. Tähän kehitykseen puututaan monin eri työkaluin: sekä poliisien määrää lisäämällä, johon sosiaali-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

demokraatit ovat vahvasti sitoutuneet, että monilla muilla yhteiskunnan eri toimilla. [Perussuomalaisten ryhmästä: Millä rahalla?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Rantanen, Mari.

15.15 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinälouma tässä ihmettelee vastakkainasettelua. Pitäisin tätä keskustelua lähinnä realismina. Tähän on nostettu niitä realistisia asioita, ja se realismi on kyllä Marinin hallitukselle ollut vaikeata koko tämän kaksi vuotta.

Tässä aikaisemmin keskustan ryhmäpuheessa nostettiin, että poliisin rahankäyttö on tämä ongelma, eivät suinkaan liian pienet resurssit. Mistä te, keskusta, olette tällaisen päähänne saaneet, että poliisi tuhlaa jotenkin rahaa?

Ja kolmantena kyllä täytyy sanoa ministeri Ohisalolle, että on aika irvokasta maalata tähän selontekoon poliisien määräksi 8 200 vuoteen 2030 mennessä, kun te nyt sekä julkisen talouden suunnitelmalla että ensi vuoden budjetilla olette romauttamassa tästäkin poliisi-miesten määrästä, mikä se on nyt, alaspäin noin 300.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Huttunen, Hanna.

15.16 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Rantaselle voin sanoa, että ei varmasti sanottu, että poliisien rahankäyttö on ongelma. Meillä on 850 miljoonan budjetti. Me olemme puhuneet kautta aikain, että koko Suomi pitää pitää turvattuna, ja olemme puhuneet harva-alueitten puolesta. Ja vaikka poliittinen tahotila on ollut varmaan kaikilla, että poliisiasemat miehitetään kaikkialla Suomessa, siitä huolimatta on ollut tilanne, että harva-alueilta on lähtenyt poliisiviranomaisia. Se ei tuo turvallisuutta, jos siellä on pelkkä kiinteistö, jossa on poliisin kyltti seinässä. Kyllä kansalaiset ymmärtävät, että ei se turva tule tyhjistä talosta, vaan se tulee nimenomaan poliisiautoista ja poliisihenkilöistä. Peräänkuulutamme sitä, että nyt on viimeinen hetki käydä yhdessä keskustelua niin ministeriön kuin poliisihallinnon kanssa siitä, kuinka me voimme yhdessä tulla parhaaseen lopputulemaan ja taata turvallisesti asuminen ja eläminen koko Suomessa kaikille kansalaisille, myös siellä harva-alueilla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Talvitie.

15.17 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäisen turvallisuuden toteuttamisessa tärkeää on yhteistyö ja se, että meillä on yhteinen tilannekuva. Kun tämän ryhmäpuheenvuorokierroksen kuunteli, niin välttämättä sitä yhteistä tilannekuvaa ei ole muodostunut tässä sisäisen turvallisuuden selonteossa sillä tasolla kuin olisi ollut toivottavaa ihan pitkän linjan parlamentaarisen työn osalta ja toivottavaa erityisesti tämän vuosikymmenen alussa ja vaikeiden tilanteiden ollessa kyseessä. Turvallisuusviranomaisten resurssit on kuitenkin yksi keskeinen toimenpide taata sitä sisäisen turvallisuuden toteutumista, vaikka tarvitaan myöskin ennaltaehkäisevää toimintaa ja sosiaalipolitiikkaa ja niin edelleen. Mutta toivotaan, että tämä sali ja eduskunta nyt löytävät sen yhteisen tilannekuvan ja yhteistyön, jolla sisäisen turvallisuuden toimenpiteitä on pitkän aikaa rakennettu ja yhteisiä tavoitteita on myöskin asetettu.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kari, Mika.

15.18 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näin seurantaryhmän puheenjohtajana ensiksi haluan kiittää ministeriä ja ministerin esikuntaa tästä seurantaryhmän noin puolentoista vuoden mittaisesta työstä. Olen itse saanut olla jäsenenä niin tällä kuin viime kaudella ulko- ja turvallisuuspoliittisessa seurantaryhmätyössä ja puolustuspoliittisessa seurantaryhmätyössä. Luonteeltaan nämä seurantaryhmän työskentelyt eroavat ehkä keskeisimmin siinä, että sisäisen turvan puolella, joka nyt tehdään muuten ensimmäistä kertaa parlamentaarisesti, näitä yksityiskohtia, joissa on erilaisia painotuksia, on enemmän kuin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa tai puolustuksessa — ja se on vain hyväksyttävä, se kuuluu tähän poliittiseen järjestelmään, ja hyvä niin, arvo sillä.

Mutta tässä selontekotyössä arvokasta on se, että tässähän ei arvostella aina vain nykyistä hallitusta, vaan myös katsotaan menneeseen, koska eivät nämä ongelmat ole syntyneet tänäkään hallituksen aikana, ja näitä nyt sisäisen turvallisuuden selonteolla pyrimme yhdessä valiokuntatyön kautta eduskunnan käsittelyssä kamppaamaan. [Puhemies koputtaa] Eli pidetään kohtuudessa myös ikään kuin se arvostelu, jotta pystymme oikeasti kamppaamaan ne isoimmat ongelmat, joista varmaan tämä koko sali on yksimielinen, [Puhemies koputtaa] muun muassa poliisien määrästä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Purra.

15.20 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minustakin selonteko vaikuttaa enemmän sosiaali- ja tasa-arvopoliittiselta moninaisuusohjelmalta kuin sisäisen turvallisuuden selonteolta. Kuitenkaan pehmeiden ja kovien keinojen välille ei todella tarvita vastakkainasettelua.

Mutta jos me nyt mietimme vaikka Ruotsin tilannetta tällä hetkellä: Siellä on merkittävästi lisätty poliisien määrää ja resursseja, mutta mikäli samaan aikaan ei olla huolehdittu tietyistä asioista, kuten maahanmuuton rajoittamisesta, niin ei siitä synny kuitenkaan hyviä tuloksia. En myöskään usko, että Ruotsi ei olisi panostanut riittävästi kotouttamiseen ja näihin ennaltaehkäisykeinoihin, mutta, niin kuin nähdään, ei niillä lopulta ole paljon merkitystä, mikäli ei huolehdi niistä oleellisista kovista asioista samaan aikaan.

Myöskään kaupunkien ja harvaan asuttujen alueiden välille ei kannata tehdä vastakkainasettelua. Uskoisin, että mikäli poliisin ei tarvitsisi kohdentaa niin paljon voimavaroja esimerkiksi ihmiskauppaan, vihapuheeseen, rasismiin ja ylipäättänsä ongelmallisen maahanmuuton seurauksista puhumisen sanktiointiin, niin ehkä harvaan asutuille alueillekin [Puhemies koputtaa] riittäisi enemmän poliiseja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tolvanen.

15.21 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sisäinen turvallisuushan on todella tärkeä osa-alue kokonaisturvallisuudessa. Ainakin minä kannatan ensisijaisesti pehmeitä keinoja, mutta siihen tarvitaan myös kovia keinoja, ja tästä selonteosta valitettavasti ne puuttuvat.

Kuten ministerikin myöntää, kansainvälinen järjestäytynyt rikollisuus kasvaa, meillä on katujengejä ja vankilajengejä. Näitä asioita ei pelkästään päästä paijaamalla paranneta. Huumerikollisuus kasvaa, kyberrikollisuus kasvaa, seksuaalirikollisuus kasvaa, ja samaan

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

aikaan valitettavasti poliisin resurssit vähenevät, niin kuin täällä on todettu. On turha väittää muuta.

Hätäkeskus on hädässä. Rajavartiolaitos, Tulli: ei niilläkään hyvin mene puhumattaan oikeusviranomaisista. Tämä yhtälö on huono.

Eihän tämä poliisin ja muiden viranomaisten rahoitus koskaan mitenkään hyvä ole ollut. Edustaja Karin kanssa me oltiin 2015 parlamentaarisessa työryhmässä, ja meidän tuotoksella on pyyhitty jo kahdessa hallitusneuvottelussa pöytää. Mutta nyt tämä on katastrofi. Nyt ovat viranomaiset pulassa, ja samalla kansalaiset ovat pulassa. [Puhemies koputtaa] Siksi kysynkin, arvoisa ministeri: mitä te omalla vahtivuorollanne aiotte nyt tehdä, että kansalaiset pärjäisivät turvallisessa Suomessa jatkossakin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Pylväs.

15.22 Juha Pylväs kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti kaikki ryhmät täällä salissa kantavat huolta poliisin näkyvyydestä ja resurssien riittävydestä. Aina-kin tuossa, kun noita ryhmäpuheenvuoroja kuuntelin, kyllä tämmöisen yhtenäisen linjauksen tuosta vedin. Poliisin määrärahoja on vuosina 2017—2022 lisätty 700 miljoonasta 850 miljoonaan, eli kehityshän on kasvava, nousujohteinen, mutta siitä huolimatta tunnistan tämän ongelman, kuten tässä on edeltävissä puheenvuoroissa sanottu, että tämä on pitkän aikavälin ongelma.

Sain eilen soiton yrittäjän puolisoilta. Tämä yrittäjä oli hakattu omalla työmaallaan, kun huumevelkojat tai huumehenkilöt halusivat tältä yrittäjältä rahaa. Perhe kokee uhkailua, ja he kokevat hyökkääjien painostusta, että rahaa pitää löytää. Poliisi tuntuu olevan voimaton.

Sisäinen turvallisuus ei ole vain rahakysymys. Se tarkoittaa myös paljon muuta, ja meidän tehtävä varmaan täällä olisi hakea niitä ratkaisuja, [Puhemies koputtaa] joilla näihin muihinkin asioihin pystytään puuttumaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Holopainen, Hanna.

15.24 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin oppositio väittää, niin kyllähän tämä hallitus on nimenomaan panostanut yhteiskuntarauhan turvaamiseen ennennäkemättömällä tavalla. [Vilhelm Junnila: Kerro lisää!] Tämä hallitus on paitsi hoitanut menestyksekkäästi koronaa ja turvannut yhteiskunnan toimintakyvyn näissä erittäin poikkeuksellisissa oloissa, tämä hallitus on lisäksi panostanut lisäresursseja sisäisen turvallisuuden viranomaisten toiminnan turvaamiseksi. [Vilhelm Junnila: Eli kaikki hyvin!] Jos tosiasia on se, että historiassa tässä on semmoinen vaje, jota pelkästään tämä hallitus ei ole pystynyt nopeasti korjaamaan, niin se on aivan eri asia.

Lisäksi mainitsisin, että tämä hallitus on toteuttanut esimerkiksi historiallisen sosiaali- ja terveysuudistuksen, joka tulevaisuudessa turvaa koko tämän meidän yhteiskunnan hyvinvointi- ja terveyspalveluiden tuottamisen, ja sekään ei ole ihan vähämerkityksellinen asia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Räsänen.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

15.25 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä hallituspuolueet ja varsinkin vihreät kiittelevät poliisin resursseista ja tästä turvallisuustilanteesta ministeri Ohisaloa, vaikka kyllä nämä mittarit vaikkapa nuorisorikollisuuden tai huumorikollisuuden — monen rikollisuuden lajin — kohdalla näyttävät aivan toista. Ja kyselytunnilla, ministeri Ohisalo, te myönsitte, että poliisiin on tulossa sopeutuksia nykytilanteeseen verrattuna, ja puhuitte jopa poliisien irtisanomisista. Jos ministeri päättää sopeutuksista, niin olisi kohtuullista, että ministeri myös linjaisi, mistä sopeutetaan, mistä leikataan, mikä poliisin toiminto on sellainen, josta voidaan leikata. Vaikkapa nuorisorikollisuus, huumorikollisuus ja jengiytymiskehitys edellyttäisivät nykyistä selvästi vahvempaa panostusta esimerkiksi poliisityöhön kentällä, missä nuoret liikkuvat, ennaltaehkäisyyn, koulu-poliisiin, Ankkuri-toimintaan ja huumorikollisuuden paljastamiseen. [Puhemies koputtaa] Mitä te aiotte tälle ongelmalle tehdä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Viljanen.

15.26 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä ovat monissa puheenvuoroissa tulleet päihteet ja erityisesti huumeet esille, ja ne ovat kyllä ihan keskeisessä roolissa, kun puhutaan sisäisestä turvallisuudesta. Voin kertoa, että ei se päihdetyö ja sosiaalityö päihdekuntoutujien kanssa aina pelkästään pään silittelyä ole. Se on arjen pelisääntöjen opettelua, vastuuttamista ja rikollisesta kierteestä pois pääsyä, päihdeettömyyttä, sitä kaikkea hyvää se tuo tullessansa. On ihan keskeistä, että me puhutaan heikoimmassa asemassa olevien ihmisten auttamisesta. Se on osa sisäistä turvallisuutta.

Poliisit ovat meidän sankareita, pelastajat ovat meidän sankareita, se on varmasti kiistatta näin. Mutta arjen sankareita ovat myös ne, jotka tänä päivänä huolehtivat meidän huono-osaisista, tarjoavat ruoka-apua, tarjoavat kohtaamispaikan, tarjoavat majapaikan tulevaksi yöksi. He ovat arjen sankareita. [Puhemies koputtaa] He ovat myös sisäisen turvallisuuden sankareita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Peltokangas.

15.27 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Peltokangas, äänenne kyllä kuuluu, mutta laittakaa silti mikrofoni.

Kiitos, arvoisa puhemies! Sisäisen turvallisuuden ylläpito vaatii rahoitusta. Tänään me saimme viestiä, että noin 30 miljoonaa puuttuu. Tästä herää sellainen kysymys, arvoisa ministeri Ohisalo, aiotteko te hoitaa sen rahoituksen kuntoon poliisille vai ettekö te aio. Hallitus puhuu turvallisuudesta ja sankareista, mutta missä ovat ne oikeat teot? Hätähuuto kuuluu laitoksilta, yt-neuvotteluihin ajaututaan, ja täällä seisotaan tumput suorina ja puhutaan arjen sankareista. Olkaa arjen sankareita ja antakaa se rahoitus — tarvittava, puuttuva rahoitus. Kansamme turvallisuus vaatii sitä. Kysyn: aiotteko hoitaa asian vai ette?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Häkkänen.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

15.28 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen mielestä turvallisuuspolitiikassa pitää panostaa ennaltaehkäisyyn mutta samassa yhteydessä pitää olla realististi uusien turvallisuusuuhkien edessä, kylmän realististi, tunnustaa tosiasiat. Ja nyt tämä paperi ei tunnusta tosiasioita riittävällä tavalla, eikä hallituksen budjetti. Nämä eivät tunnusta tosiasioita, nämä menevät enemmän sosiaaliviranomaisten suuntaan kuin turvallisuusviranomaisten suuntaan. Yhteistyötä pitää tehdä viranomaisten keskenään, mutta ydintekijöiden pitää olla kirkkaana mielessä.

Ministeri Ohisalo, te olette turvallisuusviranomaisten ministeri. Nyt tämä viittaa johonkin muuhun. Otan esimerkin: Keväällä poliisipäälliköt koko Suomessa, yhteislausunto: ”Huumeisiin liittyvä rikollisuus on suurin turvallisuusuuhka Suomessa. Kyse vakavasti heikentyneestä tilanteesta.” Tämä ei näy tässä selonteossa mitenkään. Samaan aikaan järjestäytyneen rikollisuuden kasvu joka puolella Suomea, se ei näy tässä paperissa. [Puhemies koputtaa] Nuorisojengien määrän kasvu, se ei näy tässä paperissa. Ja nyt vielä kaiken kukkuraksi poliisien määrärahoja ei korotettu riittävällä tavalla. Yt-neuvottelut [Puhemies koputtaa] ovat alkamassa. Voitteko varmistaa, että ainakin poliisien rahoitus hoidetaan kuntoon?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Aika täynnä. — Edustaja Semi.

15.29 **Matti Semi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallisuus on paljon muutakin kuin poliisit. Täytyy lähteä siitä, että kun lasta kasvatetaan, kotoa viedään, niin hänellä on turvallinen ympäristö. Varhaiskasvatuksessa pitää olla hyvät pohjat sille, että pärjää siellä muitten lasten kanssa ja tulee semmoinen yhteinen hyvä siitä ja pystyy elämään turvallista elämää lapsuuden ajan kokonaisuudessaan. Sama koskee koulua, niin että siellä pystyy nuori opiskelemaan turvallisesti. Sillä tavalla me rakennetaan tätä turvallista yhteiskuntaa. Se on pitkä prosessi, millä turvallisuus saadaan aikaan tähän maahan ja saadaan kanssa pidettyä sitä edelleen yllä.

Toki tarvitaan poliisia, se on ihan tosiasia. Poliisin näkyvyys tuo tiettyä turvallisuutta, samoin tarvitaan rajalla rajavartioita, palomiehiä meidän paloasemilla, niitä tarvitaan kaikkia. Ne ovat erittäin tärkeitä [Kokoomuksen ryhmästä: Kyllä!] myös sen turvallisuuden luojana ja ylläpitäjänä. Mutta peruslähtökohta tapahtuu jo siitä, kun lapsen kasvatuksesta lähdetään [Puhemies koputtaa] ylöspäin menemään. Se on tärkein asia, [Puhemies koputtaa] millä saadaan turvallisuutta rakennettua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavaksi edustaja Lindén.

15.31 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensiksi haluaisin sanoa kokoomukselle, että kaikki kovan turvallisuuden resurssit ovat tällä hetkellä suuremmat kuin niiden hallitusten aikana, jolloin kokoomuksella oli pääministerin tai valtiovarainministerin paikka.

Toiseksi haluan todeta, kun täällä on otettu kansainvälisiä esimerkkejä, että minulle esimerkki on Iso-Britannia. 15—16 konservatiivihallitusvuoden jälkeen Labour nousi valtaan. Heidän tavoitteensa oli: ”we are tough on crimes and tough on the causes of the crimes too”, ’olemme päättäväisiä ja kovia suhteessa rikoksiin mutta myös niiden syihin’. Tässä hengessä on minusta tämäkin selonteko laadittu. [Välihuutoja perussuomalaisten ja kokoomuksen ryhmästä] Rikoksiin täytyy puuttua voimakkaasti, päättäväisesti mutta

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

unohtamatta niiden juurisyitä, ja sen takia me tarvitsemme eriarvoisuuden poistamista ihan yhtä paljon kuin tarvitsemme lisää rahaa poliisille, mikä tullaan varmasti hoitamaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Satonen.

15.32 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Ohisalo totesi täällä, että sisäisestä turvallisuudesta huolehtiminen ei ole vain tämän hallituksen asia. Se on ihan totta. Se on myös tulevien hallitusten ja se on kaikkien hallitusten asia, mutta sen pitää kyllä olla tämänkin hallituksen asia. Se tarkoittaa sitä ja kiteytyy siihen, että nämä poliisin tarvitsemat resurssit, joita tässä on useissa puheenvuoroissa jo peräänkuulutettu, on pakko tässä tilanteessa löytää. Se viesti on täysin selvä, että sisäinen turvallisuus tulee heikkenemään, jos poliisin henkilöstöresurssit tulevat pienenemään, ja koska se on sentyyppinen toimiala, että se ei voi oikein muualta säästää kuin henkilöstöstä, niin se on väistämätöntä, jos nämä rahamäärät eivät ole riittäviä.

Otan esille vielä sen, että Poliisikoulusta valmistuu uusia poliiseja. Onko täällä joku oikeasti sitä mieltä, että yhteiskunnan etu ei ole se, että nämä valmistuvat poliisit pääsevät töihin hoitamaan sitä poliisin tehtävää? Jos joku on eri mieltä, niin sitten voi puolustaa hallituksen [Puhemies koputtaa] määrärahaesitystä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Meri.

15.33 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kuten meidän puheenjohtaja Purra sanoi, tämä näyttää enemmän sosiaalipoliittiselta tilannekatsaukselta, joka sinänsä on tärkeä asia, mutta on hyvin vaikea kuvitella, että vakavaan rikollisuuteen syyllistynyt järjestäytyneen rikollisuuden henkilö tai terroristi pelkästään juttelemalla ja sosiaalityöntekijän avulla siitä oikaistuu.

Tässä ohjelmassa ja ministerin puheissa tuntuu olevan, että itäsuomalainen mies, työtön sellainen, on suurin turvallisuusuhka Suomelle, [Jussi Saramon välihuuto] ja järjen realiteetit ovat poistuneet.

Sitten yksi, mitä tässä keskustelussa ei ollenkaan ole, on oikeudenhoito. Eikö tässä sisäisen turvallisuuden ohjelmassa pitänyt olla tuomioistuimet, syyttäjät, vankilat? Tästä ei puhuta lainkaan — ja tänne olisi voinut tietysti tulla myös oikeusministeri tästä asiasta keskustelemaan, nimittäin siellä on todella hätä — ja joudun kysymään teiltä, ministeri, tuleeko sinne myös rahat?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Pirttilahti.

15.34 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille, että nostitte sopimuspalokuntien merkityksen esille osana Suomen pelastustoimea.

Suomessa on noin 30 000 sopimuspalokuntalaista plus sitten vapaaehtoisia muuta toimijaa, ja heidän toimintansa periaate on sydämen tahto tehdä, lähes tällainen maanpuolustushenki eli avustustahto. Hallitusohjelmassa on muun muassa kirjattu, että sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä tullaan vahvistamaan ja tunnistetaan nykyiset ja tulevaisuuden haasteet ja erityispiirteet. Nyt kun pelastuslakia uudistetaan, olisi oivallinen paikka katsoa myös sopimuspalokuntien asema Suomessa ja kirjata se siihen rinnalle yhtä lailla kuin pelastustoimenkin toimijat.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Täällä on puhuttu poliisien resursseista, ja se on aivan oikein, mutta SM itse on todennut, että pelastustoimella on noin 80 miljoonan euron tasokorotustarve, plus Sopimuspalokuntien Liitto on arvioinut, että noin 50 miljoonaa tarvittaisiin myös sinne lisää. [Puhemies koputtaa] Eli puhutaan noin 130 miljoonan euron rahoitustarpeesta myös pelastustoitteille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Löfström.

15.35 Mats Löfström r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden selonteossa todetaan, että koulutuksen ja henkilöstön rekrytoinnilla huolehditaan, että viranomaisten tosiasiallinen palvelukyky turvataan suomen ja ruotsin kielellä.

Att varje medborgare, oavsett finska eller svenska som modersmål, ska kunna bli bemött på sitt språk ska vara en självklarhet. Det är en grundbult för att alla ska kunna känna sig trygga och ha ett högt förtroende för myndigheterna. Det är därför viktigt att tillräckliga resurser ges till utbildningen av svenskspråkig personal hos i synnerhet polisen, sjöbevakningen, nödcentralen och räddningsmyndigheterna.

Askel oikeaan suuntaan on se, että ensi vuonna järjestetään merivartijan peruskurssi ruotsiksi. Sitä ei ole järjestetty 10 vuoteen, ja hakemusten suuri määrä osoittaa, että tarve on ollut merkittävä. Siksi hallitus kiittää ministeriä siitä työstä, jonka hän on tehnyt tässä asiassa, ja siitä, että kurssi vihdoin järjestetään vuonna 2020.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen Kimmo

Jag vill också fråga hur det ser ut med möjligheten att ordna en svenskspråkig räddningsutbildningskurs, [Puhemies koputtaa] som inte heller har ordnats på tio år.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

15.36 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on ollut tässä turvallisuusselontekoja toinen toisensa perään. Hyväksyimme ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon. Nyt meillä on täällä kaksikin selontekoa käsitteillä, puolustusselonteko ja selonteko sisäisestä turvallisuudesta. Saattaa olla järkevääkin, että me näinkin laveasti tätä turvallisuussektoria läpi käymme. Käsitehän on tuttu meille: laaja turvallisuus. Ja laaja turvallisuushan näkyy myöskin tässä sisäisen turvallisuuden selonteossa mitä oivallisimmin.

Vähän olen ihmetellyt näitä opposition puheenvuoroja. Erityisesti hämmästelini kokouksen Jari Kinnusen häkellyttävän kiukkuista puheenvuoroa. Siinä moitittiin tätä selontekoa absurdiksi puheeksi. Kun huolella kuuntelin, mitä te sanoitte, niin — ei tämä nyt tietysti pallottelulla miksikään muutu, mutta — se vaikutti kovin absurdilta, se teidän puheenvuoronne. [Juha Mäenpää: Realistinen!] Siitä puuttui kokonaan se syvä ymmärrys, mistä aidosti on kysymys tässä turvallisuudessa, joka todellakin koostuu useista tekijöistä. Primääri tekijä on kuitenkin siinä sisäisessä turvallisuudessa: vahva luottamus suomalaiseen yhteiskuntaan ja vahva luottamus toinen toisiimme. Järjestyksen pito [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

on sitten siihen liittyvä lisätekijä, mutta tämä sisäinen turvallisuus koostuu tästä luottamuksesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kun nimi mainitaan, niin annetaan edustaja Kinnuselle.

15.38 Jari Kinnunen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puheenjohtaja — anteeksi puhemies!

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, hienoa.

Tuntuu aika erikoiselta — olin nimittäin puoli vuotta sitten vielä tuolla etulinjassa taistelemassa teidänkin puolesta sitä rikollisuutta vastaan. 39 vuotta linjassa — voin väittää, että tiedän, mistä puhun. Tästä ei tarvitse edes ruveta debatoimaan.

Eli kun minä luin tuota paperia, niin sen olisin voinut kappale kappaleelta silputa sinne sillisalaattiin. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tavio.

15.38 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä selonteko on erittäin heikkotasoinen. Hallitus ummistaa silmänsä haittamaahanmuutolta ja sen ongelmilta. Te kerrotte tässä, ikään kuin lukijaa rauhoitellen, että suurin osa muuttoliikkeestä on hallittua ja että maahanmuutto ei olekaan sisäisen turvallisuuden kysymys. Selonteossa myös korostetaan ulkomaalaisen työvoiman merkitystä Suomelle, ikään kuin tässäkin asiakirjassa olisi tarkoitus perustella siirtolaisuutta eikä käsitellä sisäistä turvallisuutta.

Hallitus on turvallisuutta enemmän huolissaan siitä, että suhtautuminen maahanmuuttoon aiheuttaa yhteiskunnallisia jakolinjoja. Syyttävä sormi osoittaa siis taas suomalaisiin. Suomalaiset nyt eivät kuitenkaan ole oikeasti toisilleen mikään turvallisuushaka somekäytöksellään tai muka syrjivine asenteineen tai maalittamisineen, mitä vihervasemmisto koko ajan viljelee. Suomi on Ruotsin tiellä: väkivaltarikokset raaistuvat, katuväkivaltaa kohdistuu sivullisiin ohikulkijoihin. Ettekö te ymmärrä haittamaahanmuuton seurauksia?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ovaska.

15.39 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että tässä sisäisen turvallisuuden selonteossa nostetaan esiin järjestäytynyt rikollisuus ja toisaalta hybridivaikuttaminen ja terrorismi. Täällä oppositiosta puhuttiin aika voimakkaasti ja käytettiin sanaa ”maailmanparantaminen”, mutta uskon, että osaltaan sillä työllä, mitä me kansainvälisellä yhteistyöllä ja tuolla ulkomaisilla pelikentillä teemme, me haemme keinoja, joilla tulemme vähentämään hybridivaikuttamista, estämään terrorismin tulemistä Suomeen ja toisaalta hakemaan ratkaisuja siihen, etteivät kansainväliset ilmiöt iske tänne meille samalla voimalla mitä me olemme nähneet jo muualla. On hienoa, että hallitus näkee, että myös tällä työllä, mitä Suomen rajojen ulkopuolellakin tehdään, on suuri merkitys meidän turvallisuuteen ja miten täällä sitten huolehditaan meidän arjestamme, joten kiitos siitä.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Toivoisin myöskin, että kun tässä keskustelussa tulee tämä vastakkainasettelu hyvin vahvasti hallitusta kohtaan, niin muistetaan myös, että meillä, eduskunnalla, on todella tärkeä rooli, kun tätä selontekoa käsitellään valiokunnassa ja siihen jätämme oman [Puhemies koputtaa] kädenjälkemme. [Leena Meren välihuuto]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Elo.

15.41 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käymme täällä tärkeää keskustelua sisäisestä turvallisuudesta. Haluan kiittää ministeri Ohisaloa kattavan selonteon esittelystä.

Täällä on todettu, että Suomi on maailman turvallisimaa maa, vaikka Suomessa on eurooppalaisittain pienet poliisivoimat. Se kertoo osaltaan siitä, että sisäinen turvallisuus syntyy koulujen ja päiväkotien, sosiaali- ja terveystalveluiden ja yhteisöjen tekemän työn tuloksena. Selonteon laaja turvallisuuskäsitys onkin tervetullut.

Syrjäytyminen, pahoinvointi ja ongelmien kasaantuminen ovat Suomessa sisäisen turvallisuuden suurimpia uhkia, niin kuin täällä on hyvin todettu. Suomen sisäisen turvallisuuden politiikan tuleekin perustua ensisijaisesti näistä ongelmista aiheutuvien haasteiden ja uhkien ennalta ehkäisyyn.

Kiitan myös edustaja Viljasta päihdetyön arjen tuomisesta tähän saliin. On tärkeää, että poliisilla on resursseja rikosten selvittämisen lisäksi ennalta estävään työhön, ja olisin kysynyt ministeri Ohisalolta: millaisiin toimiin tätä ennalta estävää työtä on tällä kaudella lisätty?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Eskelinen. — Edustaja Eskelinen onkin lähtenyt, no sitten mennään eteenpäin. — Edustaja Niemi, Veijo.

15.42 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäinen turvallisuus on erittäin tärkeä itsellenikin tietysti myöskin poliisitaustan perusteella. Olisin arvoisalta sisäministeriltä kysynyt: kun poliisilta puuttuu tällainen 30 miljoonaa euroa, millä voimme toteuttaa poliisissa muun muassa harva-aluepartioinnit ja lähiöpoliisitoiminnan, mitkä on kuitenkin kirjattu hallitusohjelmaan?

Sitten varsinkin vihreiden suunnasta tuli tämä, että poliisilla on hyvät, terveelliset ja turvalliset tilat. Semmoisessa pikkukaupungissa kuin Tampere on todella sisäilmaltaan huono poliisirakennus väistötiloissa ynnä muualla.

Vastaavasti esimerkiksi Suomen osallistumisen vahvistamiseen EU:n sotilaallisen kriisinhallinnan koulutusoperaatioon Malissa heitetään tuosta vain sattumalta sama 30 miljoonaa euroa, jotta saadaan lisää väkeä. Onko tämä näin vaikeata, yksi 30 miljoonaa, että poliisin budjetti pysyisi ajoissa ja aikataulussa? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Kilpi, ja sen jälkeen ministeri Ohisalo vastaa.

15.43 **Marko Kilpi kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 30 miljoonaa, mitä se oikein tarkoittaakaan? Poliisillahan on ollut olemassa post-traumatyöpajoja jo kymmenen vuotta, ja siellä hoidetaan kriittisessä tilanteessa traumatisoituneita ja jopa invalidisoituneita.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

ta poliiseja. Minä olen ollut mukana siinä toiminnassa ihan alusta lähtien, ja se on kyllä syventänyt rajusti minun näkemystäni siitä, mitä se poliisityö oikeasti on.

Kriittiset tilanteet ovat tänä aikana selvästi lisääntyneet, esimerkiksi asekeikat. Samalla kumulatiivinen stressi on lisääntynyt hyvin rajusti. Juttupinot tutkijoitten pöydällä sen kun vain kasvavat ja tehtäviä tuodaan koko ajan poliisille vain lisää. Nuo 30 miljoonaa tarkoittavat sitä, että kriittiset tilanteet tulevat vain lisääntymään. Ei sitä ennalta ehkäisevää työtäkään pystytään tekemään, jos rahaa puuttuu ja ne juttupinotkin siellä sen kun kasvavat. Ja nuo puuttuvat rahat tarkoittavat sitä, että sisäisen turvallisuuden selkäranka murtuu. Sitä on venytetty jo aivan liian pitkään.

Arvoisa sisäministeri, [Puhemies: Näin, ja nyt!] kysymys kuuluu: ymmärrätkö te, mitä tuo 30 miljoonaa oikein tarkoittaa? [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylitystä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja kuten lupasin, niin tässä vaiheessa ministeri Ohi-salo, 3 minuuttia. Sitten katsotaan, jos on tarvetta jatkaa vielä tätä debattia.

15.44 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Kiitokset edustajille erittäin hyvistä huomioista, hyvästä keskustelusta. Melko moni nosti täällä esille ennaltaehkäisyn. Se nousi eri näkökulmista. Se nousi muun muassa siitä näkökulmasta, että sitä on täällä painotettu liikaa. Toisaalta se nousi siitä näkökulmasta, että on tärkeää, että se nousee tässä selonteossa.

Huomio kannattaa nyt kääntää sinne, mistä lähtökohdista tätä selontekoa lähdettiin valmistelemaan. Eli edellisen selonteon prosessin pohjalta käytiin laaja keskustelu, mitä sieltä puuttui, ja silloin huomattiin nimenomaan tässä talossa, että se keskittyi vain sisäministeriön hallinnonalalle. Eli sieltä puuttui ikään kuin kaikki linkit niihin muihin turvallisuuden tekijöihin, ja sen takia tässä selonteossa on nimenomaan haluttu vastata tähän eduskunnan esittämään huoleen.

Tässä selonteossa on vastattu myös eduskunnan esittämään huoleen näiden resurssitarpeiden osalta. Eli on kirjattu ylös sitä, kuinka paljon pelastajia, rajavartijoita, hätäkeskuslaitospäivystäjiä, poliiseja tarvitaan tulevina vuosina, jotta me voisimme yhdessä allekirjoittaa tämän tulevaisuuden resurssikehityksen ja mennä kohti sitä.

Eli nimenomaan eduskunnan toiveista tämä on tämän muotoinen kuin se täällä nyt on.

Moni edustaja pohti sitä, onko tämä kenties poliittinen asiakirja. No, tämä on valtioneuvoston selonteko. Sitä on ollut mukana työstämässä parlamentaarinen ryhmä, ja kuten alussa kiitin, kiitän vielä uudestaan sitä ryhmää. Monet teidän huomioistanne on nostettu sinne mukaan. Varmasti ryhmän jäsenet itse muistavat, mitä asioita erityisesti sinne on tullut teiltäkin. Tämä selonteko on tehty sisäministeriön hallinnonalalla kattavasti kaikkia hallinnonaloja nimenomaan kuullen ja hyödyntäen. Täällä edustaja Kinnunen taisi viitata siihen, että poliisia ei ole kuultu tässä. Poliisihallitus on nimenomaan ollut valmistelemassa tätä. [Jani Mäkelän välihuuto] Tämä on virkatyönä tehtyä pohjaa, josta olemme sitten parlamentaarisenkin ryhmän kanssa käyneet keskustelua. Itse asiassa myös oikeusministeriö on ollut tässä vahvasti mukana, tässä viittaus edustaja Merelle erityisesti.

Monessa puheenvuorossa kiinnitettiin huomiota siihen, että resurssit olisivat jotenkin yhtäkkiä laskemassa roimasti. Kyllä poliisin tarve on 30 miljoonaa enemmän, ja se on tunnistettu. Meillä on työkaluina katsoa lisätalousarvioita ja täydentäviä talousarvioita. Me tulemme katsomaan mahdollisuudet hyödyntää näitä. Mutta on totta, kuten olen monesti to-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

dennut, että poliisin rahoitus kaipaasi pitkäjänteistä toimintaa. Kuten viime viikolla sanoin, yksi hallitus ei kerralla laita kuntoon sitä kokonaisuutta, jossa meillä on korjausvelkaa paitasi rakennuksista, ne on hyvin mainittu täällä, [Puhemies koputtaa] myös kalustosta, henkilöstöstä. Henkilöstömäärää on nimenomaan päästy viime vuosina nostamaan, kalustoa uusimaan ja toimitiloja parantamaan.

Sen myös haluan nostaa tässä, että ministeri ei puutu yksittäisiin operatiivisen tason päätöksiin siitä, millaisia kalustohankintoja tehdään. [Puhemies koputtaa] Se on siellä laitoksilla se työ.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt huomaan, arvoisat edustajat, että tarvetta on vielä jatkaa debattia. Painakaa V-painiketta ja nousekaa seisomaan. Pääpaino on niissä edustajissa, jotka eivät vielä ole saaneet puheenvuoroa. — Edustaja Mäkelä.

15.48 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä selonteko kuulostaa enemmänkin sellaiselta epäluottamuksen ja kahtiajaon lietsomiselta, siltä, että parlamentaarinen prosessi valjastetaan tavallaan hallituksen oman punavihreän agendan kumileimasimeksi. Ei tämmöinen peli kyllä vetele yhtään.

Luottamus ei ole mikään itsestäänselvyys, se pitää ansaita joka päivä. Poliisi ansaitsee luottamuksen sillä, että se selvittää rikoksia ja pystyy vastaamaan kansalaisten pyyntöihin, ja nyt hallitus on tarkoituksellisesti nakertamassa sitä kansalaisten luottamusta.

Resurssien ohella on myös oleellista, että poliisi keskittyisi ihan oikeaan rikollisuuteen eli ei esimerkiksi juoksisi sananvapauden käyttäjien perässä vaan keskittyisi ottamaan rikollisia kiinni.

Kyselytunnilla ministeri Ohisalo väisteli 54 minuuttia kysymystä ja nyt vähän reilut kaksi tuntia kysymystä. Kysyn sen vielä uudestaan: miten on mahdollista, että te laitatte 1 200 miljoonaa kehitysapuun ottaessanne 7 000 miljoonaa velkaa mutta poliisille ei löydy 30:tä miljoonaa rahaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Jokinen, Kalle.

15.49 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sisäisen turvallisuuden selonteko voisi olla hyvin merkittävä poliittinen linjaus, jos se tehtäisiin kunnolla. Nyt sitä ei ole tehty kunnolla, ja tämä ei ole merkittävä linjaus. Valitettavasti tämä on hyvin kaukana siitä arkitodellisuudesta, jossa turvallisuusviranomaiset päivittäin painivat tuolla kentällä.

Suomessa on Euroopan vähiten poliiseja, noin 130 poliisia 100 000:ta kansalaista kohden. Euroopan keskiarvo on noin 320 poliisia 100 000:ta kansalaista kohden. Eli tämän mukaan Suomessa pitäisi olla poliiseja noin 17 500 eikä 7 500, jotta oltaisiin Euroopan keskiarvossa.

Budjettiriihessä te petitte kansalaisille annetun turvallisuuslupauksen. Olette lisänneet pysyviä menoja tällä kaudella 1,4 miljardia euroa, otatte velkaa ensi vuonna 7 miljardia euroa, mutta 30:tä miljoonaa ei löytynyt kansalaisten turvallisuuteen. Miksi sitä ei löytynyt? Onko tämä arvovalinta? [Puhemies koputtaa] Mistä tässä on kysymys? Vastatkaa, ministeri.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Könttä.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

15.51 Joonas Könttä kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Olen tietysti tyytyväinen, että siitä aallonpohjasta, kun poliiseja oli se vajaa 7 200, on päästy nyt tähän vajaaseen seitsemään- ja puoleentuhanteen, ja olen tietysti tyytyväinen, että myös siitä aallonpohjasta, kun tuo poliisien rahoitus oli vajaa 700 miljoonaa, on nyt oltu noususuunnassa ja se on ensi vuonna se reilut 850 miljoonaa euroa. Mutta se ei silti ole riittävästi, niin kuin tiedämme. Uhat lisääntyvät. Meillä tulee, valitettavasti, yhä enemmän tarvetta poliiseille ja poliisin kaltaiseen työhön. Kun siellä on tunnistettu myös niitä menoeriä — meillä on esimerkiksi kiinteistöpuolella kasvavat kulut, meillä on ict-puolella kasvavat kulut — niin voisiko yksi keino olla se, että mennään jotenkin jopa samankaltaiseen ajatukseen kuin Puolustusvoimilla, kun mentiin Puolustuskiinteistöihin, niin että esimerkiksi kiinteistökuluissa ja ict-kuluissa päästäisiin hallitumpaan kulujen kasvuun, jotta ne lisärahat, joita on annettu — hyvä niin — menisivät sitten poliisien määrään ja siihen, että poliisi näkyy kansalaisten arjessa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Saramo.

15.52 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtaosa turvatoimudesta syntyy suoraan ja epäsuorasti eriarvoisuudesta, mutta totta kai aina tarvitaan myös sitä niin sanottua kovaa turvallisuutta, ja sen takia tämä hallitus antaa poliisille paljon enemmän rahaa kuin kokoomus ja perussuomalaiset ollessaan hallituksessa. Tässä mainittiin, että 690 miljoonasta on nyt tultu yli 800 miljoonaan, ja te puhutte täällä 30 miljoonasta.

Jos me kysymme aivan miltä hallinnonalalta tahansa, niin kaikilla hallinnonaloilla on lisätarvetta. Poliiseja toivottavasti saadaan lisää enemmän kuin se 250, mikä on nyt tullut lisäystä, mutta olkaa rehellisiä: teidän aikananne poliisiin panostettiin vähemmän kuin nyt. Pidän sitä silti tärkeänä, että tämä hallitus panostaa erityisesti koulutukseen ja lapsiin ja nuoriin, koska sitä kautta poliiseja tarvitaan tulevaisuudessa vähemmän.

Täytyy sanoa uskottavuudesta, kun tässä on pidetty paljon uskottavuuspuheenvuoroja, että harva asia on syönyt minusta yhtä paljon poliisin uskottavuutta [Puhemies koputtaa] kuin kokoomuksen edustaja Kinnusen puheenvuoro tässä tänään. [Mauri Peltokangas: Oletteko te kuunnellut poliisien puheita?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt edustaja Junnila.

15.53 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus sopi keväällä 370 miljoonan euron leikkauksista, jotka astuvat voimaan 2023 alkaen. Sisäministeriön 3. toukokuuta päivätystä muistiosta paljastui, että ministeriö oli alun perin kohdistamassa 7 miljoonan leikkaukset maahanmuuttomenoihin, mutta ministeriössä päätettiin lopulta tehdä isoimmat säästöt poliisin toimintamenoihin. Myöhemmin elokuussa ministeri Ohisalo tviittasi: ”Poliisin työtä on varjostanut pitkään resurssien niukkuus ja poukkoilevuus. Poliisien resurssihaasteet ovat vakavia, ja tilanne juontuu pitkältä ajalta. Olemme sisäministeriössä johdonmukaisesti esittäneet lisäyksiä poliisiresursseihin.” Seuraavaksi ministeri puhui kyselytunnilla tulevista sopeutuksista. Arvoisa ministeri, jos ongelmaksi muodostuu poukkoilevuus, niin miksi johtamanne sisäministeriö ei sitten toimi johdonmukaisesti? Ei tällainen lyhytjänteinen toiminta turvallisuudentunnetta lisää, mutta 30 miljoonan euron määrärahavaje sitä kyllä heikentää.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kauma.

15.54 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän selonteon ongelma on todellakin se, että siinä käytössä ovat vain pehmeät keinot, ja niin kuin täällä useista kokoomuksen puheenvuoroista on käynyt ilmi, me tarvitsemme kyllä myös niitä kovia keinoja, jotta pystymme näitä ongelmia taklaamaan. Järjestäytynyt rikollisuus, huumet, jengiytyminen, maahanmuuton tuomat ongelmat, Isis-terroristien pääsy Suomeen — näihin ei tarjota mitään kouriintuntuvia, kovia keinoja.

Arvoisa puhemies! Otan esiin yhden esimerkin, ja se on Afganistanin tilanne. Nyt kaikki asiantuntijat ovat sanoneet, että kun Nato, länsimaat, ovat sieltä lähteneet pois, niin se on aikamoisen houkutteleva alusta esimerkiksi terrorismin uudelleen syntymiselle. Mutta missä ovat meidän terrorismilakimme tällä hetkellä? Milloin saamme oikein päivityksen niistä tänne eduskuntaan? Olemme sitä odottaneet jo tämän eduskuntakauden alusta saakka, mutta sitä vain ei näy. Ymmärrän, että tämä ei kuulu sisäministerin toimialaan suoraan, mutta hallituksen edustajana [Puhemies koputtaa] teillä, sisäministeri, varmastikin on jotain tietoa tästä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

15.55 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sisäisen turvallisuuden arki alkaa sinä päivänä, kun ihmisellä on hätä ja hän tarvitsee poliisin tai jonkun muun viranomaisen apua välittömästi. Suomi on tässä asiassa jakautunut kahtia: harvaan asutulla maaseudulla sen avun saaminen on erittäin pitkän, pitkän odotuksen takana — saako yleensä tulemaan ollenkaan. Onneksi itärajan kunnissa tämä Rajavartioston ja poliisin yhteistyö toimii erinomaisesti, ja siellä olemme saaneet monta apua Rajavartiolaituksen ja poliisin yhteistyön kautta, ja toivottavasti tämä hyvä yhteistyö jatkuu, ja uskon, että PTR-yhteistyö näin tekee ja on tulevaisuudessakin paraneva.

Mutta keskustan ryhmäpuheenjohtaja edustaja Pylväs puheenvuorossaan mainitsi tämän huumausaineiden leviämisestä aiheutuneen vakavan vaaran kansalliselle turvallisuudelle. Todellakin tällaisia tilanteita, mitä Pylväs kuvasi, on valitettavasti Suomessa jatkuvasti lisää, ja kun vihreät tekivät sen päätöksen, että kannabis pitäisi kuulemma laillistaa, niin kyllä synkästi ihmettelen sitä, miksi tällaisia päätöksiä yleensä tehdään, koska jos se tehtäisiin, se johtaisi täydelliseen romahdukseen koko rikostutkinnassa [Puhemies koputtaa] ja samalla se romuttaisi koko meidän terveydenhuoltomme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Soinikoski.

15.56 **Mirka Soinikoski vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vahva sosiaalinen ja yhteiskunnallinen luottamus ovat sisäisen turvallisuuden peruskiviä. Tämä tarkoittaa sitä, että ihmisoikeuksia edistetään, rasismia kitketään ja hallintoketjujen sujuvaa toimintaa parannetaan poliisin, syyttäjän ja tuomioistuinten välillä.

Tällä hetkellä yksi vakava yhteiskunnallista luottamusta horjuttava tekijä on Suomen oikeusprosessien pitkiksi venyneet käsittelyajat. Odotusajat moneen riita-asiaan ovat kohutuuttoman pitkiä, ja se aiheuttaa monelle ylimääräistä epävarmuutta. Tämän takia onkin tärkeää, että syyttäjän ja poliisin välistä yhteistyötä tiivistetään rikosasioiden käsittelyn no-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

peuttamiseksi. Lisäksi oikeudellisen prosessin käsittelyaikoja on lyhennettävä ja sujuvoitettava rikosprosessia.

On aivan keskeistä, että turvallisuusviranomaisten palvelut tuotetaan niin, että ihmiset saavat avun koko maassa nopeasti, tehokkaasti ja yhdenvertaisesti. Palveluilla vähennetään ihmisryhmien välistä eriarvoisuutta ja vahvistetaan turvallisuudentunnetta, kun turvallisuustoiminnan eri ketjut pelaavat hyvin yhteen. Opposition retoriikka tässä salissa ei tänään [Puhemies koputtaa] Suomen kokonaisturvallisuutta ole edistänyt.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

15.58 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on aivan oikein nostettu esille huoli poliisien määrärahoista. Nostaisin kuitenkin esille huolen myöskin pelastustoimen rahoitusvajeesta, jonka on arvioitu olevan vielä huomattavasti suurempi, yli 80 miljoonaa euroa. Puutteita on paitsi siellä henkilöstössä myöskin kalustossa ja koulutuksessa, kiinteistöissä. Aivan kuten täällä edustaja Pirttilahti mainitsi, myös sopimuspalokunnat kärsivät henkilöstövajeesta ja vanhentuneista varusteista ja myöskin epävarmoista hälytysjärjestelmistä.

On todella hälyttävää, että kukaan ei tällä hetkellä Suomessa tarkalleen edes tiedä, kuinka paljon meillä on niitä henkilöitä, jotka osallistuvat hälytystoimintaan. Meillä ei ole sellaista valtakunnallista kattavaa järjestelmää, josta kaikki löytyisivät. Aluehallintoviranomaiset ovat joutuneet antamaan paljon näitä huomautuksia toimintavalmiusajoista. Silloin kun kansalainen tarvitsee palokuntaa tai tarvitsee ensihoitoa, niin useimmiten kysymys on elämästä ja kuolemasta. Ja siksi olisinkin halunnut kysyä ministeriltä: oletteko varmistaneet sen, että meillä on [Puhemies koputtaa] riittävät resurssit pelastustoimelle, kun tämä toiminto on nyt [Puhemies koputtaa] sitten sote-uudistuksen yhteydessä [Puhemies: Aika!] siirtymässä sinne alueille?

Puhemies Anu Vehviläinen: Muistutan taas tästä minuutin puheenvuoron mitasta. — Ja seuraavaksi edustaja Vikman.

15.59 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallisuusympäristömme muuttuu koko ajan monella tapaa haastavammaksi, mutta valitettavasti hallituksen sisäisen turvallisuuden selonteko ei onnistu vastaamaan eduskunnan sille asettamiin tavoitteisiin. Esimerkiksi poliisin mukaan laittomia huumeita käyttävät ja myyvät yhä nuoremmat henkilöt. Huumeet lieveilmiöineen ovat paheneva ja vakava ongelma aivan erityisesti lasten ja nuorten kannalta.

Tästä huolimatta hallituspuolueiden suunnalta on kuultu esityksiä, jotka ovat omiaan muokkaamaan asenneilmastoa huumemyönteisemmäksi. Tällaisia ehdotuksia ovat olleet esimerkiksi huumeidenkäytön dekriminialisointi, piikityshuoneiden laillistaminen sekä tuore vihreiden linjaus kannabiksen laillistamisen puolesta.

Huumemyönteisille lausunnolle ei ole tilaa, tarvitaan ripeitä tekoja huumeidenkäytön vähentämiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi. Huumeakauppaa ja rikollisuutta vastaan on toimittava määrätietoisesti [Puhemies koputtaa] samalla, kun huumeista eroon haluaville on tarjolla apua. Kysyn: [Puhemies koputtaa] miten hallitus aikoo pahenevaan huumeongelmaan tarttua ja taistella [Puhemies: Aika!] huumeakauppaa ja rikollisuutta vastaan?

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Muistutan: On vaikeaa, jos jokaisen puheenvuoron jälkeen täytyy muistuttaa tästä minuutin ajasta. Toivon, että pysyttäisiin minuutissa. — Ja seuraa vaksi edustaja Kiviranta.

16.01 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliisi on sisäisen turvallisuuden kulmakivi ja tärkein valvoja. Poliisin näkyvä läsnäolo on tärkeää niin taajamissa kuin haja-asutusalueilla, ja tärkeää on, että mahdollisimman moni tapaturma, onnettomuus, rikos tai muu häiriö voidaan estää. Poliisilla on tärkeä rooli sekä turvallisuusongelmien ehkäisijänä että myös ratkaisijana.

Kun erityisesti kokoomus on ollut tänään täällä erittäin terävänä näitten poliisin määrärahojen osalta, niin voisi tehdä katsauksen viimeiseen 10 vuoteen: Pääministeri Kataisen hallituksen aikana poliisien lukumäärä väheni useilla sadoilla. Vuodesta 2017 lähtien se on sen sijaan kasvanut, ja nykyinen hallitus on nostanut poliisin määrärahoja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laakso.

16.02 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kunnioitettu ministeri Ohisalo, niin sympaattinen ihminen kuin te olettekin, mutta kun todellakin tämän selonteon lukee, niin pakko on sanoa, että nyt ei olla välttämättä tilanteen tasalla. Oikeasti, jos sisäministeri tekee tällaista paperia, niin se ei voi näyttää siltä, että sen on sosiaaliministeri tehnyt. Tietysti kun kuuntelee tänään puheita, niin aika paljon täällä on koko ajan kompattu, kuinka tärkeää on ruohonjuuritaso niin päihdeongelmaisissa ynnä muissa — mikä on täysin totta. Sen allekirjoitan täysin, että sieltä lähtee se juttu, mutta totuudessaan se ei ole sisäisen turvallisuuden asia, vaan se on todellakin sitä sosiaalipoliittista toimintaa. Oikeasti, ruvetkaa olemaan tämän maan sisäministeri. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

16.03 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhdenvertainen koulutus on yksi sisäisen turvallisuuden tukipilareista. Kaikki eivät koe olevansa turvassa tämän maailman turvallisimman maan koulussa.

Opettajien työssään kokema väkivalta on kasvanut tasaisesti 2010-luvulla, ja koulukiusaaminen on edelleen merkittävä lapsiin kohdistuva turvallisuushuoli. Tämän vuoden kouluterveyskysely osoittaa, että aikuisten lapsiin kohdistama väkivalta on lisääntynyt kahdessa vuodessa neljäs- ja viitosluokkalaisten kohdalla 15 prosenttia.

Turvallisen koulun rakentamiseen tarvitaan niin koulun, kotien, järjestöjen kuin viranomaisten tiivistä yhteistyötä. Tarvitaan ympäri Suomen poliiseja, jotka tekevät kiinteää koulutyötä. Tarvitaan poliisin läsnäoloa. Tarvitaan kiusaamisen vastaista toimintaa, jossa väkivaltaa sanotaan väkivallaksi. Otetaan lapset ja nuoret mukaan tähän turvallisuustyöhön. [Puhemies koputtaa] Kysyn ministeriltä: miten voimme varmistaa koulupoliisien riittävyyden eri puolilla Suomea?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiuru, Pauli.

16.04 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Selonteossa mainitaan sana ”luottamus” noin 25 kertaa — sanotaan muun muassa niin, että viranomais-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

ten ja hallinnon nauttima luottamus on aivan olennaista yhteiskuntarauhalle ja turvallisuudelle, ja näinhän se on.

Tässä on sellainen ristiriita, että hallitusohjelmassa sanotaan, että poliisien määrä nostetaan 7 500:aan, ja selonteossa toistetaan, että poliisien määrä nostetaan hallitusohjelman mukaisesti 7 500:aan, mutta budjettiesityksen perusteella määrä tulee laskemaan huomattavasti nykyisestäkin, eli nämä tavoitteet eivät toteudu. Luottamuksen kannalta on erittäin vahingollista, että valtioneuvoston selonteko, hallituksen esitys ja budjettiesitys eivät ole keskenään linjassa. Jos emme voi luottaa näihin kolmeen keskeiseen dokumenttiin, niin mihin me voimme luottaa? Tarvitsemme Niilo Tarvajärven tyyppisen Hamsteri-tarrakeräyksen, [Puhemies koputtaa] jotta poliisin määrärahat saadaan turvattua?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ranne.

16.05 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiasiahan on, että hallitus paisuttaa nyt julkista sektoria, julkista taloutta 63 miljardista 75 miljardiin vuoteen 23 mennessä. Ja tämä valtava summakaan ei riitä meidän hyvinvoinnin ja meidän sisäisen turvallisuuden, poliisin resurssien turvaamiseen. Siis joku on pielessä.

No, miksi tämä ei riitä? No siksi, että rahat pistetään toisarvoisiin asioihin. Te lisäätte haittamaahanmuuttoa, energiaköyhyyttä tässä maassa ja EU-hankkeita, jotka ajautuvat lopulta mappi ö:hön. Perus- ja ydinasioiden rahoitukseen rahat eivät riitä — siis hyvinvointi ja sisäinen turvallisuus, nämähän jäävät jalkoihin. Yhteistä rahaa on käytettävä vain ja ainoastaan parhaalla mahdollisella tavalla tuottavasti, vaikuttavasti ja vain sellaiseen, joka tuottaa hyvää suomalaisille ja joka lisää Suomen hyvää, suomalaisten hyvinvointia ja sitä sisäistä turvallisuutta. Eivätkö rahat riittäisi, jos asiat pistettäisiin tärkeysjärjestykseen, [Puhemies koputtaa] myös niihin poliiseihin? — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sankelo.

16.06 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri mainitsi viranomaisyhteistyön tärkeyden puheenvuorossaan — se on yhteiskunnan toimintojen kulmakivi. Sisäisen turvallisuuden kannalta meillä on monia tärkeitä viranomaisia: poliisi, rajaviranomaiset, koulupuoli, sosiaali ja terveys, Puolustusvoimat, niin edelleen.

Korona-aika on tässä puolentoista vuoden aikana kuitenkin osoittanut joitakin ristiriitaisuuksia. Lentokentillä Rajavartiolaitoksen ja terveysviranomaisten keskinäinen viestintä on päätynyt — näin se vaan on ollut. STM, THL ja välillä avitkaan eivät kommunikoi riittävästi keskenään ja ovat julkisesti eri mieltä asioista. Herättääkö tämä kansalaisissa luottamusta? Viranomaisten toiminnan tulee olla luottamusta herättävää, ja kaavioiden pitäisi olla kunnossa, kun tulee niin sanotusti kova paikka. No, nythän se on ollut.

Kysynkin: miten hallitus aikoo kehittää viranomaisyhteistyötä koronakauden kokemusten perusteella?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

16.07 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansanedustajien tärkein tehtävä on turvata yhteiskuntarauhaa, ja tämä on myös poliisin tehtävä, joka nyt kärsii tästä rahanpuutteesta.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Tuossa joku aika sitten eräs poliittinen ryhmittymä sai maata tuossa Mannerheimintielä, ja tästä tämmöiset kentällä toimivat poliisit arvostelivat kovasti poliisin johtoa, että miten tämä sallitaan. Samalla maahanmuuton ongelmista poliisijohto ei uskalla puhua ennen kuin he ovat jääneet eläkkeelle.

Niinpä tämmöinen kysymys: onko mahdollista, että poliisijohtoon on kohdistunut jonkinlaista punavihreää hybridi-vaikuttamista?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Keto-Huovinen.

16.08 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Suomalaisessa oikeusjärjestelmässä on oikeusturvaa vakavasti uhkaava resurssipula, joka on mainittu nyt käsillä olevassa selonteossa mutta jäi budjettiriihessä vaille riittävää huomiota.

Tuomioistuineläytöksen, Syyttäjäläytöksen, Rikosseuraamuslaitöksen ja julkisen oikeusavun resurssitilanne on tällä hetkellä ihan täysin kestämatön. Käsittelemättä jäävien juttujen määrät kasvavat, oikeusturvan saatavuus viivästyy ja henkilökunnan työhyvinvointi ja alan houkuttelevuus laskevat. Resurssivaje näkyy myös siinä, että lukuisat kokeneet tuomarit ja syyttäjät vaihtavat alaa. Tämä oikeusjärjestelmän peruskiveä rapauttava ongelma on nostettu esiin niin selonteossa kuin yksimielisesti lakivaliokunnan lausunnoissa. Se vaatii kiireellisiä toimia, joten kysyn hallitukselta, aikooko se tehdä asialle jotakin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tähän debattiin vielä edustaja Kivisaari ja hänen jälkeensä ministeri. Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

16.10 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäisestä turvallisuudesta keskusteltaessa usein ajaudumme pohtimaan poliiseja, hättämahanmuuttoa, ääriryhmittymiä tai rikollisuutta. Ne ovat totta kai oleellisia, kuten selontekokin huomioi, mutta lopulta sisäisen turvallisuuden kulmatolpat ovat aivan muualla. Ne ovat siellä, missä rikos ei ole vielä tapahtunut tai väkivalta ei ole vielä väkivaltaa.

Puhemies! Kasvatuksella ja koulutuksella, sivistyksellisen pääoman kasvattamisella, nuorisotyöllä ja ennalta ehkäisevillä toimilla voidaan vastata useampiin sisäisen turvallisuuden selonteossa esiin nostettuihin turvallisuusriskeihin. [Kokoomuksen ryhmästä: Niihin tarvitaan rahaa!] Ja, edustaja Laakso, kyllä ne ovat sisäistä turvallisuutta voimakkaammillaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Ohisalo, 3 minuuttia.

16.11 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Kiitokset taas hyvistä huomioista. — Tästä edellisestä edustajan puheenvuorosta on hyvä jatkaa, ehkä vastauksena edustaja Häkkäselä aiemmin: Kyse on nimenomaan siitä, että katsotaan, mistä ne ongelmat siellä kentällä syntyvät. [Mauri Peltokangas: Tuleeko rahoitus vai ei?] Ne, mitkä poliisijohtajat nostavat esille suurimpina ongelmina, eivät synny tyhjältä. Taustalla on juurisyitä, joihin pitää puuttua, ja tämä selonteko nimenomaan rakentaa tätä kattavampaa kuvaa siihen, kuinka niitä asioita ennalta ehkäistään. Tämä on aivan keskeistä turvallisuuden luomista.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Edustaja Laaksolle: Ei suinkaan ole tämän hallituksen tai minun ministerinä keksintöä, että syrjäytyminen on sisäisen turvallisuuden suurin uhka. Sisäministeriön raporteista löytyy vuosien ajalta juurikin tämä huomio. Tämä nousee paitsi pelastajien myös poliisien puheenvuoroista. Se, että osa ihmisistä on ulkopuolella, lisää riskiä huono-osaisuuden kasautumiseen, rikoksiin päättymiseen, onnettomuuksiin. [Mauri Peltokangas: Tuleeko rahoitus vai ei?] Tällä on yhteys, ja vaikka se ei tunnu mukavalta tosiasialta, niin tämä on tutkitusti todistettu monesti, ja se nousee huolena myös kentältä. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Edustaja Sankelolle viranomaisyhteistyön vahvistamisesta: Erittäin tärkeä puheenvuoro. Olen aivan täysin samaa mieltä. Koronakriisistä on opittu paljon. Tästä on kerätty paljon tietoa yhteen, ja muun muassa lisäharjoitustoimintaa vahvistamalla — esimerkiksi sisäministeriön hallinnonalalla eri toimijat harjoittelevat erilaisia kriisitilanteita varten entistä enemmän — sitten ollaan valmiudessa kaikkiin erilaisiin tilanteisiin vastaamiseen. Tätä tehdään myös maan rajat ylittäen. Esimerkiksi virolaisten kollegoiden kanssa tehdään yhteistyössä harjoituksia, kuinka meidän kalustot ovat yhteensovittavissa kriisitilanteissa. Tätäkin on tärkeää vahvistaa jatkuvasti.

Edustaja Mäenpäälle: Oikeusvaltiossa ministeri ei puutu operatiivisen tason poliisin päätöksiin. Siellä kentällä poliisi johtaa, se tilanneorganisaatio, joka siellä on kentällä, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] tekee ne päätökset, ei ministeri. Tämä on oikeusvaltion perusajatuksia.

Täällä on viitattu muun muassa terrorismilakeihin aiemmin, ja tällä kaudellahan on tuotu terrorismilakeja oikeusministeriön päästä tänne, ja lisää ymmärtääkseni on tulossa. Osittain tähän liittyen on viitattu tiedusteluun, ja kaikille korvan taakse se tieto, että hallitus tuo tämän vuoden aikana vielä myös tiedusteluselonteon tänne yhteiseen käsittelyyn. [Vilhelm Junnila: Onko se yhtä heikkotasoinen?]

Pelastustoimi on noussut hyvin esille, koska on hyvä huomioida, että sisäinen turvallisuus rakentuu erittäin monista eri sektoreista. Ja kyllä, olemme yhtä lailla huolissamme. Olemme tunnistanee sen tarpeen, että pelastustoimen puolellakin määrärahat ovat tiukat ja ihmisiä on liian vähän. Sisäministeriön hallinnonalalta pystymme vaikuttamaan siihen koulutustarpeeseen ja etsimme paraikaa keinoja tähän, mutta sitten kunnat vastaavat tietysti tällä hetkellä siitä muusta, operatiivisesta toiminnasta. [Mauri Peltokangas: Kymmenen edustajaa kysyi rahoituksesta, ja te ette vastaa!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Tätä debattia on käyty tunnin verran, ja meillä on 30 puheenvuoropyyntöä täällä varsinaisissa puheenvuoroissa, joten siirrymme tässä kohtaa puhujalistaan. — Seuraavaksi edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä. [Pauli Kiuru: 3 minuuttia?] — Paikalta 3 minuuttia, mutta te olette varannut puheenvuoron, ja jos tulee puhujakorokkeelle, suositus on 5 minuuttia. [Pauli Kiuru: Selvä. 3 minuuttia riittää.]

16.14 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuus on tärkeä asia, ja tämäkin keskustelu osoittaa jälleen kerran sen, että se kiinnostaa edustajia ja se kiinnostaa kansalaisia. Tavoite pitää Suomi turvallisena on meille yhteinen.

Valitettavasti on niin, että entistä suurempi osa lievestä omaisuusrikoksista jää tutkimatta. Mitä isä tai äiti sanoo lapselleen, jonka kauan odotettu maastopyörä katoaa heti ensimmäisen viikon aikana? Tehdään rikosilmoitus, joka jää tutkimatta.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Yli 90 prosenttia poliisikyselyyn vastanneista poliiseista on sitä mieltä, että he ovat työssään jaksamisen äärirajoilla. Mitä ajattelevat ne nuoret miehet ja naiset, jotka harkitsevat Poliisiammattikorkeakouluun hakemista, kun kuulevat jo työssä olevien tarinoita työn sisällöstä, työmäärästä ja siitä, miten heidän panokseensa suhtaudutaan? Työtä on liikaa, vastuuta on liikaa, työtä ei ehdi tekemään, asioita jää kerta kaikkiaan rästiin, ja se kuormittaa.

Yli 100 000 hälytystehtävää vuosittain jää poliisilta resurssivajeen vuoksi hoitamatta. Ei ole partioita, tai partio on aivan toisaalla ja sitä toista partiota tai kolmatta partiota ei kerta kaikkiaan ole. Asia hoidetaan etänä, se hoidetaan puhelimella tai jätetään kylmästi hoitamatta. Minkä viestin se lähettää sille isälle tai äidille, mummulle tai vaarille, joka perheväkivaltatilanteessa yrittää soittaa ja saada apua, kun hänelle sanotaan, että ei meillä ole partiota mutta jospa tässä puhelimessa voisimme hieman keskustella ja katsotaan sitten myöhemmin lisää?

Poliisi kohtaa työssään enemmän niskurointia, suoranaista väkivaltaa ja päälle sylkemistä. Päälle tulevat jengiytyminen, lisääntynyt aseiden, veitsien ja tuliaseiden kanto mukana ja kaiken päälle vielä erilaista maalittamista. Tässä tilanteessa poliisi toivoo tukea myös ministeriöltä ja ministeriltä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Keto-Huovinen.

16.17 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuudesta huolehtiminen on kansalaisten mielestä yksi tärkeimmistä tehtävistä. Turvallisuuden edistäminen vaatii vakautta, oikeudenmukaisuutta, oikeusturvaa ja toimenpiteitä turvallisuutta heikentävien ilmiöiden torjumiseksi. Tärkeää on kuitenkin löytää tasapaino pehmeän ennalta ehkäisevän toiminnan ja kovan järjestyksen ja oikeusvaltion ylläpitämisen välillä. Valitettavasti tässä selonteossa tämä ennaltaehkäisy ja oikeudenhoidon tasapaino ontuu. Ennalta ehkäisevien keinojen ylivalta jättää varjoonsa järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan, koulukiusaamiseen puuttumisen keinot ja oikeusjärjestelmän kantokyvyn.

Kansalaisten oikeusturvan edellytys on sujuva ja riittävästi resursoitu rikosketju poliisista Syyttäjälaitoksen kautta tuomioistuinlaitokseen ja lopulta Rikosseuraamuslaitoksen vastuulle. Selonteossa todetaan aliresursoinnin ongelmat, keskeneräisten juttujen suma, henkilöstön kuormittuminen ja koronapandemian aiheuttamat oikeudenkäyntien viivästyminen. Kannan huolta siitä, että nämä huolet eivät realisoituneet budjettiriihessä.

Poliisin resursseista on lähiviikkoina puhuttu paljon, ja syystäkin, sillä hallituksen budjettipäätökset eivät riitä turvaamaan poliisin perustoimintaa ja poliisien määrää ensi vuonna. Sama ongelma lävistää koko rikosketjun. Mikäli jokin osa-alue jää huomioimatta, johtaa se entistä pahempaan pullonkauloihin toisaalla. Mitä hyötyä on saada rikollinen kiinni, jos asia vanhenee syyttäjän pöydälle? Tai mikä vaikutus on sillä, että oikeusturvan saaminen kestää vuosia? Juuri viime viikolla kuulin eräästä tapauksesta, lapseen kohdistuneesta väkivaltarikoksesta, jonka saaminen käräjäoikeuden käsittelyyn kesti lopulta neljä vuotta.

Oikeudenkäyntien viivästyminen on noussut esille kansallisessa laillisuusvalvonnassa mutta myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä. Eduskunnan oikeusasiamieskin kiinnitti viime vuonna erityishuomiota viranomaisten riittävään resursointiin, sillä ihmisten perusoikeudet jäävät toteutumatta, jos lakisääteisten tehtävien hoitaminen vaikeutuu. Eduskunnan oikeusasiamies nosti kertomuksessaan esille myös oikeudenkäyntien viivästyamiseen liittyvät hyvitysmaksut, joiden yhteissumma on noussut edellis-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

tä vuodesta. Rikosketjun ruuhkautumisen taustalla on monia syitä: asiamäärien kasvu, poikkeuksellisen vaikeiden ja laajojen juttujen lisääntyminen ja niukat resurssit.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, josta olen erityisen huolissani, on järjestäytyneen rikollisuuden kasvu ja kansainvälistyminen. Sitä käsitellään tässä selonteossa hyvin pinnallisesti. Kuluva vaalikauden aikana järjestäytyneen rikollisuuden torjunta onkin käytännössä laiminlyöty. Siitä ei ollut mainintoja hallitusohjelmassa, ja tänä vuonna asetetun työryhmän toimikausi loppuu vasta seuraavien vaalien jälkeen. Samaan aikaan meidän vankiloissa järjestäytyneen rikollisuuden aseman vahvistuminen näkyy jo selkeästi vankilaturvallisuuden heikentymisenä. Lisäksi kansainvälisen kaupan ja pimeän verkon myyntialustojen myötä yksityisasiakkaat pystyvät tilaamaan suoraan kotimaisilta ja ulkomaisilta toimijoilta muun muassa aseita, räjähdysaineita ja huumeita. Pakettilähetysten määrän kasvu tekee näiden valvonnan erittäin haasteelliseksi.

Huumausainerikosten määrä on myös merkittävässä kasvussa, ja se näkyy selonteon mukaan myös omaisuusrikosten määrässä. Rikosketjun ruuhkat heijastuvat myös omaisuusrikosten matalaan selvittämisprosenttiin ja korkeaan rajoittamisprosenttiin. Omaisuusrikokset ovat yleisimpiä rikollisuuden muotoja, ja niiden laiminlyöty tutkiminen heikentää kansalaisten luottamusta oikeuden toteutumiseen.

Arvoisa puhemies! Viime vuosikymmeninä nuorten hyvinvointi on parantunut, koettu hyvinvointi on lisääntynyt. On silti fakta, että kaikilla ei mene hyvin. On yksinäisyyttä, on syrjäytymistä, päihdeongelmia, koulutuksen ja työn puutetta, rikollisuutta ja mielenterveysongelmia. Koronan aikana ongelmat ovat kasautuneet heille, joilla oli jo entuudestaan vaikeaa. Meidän on pystyttävä paremmin auttamaan niitä, jotka apua ja tukea kaipaavat, mitä aikaisemmassa vaiheessa, sen parempi. Aina ennaltaehkäisy ei kuitenkaan onnistu, ja ongelmat voivat kasautua pahastikin. Nuoret tekevät rikoksia ja voivat tehdä pahojakin asioita. Tällaisissa tilanteissa poliisin ja viranomaisten on puututtava tilanteeseen ja heillä on oltava selkeä toimintamalli, mitä seuraavaksi tapahtuu, kuka vastaa ja mitä toimia tarvitaan. Kukaan ei hyödy hyvistä ja kattavista suunnitelmista, jos toteutus on sirpaloitunut.

Loppukaneettina toivon, että kaikki kansalaisten turvallisuuden osa-alueet otettaisiin tasapainoisesti huomioon ja niiden edistämiseksi taattaisiin riittävien resurssien lisäksi [Puhemies koputtaa] myös riittävä toimivalta ja toimivat prosessit. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

16.23 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Turvallisuus kaiketi tarkoittaa vaarojen ja uhkien vähäisyyttä kuin myös subjektiivista kokemusta niiden poissaolosta. Tunteena turvattomuus liittyy yleensä tulevien tapahtumien ennustamattomuuteen. Ihminen tuntee olonsa usein turvattomaksi, jos lähitulevaisuuden uhkakuvat ovat vaikeasti ennustettavia tai vaikeasti ymmärrettäviä. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta toimii vaikkapa koronan alkuvaiheet.

Voi kai tässä ihan pontevasti edelleen sanoa, että Suomi on turvallinen maa. Paradoksi on toki se, että yhä useampi meistä tuntee lisääntyvää turvattomuutta. Tavoitteena täytyy totta kai olla, että jokainen saisi kokea olonsa turvalliseksi. Vaikka se kuulostaakin ehkä vaaleanpunaiselta unelmalta, tavoitteena se on täysin oikea.

Suomen turvallisuusympäristö on varmasti myös muuttunut. Ilmastonmuutos, sosiaalinen eriarvoistuminen, yksinäisyys ja osattomuuden tunne, digitaalisen kybermaailman

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

uhat tai kriiseille altis talousjärjestelmä ovat monimutkaisia haasteita, joiden seuraukset voivat olla yllättäviä ja levitä verkottuneessa maailmassa ennakoimattomalla tavalla. Turvattomuuden tunne lisääntyy, kun maailma näyttää monille kaoottisena sotkuna, jossa oman elämän kulkuun on entistä vaikeampi vaikuttaa.

Puhemies! Osaamisen kehittäminen ja kouluttautuminen vähentää syrjäytymistä ja työttömyyttä, mitkä altistavat turvallisuusriskeille. Siksi näkisin mielusti, että sisäisestä turvallisuudesta puhuttaessa kasvatus- ja koulutusjärjestelmän rooli nostettaisiin voimallisesti esiin keskeisenä toimijana ja keskeisenä yhteistyötahona, jonka varassa tulevaisuutemme ja turvallisuutemme pitkälti lepäävät. Myös kulttuurin ja liikunnan merkitys ihmisen hyvinvoinnin lisääjinä on erittäin suuri turvallisuussuhkien ennaltaehkäisyn näkökulmasta.

Puhemies! Totean konkreettisenä riskinä myös sen, että päiväkotien johtajien, rehtoreiden ja opettajien kuormittuminen ja työuupumus aiheuttaa vakavan kierteen sille tosiasialle, että ennaltaehkäisevän kentän etulinjassa toimijat, ne joiden varassa koko yhteiskunta kohdataan, eivät jaksu. Tämä on vakava riski. Myös heidän kokemansa väkivalta tai sen uhka on kasvanut. Siitä ikävästä tosiasiasta lopulta puhutaan liian vähän.

On myös sanomattakin selvää, että satsaukset perheiden tukemiseen, lastensuojeluun ja koulujen oppilashuoltoon ovat keskeisiä lasten ja nuorten ongelmien tunnistamisessa ja pahoinvoinnin ehkäisemisessä. Nämä kaikki ovat mitä painottuneinta sisäistä turvallisuutta.

Puhemies! Lopulta sisäinen turvallisuus pohjautuu ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, vakauden, hyvinvoinnin, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon varaan. Nämä ovat jyhkeitä sanoja mutta pitävät sisällään lopulta kaiken oleellisen. Sisäinen turvallisuus on lopulta kiinni siitä, miten suuri meidän tahto on toimia näiden periaatteiden mukaan ja miten suuri tahto meillä on olla ajoissa liikkeellä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.28.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.46.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

18.46 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL tutki asuinalueensa turvallisuuteen tyytyväisten osuutta vuoteen 2016 asti. THL:n indikaattori mittasi siis väestön kokemusta asuinalueensa turvallisuudesta. Tätä tilastoa ei kuitenkaan enää päivitetä, vaikka turvallisuudentunne on monella tavalla merkityksellinen kokemus hyvinvoinninkin kannalta, ja erityisesti naapurimaa Ruotsin esimerkit sisäisen turvallisuuden heikkenemisestä, segregatiosta ja suoranaisestä gettoutumisesta ja autojen jokailtaisista roihuista ovat kaikkien uutisia seuraavien ja ideologisen kuplan ulkopuolella elävien tiedossa.

Suomessa sama kehityssuunta on voimistunut erityisesti Helsingissä, Tampereella, Turussa ja Oulussa. Järjestäytynyt rikollisuus ja jengiytyminen ovat kasvussa. Keskusrikos-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

poliisi on jo pitkään tutkinut maahanmuuttajavaltaisten rikollisryhmien järjestäytymistä. Krp:n mukaan nuorisojoukoilta on takavarikoitu runsaasti erilaisia astaloita, kuten miekkoja, patukoita, keppejä, veitsiä ja ampuma-aseita. Toukokuussa krp kertoi, että alaikäisten väkivaltarikosten määrä Helsingissä kasvoi alkuvuonna lähes 40 prosentilla. Mistähän tämä johtuu? Sen tietää asian esitellyt sisäministeri Ohisalo, jota edustaja Holopainenkin niin kovasti ylisti. Syy ei ole ilmastonmuutos, syy ei ole vihapuhe, syy ei ole ei-binäärinen sukupuoli-identiteettikään, eikä syy ole mikään muukaan vihervasemmiston identiteettiin keskeisesti kuuluva tunneperäinen tila. Ei, kyllä syy selviää poliisijärjestöjen tekemästä kyselystä.

Lainaan viittä vastausta kyseisestä kyselystä, joka käsitteli siis turvallisuutta: ”En tiedä, onko kyseessä varsinainen jengirikollisuus, mutta hyvin paljon nuoret, enimmäkseen ulkomaalaistaustaiset ryhmät, tekevät ryöstöjä ja katuväkivaltaa. Suuntaus on selkeästi nähtävissä.” ”Erityisesti maahanmuuttajanuorten keskuudessa esiintyy jatkuvasti enenevässä määrin pieniä rikoksentekojengejä. Myös kansainväliset jengit hakevat entistä enemmän jalansijoja Suomesta.” Kolmantena lainauksena: ”Pääkaupunkiseudulla alkaa olla havaittavissa huomattavissa määrin erityisesti maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden jengiytymistä. Lisäksi yhä nuoremmat, ihan kantasuomalaisetkin, alkavat tehdä ryöstöjä ja pahoinpitelyjä niin sanotun jengin nimiin.” Yhdessä vastauksessa mainittiin näin: ”Olen tehnyt töitä ulkomaalaisten kanssa toistakymmentä vuotta. Jengiytyminen näkyy nuorissa, toisen polven maahanmuuttajien keskuudessa. Turhautuminen ja ulkopuolisuuden tunne johtavat siihen.” Viimeisenä lainauksena: ”Lähinnä nuorten alaikäisten maahanmuuttajataustaisten jengiytyminen on lisääntynyt silmiinpistävän nopeasti. Muutaman vuoden sisällä tämä jengiytyminen tulee näkymään ammattimaisen rikollisuuden saralla huomattavasti. Jengeistä tulee erilaista tiedustelutietoa, ja ne liitetään rikolliseen toimintaan ja ilmoituksiin enenevässä määrin.”

Arvoisa puhemies! Suomen Poliisijärjestöjen Liiton puheenjohtaja Jonne Rinne on tiivistänyt, mistä on kysymys. Puheenjohtaja Rinne on todennut, että se, mitä tapahtuu Ruotsissa, on rantautunut Suomeen — siis ”on”, eli se on jo täällä.

Arvoisa puhemies! Sinällään on hieman mennyt aikaa keskustella täällä siitä, kuinka virheet voidaan välttää, jos maito on jo kaatunut. Kehityssuunta on selvä, mutta sen torjuminen edellyttää muutakin kuin tavallisten suomalaisten syyllistämistä tai, mitä on täällä tehty erityisen paljon tänään, turvallisuus-käsitteen jatkuvaa laajentamista käsittämään kaikkia sellaisiakin ongelmia, joilla ei ole yhtään mitään tekemistä sisäisen turvallisuuden kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

18.52 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Käsissämme oleva selonteko sisäisestä turvallisuudesta käsittelee hyvin laajasti ja eri näkökulmista, miten Suomi ja sen asukkaat voivat henkisesti, fyysisesti ja taloudellisesti. Kokemus turvallisuudesta on yksilötasolla henkilökohtainen. Siihen vaikuttavat ne tilanteet, mitä henkilö arjessaan kohtaa. Nämä tilanteet puolestaan ovat usein kytköksissä siihen, mitä ovat henkilön ikä, sukupuoli, alkuperä, terveys, äidinkieli, asuinpaikka, sosioekonominen asema sekä muut häntä määrittävät tekijät. On ilahduttavaa, että monella mittarilla mitattuna Suomi on sisäisen turvallisuuden kärkeä maailmassa. Tämä perustuu paljolti seuraaviin seikkoihin:

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Suomessa on pitkä kokemus vahvasta yhteiskuntarauhasta ja sosiaalisesta yhteenkuuluvuudesta. Tätä selittävät muun muassa pitkä demokratiaperinne, yhteiskunnalliset rakenteet, jotka tukevat tasa-arvoisia mahdollisuuksia lähtökohdista riippumatta, sekä luottamus virkamiehiin ja instituutioihin. Pidämme esimerkiksi itsestäänselvyytenä, että poliisiin pystyy luottamaan ja että poliisi on lahjomaton. Verrattuna moniin muihin maailman maihin poliisin asema on Suomessa vahva ja vakaa. Se on vuodesta toiseen myös kesto-suosikkiammatti tyttöjen ja poikien keskuudessa.

Sisäistä turvallisuutta vahvistaa myös se, että suomalaiset toimivat innokkaasti eri järjestöissä ja yhdistyksissä, jotka edistävät tunnetta ryhmään kuuluvuudesta ja osallisuudesta. Yhteiskuntarauhaa ja vakautta edistää puolestaan se, että Suomessa on jo vuosikymmeniä kestänyt perinne ratkoa yhteiskunnalliset jännitteet rauhanomaisin ja virallisiin keinoin. Erilaiset mielenilmaukset ovat lakisääteisesti sallittuja ja sujuvat pääosin rauhallisesti, eikä niihin yhdisty rikollisuutta tai mellakointia.

Arvoisa puhemies! Suomen sisäisen turvallisuuden suurimpia uhkia ovat syrjäytymisen, sosiaalinen pahoinvointi ja moniongelmaisuus, jotka kasautuvat tietyille yksilöille ja ryhmille. Sisäinen turvallisuus parantuu, kun näiden väestöryhmien tilanne parantuu.

Opettajan työssä pääsin näkemään, miten tärkeää olisi pureutua ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäisyyn. Kun perheessä on jo kolmatta sukupolvea kestänyt ajattelumalli, ettei työnteko kuulu heidän elämäänsä ja että ihan hyvin pärjätään erilaisilla tuilla, mitä sosiaaliturvajärjestelmämme tarjoaa, on haasteellista vaikuttaa tällä taustalla olevien nuorten ajatteluun. Se olisi kuitenkin tärkeää, sillä eri tavoin haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien kokemus sekä mitattu turvallisuus ovat huonompia kuin väestöllä keskimäärin.

Ylisukupolvisuuden katkaisemisessa ratkaisevaa on monialaisessa yhteistyössä toteutettu vanhemmuuden ja lasten pärjäävyyden tukeminen. Omalla koulukokemuksella voin vahvistaa, että valtaosa lapsista ja nuorista voi hyvin ja syyllistyy harvoin rikoksiin. Toistuva ja vakava rikollisuus näyttää kasaantuvan pienelle joukolle lapsia ja nuoria. Surullista on se, että ne lapset ja nuoret, jotka tekevät paljon rikoksia, ovat usein myös itse rikoksen uhreja. Lapsuudessa ja nuoruudessa koettu rikollisuus, traumat ja kaltoinkohtelu, kuten perheväkivalta tai kiusaaminen, kohottavat riskiä rikosten tekemiselle ja uhriksi joutumiselle myös aikuisiässä. Siksi on oleellisen tärkeää pystyä puuttumaan tähän ilmiöön riittävän järein keinoin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, ennen kuin vahinkoa pääsee syntymään.

Arvoisa puhemies! Korona-ajalla on ollut vaikutuksia myös sisäiseen turvallisuuteen. Suurin osa kansalaisista on luottanut viranomaisiin ja Suomen hallitukseen koronaviruksen hoidossa. Eri kansalaiskyselyissä on käynyt kuitenkin ilmi, että koronaviruspandemia ja sen vaikutukset huolestuttavat monia suomalaisia. Suurin huoli kohdistuu juuri lapsiin ja nuoriin, siihen, miten poikkeuksellinen aika on vaikuttanut heihin. Tiedossa on, että kuu-kaudet kriisiaikana ovat kuormittaneet myös vanhempia, jolloin perheiden sisäiset ongelmat ovat viranomaisarvioiden mukaan kärjistyneet. Tässä vaiheessa osataan tehdä vasta suuntaa antavia arvioita siitä, miten paljon koronakuukaudet ovat vaikuttaneet eri väestöryhmiin. Elämäkokemuksella näyttää olevan vaikutusta resilienssiin ja kriisinkestävyyteen. Siksi onkin hyvä, että hallitus on lisätalousarvioissaan kohdentanut rahoitusta koronavaurioiden korjaamiseen erityisesti lapsille ja nuorille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

18.57 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomi on edelleen yksi maailman turvallisimmista maista. Köyhästä kehitysmaasta kehittyi yksi maailman onnellisimmista, kun kaikki on haluttu pitää mukana, kaikki ovat voineet taustastaan riippumatta käydä koulua ja opiskella niin pitkälle kuin intoa ja rahkeita riittää. Sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja demokratia ja luottamus virkamiehiin pitää osaltaan yllä vakaata yhteiskuntaa. Järjestöihin osallistuminen tuo kokemuksen osallisuudesta, kuulumisesta joukkoon.

Sisäisen turvallisuuden selonteon mukaan yli 90 prosenttia Suomessa asuvista pitää henkilökohtaista turvallisuuttaan hyvänä. He kokevat olevansa täällä turvassa. Turvallisuus on henkilökohtainen tunne. Se on luottamusta siihen, että mitään pahaa ei tapahdu ja jos tapahtuu, on suojelijoita. On tarpeen, että poliisi on näkyvillä niin kaupungissa kuin maaseudulla. Turvallisuuden tulee näkyä. Huomio kiinnittyy siihen, että vajaa 10 prosenttia ei koe elämänsä turvalliseksi. Turvattomuuden tunne on lisääntynyt muun muassa jengiytymisen ja päihteiden käytöstä johtuvien rikosten ja väkivallan vuoksi. Ongelmat eivät synny tyhjästä. Meidän tulee pureutua turvattomuuden juurisyihin ja hoitaa ja selittää niitä.

Arvoisa puhemies! Keskeiset turvallisuuden uhkakuvat liittyvät syrjäytymiseen ja epätasa-arvoon. Selonteon mukaan syrjäytyminen saa alkunsa, kun huono-osaisuus kasaantuu. Matala koulutustaso, pitkäaikainen työttömyys ja toimeentulon ongelmat altistavat syrjäytymiselle. Kun joutuu tilanteeseen, jossa mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämään laskevat, saattaa syntyä kielteinen kierre. Syrjäytyminen aiheuttaa turvallisuusongelmia, jotka edelleen kiihdyttävät syrjäytymistä.

Meidän tulee selittää erityisesti sukupolvesta toiseen periytyvää syrjään jäämistä. Uhkien tunnistaminen mahdollistaa sen, että voimme ennaltaehkäistä niiden syntymistä. Lääkkeet ja keinot ovat tiedossa: yhdenvertainen koulutus, mielekkään työn löytäminen, perheiden hyvinvointi ja sen tukeminen, päihdehaittojen ehkäiseminen, päihteettömyyden edistäminen, toimiva kotouttaminen, terveyden edistäminen, yhteisöllisyyden vahvistaminen. Kasvatuksella, koulutuksella ja sivistyksellä, nuorisotyöllä ja kaikella ennaltaehkäisevällä työllä vastaamme maamme sisäisen turvallisuuden uhkiin. Turvallinen Suomi elää siitä, että jokainen täällä kasvava lapsi ja nuori saa kulkea sujuvalla koulupolulla ja löytää vahvuutensa ja paikkansa yhteiskunnassa.

On tärkeää, että hallitus on esimerkiksi laajentanut oppivelvollisuutta. Se on syrjäytymistä ehkäisevä toimi, kun kaikki pidetään mukana. Vahva koulutus antaa myös työkaluja nykyajan uhkien, kuten informaatiovaikuttamisen, torjuntaan. Jokainen tarvitsee nykyään taidon arvioida kriittisesti kaikkea lukemaansa ja kohtaamaansa. Se on kansalaistaito, jota tulee oppia koulupolulla.

Arvoisa puhemies! Uhkia tulee torjua laaja-alaisesti. Poliisin merkitys turvallisuutta valvovana viranomaisena on keskeinen. Poliisin resursseista tulee huolehtia. Niitä tulee lisätä, jos uusia tehtäviä tulee lisää. On syytä muistaa, että tämä hallitus on lisännyt poliisien määrärahoja. Myös poliisien määrä on noussut viime vuosien aikana. Kun raha ei riitä, poliisin moninaista tehtäväkenttää tulee tarkastella uudemman kerran.

Myös muiden turvallisuutta edistävien viranomaisten toiminnan edellytykset tulee varmistaa. Metsäpalot Kalajoella osoittavat, että esimerkiksi vapaaehtoista pelastustoimintaa tarvitaan. Pidän hyvänä, että hallitusohjelmassa todetaan sopimuspalokuntien [Puhemies koputtaa] toimintaedellytysten turvaaminen. Sekin on osa turvallisuuttamme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

19.03 **Heidi Viljanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Suomi on maailman turvallisin maa. Olemme sen monta kertaa tänään tässä salissa kuulleet, ja se on fakta, josta voimme todella olla reilusti ylpeitä, mutta yhtä totta on se, että ihmisten turvattomuuden tunne on viime vuosina kasvanut. Turvallisuuden tunne on aina subjektiivinen kokemus. Se syntyy luottamuksesta yhteiskuntaan ja toisiin ihmisiin, osallisuuden kokemuksesta, oman elämän hallinnasta, taloudellisesta turvasta ja vakaudesta sekä ylipäänsä elämän ennustettavuudesta. Se on tietoisuutta siitä, että saan apua, kun sitä tarvitsen.

Yhteiskunnan nopea muutos on omiaan lisäämään henkilökohtaisen turvattomuuden tunnetta, mutta laajemmassa mittakaavassa ihmisten lisääntyvä turvattomuuden kokemus voi vaarantaa myös yhteiskuntaa kohtaan tunnettua luottamusta. Sitä meistä kukaan ei varmasti toivo. Tätä vastaan on tehtävä työtä ja päätöksiä turvallisuuden ja luottamuksen ylläpitämiseksi ja edistämiseksi.

Nyt käsittelyssä oleva sisäisen turvallisuuden selonteko kuvaa laajasti yhteiskuntamme sisäisen turvallisuuden tilaa ja niitä asioita, joista meidän pitää huolehtia taataksemme turvallisuuden kokemuksen jatkossakin aivan jokaiselle. Turvallisuudesta huolehtiminen edellyttää totta kai viranomaisten toimintakyvyn turvaamista. Viime päivinä keskustelussa ovat olleet erityisesti poliisin resurssit ja niiden riittävyys. Poliisin ja muiden turvallisuusviranomaisten toimintakenttä on muuttunut valtavasti ja muuttuu jatkuvasti yhä haasteellisemmaksi. Toimintakenttä on monimutkaistunut ja laajentunut. Samaan aikaan muun muassa toimintakulut ja ict-kulut ovat nousseet ja kaluston uusimistarve kasaantunut. Ei riitä, että meillä on poliiseja. Heillä pitää olla myös terveelliset työtilat sekä asianmukaiset varusteet. Työturvallisuudesta pitää myös huolehtia. Poliisin resurssit on asia, joka puhuttaa vuosittain. Sen olen uutena kansanedustajana hallintovaliokunnassa oppinut. Tähän on syytä löytää vähitellen kestävämpi ratkaisu ja riittävät määrärahat toiminnan turvaamiseksi.

Suomessa moniviranomaisyhteistyö on hyvällä tasolla ja sillä on hyvät ja pitkät perinteet. Poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen PTR-yhteistyö toimii hyvin. Poliisin, pelastustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yhteistyö on laajaa. Myös Puolustusvoimien rooli virka-aputehtävien antajana on keskeinen. Suomessa luottamus sisäisen turvallisuuden toimijoihin on korkealla, ja tätä luottamusta tulee vaalia. Vain laajalla yhteistyöllä pystymme turvaamaan hätätilanteissa nopean avunsaannin sekä varautumaan erilaisiin uhkiin, kuten terrorismiin tai kasvavan ja kansainvälistyvän järjestäytyneen rikollisuuden uhkaan. Siksi myös kansainvälinen viranomaistyö on yhä tärkeämpää.

Arvoisa puhemies! Olemmeko panostaneet riittävästi sisäiseen turvallisuuteen eriarvoistumisen ehkäisyn näkökulmasta? Olemmeko päätöksentekijöinä ehkäisseet syrjäytymiskehitystä riittävän tehokkaasti, ettemme itse toimillamme syrjäytä ketään? Olemmeko panostaneet matalan kynnyksen palveluihin päihde- ja mielenterveyspalveluissa riittävästi? Olemmeko onnistuneet väkivaltarikosten torjunnassa? Miksi suomalainen turvattomuus lymyilee kodeissa? Miksi huumeidenkäyttö ja huumekuolemat ovat lisääntyneet? Miksi lähes puolet suomalaisista naisista on kokenut fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa? Vaikka tilanne turvallisuuden osalta yleisesti on hyvä, on meillä paljon tekemistä ja parannettavaa.

Puhuin tänään jo päihteistä, ja muutaman sanan aion niistä tässäkin yhteydessä sanoa, vaikka sain siitä myös muutamia kommentteja, etteivät ne kuulu tähän sisäisen turvallisuuden asiaan. Päihteet liittyvät keskeisesti rikollisuuteen ja erityisesti järjestäytyneeseen rikollisuuteen, onnettomuuksiin, perheväkivaltaan, tapaturmiin ja niin edelleen. Kun päih-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

dehoidon tarve ja tarjonta ovat kaukana toisistaan, aiheutuu siitä merkittäviä haittoja, katsoipa asiaa miltä kantilta tahansa. Myös sisäisen turvallisuuden kannalta keskeistä on, miten hoidamme päihdepolitiikkaamme. Tarvitsemme lisää kynnyksettömiä palveluja, lisää resursseja ja osaamista sekä asennemuutoksen päihdeongelmia ja erityisesti päihdeongelmaisia kohtaan.

Monesti me unohdetaan heikompiosaiset, kun puhutaan sisäisestä turvallisuudesta. Haluan, että kiinnitämme erityisesti huomion siihen, miten me pidämme kaikki heidät mukana. Eriarvoisuus ei saa lisääntyä, eikä erityisesti turvallisuuden eriarvoisuus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä. Poissa. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

19.08 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Sisäisen turvallisuuden kokonaiskuvaan vaikuttavat monet tekijät. Selonteossa todetaan, että globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos, muuttoliike ja pandemiat, vaikuttavat toimintaympäristöömme itsenäisinä ilmiöinä ja kärjistävät jo aiemmin tunnistettujen kehityskulkujen vaikutusta. Globaalit ongelmat heijastuvat väistämättä myös meihin, sillä emme ole muusta maailmasta eristyksissä vaan tiiviissä kanssakäymisessä ympäröivän maailman kanssa.

Suomi on korkean teknologian, kasvaneen hyvinvoinnin ja vapaan tiedonkulun maa. Teknologia parantaa turvallisuutta monin tavoin esimerkiksi liikenteessä, jossa autojen turvallisuusominaisuudet kehittyvät jatkuvasti. Teknologinen kehitys on tehostanut ja tehostaa viranomaisten prosesseja ja auttaa näin turvallisuuden vahvistamisessa. Samalla lisääntynyt teknologian hyödyntäminen on kuitenkin johtanut uudenlaisiin turvallisuusuhkiin, jotka liittyvät esimerkiksi tietoturvaan ja arkaluonteisten tai henkilökohtaisten tietojen päätymiseen väärin käsiin. Kyberrikollisuus on kasvava ongelma, ja sen torjumiseen vaaditaan sekä resursseja että päättäväisyyttä.

Arvoisa puhemies! Selonteossa todetaan, että syrjäytyminen, sosiaalinen pahoinvointi ja moniongelmaisuus ovat yhä Suomen sisäisen turvallisuuden suurimpia uhkia. Mainitut ongelmat ovat turvallisuuden heikkenemisen juurisyitä, joihin tulee puuttua päättäväisesti. Epätoivoisessa tilanteessa olevat ihmiset aiheuttavat huomattavalla todennäköisyydellä vaaraa sekä itselleen että muille. Mitä aiemmin ongelmiin voidaan kattavalla viranomaisyhteistyöllä ja hyvinvointi- ja terveystalvveluja parantamalla puuttua, sen parempi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

19.10 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tämä sisäisen turvallisuuden selonteko, jota olemme tänään käsitelleet ja josta keskustelleet, perustuu laajaan turvallisuuskäsitykseen, joka huomioi kansallisten muutosilmiöiden lisäksi myös globaalien kriisien vaikutukset Suomen turvallisuuteen.

Kuten täällä monesti on tänään todettu, Suomi on tutkimusten mukaan maailman turvallisim maa. Vaikka suuri osa kokee olonsa Suomessa turvallisiksi, emme kuitenkaan pysty takaamaan turvallisuutta kaikille. Yksi turvattomuutta lisäävä tekijä, josta tänään on ollut paljon puhetta, on eriytymiskehitys, joka etenee Suomessakin huolestuttavaa vauhtia. Esimerkiksi lapsiperheköyhyys kääntyi kasvuun jo ennen koronakriisiä, ja korona on pahentanut tilannetta entisestään. Vaikka suuri osa suomalaislapsista voi aiempaa paremmin, on pieni joukko, joka voi entistä huonommin. Meillä ei ole varaa siihen, että tulevaisuus näyt-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

täytyy lapsille tai nuorille näköalattomana. Näköalattomuus ruokkii turvattomuuden tunnetta. Ajattelemme, että olemme tasa-arvon mallimaa, jossa jokaisella on samat mahdollisuudet. Kuitenkin esimerkiksi yliopistoon opiskelemaan päätyy lähes seitsemän kertaa useammin akateemisen vanhemman lapsi kuin ei-akateemisen.

Arvoisa puhemies! Häiriöt, onnettomuudet ja rikokset jakautuvat epätasaisesti väestössä. Aivan liian usein niitä kohtaavat juuri he, jotka ovat jo valmiiksi heikoimmassa asemassa. Syrjäytyminen, pahoinvointi ja ongelmien kasautuminen ovat Suomen sisäisen turvallisuuden suurimpia uhkia. Suomen sisäisen turvallisuuden politiikka perustuukin ensisijaisesti näistä ongelmista aiheutuvien haasteiden ja uhkien ennaltaehkäisyyn. Tämä on inhimillisesti järkevää sekä tärkeä ja taloudellisesti järkevä, perusteltu lähtökohta.

Sisäministerimme Ohisalo on usein todennut, että vaikuttava ja onnistunut sosiaalipoliittikka ja koulutuspolitiikka ovat lopulta parasta turvallisuuspolitiikkaa. Tässä kuntien työllä on aivan olennainen merkitys — sillä, miten paljon satsaamme varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, onko lapsilla mahdollisuus harrastaa ja onko matalan kynnyksen tukipalveluita riittävästi tarjolla niitä tarvitseville. Meidän on huolehdittava kuntien ja kaupunkien kyvystä huolehtia laadukkaista peruspalveluista, varhaiskasvatuksesta ja koulutuksesta myös sote-uudistuksen jälkeen,

Arvoisa puhemies! Suomi on Euroopan unionin toiseksi väkivaltaisimman maan naisille. Suomalaisista naisista lähes puolet on kokenut jonkinlaista fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa 15 vuotta täytettyään. Noin kolmannes naisista on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa nykyisen tai entisen kumppanin taholta. Koronapandemia on sulkenut lähisuhdeväkivaltaa kokevat naiset koteihinsa väkivallan tekijöiden kanssa. Perheväkivaltatapaukset kasvoivat Suomessa 12 prosenttia tammi—kesäkuussa aiempaan vuoteen verrattuna. Meidän on määrätietoisesti jatkettava lähisuhdeväkivallan vastaista työtä.

Arvoisa puhemies! Globaalit kriisit, kuten ilmastonmuutos ja luontokato, vaikuttavat jo nyt turvallisuuteemme voimakkaasti ja luovat tulevaisuuden uhkia. Tuore, laaja kansainvälinen kyselytutkimus kertoo, että 75 prosenttia 16—25-vuotiaista nuorista kokee tulevaisuuden pelottavana. Suomalaisnuorista 42 prosenttia epäroi lasten hankkimista ilmastokriisin takia. Nämä osaltaan vaikuttavat myös turvallisuudentunteeseen. Kotimaassaan ääri-ilmiöt tulevat näkymään toisaalta tulvina ja rankkasateina, toisaalta kuivuuden aiheuttamina metsäpaloina. Näissä tilanteissa turvallisuusalan toimijoiden osaaminen ja varautuminen ovat tarpeen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi muutama sana poliisien määrästä. Huoli poliisien riittävyydestä on jaettu yli hallitus—oppositio-rajojen. On tärkeää, että poliisilla on riittävät resurssit niin perinteisen rikollisuuden muotojen, kuten omaisuusrikosten, selvittämiseen kuin uusien muotojen, kuten verkkorikollisuuden ja ihmiskaupan, torjuntaan. Tämä hallitus on lisännyt poliisien resursseja. Siitä on tänään paljon keskusteltu — tekemistä sillä saralla meillä kaikilla riittää. Kuten selonteko osoittaa, sisäinen turvallisuus on varsin laaja ja monitahoinen kokonaisuus, ja sellaisena sitä on myös käsiteltävä. Pelkällä poliisien määrällä turvallisuus ei parane, vaikka poliisien riittävä määrä onkin olennainen osa kestävästä turvallisuuspolitiikkaa. Parasta turvallisuuspolitiikkaa on varmistaa, että keskinäinen luottamus ja yhteiskuntarauha säilyvät, että eriarvoistumiskehitys saadaan käännettyä ja että kaikki pysyvät mukana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

19.15 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Eduskunnan hallintovaliokunta antoi 2017 yksimielisen ohjeistuksen tätä käsittelyssä olevaa sisäisen turvallisuuden selontekoa silmällä pitäen. Kädessämme oleva nippu ei ole millään muotoa tehtävänannon mukainen — käsittämätöntä välinpitämättömyyttä, valiokunnan yli kävelyä tai sitten vaan totaalista osaamattomuutta.

Käsittelyssä oleva sisäisen turvallisuuden selonteko on epäonnistunut ja turhaa aikaa vienyt ideologinen vuodatus. Se on katala yritys ohjata eduskunnan politiikkaa aina vuoteen 2030 saakka. Selkokielellä kerrottuna tämä on hallituksen vihervasemmistolaisella aatteella kyllästettyä suomalaisia ruoskivaa mutta Euroopan unionia ja haitallista muutto-liikettä suosivaa humppaa sekä todellisten ongelmien ja uhkien suoranaista vähättelyä.

Selontekoa varten perustetun parlamentaarisen seurantaryhmän oppositiosta tulleet huomiot ja muutosesitykset loistavat poissaolollaan. Olin itse nimitettyä seurantaryhmään, ja tiedän käytännössä, miten tämä selonteko valmistui. Perussuomalaisten täysin aiheesta antamaa eriävää mielipidettä ei sinne kirjattu. Me olisimme halunneet noudattaa hallintovaliokunnan antamaa yksimielistä ohjeistusta. Ohjeiden laiminlyönnistä johtuen emme voi sitoutua tähän surkeaan tekeleeseen. Seurantaryhmän osallistuminen valmisteluun oli pelkästään näennäistä ja siihen uhrattu työ ja aika täysin hukkaan heitettyä. Katsonkin, että edustajien ajankäytön järjeistämisen kannalta vastaavat tyhjänistujaiset lopetetaan ja hallitus antaa näistä esityksen, jota sitten käsitellään normaalin menettelyn tavoin.

Arvoisa puhemies! Turvapaikanhakijoista puhuttaessa selonteko on tyyppiesimerkki siitä, kuinka ongelmien juurisyytä ei tunnusteta eikä niihin puututa. Ei haluta ymmärtää sitä tosiasiaa, että kotoutumisen epäonnistuminen ei ole vastaanottavan maan kotouttamistoi-
mien tai asenneilmapiirin vika vaan johtuu kulttuurisista ja uskonnollisista eroavaisuuksista, eikä mikään hyveposeeraava toimi tätä tosiasiaa muuksi muuta. Naisten vapaus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo eivät kuulu poliittisislamilaiseen kulttuuriin, joka jo itsessään lisää länsimaisiin naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa seksuaalista ja muuta väkivaltaa. Esim. tätä ei mainita selonteossa uhkatekijänä lainkaan. Tämän totuuden maton alle lakaisu on omiaan aiheuttamaan jakolinjoja, ja vastareaktiot kantaväestön taholta ymmärrettävästi lisääntyvät. Islamin jyrkkien oppien mukaan länsimaat ja länsimainen demokratia ovat heille täysin kiellettyjä, mikäli sen lopputulos ei palvele islamia eikä päämääränä ole pyrkimys islamin valtavirtaistamiseen. Liiallisesta kotoutumisesta ja veljeilystä niin sanottujen vääräuskoisten kanssa rangaistaan eritoten naisia, esimerkkinä tästä kivikautisten kulttuurien kunniamurhat.

Arvoisa puhemies! Laittomasti maassa olevien kutsuminen paperittomiksi ei herätä luottamusta kansalaisten keskuudessa. Hallitus lietsoo itse vastakkainasettelua toimillaan. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut on laittomasti maassa ja esim. Turun torilla tapahtuneen valossa todellinen sisäisen turvallisuuden uhka. Mikäli hallitus puretuksi objektiivisesti näihin juurisyyhin ja etsisi ratkaisua muutoin kuin rahaa ja ohituskaistoja lisäämällä, voitaisiinkin tässä asiassa päästä tuntuvasti eteenpäin, mutta ideologisista syistä hallitukselta puuttuu tahtotila ongelmien ratkaisemiseen. Ulkomaalaisten väkivaltarikollisten ja raiskaajien ihmisoikeuksista hallitus kyllä meuhkaa, mutta missä ovat uhrien ja uhrien omaisten ihmisoikeudet? Hallitus, ottakaa käyttöön perussuomalaisten esittämä turvapaikkakäsittelyn aikainen säilöönotto heti, ja Turun terroriteon ja niin monen muun kamaluuden kaltaisia esimerkkitapauksia monikulttuurisesta ihanuudesta ei enää Suomessa pääse tapahtumaan. Me olemme esittäneet työkalut. Miksi ette suostu niitä kansamme turvallisuuden hyväksi käyttämään?

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin täydellisesti epäonnistuneen maahanmuutto- ja ulkorajapolitiikan sekä oman hallituksemme toimien takia yhteiskuntarauhamme ja demokratiamme on heikon tulevaisuuden tiellä, ja tämä hallitus syyllistyy mitä suurimmassa määrin itse siihen, mistä se suu vaahdossa muita sormellaan osoittaa. Te huudatte turvaa mutta ette rahoita turvaa antavia tahoja. Poliisi on kohta yt-neuvotteluissa, ja te seisotte tumput suorina ideologianne vankina. Vaikeaahan se tietenkin on punavihreän ideologian sumentamin ajatuksin malkaa omasta silmästään nähdä, saati kaivaa sitä pois. Syy on aina muualla kuin omassa peilissä. Voisinkin todeta, että hallitustamme ohjaa kirkkaan punavihreä ideologinen hybridivaikuttaminen. Vai ovatko vastuuttomat toimenne sittenkin vain monikulttuurisen hyveposeeraamisen universaalinen ennätys? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen poissa, edustaja Laakso poissa, edustaja Kilpi poissa, edustaja Marttinen, Matias poissa. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

19.20 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tänään käsittelemme valtioneuvoston selontekoa sisäisestä turvallisuudesta — asia, mikä on erittäin tärkeä. Tänään täällä on pidetty hyviä puheita asiasta, mutta tahtoisin tuoda asiaan vielä lyhyesti pari näkökulmaa, joita edustaa pienen kaupungin kauppias, joka on myös poliisin poika. Kyllä se on äärimmäisen turhauttavaa ihan jokaiselle, kun poliisia ei näy eikä kuulu, ja tämä ei johdu poliisista vaan päätöksistä.

Valtionhallinnon uudistus vuosia sitten lakkautti maakunnista paikallispoliisipalveluja, vaikka ministeriön suunnitelmat paperilla muuta lupasivat. Uudistus keskitti poliisin voimavarat suurempiin kaupunkeihin. Isoja osia maakunnista ja huomattavista taajamista jäi pelkästään satunnaisten valvontaiskujen ja pikaisesti hoidettujen hälytystehtävien tasolle. Tällä menettelyllä hävitettiin poliisin paikallistuntemus, poliisin ennalta ehkäisevä läsnäolovaikutus ja suora asiakaspalvelu kuntalaisille. Uudistus vei samalla paikallispoliisin, löytötavaratoimistot ja arkisen asiakaspalvelupisteen lupapalveluineen kauas keskuksiin. Poliisia ei arkisissakaan neuvonta-asioissa enää puhelimitse tavoita.

Arvoisa puhemies! Vuoden 21 talousarviossa ja siihen sisältyvänä kehyksen ylittävänä menona on poliisin resurssien vahvistamiseen laitettu 4,1 miljoonaa euroa. Lisäys on tarkoitettu kohdennettavaksi erityisesti ihmiskaupan, talousrikosten ja verkossa tapahtuvien rikosten torjuntaan sekä valvonta- ja hälytystoimintaan erityisesti harva-alueilla. Jokainen voi pohtia, että kun 4,1 miljoonaa jaetaan tuohon kaikkeen, niin ei sillä rahalla varmaan monta poliisia harva-alueelle saada partioimaan. Pidän näitä kaikkia tärkeinä, mutta summa on varmasti auttamatta liian pieni, ja niinhän se onkin, kuten jokainen tässä salissa tietää.

Arvoisa puhemies! Rikosvastuu ei toteudu. Perusmuotoistenkin rikosten esitutkinta-ajat ovat pahasti ruuhkautuneet. Ruuhka ja ylikuormitus jatkuvat vielä syyteharkinnassa ja oikeusprosesseissa. Vuosien päästä varsinaisesta tapahtumasta olevat rikosprosessit ovat oikeusvaltion irvikuva. Lisääntynyt ulkomaalaisten rikoksista epäiltyjen osuus on kasvanut vakavissakin rikoksissa jatkuvasti. On havaittu, että Suomeen kannattaa tulla kauempaa-kin rikoksia tekemään lepsun prosessin ja toteutumattoman rikosvastuun johdosta. Esimerkiksi ellei rikoksentekijöiltä saada varastettua tavaraa takavarikkoon, ei vouldin käsi yllä Suomen rajojen ulkopuolelle ja vahingot jäävät aina perimättä. Huomiotta on jäänyt myös

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

se seikka, että ulkomaalaisten rikoksentehtäjäiden osuus venyttää prosessia tulkkauksineen merkittävästi kaikissa asteissa ja on huomattavan kallista.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana liittyen sisäiseen turvallisuuteen kaupoissa, joista on valtavasti yhteydenottoja niin yrittäjiltä kuin heidän työntekijöiltäänkin: Olen näistä asioista täällä puhunut ennenkin ja puhun vastedeskin niin kauan kuin minulla on luottamusta olla täällä salissa. Kauppoihin kohdistuvat varkaudet ja näpistykset ovat kasvussa. On mielestäni täysin käsittämätöntä, että samat henkilöt tulevat päivästä toiseen näpistelemään tai varastamaan muun muassa päivittäistavarakaupoista saamatta rangaistusta teoista. On arvioitu, että varkaudet ja näpistykset aiheuttavat vuosittain noin 550 miljoonan euron kustannukset. Mutta mikään raha ei kuitenkaan korvaa sitä henkistä tilaa, minkä ihminen kokee esimerkiksi kaupan kassalla, kun sinne tullaan työvuorolla ryöstämään esimerkiksi puukolla uhaten. Tätä valitettavasti tapahtuu joka päivä jossain päin Suomea. Ja ryöstäjien tuomiot ovat täysin naurettavia, jos he edes saavat tuomioita, koska jokainen tietää, mitkä ovat poliisin ja Syyttäjälaitoksen resurssit tällä hetkellä. Näihinkään tärkeisiin asioihin ei ymmärtääkseni ole tulossa muutoksia tässä selonteossa, mitä pidän erittäin valitettavana. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Jukka Mäkynen, olkaa hyvä.

19.24 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Poliisihallituksen tiedotteen mukaan Suomen poliisin ensi vuoden budjetti jäänee 30 miljoonaa euroa alijäämäiseksi istuvan hallituksen budjettipäätöksen vuoksi. Poliisiylijohdaja vetosi viime kuussa poliisien resurssien turvaamisen puolesta. Ylijohdaja Kolehmainen ilmaisi huolensa turvallisuuden heikentymisestä, mikäli poliisin määrärahoja ei nosteta tarvittavalle tasolle.

Uskon, että kaikille täällä oleville on tullut selväksi, että hallituksen esittämät määrärahat eivät tule riittämään eivätkä tule turvaamaan poliisin toimintoja riittävällä tavalla. Poliisihallituksen arvion mukaan hallituksen budjettiesityksen leikkauslinja johtaakin jopa 450 henkilötyövuoden vähentymiseen. Näillä leikkauksilla hallitus on nyt heikentämässä sisäistä turvallisuutta, joka kuuluu yhteiskunnan tärkeimpiin toimintoihin. Kuinka tämä voi olla mahdollista?

Arvoisa puhemies! Tosielämässä, siis tuolla ulkopuolella tätä taloa, on moni kansalainen jo pidemmän aikaa ihmetellyt, mihin heidän verorahansa menevät, kun vihervasemistohallitus keksii koko ajan uusia menoeriä. EU-tukipaketin hyväksymisen myötä hallitus maksattaa Suomella muiden EU-maiden velat. Lisäksi hallitus on kiihkeästi lisäämässä Suomen taloudelle haitallista maahanmuuttoa.

Tämä hallitus laittaa kehitysapuun vuosittain 1 200 miljoonaa. Tämä hallitus haluaa helpottaa halpatyövoiman maahantuloa, kun todellisuudessa se maahantulo on suurimmalta osalta perheiden yhdistämistä, siis aiemmin maahamme otettujen pakolaisten äitejä, lapsia ja puolisoita eli samaa porukkaa kuin ne alkuperäiset pakolaisetkin.

Kaikki tämä hallituksen politiikka tapahtuu samaan aikaan, kun yhteiskuntamme tärkeimmät palvelut meidän omille kansalaisillemme rapautuvat. Poliisihallituksen mukaan poliisiin kohdistuvien säästötoimien konkreettiset seuraukset tulevat näkymään kaikessa poliisitoiminnassa. Jopa noin 30 miljoonan euron vaje vaikuttaa muun muassa poliisin näkyytyteen ja toimintavalmiusaikaan etenkin harvaan asutuilla seuduilla. Vaikutukset tule-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

vat näkymään koko maassa myös yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonnassa, liikenteen valvonnassa sekä rikostutkinnassa.

Arvoisa puhemies! Suomen poliisi on todennut julkisuudessa, että hallituksen budjettiesityksen määrärahat eivät tule riittämään. Reagoiko hallitus tähän julkituloon millään tavoin? Jotta me voidaan vielä jatkossakin elää täällä niin kutsutussa lintukodossamme, poliisi tarvitsee määrärahasa. Kysymys kuuluukin, keiden asiantuntijalausuntoihin hallitus on tällä kerralla nojannut tämän poliisin kehyspäättöksen yhteydessä. Ilmeisesti ei ainaakaan Suomen poliisin asiantuntijoiden. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

19.28 Eeva Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Turvallisen arjen varmistaminen jokaiselle suomalaiselle kautta maan on politiikan tärkeimpiä tehtäviä. Arjen turvallisuus koostuu lukuisista palasista, jotka ovat tiiviisti toisiinsa kytköksissä. Se rakentuu kokonaisuudesta, johon lukeutuvat poliisi, hätäkeskukset, pelastajat, rajavartijat ja muut viranomaiset, jotka yhdessä turvaavat ihmisten arkea. Turvallisuutta vahvistavat myös työ, koulutus ja tunne yhteiskunnallisesta osallisuudesta. Se on terveyttä ja hyvinvointia. Se on toimivaa, toimitusvarmaa yhteiskunnallista infrastruktuuria, teitä, sähköverkkoja ja tietoverkkoja. Se on tunnetta siitä, että omat tiedot ovat turvassa eikä niitä käytetä väärin. Se on turvallisuutta niin kadulla, verkossa kuin oman kodin seinien sisällä. Se on tiivistä kansainvälistä yhteistyötä, jolla ennaltaehkäistään ja vastataan yhteisiin globaaleihin uhkiin.

Arvoisa puhemies! Turvallisuus on myös tunne: tunne siitä, että on turvassa, että ei tarvitse pelätä, että apua saa silloin kun sitä tarvitsee. Turvallisuuden pitää myös näkyä ulospäin. Tähän liittyen palaan vielä keskusteluun poliisista, jota jo aiemmin päivällä salissa kiivaasti käytiin.

Keskusta edellyttää, että poliisin voimavarat turvataan. Kuten selonteossa todetaan, turvallisuusympäristömme muuttuu koko ajan ja poliisin työ käy entistä vaativammaksi. Turvallisuuden takaamiseksi on välttämätöntä, että poliiseilla on hyvät toimintaedellytykset kaikkialla Suomessa. Poliisien riittävä määrä ja läsnäolon toteutuminen on huolettanut keskustaa jo pitkään. Poliisien määrä alkoi laskea rajusti jo kokoomusjohtoisen Kataisen hallituksen aikana. Romahdus saatiin käännettyä vasta Sipilän hallituksen puolivälissä, josta eteenpäin poliisien määrää on tasaisesti saatu nostettua. Tämä on tietysti edellyttänyt vuosi vuodelta kasvavia määrärahoja.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on rahoittanut poliisia voimakkaammin kuin mikään hallitus kymmeneen vuoteen, mikä on oikein ja tarpeellista. Poliisien määrä onkin näin kasvanut vuosi vuodelta, vaikka matkaa tavoitteeseen on yhä edelleen. Nyt poliisi on kuitenkin esittänyt huolen, että nyt esitettävät määrärahat eivät enää johda poliitikkojen läpi puoluekentän jakamaan tavoitteeseen lisätä poliisien määrää entisestään. Onkin syytä selvittää, miksi määrärahojen nousu ei enää korreloi poliisien määrän kanssa. Miksi rahat eivät riitä kentälle asti? Tästä pitää saada selvyys, sillä se on päättäjien tahto. Siksi tätä on nyt selvitettävä perusteellisesti tiiviissä yhteistyössä ministeriöiden ja Poliisihallituksen kanssa. Ongelmaa ei voi ohittaa. Poliisin on oltava läsnä ihmisten arjessa niin kaupungeissa kuin maaseudulla.

Arvoisa puhemies! Loppuun totean vielä huoleni lasten ja nuorten kasvavasta pahoinvoinnista, joka linkittyy tiiviisti myös turvallisuuteen tai pikemminkin turvattomuuteen ja turvattomuudentunteeseen. Samalla kun meidän on pystyttävä tarjoamaan apua näille lap-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

sille ja nuorille, on meidän entistä paremmin päästävä kiinni pahoinvoinnin juurisyihin. Edustaja Mikko Kinnunen puhui tästä äsken erinomaisesti, jaan siihen liittyen joka sanan. Ennaltaehkäisy on tässäkin asiassa se paras ja vaikuttavin vaihtoehto. Tähän meidän kaikkien tässä salissa olisi yhdessä entistä paremmin pureuduttava, pitkäjänteisesti yli hallituskausien.

Arvoisa puhemies! Pidetään Suomi turvallisena maana myös tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

19.32 Atte Kaleva kok: Arvoisa puhemies! Turvallisuus on jokaisen suomalaisen perusoikeus. Ulkona pitää voida liikkua rauhassa. Väkivaltaiset katujengit ja laittomasti maassa oleskelevat henkilöt tekevät vakavia rikoksia. Nuorten henkirikokset näkyvät nousevana trendinä. Poliisia ei kunnioiteta. Nämä ilmiöt pitää saada hallintaan. On puututtava juurisyihin: asuinalueiden eriytymiseen ja sosiaalisten ongelmien muodostumiseen. Laittoman oleskelun kannustimet on purettava. Jos saa kielteisen turvapaikkapäätöksen, on poistuttava maasta. Sama pätee kotoutumiseen. Se on yksilön velvollisuus, ei valtion tai kaupungin tehtävä. On hyvin haitallista, jos maahan tulleet eivät integroidu vaan muodostavat niin sanottuja rinnakkaisia yhteiskuntia, joissa vallitsee täysin valtakulttuurista poikkeavat käsitukset siitä, mikä on hyvää ja mikä on pahaa, mikä on oikein ja mikä väärin.

Valitettavasti tänne Helsinkiin on jo pesiytynyt ilmiö, jossa suurelta osin maahanmuuttajataustaisista nuorista koostuvat jengit pelottelevat ja ryöstelevät ikätovereitaan ja muita. Nämä jengit kantavat mukanaan puukkoja ja pesäpallomailoja, ja ihmisiä on jo kuollut väkivallanteiden seurauksena. Tällaista ilmiötä ei saa päästää vakiintumaan Helsinkiin eikä muuallekaan Suomeen. Jengien väkivallanteot eivät johdu rasismista, syrjinnästä tai sosiaaliturvan puutteista. Ne johtuvat huonosta maahanmuuttopolitiikasta, jossa maahan päästetään liikaa sopeutumishalutonta väkeä ja jonka seuraukset näkyvät konkreettisesti äärimmäisen ikävällä tavalla naapurimaassamme Ruotsissa. Näin ei voi jatkua. Ruotsin virheet on vielä mahdollista välttää.

Ongelmien ratkaisuun tarvitaan sekä kovia että pehmeitä vastatoimia.

Kovilla vastatoimilla tarkoitan sitä, että kun rikos tai väkivallanteko on tapahtunut, sitä ei saa ohittaa tai vähätellä puhumalla koulukiusaamisesta tai ”rikoksilla oirehtimisesta”. Väkivaltaan pitää aina suhtautua vakavasti, myös silloin, kun tekijä ei alle 15-vuotiaana ole vielä rikosoikeudellisessa vastuussa. Väkivallanteiden selvittelyssä pitää aina olla mukana poliisiviranomainen, myös silloin, kun epäilty tekijä on vielä alaikäinen. Poliisin mukanaolo osoittaa tekijälle, että yhteiskunta suhtautuu asiaan vakavasti. Kierre on katkaistava heti alussa, ja siinä tarvitaan kaikkien viranomaisten yhteistyötä. Poliisin lisäksi mukana on oltava ainakin opettajat, rehtorit, nuorisotyöntekijät ja nuorten — sekä tekijöiden että uhrien — vanhemmat.

Tarvitsemme myös pehmeitä vastatoimia. Tarvitaan tuntuja lisäresursseja poliisiin, pelastuslaitoksen, nuorisotyön ja lastensuojelun toimintaan. Meidän täytyy tarjota nuorille mahdollisuus rakentaa oma identiteetti jonkun muun kuin jengin, väkivallan tai fundamentalistisen uskontulkinnan kautta. Meidän täytyy tarjota nuorille mahdollisuuksia olla osa yhteiskuntaa ja tehokkaasti ehkäistä niin sanottujen rinnakkaisten yhteiskuntien muodostuminen. Ongelma-alueille täytyy sijoittaa lähipoliiseja ja nuorisotyöntekijöitä. Tässä ei saa säästellä.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Kyse on ennen muuta tulevaisuudesta. Suomi voi vielä välttää Ruotsin, Tanskan, Ranskan ja muiden maiden ongelmat uusimalla turvapaikkajärjestelmänsä ennaltaehkäisevästi ja ottamalla mallia järkevistä maista. Kokoomus on toistuvasti tuonut esille sekä kovia että pehmeitä keinoja ongelmien ratkaisemiseksi. Aivan keskeisen tärkeää on se, että mukana on varhaisesta vaiheesta lähtien poliisiviranomainen. Tällä välitetään selkeä viesti siitä, että lakia on noudatettava ja rikoksilla voi olla vakavia seurauksia iästä tai taustasta riippumatta. Hallitus on kuitenkin nyt valitsemassa toisen tien. On välttämätöntä, että poliisin määrärahoja nostetaan 30 miljoonalla eurolla tarvittavalle minimitasolle ja turvallisuusviranomaisten ja rikostorjunnan ketjun toimijoiden resurssit turvataan. Pelkillä pehmeillä toimilla eivät ongelmat ratkea.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pirttilahti, olkaa hyvä.

19.36 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Tänään on hyvin keskusteltu ja käytetty erinomaista kieltä ja vähän ehkä toisenlaistakin kieltä tästä meidän valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden selonteosta. Todellakin, meidän tulee taata arjen turva Suomessa joka paikassa, ja lähtökohta tässä selonteossa on aika pitkälle se, että se liittyy ja perustuu lähinnä ennakointiin. Turvallisuudentunne on meille tietenkin tärkeä, ja se kokemus on kullekin henkilökohtainen, ja sen pitäisi olla tasavertainen, ollaanko me sitten kaupungissa vai maaseudulla. Arjen turva maaseudulla voi olla sitä, että välitetään naapurista, mutta yhtä lailla meidän täytyy tietää, kuinka lähellä siinä on pelastustoimi ja mitenkö pelaavat myös terveydenhuollon palvelut. Toki näitä nyt ollaan uudistamassa, ja aika näyttää, mihinkä suuntaan ne menevät.

Kuten tuossa edustaja Kinnunen otti juurikin esille, tässä on hyvin laajasti tämä meidän arjen turva, ja siihen liittyy monia erilaisia asioita, kuten muun muassa syrjäytyminen ja siihen liittyvät asiat. Tätä haukuttiin ehkä sosiaalipoliittiseksi selonteoksi. Sehän on sitä osittain, ja pitääkin olla, eli millä tavalla me yhteiskuntaa rakennamme, miten me pidämme kaikki ihmiset yhdessä mukana Suomen rakentamisessa, se on osa sitä. Sitten ovat nämä kovat arjen turvallisuuden painopisteet, kuten täällä on hyvin esille otettu, muun muassa poliisin, Tullin ja Rajavartion voimavarat ja se, miten meidän yhteiskunnan rakenteet pysyvät kunnossa.

Arvioon siitä, että poliisin määrärahat tulisivat vähenemään: Budjettiriihessä sinne laitettiin ainakin 10,5 miljoonaa lisää, ja talousarviossa on, että se on viime vuoden tasolla. Poliisien määrä on nousussa, ja selonteossahan kanssa vaaditaan, että poliisien määrä tulisi aikain saatossa saada tuonne 8 200 henkilön tasolle. Meillä on Suomessa todellakin tyhjiä poliisilaitoksia tällä hetkellä, ja poliisin näkyvyys muun muassa harva-alueilla olisi todella tärkeää. Muun muassa kotikaupungissani Mänttä-Vilppulassa on poliisin kyltti mutta yhtään virkaa siinä rakennuksessa ei ole. Satunnaisia poliiseja siinä käy ja muutamia muita tapahtumia on. Olisi tosi tärkeää, että meidän poliisin näkyvyys nousisi eri puolilla.

Arvoisa puhemies! Tässä tämän päivän keskustelussa on ehkä hieman vähemmän käsitelty pelastustoimea, mutta nostan vahvasti mukaan kaikki meidän vapaaehtoiset toimijat ja meidän sopimuspalokuntien toiminnan. Meillä on tämän selonteon mukaisesti noin 15 350 henkilöä sopimuspalokunnan henkilöstöä, ja kuten tässä selonteossa nähdään, niin noin 500:lla sitä tulisi nostaa. Se on meille mielenkiintoinen haaste, miten me harva-alueilla saamme nuoria miehiä mukaan vpk:n ja sopimuspalokuntien toimintaan. Aika monelle sitä kautta sitten työkin, tehtäväkin nousee. Eli nämä ihmiset, mitkä toimivat vapaaeh-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

toisina, myös Vapepa ja SPR sopimuspalokuntien ohessa, tekevät sitä työtä sydämellään tuolla maaseudulla mutta yhtä lailla kaupungeissa. Yhä enemmän myös kaupungeissa liitytään vapaaehtoiseen toimintaan ja sopimuspalokuntiinkin.

Sopimuspalokuntien merkitys on iso, kun mietitään yhteensä noin 30 000 ihmisen panosta meidän yhteiskunnan turvallisuuden ylläpitämiseen. Olen itse huolissani siitä, millä tavalla esimerkiksi pelastuslaki tulee sen kirjaamaan. Nyt olisi mahdollisuus korjata, kuten tässä hallituksen kirjauksessakin on, että sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä pelastuslaitoksen kumppanina vahvistetaan tunnistaen myös niiden nykyiset ja tulevaisuuden haasteet ja erityispiirteet. Tämä kirjaus voidaan todellakin lunastaa pelastuslain uudistuksen ohessa.

Puhuttiin poliisin määrärahojen vajeesta. Yhtä lailla sisäministeriö on arvioinut, että pelastuslaitoksella itsellään olisi noin 80 miljoonan euron tasokorotuksen tarve, ja myös Suomen Sopimuspalokuntien Liitto on arvioinut, että noin 50 miljoonaa tulisi lisätä myös sille puolelle ja yhteensä noin 130 miljoonan tarve olisi kehittää myös siellä niin koulutusta, kalustoa kuin toimintaympäristöäkin, missä sopimuspalokunnat voivat hyvin toimia.

Arvoisa puhemies! Selonteko on kattava, laaja, ja siinä on hyviä [Puhemies koputtaa] yhteenvetoja vuoteen 2030. Tämä linjaa osaltaan seuraavien hallituksien toimintaa, ja toivotaan, että seuraava selonteko on sitten vielä parempi kuin tämä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen.

19.41 **Mikko Ollikainen r:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Finland är i många avseenden världens tryggaste land, tillika också världens lyckligaste land. Men trots det finns det många människor och grupper i vårt samhälle som inte alls känner sig trygga i vårt land, och de är väldigt många. Ofta är ju den här trygghetskänslan väldigt personlig. Vi måste bekämpa utslagning, utanförskap och marginalisering eftersom vi vet att de är centrala hot också för den inre säkerheten.

Här i den här salen har många saker som tangerar den inre säkerheten lyfts upp i dag, och åtgärder är många. Det krävs många olika åtgärder, och mycket har fokuserat kring polisens resurser. För egen del vill jag lyfta fram barn och unga, som alltså är vår framtid. Även om majoriteten av barn och unga i Finland mår väldigt bra så finns det bland annat en liten grupp med barn och unga bland vilka grov brottslighet är återkommande. Barn och unga som begår brott är ofta själva också offer. Om deras bakgrund vet man att trauman, mobbning och familjevåld ökar risken för att begå brott.

Arvoisa puhemies! Työ kohti parempaa turvallisuutta lähtee yksilön ja yhteisön auttamisesta. Suurimmaksi uhaksi nostetaan syrjäytyminen ja ulkopuolisuus. Vaikka olemme maailman turvallisim ja onnellisin maa, niin tiedämme, että monella on turvattomuudentunnetta. Esimerkiksi juuri lasten ja nuorten keskuudessa on paljon pahoinvointia tällä hetkellä.

Tämänhetkisessä tilanteessa koronapandemian vaikutukset lapsiin ja nuoriin on otettava vakavasti. On todettu, että etäopetuksella on ollut kielteisiä vaikutuksia myös lasten ja nuorten perustaitoihin, kuten luku-, kirjoitus- ja laskutaitoihin, ja se on heikentänyt oppimistasoa. Se on kaikin puolin turvallisuusriski, johon tulee puuttua.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Kuulimme myös viime viikolla THL:n raportista, että lapset ja nuoret kokevat myös huomattavan paljon enemmän yksinäisyyttä ja että pahimmassa asemassa ovat tytöt. Tämä on mielestäni todella huolestuttavaa.

Det är väldigt fint att vi diskuterar den här inre säkerhetsredogörelsen nu, men jag själv skulle kanske ha hoppats på att vi skulle ha en gränsöverskridande koppling till andra redogörelser, till exempel till den utbildningspolitiska redogörelsen, vilket jag var lite inne på här för en liten stund sedan. Barns och ungas välmående återspeglar sig alltid i samhället och den allmänna tryggheten, nu och i framtiden. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kauma poissa. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

19.44 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Sisäisen turvallisuuden selonteko on tällä hetkellä käsittelyssä ja on enemmän kuin koskaan paikallaan. Maailma on tänä päivänä yhä levottomampi, ja meidän suomalaisten ja Suomen eduskunnan on pidettävä huoli, että Suomi säilyy turvallisena maana asua kaikille meille suomalaisille, jotka täällä asumme. Ja sen turvallisuudentunteen pitää koskea sitten, arvoisa puhemies, koko maata.

Meillä ikävä kyllä on tällaista eriytymistä tapahtunut jo jonkin verran, ja on alueita, joilla esimerkiksi poliisin palveluiden saanti paikalle nopeasti on tänä päivänä mahdotonta. Sen itäsuomalaiset varsinkin ovat kokeneet, ja sama koskee Kainuuta, Lappia, harvaan asutun alueen kuntia. Tästä olen kovin huolissani, ja vaikka puhutaan kauniita sanoja siitä, että poliisi palvelee koko maan aluetta yhtä lailla — ja vaikka varmasti sellainen pyrkimys on olemassa — niin kun katsoo, mikä on sitten kehityksen tulos ollut, niin poliisit vetäytyvät keskuspaikkoihin. Kyllä esimerkiksi meidän kotimaakunnassa Pohjois-Karjalassa se näkyy hyvin: kyllä Joensuun seudulla valtava määrä poliiseja on, mutta reuna-alueille niiden saanti silloin, kun on tarvetta, on äärimmäisen vaikeaa. On tapauksia, joissa poliisia olisi välttämättä tarvittu ja sitä ei vain ole saanut. Poliisia ei ole ollut lähelläkään, ja sen tuleminen paikalle kestää joskus tunnin, ja hädässä olevalle ihmiselle tunnin odotus on toivottoman pitkä. Pelastuspalvelu sentään toimii, ja ambulanssit kulkevat. Siinäkin on pieniä ongelmia, mutta onneksi kuitenkin alueellisesti nämä asiat on pystytty tasaamaan viisaalla suunnittelulla.

Nostan esille, arvoisa puhemies, yhden turvattomuuden tunteen lisääntymisen vaaran, ja se on sosiaali- ja terveydenhuollon huono toimivuus joillakin alueilla. Hyvin moni vanhus tänä päivänä tuntee suurta pelkoa siitä, jääkö hän hoitamattomaksi, saako hän apua silloin kun hän tarvitsee. Se ambulanssi olennaisena osana kuuluu siihen. Pitkään yksin asuvalle ihmiselle se tuntuu tavattoman pitkältä, jos on hätä eikä saa apua edes puhelimella. Sellaisen vanhuksen liikkeelle lähtö omin jaloin ei tietenkään ole mahdollista. Toivoisin, että suomalainen yhteiskunta eri tavoin puuttuu tähän ongelmaan, koska terveystalveluiden saannin pitää olla jokaisen ihmisen ulottuvilla, ja niin, että me pystymme sitten sen tasokkaan palvelun antamaan, asuipa sitten Helsingissä taikka Utsjoella. Ei siinä saa olla eroa. Sote-uudistus tekee tuloaan, ja sitä suunnitellaan parhaillaan. Sen suunnittelun aikana pitää tehdä hommat niin, että ne palvelut sitten saadaan kaikkialle Suomessa, olkoon postinumero mikä tahansa.

Poliisin, Tullin ja Rajan yhteistyö rajaseudun kunnissa toimii erittäin hyvin. Viranomaiset tekevät hyvää yhteistyötä, ja jos esimerkiksi poliisipartio ei pääse paikalle, niin mones-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

ti Rajavartiosto saatuaan toimeksiannon hoitaa sen hälytystehtävän tyylikkäästi. Tiedän kotikunnassani muutamia tapauksia viime kesältä, että näin toimittiin, ja kukaan ei ole valittanut. Asia on pelannut hyvin. Nyt on vain se vaara, että kun Rajavartioston virkojakin on vähennetty niin paljon — sieltä on leikattu rajusti viime vuosina, sanotaan viimeisen kymmenen vuoden aikana — niin tämäkin yhteistyö on vähän ohentunut. Toivon mukaan se huomataan ja pidetään hyvällä tasolla henkilöstömäärä.

Liikenneverkko on, arvoisa puhemies, semmoinen turvattomuudentunteen aiheuttaja, jota moni ei ehkä huomioikaan. Alemman tieverkon kunto on tänä päivänä siinä tilassa, sotatiet varsinkin, että yksinkertaisesti... Kerron yhden esimerkin: Viime keväänä, kun satoi yllättäen lunta, Ilomantsissa tietyt alueet olivat tiettömän taipaleen takana, kun lunta satoi paljon ja valitettavasti nykyinen tienhoitosysteemi ei taipunut siihen, että ne olisi hoidettu. Muutamat alueet olivat motissa, ja yksityinen urakoitsija kävi tiet sitten avaamassa, kun yhteiskunnan palvelu ei sinne asti yltänyt. Näin ei saa käydä. Menköön tämä liikenneministerille terveisiksi, että tässä on ruvettava toimenpiteisiin, että alempi tieverkko saadaan kuntoon. Kyllä ambulanssien ja pelastustoimen pitää päästä paikalle ja ihmisten pitää päästä töihin, eikä se voi olla keleistä kiinni, ei kelirikosta eikä poikkeuksellisen kovista olosuhteista.

Vapaaehtoistyö toimii Suomessa erittäin hyvin, ja tässä yhteydessä haluan kiittää kaikkia niitä vapaaehtoistyöntekijöitä, jotka tässä maassa pitävät monta monta toimintoa yllä, niin että ihmisillä on kohtuullisen turvallista elää. Tiedän, että esimerkiksi kotikunnassani Ilomantsissa, kun korona oli pahimmillaan ja oli tietenkin valtavat rajoitukset päällä, vapaaehtoisvoimin pidettiin huoli siitä, että jokainen vanhus kotonaan sai riittävän palvelun, asuipa hän sitten kyläkeskuksessa tai siellä kotikyläni itäisimmässä reunassa. Jokainen sai riittävän avun, lääkkeet ja muuta palvelua, jos tarvitsi. Eliikä tässä meillä kolmas sektori on arvokkaassa asemassa.

Toivon, arvoisa puhemies, lopuksi, että me näemme tässä talossa, Suomen eduskunnassa, että jokainen kunta, jokainen neliö tässä maassa on aivan yhtä arvokas asuinpaikka.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Adlercreutz poissa, edustaja Löfström poissa, edustaja Talvitie poissa — edustaja Bergqvist.

19.50 **Sandra Bergqvist r:** Värderade talman! Det är en viktig redogörelse vi i dag diskuterar. Oberoende var man bor och vilken ens bakgrund är ska man kunna känna sig trygg i Finland.

Redogörelsen lyfter upp många bra teman. Jag vill ändå speciellt betona vikten av myndigheternas närvaro runt om i Finland. Då resurserna är knappa sätts oftast allt krut på att centralisera. Polisstationer stänger och sjöbevakningsstationer dras in. Det här leder till att myndigheternas närvaro inte är en självklarhet för alla finländare.

Oberoende om du befinner dig i skärgården, på glesbygden eller i stadskärnan skapar vetskapen om att hjälp finns nära en trygghetskänsla. Vetskapen om att polisen eller sjöbevakningen rör sig i området har en förebyggande effekt, och vetskapen om räddningsväsendets närvaro ger oss trygghet.

Selonteossa on kirjaus siitä, että selonteon tavoitetta toteutetaan siirtämällä viranomaisten toiminnan painopistettä korjaavista palveluista ennaltaehkäisyyn pitämällä luottamus si-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

säisen turvallisuuden toimijoihin korkeana kaikissa väestöryhmissä ja turvaamalla, että hätätilanteessa apua on saatavilla nopeasti koko maassa.

Arvoisa puhemies! Jotta apua olisi saatavilla nopeasti koko maassa, eri alueiden erityispiirteitä on tunnistettava ja sisäistä turvallisuutta kehitettävä erityispiirteet huomioon ottaen. Etäisyydet esimerkiksi saaristossa ovat pitkät, eikä autolla pääse jokaiseen saareen. Mantereelle voi olla useita lauttoja, eivätkä ne kaikki kulje läpi yön. Hätätilan sattuessa on äärimmäisen tärkeää, että viranomaiset ovat läsnä myös saaristossa ja että apua saadaan nopeasti paikalle. Haluan painottaa, että paikallistuntemus on hyvin usein se ratkaiseva tekijä siinä, kuinka nopeasti apua saadaan paikalle.

Olen erittäin iloinen siitä, että tällä selonteolla halutaan turvata Rajavartiolaitoksen läsnäolo itärajan ja saariston harvaan asutuilla alueilla vähintään nykytasoisesti. Tämä on sydämen asia RKP:lle. Täytyy myös muistaa, että Rajavartiolaitos on tärkeä työllistäjä näillä alueilla.

Skärgården har sina särdrag. Väder och vind påverkar starkt vilka rutter som är de bästa att använda för att snabbt komma fram då en olycka skett. Därför är det ytterst viktigt att det finns lokala sjöbevakningsstationer som känner till just det områdets särdrag. Som ledamot Löfström här tidigare sade är det viktigt att inga fler sjöbevakningsstationer läggs ner trots nya viktiga fartygsanskaffningar. För att garantera tryggheten på glesbebyggda områden krävs ett gott samarbete mellan olika aktörer.

Haluan myös korostaa maamme vapaaehtoisia palokuntia ja sitä, kuinka uskomattoman tärkeää tämä toiminta on. Monet suomalaiset asuvat tai omistavat mökkejä alueilla, joilla on vain vapaaehtoisia palokuntia eikä ammattipalokuntia.

Tillit till olika myndigheter skapas genom myndigheternas närvaro, ett brett samarbete olika aktörer emellan och kunnig personal. Utbildning behövs i att upprätthålla såväl yrkeskompetensen som språkkunskaper. Tillgången till kontinuerlig utbildning på svenska för såväl sjöbevakare som räddningspersonal är av största vikt, och därför bör den svenska räddningsmannautbildningen finnas i Helsingfors.

Myndigheternas fysiska närvaro i skärgården stärker verksamhetens legitimitet och ökar tilliten bland medborgarna. Det här är viktiga förebyggande faktorer i arbetet att främja den inre säkerheten i landet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu poissa. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

19.55 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteossa arvioidaan sisäisen turvallisuuden tilaa ja siihen kohdistuvia muutosvoimia sekä määritellään sisäisen turvallisuuden tavoitteet ja kehittämisen suunta alkaneelle vuosikymmenelle, siis aika selkeät ja konkreettiset puitteet selonteolle. Ei varmaan ole yllätys, että tämä selonteko ei sitä kuitenkaan ole, vaan sisältö on sekavaa ja viherideologisesti väritynyttä, ja yksinkertaisista aiheista, kuten sisäinen turvallisuus, poukkoillaan koko selonteon ajan ministeriön hallinnonalalta toiselle, ja välillä huomio kiinnittyy enemmän sosiaalisiin ja tasa-arvokysymyksiin kuin itse sisäiseen turvallisuuteen. Selonteko muistuttaakin monessa mielessä hallitusohjelmaa, eli periaate on, että jokaiselle jotakin. Konkretia jää uupumaan, ja lopputu-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

loskin on kaikkien tiedossa. Selonteko on kirjoitettu viranomaisen näkökulmasta: listataan yksittäinen uhka ja siihen vastaava viranomainen. Yksittäisen kansalaisen näkökulma turvallisuuteen käsitellään siten, että lähes kaikki riippuu hänen henkilökohtaisista ominaisuuksistaan, olosuhteistaan tai kokemuksistaan. Muun muassa alkuperä ja äidinkieli ovat väitetyt tällaisia eritteleviä tekijöitä — kuulostaa siis sosiaalipolitiikalta.

Selonteko alkaa lupaavasti toteamalla, että Suomi on maailman turvallisimaa maa. Tavoitteena on varmistaa sisäisen turvallisuuden edelleen kehittyminen niin, että Suomi on tulevaisuudessa entistä turvallisempi maa kaikille ihmisille ja ihmisryhmille. Lupaavaa on myös se, että selonteon mukaan sisäisen turvallisuuden politiikka perustuu ensisijaisesti ennaltaehkäisyyn. Koska kristallipalloa tuskin sisäministeriöllä on, niin seuraavaksi paras ennaltaehkäisykeino on oppia muiden ja varsinkin omista virheistä. Mutta virheistä ei tietenkään opita tässä, vaan jatketaan edelleen toimintaa samalla linjalla toivoen, että lopputulos olisi erilainen. Esimerkiksi rikollisuutta käsittelevässä osiossa kyllä tiedetään, että rikollisuuden taustatekijöinä ovat muun muassa heikko sosioekonominen asema, ongelmien ylisukupolvisuus, asuinpaikka, nuori ikä, miessukupuoli, päihteiden käyttö ja niin edelleen. Lisäksi mainitaan, että poliisin tietoon tulleiden raikausten määrä on kasvanut. Lähes seuraavassa lauseessa jo sovelletaan tutuksi tullutta selitystä, että ilmoituskynnys on madaltunut. Mitään muuta syytä ei voi olla, ja siksi koko selonteossa ei mainita sanallakaan esimerkiksi raikausrikoksissa tiettyjen ulkomaalaisryhmien järkyttävää yliedustusta — tai mainittiinhan se sillä tavalla, että he ovat melko varmasti myös ”miessukupuolisia”.

Hallitusohjelman mukaisesti maahanmuuttokin nähdään vain positiivisena asiana ja painotetaan, ettei kyse ole sisäisen turvallisuuden kysymyksestä. Kyseessä on taas vanha keino hämärtää keskustelua puhumalla maahanmuutosta yleisesti. Töihin tuleva insinööri tai kausityöläinen marjanpoimija ei varmastikaan ole turvallisuusuhka, mutta usean turvallisen EU-maan läpi Turkuun kansainvaeltanut Abderrahman Bouanane sellainen konkreettisesti oli. Puhumattakaan kaikista muista suomalaisista, jotka ovat vuosien saatossa joutuneet vastaavien rikosten kohteeksi. On huolestuttavaa, että sisäisestä turvallisuudesta vastaava ministeriö ei selvityksessään huomioi tällaista uhkaa millään lailla — ei mainita myöskään kalifaatista charterlennoilla haettuja Isis-vaimoja ja heidän lapsiaan sanallakaan tässä selvityksessä.

Hämmennystä aiheuttaa myös linjaus: ”edistetään eri taustoista tulevien ihmisten haakeutumista poliisi- ja pelastajakoulutukseen sekä muihin turvallisuusalan tehtäviin”. Tämä lisäksi selvityksen mukaan luottamusta viranomaisiin. Konkreettisia keinoja ei tässä esitetä, mutta eikö nykyäänkin jokaisella soveltuvalla ole mahdollisuus hakea poliisiksi sukupuoleen tai etnisyyteen katsomatta? Onko kuitenkin niin, että tarkoitus on luoda uusia ohituskaitoja vähemmistöille esimerkiksi kielivaatimuksia höllentämällä tai antamalla erivapauksia esimerkiksi virkapuvun käyttöön? Aiemmin sisäministeriö ilmoitti selvittävänsä huihin sallimista poliisille, mikä osanaan heikentäisi poliisin neutraaliutta ja olisi näin päinvastaista siihen nähden, mitä selvityksessä halutaan.

Arvoisa puhemies! On toki selvää, että pitää antaa myös kiitosta, jos annettavaa on. Selonteossa mainitaan, että varmistetaan turvallisuusviranomaisten kaluston suorituskyky. Korjausvelkaa onkin kertynyt jo liian pitkään, ja varsinkin merellinen kelirikko- ja matalien vesialueiden pelastuskalusto [Puhemies koputtaa] on erityisesti uusimisen tarpeessa tällä hetkellä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Malm.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

20.00 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Turvallisuudentunne syntyy luottamuksesta yhteiskuntaan ja toisiin ihmisiin, osallisuuden kokemuksesta, elämänhallinnasta ja ennustettavuudesta sekä oikeudenmukaisuuden kokemuksesta. Sisäisen turvallisuuden perusta luodaan siten politiikalla, joka vähentää eriarvoisuutta yhteiskunnassa ja vahvistaa kansalaisten osallisuutta. Siksi sisäiselle turvallisuudelle on tärkeää yhteiskunnan eheys ja vakaus. Eheyttä ja vakautta saavutetaan pyrkimällä yhteisymmärrykseen.

EK:n entinen työmarkkinajohtaja kirjoittaa Demokraatin kolumnissaan, että konsensus on syytetty Suomen kehityksen jarruksi. Laatusen mukaan näin väittävät he, jotka ovat mielestään aina oikeassa. On mukavampi määrätä kuin neuvotella. Koko yhteiskuntaa sellainen kuitenkin tuskin palvelee tai vie eteenpäin. Siksi toimiva työmarkkinajärjestelmä on ollut merkittävä yhteiskunnallisten ristiriitojen säätelymekanismi. Sitä tarvitaan edelleen sekä politiikan tukena että työmarkkinoilla työrauhan takaajana, Laatusen kirjoittaa. Nyt kuitenkin silläkin saralla yritetään nostaa määräämistä neuvottelemisen sijaan. Pitkäjänteinen sopiminen takaa rauhan sekä työmarkkinoilla että koko yhteiskunnassa.

Toivottavasti löydämme taas konsensuksen tien molemmissa. Se on tärkeää myös Suomen sisäiselle turvallisuudelle.

Arvoisa puhemies! Myös terveydenhuollon toiminnalla on suuri merkitys. Esimerkiksi päihdehaittojen ja nuorten mielenterveysongelmien ehkäisy palvelee osaltaan turvallisuuden rakentamista. Siksi edustaja Viljasen puhe päihdeongelmaisten palveluista oli todella tärkeä. Matalan kynnyksen palvelut, palveluiden saaminen kotikunnassa heti, kun sitä itse haluaa, on oltava perusoikeus. Se, että on päihderiippuvainen, ei saa olla syy, ettei saa apua. Vahvan tehtävä on auttaa heikompaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Peltokangas.

20.02 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Sisäisen turvallisuuden selonteko paljastaa Suomen hallituksen kolme rakkainta silmäterää: ilmastonmuutos, maahanmuutto ja kehitysyhteistyö. Suomen kansan etujen ajaminen tuleekin sitten hallituksen prioriteettilistalla vähän tuonnempana. Kuten historiakin meille jo osaa näyttää, tällaisilla teemoilla varmistetaan muutamalle harvalle sinekyyri EU:n simpukkapatojen äärelle.

On hyvä muistaa, että globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos, eivät makaa Suomen harteilla, vaikka hallitus koko arsenaalillaan ja valtamedian voimin pyrkii sitä ihmisten tietoisuuteen pakottamaan. Esimerkiksi Kiina lisäsi viime vuonna yhtä paljon hiilivoimaa kuin muu maailma vähensi. Vaikutus päästöihin nähdään siis tässä. Suomen promillen luokkaa olevasta ei voi sanoa muuta kuin että karmea kehitystä on tämä hallituksen touhu.

Pitää myös muistaa, että Kiinan päästötavoitteet ovat 30 vuotta Suomen vastaavia myöhemmät. Tässä ajassa Suomi ehtii kuivua rusinaksi ennen kuin Kiinan kaltainen talousmahti sammuttaa hiilivoimaloistaan valot ja lopettaa saastuttamisen. Kun muu Eurooppa tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2050 mennessä, Suomen hallitus hakkaa itseään vihreillä ilmastotavoitteilla vain saadakseen hallituksensa pidettyä pystyssä ja hillotolpat plakkarissa. Sillä aikaa suomalaiset veronmaksajat, maataloustuottajat ja -yrittäjät maksavat tästä järjettömästä vihreästä raivosta liian kovan hinnan ja sisäinen tasapaino maassamme järkkyy.

Arvoisa puhemies! Selonteossa nostetaan esiin myös vääristely tiedonjako, vaarallinen populismi, vihapuhe, jota ei ole itse asiassa tähän päivään mennessä mitenkään määritelty, ja tietenkin maalittaminen, siis esimerkiksi kritiikki oikeuslaitostamme kohtaan, jossa kä-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

sitellään parasta aikaa poliitikkojen sanomisten sanajärjestystä. Hallitus, te viljelette hallituspolitiikan kritisointia ja kritisoivia tahoja vastaan suunnattuja sananvapautta rajoittavia, oikeustoimiin valmistelevia termejä. Toimintanne osoittaa halunne ohjata ideologisella yksinoikeudella, kuka ja mitä saa sanoa ja mitä ei. Tällainen ei tue mielestäni länsimaista oikeusvaltioperiaatetta ja heikentää ihmisten turvallisuudentunnetta. No, valtatiehen kohti totalitarismia teillä näyttää rahaa ja paukkuja riittävän.

Arvoisa puhemies! Selonteosta käy ilmi, että rahaa ja resursseja on hyvin käytössä turvapaikkashoppailun ylläpitoon, mutta mitään järkevää näkyvää ei olla kuitenkaan tähän mennessä saatu aikaan. Niin kauan kuin emme vastuuta tulijoita sopeutumaan, ei kotouttamistoimilla ole mitään merkitystä. Mutta taattua on, että turvallisuudentunne kantaväestössä tulee laskemaan selonteon päinvastaisista väitteistä huolimatta. Me tiedämme, että kolmansista maista tulevat pakolaiset ja turvapaikanhakijat luovat itse varjoysteiskuntia suojellakseen omaa kulttuuriaan, uskontoaan ja moraalikäsityksiään — eivät siksi, että tulijat kokisivat rasismia tai syrjäytyisivät kotouttamistoimien vähyydestä, halu kotoutua usein yksinkertaisesti puuttuu, ja tämä on kiistatonta.

Ulkomaalaistaustaiset jengit, väkivalta ja raiskaukset jatkavat lisääntymistään, ja yhä nuorempien keskuudessa. Tämä, jos mikä, aiheuttaa lisääntyvää turvattomuutta ja kitkaa ihmisryhmien välillä. Mikäli muuttoliike ja maahanmuutto ovat pysyvä osa yhteiskuntaa, on korjattava ongelmien juurisyyt ja lopetettava sinisilmäinen hyysääminen ja kantaväestön syyllistäminen. Ei länsimainen elämäntapa eikä sen vaatiminen esim. turvapaikan saaneilta Suomessa ole rasismia, vaikka te yritätte siitä sellaista tehdä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi täytyy todeta, että kyllähän maailmaan sanoja ja lauseita mahtuu, kuten käsittelyssä olevaan selontekoonkin. Eri asia on, onko niillä mitään vaikutusta mihinkään. Mielestäni silloin ei ole, kun tarkastelemme selonteon todellisia uhkia vähättelevään sävyyn. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Koponen.

20.07 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! On hienoa, että selonteossa nostetaan esiin hallituksen kiusaamisen ja väkivallan vastainen ohjelma. Nyt tarvitaan vain määrätietoisia toimia sen eteenpäinviemiseen, ettei tästä tule taas yksi tyhjä kirjaus.

Kuten täällä on puhuttu, poliisilta puuttuu noin 30 miljoonan euron rahoitus. Siihen pitäisi puuttua, mutta emme voi myöskään unohtaa ennalta ehkäisevien toimien rahoitusta.

Maahanmuutto on osa sisäistä turvallisuutta. Marinin hallitus on luonnostellut laajamittaista maahanmuuttoa koskevaa lakiesitystä, jolle sataa kritiikkiä. Siitä puuttuu kokonaan arvio uudistuksen vaikutuksesta rikoksentorjuntaan ja turvallisuuteen. Hallituksen salailu osoittaa jälleen, minkälainen tabu maahanmuutto sille on. Maahanmuutto aiheuttaa todistetusti turvallisuusuhkia, mutta näistä puhuminen tuntuu olevan hallituksen mielestä kiellettyä, ja ne sivuutetaankin täysin. Tärkeät vaikutusarvioinnit jätetään tekemättä eikä asiantuntijoita kuunnella, vaikka hallitusohjelmassa niin luvataan. Tämän seurauksena hallitus tekee Suomen kannalta tuhoisia päätöksiä niin taloudellisesti kuin sisäisen turvallisuuden osalta. On täysin selvää, että myös vaikeista asioista on pystyttävä puhumaan päätöksiä tehdessä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

20.09 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Kaivoin tuolta sähköpostistani jo muutama vuosi sitten saamani pamfletin, jonka on kirjoitellut yksi henkilö, joka on ollut täällä pääkaupunkiseudulla turvallisuusalan työssä. Hieman päivitin tätä, ja käytän tätä pohjana.

Meillä on käsittelyssä valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta. Poliisin resurssit ovat tällä hetkellä täysin riittämättömät vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin. Poliisi odottaa hallitukselta 30:tä miljoonaa euroa toimintamenoihin, mutta hallitus sitä pihtaa.

Arvoisa puhemies! Suomeen turvapaikanhakijoina tulleiden aggressio poliisia kohtaan on lisääntynyt. Kiinniottilanteessa poliisipartion saattaa ympäröidä useiden henkilöiden muodostama joukko, joka vaatii kiinniotetun vapauttamista. Tilanteet ovat usein kärjistyneet siihen pisteeseen, että poliisi on joutunut käyttämään voimakeinoja ja kutsumaan paikalle lisäpartioita. Näiden tehtävien yhteydessä poliisit ovat saaneet vammoja. Tilanteiden selvittämistä ovat vaikeuttaneet turvapaikanhakijoiden puutteellinen kielitaito, kulttuuri-erot ja epäluottamus poliisiin.

Myös turvallisuusalalla työskentelevien suunnalta on tullut viestiä siitä, että heihin kohdistuu yhä enemmän väkivaltaa ja väkivallan uhkaa turvapaikanhakijoiden taholta. Tämä siis koskee vartijoita kauppakeskuksissa ja joukkoliikenneasemilla työskenteleviä järjestyksenvalvojia sekä ravintoloiden järjestyksenvalvojia. Myös vakavia poliisin työturvallisuutta vaarantavia tilanteita on ollut erityisesti kaupungeissa ravintoloiden sulkemisajan jälkeen, jolloin erimielisyydet eri etnisten ryhmien välillä ovat kärjistyneet joukkotapetuiksi. Nämä ovat ikäviä tosiasioita.

Lainaus Helsingin Sanomien kolumnista 14.10.2017: ”Tukholmassa esimerkiksi ampu mistapausten määrä on kasvanut viime vuosina, mikä huolestaa monia. Tänä vuonna tapauksia oli poliisin mukaan syyskuun 20. päivään mennessä 93. Se oli muutamia enemmän kuin edellisvuosina ja vajaat 30 enemmän kuin vuonna 2014.” Näyttää siltä, että tämä hallitus ei halua oppia mitään naapurimaastamme Ruotsista.

Huumausaineiden maahantuonti, levittäminen ja myynti ovat myös rikollisuuden laji, jossa on mukana yhä useammin arabimaista Suomeen tulleita henkilöitä, jotka ovat muodostaneet yhteydet suomalaisiin ja virolaisiin ammattirikollisiin.

Suomalaisiin tyttöihin ja naisiin kohdistuva seksuaalinen häirintä ja raiskaukset ovat lisääntyneet räjähdysmäisesti. Julkisuudessa on esitetty väitteitä, että määrän kasvu johtuu siitä, että ilmoituskynnys on laskenut muun muassa julkisuudessa käydyn keskustelun takia. On edesvastuutonta sanoa näin. Tämänkaltaisen argumentointi antaa kuvan, jonka mukaan poliittinen johto ja poliisin ylijohto haluavat vähätellä ongelmaa. Uhrin ovat aina osanneet ilmoittaa raiskauksesta ilman julkisuudessa käytyä keskusteluakin. Erityisen ikävä piirre on se, että arabimaista tulleet miehet ovat kiinnostuneita hyvin nuorista tytöistä, jopa 10—12-vuotiaista. Tähän sen verran, että itsekin olen päässyt tämmöiseen väliin, kun puhelinsovelluksen perusteella pystyin keskeyttämään siellä käydyn keskustelun. Siellä valitettavan ikävää oli, että nuori tyttö kertoi kaiken, olinpaikkansa — tai se sovellus kertoi ne — henkilölle, joka siellä hänelle haasteli.

Kouluissa, joissa on paljon maahanmuuttajataustaisia lapsia, on myös paljon ongelmia. Suurempien kaupunkien tiettyjen asuinalueiden kouluissa saattaa olla tilanne, että jopa 50—60 prosenttia oppilaista on maahanmuuttajataustaisia. Maahanmuuttajataustaisten lasten sosiaaliset taidot ovat heikot. Aggressiivisuus, auktoriteettien kunnioituksen puute, levottomuus, puutteellinen kielitaito ja vanhempien tuen puute opiskelussa aiheuttavat

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

huomattavasti ongelmia koulun arkeen. Opettajien rooli ei välttämättä ole enää kasvatuksellinen vaan kurinpidollinen.

Arvoisa puhemies! Suomen pitää ehdottomasti perustaa sisäisen turvallisuuden nimissä hyvin vartioituja palautuskeskuksia, [Puhemies koputtaa] joihin sijoitetaan henkilöt, jotka on tarkoitus käännättää Suomesta. Palautuskeskus ei ole vankila, sillä siellä olevalla henkilöllä on milloin tahansa mahdollisuus lähteä, jos hän on halukas palaamaan siihen maahan, johon hänet on tarkoitus palauttaa. [Puhemies koputtaa] Suomen ja Irakin välistä palautussopimusta ei ole vielä kukaan saatu aikaan, joten neuvotteluita on ehdottomasti nopeutettava. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Pirttilahti.

20.15 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelu sisäisen turvallisuuden selonteosta on ollut monivivahteinen ja monipuolinen tänään, ja haluan vielä nostaa oman puheenvuoroni lisäksi tähän vielä tämän moniviranomaisyhteistyön, joka on Suomella hyvällä tasolla. Kansainvälisestäkin katsottuna poliisin, terveydenhuollon, pelastustoimen osalta on lähes päivittäin tilanteita, missä tätä yhteistyötä tarvitaan niin kenttätoiminnassa kuin myös sitten muullakin tasolla.

Ehkä tähän lähetekeskusteluun vielä viitteeksi valiokuntakäsittelyyn: meillä on nyt yhtä aikaa valmistumassa hyvinvointialueet, ja siellähän tullaan hyvinkin pitkälle puuttumaan tähän uuteen hallintorakenteeseen. Kunnilta siirtyy niin sosiaalihuolto kuin terveydenhuolto mutta yhtä lailla pelastustoimikin näille hyvinvointialueille. Ja siellä tehdään useita sopimuksia — muun muassa meidän Pirkanmaalla, kun hyvinvointialueita perustetaan, niin siellä on käytävä läpi 20 000 eri sopimusta ja sitä kautta yritettävä saada se yhteistyö jälleen käyntiin.

Olen tietenkin huolissani siitä, millä tavalla yksityissektori on näissä mukana, mutta tässä päivän keskustelunaiheena on itselläni ollut tämä pelastustoimi ja varsinkin sopimuspalokuntien rooli jatkossa: miten kaikki toimijat ovat siinä mukana eri sopimusehdoilla? Eli se on varmaan myös sitten haaste, tämä meidän sote-uudistus, tälle moniviranomaisyhteistyölle, mutta se voi olla myös mahdollisuus, koska muun muassa tällä pelastustoimen osiolla on yhtä lailla rahoitusvajeita ja tasonnostotarpeita, niin että onko se tässä mahdollista tehdä sitten uuden sote-uudistuksen ohessa? Arvio on todellakin noin 130 miljoonaa koko Suomen osalta — 80 miljoonaa itse pelastustoimeen ja sopimuspalokunnille noin 50 miljoonaa.

Eli se niin kuin lähетенä ja keskusteluun, että nämä menisivät hyvässä yhteistyössä, tämä ajattelu sisäisesti turvallisesta Suomesta vuoteen 2030 mutta yhtä lailla, että me saadaan tämä alueiden toiminta kuntoon ja siinä edelleen säilymään tämä erinomainen moniviranomaisyhteistyö, mikä on meillä hyvällä tasolla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja keskustelu jatkuu. — Edustaja Mäenpää.

20.17 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Kerroin tuossa aikaisemmassa puheenvuorossani näistä maahanmuuton ongelmista. Valitettavasti integroituminen ympäröivään yhteiskuntaan ei oikein tahdo sujua, ja yhteisön normien vastainen käytös saattaa aiheuttaa sen, että suku ja yhteisö hylkäävät esimerkiksi länsimaisesti pukeutuvan naisen. Toinen äärimmäinen muoto, mitä he saattavat keskuudessaan tehdä, on kunniaväkivalta.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Arvoisa puhemies! Keskustelin tässä muutamia päiviä sitten erään maahanmuuttajan kanssa, joka kertoi, että heidän yhteisönsä paheksuu Suomeen oikeasti kotoutuneita yksilöitä, on se sitten mies tai nainen. On viitteitä siitä, että maahanmuuttajayhteisöillä on tällaisia omia ”kulttuuripoliiseja”, jotka vartioivat yhteisön jäsenten oman kulttuurin ylläpitoa, mikä täten rampauttaa kotoutumista.

Arvoisa puhemies! Olikin hyvä, että lapsiasiavaltuutettu oli lausunnossaan huomannut tämän kunniaväkivallan. Lapsiasiavaltuutettu lausuu: ”Selonteossa ei myöskään ole nostettu esiin kunniaan liittyvää väkivaltaa, vaikka tiedetäänkin, että Suomen oikeusjärjestelmä tunnistaa huonosti yhteisöllisiä väkivallan muotoja, joissa on usein useampia tekijöitä, ja väkivalta on usein ennemminkin jatkuvia prosesseja kuin yksittäisiä tekoja. Kunniaan liittyvä väkivalta kohdistuu usein tyttöihin ja naisiin, mutta sitä voi kohdistua myös poikiin ja miehiin. Lisäksi erityisessä riskissä ovat myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat tai muilla tavoin sosiaalisia normeja kyseenalaistavat henkilöt.”

Tässä eräs edustajakollega kertoi täällä istunnossa, että Suomesta oli juuri ollut tällainen tapaus, että oli suunniteltu vakavaa tällaista kunniaan pohjautuvaa rikosta, ja onneksi tällainen oli nohevan lastensuojelussa toimivan henkilön toimesta saatu pysäytettyä rajalla. [Puhemies koputtaa] Olisi mielenkiintoista tietää, kuinka paljon tästä väkivallasta, mitä Suomessa on, on tätä kunniaväkivaltaa [Puhemies koputtaa] ja kuinka paljon tätä maahanmuuttajaryhmien sisäistä ja välistä väkivaltaa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Koponen.

20.21 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Nostaisin vielä esiin syrjäytymisen, mikä saa suuren painoarvon tässä selonteossa. Sitä kuitenkin käsitellään selonteossa kovin ylätasoisesti. Olisi tärkeä puhua juuri nuorten syrjäytymisestä. Jos näin ei tehdä, niin selonteko ei määrittele ongelmaa riittävän tarkasti ja sen ohjausvaikutus voikin jäädä tämän takia liian vähäiseksi. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle muut erikoisvaliokunnat voivat antaa lausunnon viimeistään 12.11.2021.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahankeräyslain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 124/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Ohisalo.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Keskustelu

16.28 Sisäministeri Maria Ohisalo (esittelypuheenvuoro): Kiitokset, arvoisa puhemies! Tällä esityksellä ehdotetaan muutettavaksi rahankeräyslakia siten, että lain soveltamisalasäännökseen lisättäisiin uusi kohta, jolla niin sanotut vapaaehtoiset päästökompensaatiopalvelut rajattaisiin rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle. Säännöksen tarkoittama toiminta olisi mahdollista rahankeräyslain sääntelyn ulkopuolisena toimintana erilaisille toimijoille riippumatta palveluntarjoajan oikeudellisesta muodosta. Vapaaehtoisten päästökompensaatiopalveluiden tarjoaminen olisi siis jatkossa mahdollista ilman rahankeräyslupaa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian syksyllä 21.

Arvoisa puhemies! Niin sanottu vapaaehtoinen päästökompensaatiotoiminta eli toiminta, jonka tarkoituksena on mahdollistaa sekä oikeushenkilöille että yksityishenkilöille kasvihuonekaasupäästöjen hyvittäminen maksua vastaan, on lisääntynyt Suomessa viimeisten vuosien aikana. Toiminnan voimakas lisääntyminen ja sen toimintamuotojen laajeneminen on herättänyt kysymyksen toiminnan suhteesta rahankeräyslakiin, jossa säännellään pääasiassa yleishyödyllisiä rahankeräyksiä. Rahankeräyksellä tarkoitetaan rahankeräyslaissa toimintaa, jossa yleisöön vetoamalla kerätään rahaa vastikkeetta. Toimintamallista riippuen vapaaehtoisen päästökompensaatiotoiminnan on voitu katsoa täyttävän rahankeräyslain mukaisen rahankeräyksen määritelmän, jos kuluttajilta on pyydetty vapaaehtoista hyvitysmaksua, ja näin ollen vaativan rahankeräyslupan. Yritykset eivät voi saada rahankeräyslupaa.

Vallitseva oikeustila on näyttäytynyt epäselvänä alan toimijoille. Esityksen tavoitteena onkin selventää rahankeräyslain suhdetta vapaaehtoiseen päästökompensaatioon. Jatkossa laista kävisi ilmi, minkälaiseen toimintaan rahankeräyslaki ei sovellu. Tavoitteena on mahdollistaa kansallisten vapaaehtoisten päästökompensaatiopalveluiden markkinat ja tätä kautta kannustaa yrityksiä ja muita alan toimijoita kehittämään uusia vapaaehtoisia päästökompensaatiopalveluita ja innovaatioita toimialalla.

Esityksellä edistettäisiin osaltaan hallitusohjelman kirjauksen toteutumista hiilineutraalin Suomen saavuttamiseksi vuoteen 35 mennessä. Esityksen tavoitteena on mahdollistaa se, että suomalaiset yritykset, säätiöt ja kansalaisjärjestöt voisivat tarjota kuluttajille ja yrityksille hallitusohjelman hiilineutraaliustavoitetta tukevia palveluita myös liiketoimintatarkoituksessa.

Esityksellä varmistettaisiin, että erilaista vapaaehtoista päästökompensaatiotoimintaa harjoittavia kansalaisjärjestöjä ja yrityksiä kohdellaan rahankeräyslain näkökulmasta yhdenvertaisesti niiden tarjotessa vapaaehtoisia päästökompensaatiopalveluita. Kansalaisjärjestöillä olisi jatkossakin mahdollisuus tehdä muuta yleishyödyllistä ilmastoa hyödyttävää työtä rahankeräyslain sääntelyn piirissä.

Arvoisa puhemies! Rahankeräyslain muutoksella vapaaehtoiset päästökompensaatiopalvelut rajataan rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle, eikä rahankeräyslaissa siis tarkemmin säädettäisi vapaaehtoisen päästökompensaatiotoiminnan reunaehdoista. Rahankeräyslain muutosta valmisteltaessa on kuitenkin tunnistettu tarve laajemmalle keskustelulle vapaaehtoisten päästökompensaatiopalveluiden laadusta ja luotettavuudesta sekä toiminnan reunaehdoista. Toimialalle on toivottu yhteisiä pelisääntöjä.

Ympäristöministeriö onkin jo toteuttanut vapaaehtoisten päästökompensaatioiden sääntelytarpeista selvityshankkeen, jossa tarkasteltiin erilaisia ohjauskeinovaihtoehtoja päästö-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

kompensoitiomarkkinalle. Ehdotettu rahankeräyslain muutos ei kuitenkaan ole suoraan riippuvainen edellä mainitusta selvityksestä tai sen perusteella mahdollisesti päätettävistä toimenpiteistä. Vallitsevan oikeustilan selkeyttäminen suhteessa rahankeräyslakiin vaatii joka tapauksessa rahankeräyslain muuttamista.

Arvoisa puhemies! Kiitän mahdollisuudesta esitellä kyseessä oleva hallituksen esitys.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Holopainen, Mari.

16.32 Mari Holopainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että vapaaehtoinen päästökauppa-kompensoitotoiminta on jatkossa mahdollista järjestää ilman rahankeräyslupaa. Tähän asti lainsäädäntö on ollut epäselvää. Päästökompensointi on olennainen osa niitä ilmastotoimia, joihin olemme sitoutuneet, ja siten se edistää hallitusohjelman tavoitteita.

Mutta olisi tärkeää saada tämä esitys voimaan mahdollisimman pian, ja tietysti olen hieman huolissani niistä resursseista, joita meillä on lainsäädännön valmistelussa. Näitä haasteita on niin oikeusministeriössä kuin monessa muussakin ministeriössä. Vaikkapa tämän koronakriisin keskellä meillä ei ole aina riittävästi niitä virkahenkilöitä kirjoittamassa lainsäädäntöä, ja tällöin tarvitsisi kyllä toimia siten, että ei ainakaan resurssipulasta jää kiinni meidän lainsäädäntömme eteneminen. Tämä haaste on toki laajasti tunnistettu.

On tärkeää huomioida, että me tarvitaan sellaisia malleja kuluttamisen ohjaamiseen laajasti, joissa päästöjä ohjataan ja ihmiset voivat valita tuotteita ja palveluita, jotka sisältävät vähemmän päästöjä. Esimerkiksi Sitra on tuonut esiin mallin siitä, että Etelä-Koreassa on käytössä tällainen bonuskorttityyppinen systeemi, jossa ihmiset saavat hieman bonusta, kompensoitua, kun he käyttävät mahdollisimman vähäpäästöisiä tuotteita ja tekevät sen-tyyppisiä valintoja. Tämä on varmasti tulevaisuutta, niin että meidän täytyy yhä enemmän, — niiden järjestelmätason ilmastotoimien ohella — ohjata kulutusta siihen suuntaan, että ihmiset todella voivat tehdä valintoja, joilla he voivat ainakin vähentää omaa hiilijalanjälkeään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laukkanen.

16.34 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä rahankeräyslain tarkennus, jos näin voisi sanoa, on erittäin tervetullut. Sehän on syntynyt lähinnä sen takia, että uudesta rahankeräyslaista ja sen tulkinnasta syntyi Poliisihallituksen ja Kompensäätiö-yhtiön välillä erilaisia näkemyksiä, joille nyt sitten oikeutta myötenkin haetaan sisältöä ja ratkaisuja.

Rahankeräyslaki uudistettiin viime kaudella pitkän ja huolellisen työn tuloksena, ja vaikka olimme huolellisia, niin aina lakiin jää valuvikoja, joita sitten täällä korjaamme viikoittain. Valitettavan usein se, mikä on lainsäätäjälle selvää valmisteluvaiheessa, ei välttämättä ole enää Poliisihallitukselle niin selvää, pikemminkin epäselvää. Poliisihallituksen monet tulkintakäytännöt ovat aiheuttaneet harmaita hiuksia kansalaisjärjestöille. Olenkin ymmärtämässä, että yhteistyötä sisäministeriön ja Poliisihallituksen kanssa lainvalmistelussa on syytä entisestään terävöittää. Sitä, mitä ei ole kirjoitettu ja avattu lain selvitysoissa, ei ole olemassa.

Tästä erittäin hyvä esimerkki: Kun viime kaudella rahankeräyslain uudistuksen keskeisiä tavoitteita oli keräyksen sujuvoittaminen ja helpottaminen ja koko sen rahankeräyslain

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

ympärillä olevan säädösmekanismin ymmärrettävämmäksi tekeminen, niin siinä huolella saatiin sitten lakiin sisälle muun muassa tällainen yksinkertainen asia, että yhdistys voi laittaa omien yhteystietojensa yhteyteen nettisivuille oman tilinumeronsa. No, lainvalmistelija ajatteli, että tilinumero on tilinumero ja se sisältää kaiken, mitä tilinumeroon liittyy, mutta Poliisihallitus tulkitsi näin, että kun laissa ei mainita, että siinä saa olla tilinumero ja siihen tiliin liittyvät viitenumerot, niin Poliisihallitus vaatii näiden viitenumeroiden esillä pitämiseen omaa rahankeräyslupaa. Täysin käsittämätön asia meille täällä mutta Poliisihallitukselle ilmeisen epäselvä.

Olen erittäin iloinen tästä esityksestä, jossa sisäministeriö kerta kaikkiaan otti härkää sarvista, niin kuin sanotaan, ja lähdettiin liikkeelle — vaikka tämä onkin vienyt yllättävän paljon aikaa, niin lopputulos on hyvä, ja ilmastonkin kannalta olen tästä erittäin tyytyväinen — mutta tämä ei poista sitä ongelmaa, että edelleen tällä hetkellä Poliisihallituksen ja yhdistysten välillä on hyvin merkittävää vääntöä tästä tulkintakäytännöstä, mikä liittyy rahankeräyslakiin. Ja voin teille, kollegat, täällä sanoa, että se pino, joka pöydälläni on ja joka yhdistyksiltä tulee ja jossa kysytään, mitä tämä tarkoittaa, kun olemme saaneet Poliisihallitukselta tällaisen kyselyn... No minä niitä sitten täällä yökaudet ratkon ja yritän selkeyttää ja kirjoittaa heille, kuinka Poliisihallitukselle pitää vastata näihin kyselyihin. Ei asiantila voi olla tällainen. Toivonkin, että näitä joitakin kipukynnyksiä, joita on, sisäministeri huolella kuuntelee ja ehkä sitten antaa kapulaa seuraajalleen vähäksi aikaa, jotta näihin asioihin saataisiin oikeasti tolkkua.

Toinen esimerkki: Yhdistys haki rahankeräyslupaa työhön, jota he tekevät hyväntekeväisyytyönä niin sanotuissa kolmansissa maissa, ja kun eivät pystyneet Poliisihallitukselle osoittamaan, mihin ne Suomesta lähetetyt villasukat lopulta menevät, niin eivät saaneet rahankeräyslupaa. Eihän se näin voi olla, että sen, joka auttaa, on tiedettävä loppuun saakka, mihin savimajaan se apu menee. Se on kohtuuton vaatimus, ja niin auttaminen loppui.

Arvoisa puhemies! Pikkasen tämä meni tämän esityksen ohi, mutta katsoin, että tässä on hyvä tilaisuus tuoda tämä eduskunnankin tietoon, että meillä on tässä hommia, koska kaikki haluamme, että yhteistyö Poliisihallituksen ja ministeriöiden ja eduskunnan kanssa on aina selkeätä ja moitteetonta. Kukaan ei täällä riitaa haasta, mutta kyllä nämä monet asiat nyt vaatisivat ihan paneutumista. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Talvitie.

16.40 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on tosiaan rahankeräyslain tietynlainen päivittäminen. Viime kaudella tehtiin rahankeräyslakiin isoja uudistuksia, jotka 1.3.20 tulivat voimaan, ja tarkoitushan oli nimenomaan sujuvoittaa näitä rahankeräyksiä. Siltä osin siinä aikaikkunassa, jossa viime kaudella lainsäädäntöä valmisteltiin, ei osattu ajatella, että vastaavanlaisia tulkintavaikeuksia tulisi tällaisissa erilaisissa vapaaehtoisissa päästökompensaatiopalveluissa ja niihin rinnastettavissa asioissa, joten siinä mielessä hallituksen esitys on tarpeellinen, ja kiitos siitä. Tässä on lakialoitettakin tähän liittyen alkukaudesta kirjoitettu, ja on hyvä, että nyt saamme tämän hallituksen esityksen syyskauden alkuun. Hallintovaliokunnan varapuheenjohtajana teen toimia, jotta myöskin päästään sitten tämä asia ripeästi käsittelemään.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten mitä tulee noihin asioihin, joita edustaja Laukkanen tuossa äskeisessä puheenvuorossa toi esiin, niin tilanne on tosiaan rahankeräyksen osalta, että ihan ne tavoitteet, mitkä olivat viime kaudella, eivät ole toteutuneet. Uskoisin, että

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

lainsäädäntö keräyksen osalta on kunnossa, mutta nyt tarvittaisiin sitten toimintaohjeita ja käytännön neuvoja ja sovellutuksia sieltä Poliisihallituksen puolelta. Lainsäädäntöön tehtiin niin isoja muutoksia, että myöskin toimijakenttä, joka on valtava ja koostuu pääasiassa pienistä rahankeräyksistä ja järjestöistä ja vapaaehtoistoimijoista, tarvitsee myöskin näitä käytännön neuvoja siitä, miten lakia sovelletaan.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on tosiaan tarpeellinen ja hyvä rahankeräyslain muutos, ja toivottavasti myöskin vallitseva tilanne tämän syksyn osalta saadaan korjattua. Ei voi olla niin, että jos laissa jotain asiaa ei ole kielletty, sitä sitten meidän viranomaiset tällä hetkellä tulkitsisivat niin, että se olisi lain vastaista. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Elo.

16.42 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Myös minä haluan tässä lyhyesti todeta, että on tärkeitä, että me korjataan nyt tämä rahankeräyslainsäädännössä oleva epäkohta koskien vapaaehtoista päästökompensaatiotoimintaa. Kiitos ministeri Ohisalolle tämän asian eteenpäin viemisestä.

Kuten täällä on todettu, päästökompensointi on olennainen osa ilmastotoimia. Toki päästövähennykset ovat se tärkein toimi, mutta sen rinnalla mahdollisuus kompensoida omia päästöjä on tärkeä ja vie meitä eteenpäin kohti meidän ilmastotavoitteita, ja sen takia, niin kuin tässä on todettu, laki tulee saattaa voimaan mahdollisimman pian. Päästökompensointi mahdollistaa meistä jokaiselle oman kulutuksen päästöjen kompensoinnin ja oman hiilijäljen pienentämisen. Toisaalta se mahdollistaa järjestöille, säätiöille ja yrittäjille tavavan luoda tällaisia kompensatiopalveluita ja kehittää siten alan vapaaehtoista päästökompensaatiota ja ilmastoinnovaatioita ja siten viedä meidän ilmastotyötä eteenpäin.

Olennaista tässä on tietenkin, että tämä tapahtuva kompensointi on lisäystä ja että sitä ei muuten olisi tapahtunut, ja tämän varmistamiseksi me tarvitaan läpinäkyvät standardit, kriteerit ja valvontaa. Se ei toki ole tämän lainsäädännön tehtävä eikä asia, mutta ympäristöministeriö on jo toteuttanut selvityshankkeen vapaaehtoisten päästökompensaatioiden säätelytarpeista, ja sitä asiaa viedään siltä osin eteenpäin.

Tässä on hyvä todeta, että Suomi on jäänyt päästöhyvityksissä muita maita jälkeen, joten tämä rahankeräyslain uudistus tulee todella tarpeeseen. Tämä uudistus mahdollistaa nyt kompensatiomarkkinan syntymisen Suomeen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Junnila.

16.44 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tuossa kuuntelin edustaja Laukkasta ja olen monessa kohtaa samaa mieltä. Hyvä, että nämä arjen ongelmakohdat tulevat myös ministerin tietoisuuteen.

Ehkä semmoinen tässä tuli mieleen, että kun sitä lupaa haetaan — ja nykyäänhän se tapahtuu siis Poliisihallitukselta, tai oikeastaan sitä haetaan arpajaishallinnolta, ja tämän voi tehdä myös sähköisesti — niin tämän luvan käsittelyaika on edelleen erittäin pitkä. Koska Poliisihallituksen mukaan se on 2—4 kuukautta, tämä ehkä olisi näiden lainsäädäntöön tulevien teknisten korjausten lisäksi sellainen, mitä voisi harkita jollakin konstia joustavoitettavan. Tässä aiemmassa laissahan tilanne parani pienkeräysten osalta, ja muutenkin tässä edellisessä uudistuksessa tilanne parani merkittävästi, mutta tämä luvansaannin aika on erittäin pitkä edelleen. Se on monelle yleishyödylliselle toimijalle hyvin pitkä aika, koska

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

sitä pitää sitten ennakoida hyvin kaukaa, kun puhutaan jopa neljästä kuukaudesta. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laakso.

16.45 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tässä ilmastokompensaatioissa väkisin herää nyt sellainen juttu, että haluaisin ehdottomasti, että tästä oltaisiin todella tarkkoina ja tämä rajattaisiin tarkkaan.

Ensinnäkin, jos sanon suoraan, niin olen tällaisena keltanokkana, ja jo ennen kuin tänne tulini, monta kertaa ihmetellyt, että asiat kestävät niin kauan ja selkeitä epäkohtia ei saada korjattua.

Nyt sitten tällainen asia, mikä ei nyt ole kuitenkaan maailman tärkein asia tässäkin salissa, mutta tietyn tahon ongelmien jälkeen täällä muutoksessa hämmentää meikäläistä aika paljon... Ja tilanne on se, jos rehellisiä... oma elämäntapani on kierrättää lähes kaikki, ja tällä hetkellä omalla pihalla olevaan saunamökkiinkin ei käytetä uutta kaupasta ostettavaa tavaraa mitään muuta kuin ne, mitä on pakko, mitä ei pystytä kierrättämään, niin kun esimerkiksi betonit ja laastit. Minä elän kierrättämisestä, ja minun mielestäni tällaiset hokuspokkusjutut, että me maksetaan itsellemme hyvä olo, eivät minun mielestäni kyllä toimi, ei me maailmaa tällä pelasteta. Me pelastetaan oikeasti teoilla.

Tämä kuulostaa minun mielestäni vähän niin kuin lahkolaisten touhulta, että ostetaan hyväksyntä. Koska tilanne on se, että tässähän avataan markkinat yrityksille, jotka käytännössä katsoen todennäköisesti — jollei tähän tehdä jotain todella tarkkaa lainsäädäntöä, kuinka paljon hallinnon kulut saa olla siitä kerättävästä rahasta tai vastaavasta — niin tässä tulee ihan oikeasti tiettyjen röyhkeitten ja ahneitten ihmisten tapa saada itselleen rahaa myymällä hyvää mieltä ihmisille. Kukaan ei voi missään rajata, kuinka paljon tämän järjestön, mikä tätä hommaa touhuu, toimitusjohtaja tulee saamaan palkkaa, kuinka paljon siitä käytetään oikeasti siihen maailman pelastamiseen. Minulla ideologiana ei ole sitä vastaan yhtään, että me pelastetaan maailmaa. Minä teen sitä itse jatkuvalla syötöllä. Juuri kävin ostamassa puvuntakin kymmenellä eurolla kirppikseltä, mikä päällä tulen olemaan, kun saan hihoja viisi senttiä lyhennettyä. Mutta tällaiset tavat, että me ostetaan tavallaan se olevinaan ympäristöteko, kun kuitenkin varmasti puolet siitä rahasta, väitän, menee johonkin ihan muualle kuin siihen ympäristötekoon. Okei, jos joku antaa [Puhemies koputtaa] tuhat euroa, niin 500:lla istutetaan puita, mutta 500 [Puhemies koputtaa] menee siihen porukan pyörittämiseen. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laukkanen.

16.49 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Talvitie käytti erinomaisen puheenvuoron, ja on todettava, että viime kaudella sisäministeri Mykkänen teki erinomaista työtä. Mistä pidin siinä koko rahankeräyslain uudistuksen prosessissa oli se, millä tavalla kansalaisjärjestöt oli otettu mukaan. Heitä kuunneltiin, se oli laaja toimikunta, se oli pitkä prosessi ja sitä parannettiin koko ajan, ja lopulta siitä saatiin varsin hyvä, ja moni asia on parantunut. Pienkeräyslupa on esimerkiksi ollut pienille yhdistyksille todella merkittävä asia.

Nämä pienet valuviat, jotka sinne ovat jääneet, olisivat oikeastaan suorastaan äärimmäisen helppoja korjata asetuksilla. Ne menisivät ihan tarkentamalla, mitä lain sisällöllä tar-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

koitetaan. Mutta se suurempi huoli on se, miten tämä kommunikaatio eduskunnan, sisäministeriön ja Poliisihallituksen kesken voisi olla vielä parempaa niin, että ne ohjeet, joita Poliisihallituksen sivulla on rahankeräykseen liittyen, olisivat sillä tavalla selkeitä, että ne eivät olisi koko ajan tulkinnanvaraisia niin, että sieltä Poliisihallituksesta joudutaan lähettämään useita kirjeitä sille hakijalle, koska halutaan tietää ihan tarkalleen, miten ja missä ja kuka tätä nyt kerää ja millä tavalla. Se ei ollut kyllä sen uudistuksen tarkoitus vaan se, että luodaan pelisäännöt, joissa luottamus on keskeisintä, ja sitten se, että varmistetaan, että nämä, jotka keräävät sitä rahaa, myös käyttävät sen rahan siihen, mihin se kerätään, ja tällaiset harmaat alueet poistuvat tästä keräyksen ympäriltä.

Erikoista on se, että esimerkiksi näitä yhdistyspohjaisia seurakuntia ohjeistetaan, että he saavat kerätä kolehtia siellä tilaisuuksissa, mutta sitten Poliisihallitus katsoo, että tilaisuus ei jatku enää siellä kahvion puolella, vaan siihen kahvion vapaaehtoiseen lahjoitukseen tarvitaan rahankeräyslupa, vaikka ne kirkkokahvit ovat ikään kuin sitä samaa tilaisuutta. Minusta nämä ovat sellaisia täysin tarpeettomia asioita, jotka aiheuttavat kansalaisten keskuudessa mielipahaa ja harmia, ja syntyy sitä kaunaa sitten viranomaisen ja sen kansalaisjärjestön toiminnan välille. Minusta näitä asioita pitäisi selkeyttää ja helpottaa, että sinne ei jää tämmöisiä tulkinta-aukkoja, vaan sitten ministeriö ja Poliisihallitus voisivat yhdessä katsoa, mitä siinä säätämisvaiheessa [Puhemies koputtaa] on tapahtunut. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Talvitie.

16.52 Mari-Leena Talvitie kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Otin nyt vielä toisen puheenvuoron oikeastaan sen takia, että se on ihan... Edustaja Laakso toi esiin tämän, että on valitettavaa, että tietyt asiat eivät etene nopeasti ja muutoksia ei tule. Olin viime kaudella yksi niistä harvoista edustajista, jotka saivat oman lakialoitteen kautta lainsäädäntömuutoksen, kiitos kollegoiden vahvan myötävaikutuksen ja yhteistyön. Tähänkin liittyvää lakialoitetta olen ollut edistämässä. Silloin, kun on kyse isoista uudistuksista tai siitä, että asiat vaikuttavat monitahoisesti, on ihan selvää, että ne kestävät ja ottavat aikaansa, kuten rahankeräyslain isompi uudistus, jossa oli tosiaan kansalaisjärjestöt, toimikunnat ja muut. Mutta varsinaisesti tämä hallituksen esityshän on vain muutaman rivin mittainen. Se tuo sinne rahankeräyslain soveltamisalaan kaksi lyhyttä kohtaa, joihin lakia ei sovelleta. Tietenkin lainsäädäntötyössä jo viime kesästä lähtien on tehty, niin kuin kuuluukin, kuulemiskierrokset ja kaikki vastaavat, se, mitä hyvä lainsäädännön valmistelu tarvitsee. Mutta kuitenkin tämän asian osalta suhteutettuna lainsäädäntömuutos on pieni ja vain parin rivin mittainen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kari, Emma.

16.54 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Kyllä silloin on kiitosta annettava, kun on kiitoksen paikka. Tässä meillä oli tilanne, jossa meillä oli selkeä epäkohta meidän lainsäädännössä, ja oltiin tilanteessa, jota kukaan ei toivonut, ja hyvin nopeasti epäkohta korjataan. Tästä erityinen kiitos sisäministerille ja koko hallitukselle.

Itse ajattelen, että ilmastonmuutoksen torjumisessa ollaan tilanteessa, niin kuin viime viikkojen aikana ollaan usein tuotu esiin, että ei ole mitään yhtä tiettyä keinoa, joka tämän tilanteen ratkaisee. Me tarvitaan kaikki mahdolliset keinot siihen, että päästöjä saadaan alas ja että nieluja saadaan kasvatettua. Se, mitä tässä tehdään, ei ole se, että tämä yksi pie-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

ni lakimuutos pelastaa maailman, mutta me otetaan järjestöt, säätiöt ja yritykset mukaan vahvemmin kuin aikaisemmin ja mahdollistetaan tämän kompensatiojärjestelmän parantaminen. Totta kai tässä tarvitaan valvontaa ja tarvitaan seurantaa, mutta itse ajattelen, että valtion ei pidä tehdä kaikkea itse vaan meidän tehtävä on myös mahdollistaa ja ottaa kaikki mukaan.

Suomi on jäänyt tässä päästöhyvityksessä jälkeen muita maita, ja erityisesti sen takia tämä uudistus tulee tarpeeseen. Parhaimmillaan me ollaan luomassa kokonaan uutta toimialaa, ja tätä kautta tulee uusia ilmastotoimia ja toivottavasti niitä kipeästi kaivattuja työpaikkoja myös. Tärkeää on se, että se mahdollistetaan, että kaikki, jotka haluavat ja pystyvät, voivat olla ilmastotalkoissa mukana. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin, ja olemme kohta käyttäneet melkein tämän puoli tuntia, mitä tässä kohtaa on varattu. — Otetaan edustaja Mari Holopainen tähän vielä. Olkaa hyvä.

16.55 Mari Holopainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Laakso toi esiin, että yksi keino ei riitä, ja toitte esiin myös, että kierrättäminen on tärkeää ja kiertotalous on tärkeää. Se on juuri näin. Korjaaminen on tärkeää, ja olisi tärkeää, että siihen luodaan myös lisää kannusteita, jotta ihmiset korjaavat esimerkiksi vaatteensa useammin kuin heittävät ne pois. Hallitus onkin esimerkiksi sopinut, että selvitetään, voidaanko kotitalousvähennystä laajentaa korjaamiseen yhä enemmän. Sielläkin on sellaisia esteitä ja pullonkauloja, joita täytyy purkaa yhtä lailla.

Pitää myös vähentää kulutusta, pitää irtikytkä bkt:n kasvu yhä vahvemmin päästöistä, ja pitää mittaroida aivan eri tavoin meidän talouskasvuamme, löytää siihen parempia, laajempia keinoja kuin bkt, joka ei huomioi luonnonvarojen ylikulutusta ja päästöjä. Tämä on aivan totta, että tarvitaan useita keinoja.

Tarvitaan myös hiilen sidontaan kannustamista, ja tämä lakimuutos on yksi keino tässä laajassa valikoimassa, jota me todellakin tarvitaan. On hienoa, että ministeri Ohisalo on nyt hallituksen kanssa tätä hanketta vienyt eteenpäin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Puolustusvoimien virka-avusta poliisille ja eräiksi muiksi virka-apua koskeviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 106/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Ohisalo.

Keskustelu

16.57 Sisäministeri Maria Ohisalo (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Puolustusvoimien virka-avusta poliisille ja eräksi muiksi virka-apua koskeviksi laeiksi. Tämän tärkeän esityksen tarkoituksena on saattaa ajan tasalle poliisille annettavaa virka-apua koskeva lainsäädäntö, joka on tällä hetkellä lähes 40 vuotta vanha ja monilta osin ajastaan jäänyt. Lakiehdotuksella pyritään parantamaan poliisin mahdollisuuksia suojata suomalaisten ja Suomessa asuvien turvallisuutta.

Turvallisuusviranomaisten keskinäinen virka-apu on osa normaalia arkea ja toimii hyvin. Virka-avun peruslähtökohtiin ja viranomaisten väliseen arkipäiväiseen, niin sanottuun tavanomaiseen virka-apuun, ei nyt siis ehdoteta muutoksia. Lain tarkoittamissa virka-aputilanteissa on kyse poliisille kuuluvien tehtävien hoitamisesta poliisin johdolla ja ohjauksessa. Virka-apulainsäädännöllä ei luoda uusia toimivaltuuksia eikä muuteta viranomaisten keskinäisiä johtosuhteita. Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen antama virka-apu ei ole tarkoitettu paikkaamaan poliisin resurssipulaa. Virka-apu on tarkoitettu ainoastaan yksittäisiin tilanteisiin, joissa poliisin omat voimavarat ja esimerkiksi kalusto ovat tilanteeseen nähden riittämättömät.

Arvoisa puhemies! Lakiehdotuksen sisältämät keskeiset muutokset liittyvät varautumisesta, hyvin poikkeuksellisia tilanteita sekä aseellista virka-apua koskevaan sääntelyyn. Laisa ehdotettu vaativa virka-apu on tarkoitettu terrori-iskujen estämiseksi ja keskeyttämiseksi tilanteissa, joissa poliisin omat voimakeinot tai välineistö eivät ole riittäviä ja tarvitaan Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen aseellista virka-apua.

Lakimuutoksen tavoitteena on mahdollistaa vaativan virka-avun saaminen poliisille nykyistä varhaisemmassa vaiheessa, jotta apu saadaan paikalle ajoissa. Nykylaki vaatii, että vaativaa virka-apua vastaava päätös tehdään lähtökohtaisesti valtioneuvoston yleisistunnossa. Päätöksenteko valmisteluineen kestää, ja ottaen huomioon, kuinka nopeasti etenevistä tilanteista näissä voi olla kyse, uhkana nykylain edellyttämässä menettelytavassa on, että apu ei ehdi paikalle ajoissa. Tavoitteena on, että vaativaa virka-apua koskeva päätös voitaisiin tehdä riittävän varhaisessa vaiheessa, jotta päätös ehditään toimeenpanna tilanteen vaatimassa ajassa. Äkillisessä tilanteessa päätöksentekomenettelyn tulisi olla riittävän ketterä.

Arvoisa puhemies, tästä syystä virka-avun antamista koskeviin edellytyksiin ja päätöksentekoon ehdotetaan joitain muutoksia. Vaativan virka-avun osalta pääsääntönä on edelleen päätöksenteko valtioneuvoston yleisistunnossa. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin, että vaativaa virka-apua koskevaa päätöksentekotasoa voitaisiin joiltain osin madaltaa tehtäväksi ministeriötasolla sisä- ja puolustusministeriöiden kesken. Kiiretilanteessa asiasta voitaisiin päättää keskusvirastotasolla eli Poliisihallitus tekisi päätöksen pyytää vaativaa virka-apua, ja riippuen siitä, kenelle pyyntö on esitetty, Pääesikunta tai Rajavartiolaitoksen esikunta tekisivät päätöksen avun antamisesta.

Esityksessä ehdotetaan, että päätös vaativan virka-avun antamisesta voitaisiin tehdä jo ennen kuin tilanne on välittömästi päällä, jos on yksilöityjä tietoja tai havaintoja, joiden perusteella voidaan olettaa, että kyse on rikoksesta, joka uhkaa vakavasti lukuisten ihmisten henkeä tai terveyttä — tämä siis muutoksena nykytilaan. Lisäksi ehdotetaan, että vaativaa virka-apua voitaisiin antaa terrorismirikosten estämisen ja keskeyttämisen lisäksi eräiden muiden terrorismirikokseen vaikutuksiltaan rinnastuvien, suuren ihmismäärän henkeä ja

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

terveyttä vakavasti vaarantavien rikosten estämiseksi tai keskeyttämiseksi. Tämän esitetyn muutoksen taustalla on se, että virka-apusta päätettäessä ei välttämättä tiedetä, onko rikoksella terroristinen motiivi vai ei.

Laissa ehdotetaan lisäksi erillistä varautumissääntelyä. Nykylaissa ei ole huomioitu varautumista lainkaan. Varautuminen mahdollistaisi yksittäisissä tilanteissa vaatimaan virka-apuun sisältyvän kaluston liikuttelun ennakolta tapahtumapaikalle mutta ei vielä oikeuttaisi sen käyttöä ilman virka-apupäätöstä. Varautumista voitaisiin soveltaa harkitusti tilanteissa, joissa vaativan virka-avun edellytykset eivät vielä täyty mutta kokonaisarvion perusteella on arvioitu, että tavanomainen virka-apu ei välttämättä ole riittävää. Varautumisella voidaan olennaisesti edesauttaa poliisin kykyä tarvittaessa reagoida ja torjua uhka, mikäli tilanne eskaloituisi nopeasti ja vaativaa virka-apua koskevat edellytykset olisivat käsillä. Myös rajavartiolaitos ehdotetaan muutettavaksi siten, että vaativaa virka-apua koskeva sääntely vastaisi ehdotettavan uuden virka-apulain sääntelyä.

Haluan vielä korostaa, että tilanteet, joissa Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen vaativaa virka-apua voitaisiin tarvita, ovat hyvin harvinaisia ja poikkeuksellisia. Meistä jokainen täällä varmasti toivoo, ettei vaativaa virka-apua koskevia säännöksiä jouduttaisi koskaan soveltamaan, mutta se ei vapauta meitä velvollisuudestamme varautua.

Vaativa virka-apu on poliisin viimesijainen keino estää suunnitellun terrori-iskun toteuttaminen. Esitys sisältää lisäksi ehdotukset poliisilain, puolustusvoimista annetun lain ja vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain muuttamiseksi. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi vuoden alussa.

Arvoisa puhemies! Kiitän mahdollisuudesta esitellä asia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rantanen, Mari.

17.03 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä on varmasti käsillä ihan tarvittava lainsäädännön muutos, jonka ministeri Ohisalo tässä esitteli. Mutta tulee nyt mieleen lähinnä — kun puhuitte tästä vaativasta virka-avusta ja puhuitte, että tämä nimenomaan voisi olla vaikkapa viimesijainen keino poliisille estää tapahtumassa oleva terrori-isku — olisiko, ministeri Ohisalo, joitain muita tilanteita, joita on pohdittu siinä kohtaa, kun tätä lakia on tehty, kun toisaalta totesitte, että tätä ei voida rajata näihin terrori-iskuihin.

Ja on luonnollisesti selvää, niin kuin totesitte, että virka-avulla ei voida poliisin resurssipuutteita paikata. Mutta luonnollista lienee se, että mikäli heidän määränsä menee kovin alas, niin silloin myöskin tämä kynnys väistämättä madaltuu näissä tilanteissa, jos poliisien määrä laskee, ja tämä ei missään nimessä saa kyllä olla tällainen paikka Puolustusvoimista. Mutta olisin kysynyt teiltä: millaisia tilanteita oli ajateltu näissä, joissa tätä voitaisiin soveltaa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja ministeri Ohisalo, minuutti.

17.04 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset puheenvuorosta.

Tosiaan tämä esitys, joka nyt täällä on pöydillä, perustuu laajapohjaisen virkahenkilötyöryhmän syyskuussa antamaan mietintöön, joka oli lausuntokierroksella. Lausuntopalaute tästä on ollut laajalti myönteistä, ja ehdotus on saanut kannatusta. Kuten viittasin, tässä on 40 vuotta vanha sääntely taustalla, ja maailma on tietysti moninaistunut, on kyse sit-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

ten terrori-iskuihin varautumisesta, ylipäätään tällaisista erittäin vakavista poikkeuksellisista tilanteista, sellaisista tilanteista, joissa poliisin kalusto ja henkilöstö eivät riittäisi eli nähdään, että tarvitaan vaikka vahvempaa aseellista varustautumista. Näitä on pohdittu laajalti tässä yhteistyöhankkeessa, joka on tämän lain taustalla.

Todella kyse on varautumisen vahvistamisesta ja muun muassa vaikkapa valtiovierailuiden turvaamisesta entistä paremmin. Suomi on tietysti vaikka EU-puheenjohtajuuskaudella vastannut erittäin monien valtionpäämiesten turvallisuudesta täällä, ja näihinkin tilanteisiin tästä olisi meille jatkossa apua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rantanen, Mari.

17.05 **Mari Rantanen ps:** Kiitos, puhemies! Menikö minulla äsken ohi, eli oliko tämä menossa lausunnonle myös hallintovaliokuntaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Tämä on menossa hallintovaliokuntaan mietinnölle, ja perustuslakivaliokunta ja puolustusvaliokunta antavat sille sitten lausunnot. Näin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 112/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Ohisalo.

Keskustelu

17.06 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (esittelypuheenvuoro): Kiitokset, arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on kehittää ulkomaille lähetettävien siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden rekrytointia koskevaa sääntelyä. Esityksellä pyritään siihen, että Suomella olisi siviilikriisinhallinnan osallistumistavoitteisiinsa ja painopistealueisiinsa nähden käytettävissään riittävän suuri, monipuolinen ja osaava asiantuntijajoukko. Samalla on huomioitava muun muassa siviilikriisinhallintaan osallistumisen aiheuttama vaikutus asiantuntijoiden taustatyöntekijöiden henkilöstöresursseihin.

Nykyisin siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden rekrytoinnissa on noudatettu käytäntöä, jossa kaikille asiantuntijoille on asetettu enimmäispalveluaikoja ja edellytetty, että palvelussuhteiden välissä on tauko. Annetulla esityksellä luotaisiin selkeä normipohja rekrytointimenettelylle, joka poikkeaisi tietyiltä osin nykykäytännöstä. Esityksessä ehdotetaan,

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

että valtion, kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa olevilla olisi edelleen oikeus virkavapautteen tai vapautukseen työstä siviilikriisinhallintalaissa tarkoitetun toiminnan ajaksi. Oikeutta kuitenkin rajattaisiin niin, että poissa voisi olla yhteensä 3 vuotta 5 vuoden aikana. Työnantajalle annettavalla harkintavallalla toteutettaisiin osin samoja tavoitteita kuin nykykäytännön mukaisilla palvelussuhteiden välistä taukoa ja enimmäispalvelusaikoja koskevilla vaatimuksilla. Ehdotettu virkavapausoikeuden rajoittaminen lähentäisi julkisyhteisöjen palveluksessa olevien asemaa muiden työnantajien palveluksessa oleviin antaessaan myös julkistyonantajille rajoitetusti harkintavaltaa virkavapauden myöntämisen osalta.

Ehdotuksen mukaan oikeutta saada mainittua virkavapautta tai vapautusta työstä myös laajennettaisiin koskemaan Kriisinhallintakeskuksen osoittamaa — ei siis vain sen järjestämää — siviilikriisinhallinnan peruskoulutusta ja palvelussuhteen jälkeistä palautetilaisuutta. Muiden kuin valtion, kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa olevien työnantajilla ei ehdotuksessa, kuten ei nykyisinkään, ole velvollisuutta myöntää työntekijälleen vapautusta työstä siviilikriisinhallintalaissa tarkoitettua toimintaa varten. Esityksen valmistelussa ei katsottu tarpeelliseksi rajoittaa lainsäädännöllä näiden ihmisten tai niiden, joilla ei ole työsuhdetta, mahdollisuuksia hakea siviilikriisinhallintatehtäviin.

Esitys sisältää yhden kaikkia koskevan rajoituksen. Tiettyihin asetuksella tarkemmin eriteltuihin siviilikriisinhallinnan tehtäviin voitaisiin nimetä ehdokkaaksi tai nimittää palvelussuhteisiin vain niitä, jotka eivät ennen ole olleet siviilikriisinhallintalain mukaisessa palvelussuhteessa. Säännös on tarkoitettu helpottamaan ensikertalaisten hakeutumista siviilikriisinhallintatehtäviin. Tällöin myös hyöty suomalaiselle työelämälle on suurempi, kun varmistamme tällä aiempaa useammalle mahdollisuuden osallistua siviilikriisinhallinnan tehtäviin ja tuoda tehtävissä hankittu osaaminen Suomeen.

Arvoisa puhemies! Sääntelyssä otettaisiin huomioon Suomen EU-velvoitteet. Lakiin ehdotetaan sääntelyä, jonka mukaan valtion palveluksessa olevalla ei olisi oikeutta virkavapautteen, jos hän on Suomen EU-oikeuden mukaiseen velvoitteeseen perustuvassa tehtävässä. Unionin jäsenvaltiot ovat velvoitetut osallistumaan esimerkiksi Eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvään joukkoon. Virkamiehen oikeus saada virkavapautta siviilikriisinhallintalaissa tarkoitettua toimintaa varten olisi ongelmallinen tämän velvoitteen kannalta.

Rekrytointimenettelyn osalta lakiin ehdotetaan myös sääntelyä siitä, että nimitysmenettelyssä hakijalla on velvollisuus antaa terveydellisiä tietoja, osallistua tarvittaessa terveystarkastuksiin ja toimittaa huumausainetestistä koskeva todistus. Näistä aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista. Lisäksi nimitettävän nuhteettomuus ja sidonnaisuudet selvitetään. Sääntely siis selkeyttäisi nykytilaa.

Laissa asetettaisiin kielto hakea nimittämistä koskevaan päätökseen muutosta valittamalla. Valitusoikeus olisi ongelmallinen, jos sen seurauksena Suomen olisi ilmoitettava esimerkiksi Euroopan unionille, että palvelussuhteessa todennäköisesti jo kauankin ollut henkilö ei voisi jatkaa tehtävässään. Valitusoikeudella ei olisi käytännössä valittajan oikeusturvaa lisäävää merkitystä.

Muista muutosehdotuksista mainittakoon, että lakiin ehdotetaan sääntelyä, jolla rajoitetaan palvelussuhteessa olevan irtisanomisaikaa. Siviilikriisinhallinnan palvelussuhteet ovat usein lyhyitä, ja valtion virkamieslain mukaiset jopa 6 kuukauden irtisanomisajat olisivat usein työnantajan kannalta kohtuuttomia. — Kiitokset.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Junnila.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

17.11 Vilhelm Junnila ps: Kiitoksia ministerille esittelystä. — Tämä lakiesitys selkeyttää ja antaa työkaluja niin henkilöstösuunnitteluun ja rekrytointiin kuin elämänhallintaan, vaikka ymmärrän, että julkisen työsuhteisilla saattaa olla myös kriittisiä arvioita. Joka tapauksessa muutokset osallistavat ja laajentavat siviilikriisinhallinnan pohjaa ja siinä toimivan asiantuntemuksen käyttämistä ja kehittämistä myös vaativampiin tehtäviin. Kolmen vuoden sääntö voi useassa osassa toteutettunakin kuitenkin tuntua ikään kuin tehtäväkierrolta, ja on huomioitava, että se ei heikennä jonkun erityisasiantuntijan osallistumista. Yhteisenä tavoitteena varmasti tulee olla, että substanssiosaaminen on käytössä riippumatta julkisen puolen työsuhteturvasta.

Kun siviilikriisinhallintaa nyt halutaan kehittää vaikuttavammaksi ja toimintaympäristöä ennakoivammaksi, niin lisäksi arviointia erilaisten vastuutahojen yhteistyönä tulee kehittää, ja parlamentaarinen kriisinhallintaryhmähän ehdotti kriisinhallintaosallistumiselle määrällisiä ja laadullisia tavoitteita. Ymmärrän, että ainakin sukupuolitietoinen 50—50-rekrytointi on huomioitu, mutta mitä muuta on huomioitu, eli miten osallistuminen saadaan myös yhteiskunnallisesti mahdollisimman laajapohjaiseksi? Eli vaikka tämä lakiesitys selkeyttää asioita työsuhteen pohjalta, niin miten huomioidaan, että rauhanvälitykseen ja kriisinhallintatehtäviin pystytään tarjoamaan laajaa ja ylisektorista erityisosaamista myös jatkossa? Toivon, että koulutus- ja rekrytointipohjan parantamisessa tämä muistetaan, kun mietintöä valmistellaan. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rantanen, Mari.

17.13 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä lähtökohtaisesti varmasti on ihan hyvä tämä esitys.

Olisin tiedustellut ministeri Ohisalolta: kun tässä on tarkoitus rajoittaa tiettyihin tehtäviin valikoitavia niin, että he olisivat ensikertalaisia, niin oliko tässä muita vaihtoehtoja kuin nimenomaan tämmöinen tehtävänimikesidonnaisuus, kun ehkä voisi ajatella, että jossain toisessa paikassa tietty tehtävä soveltuu paremmin ensikertalaiselle kuin jossain toisessa paikassa?

Toinen kysymys liittyy sitten tähän äsken edustaja Junnilankin viittaamaan parlamentaarisen komitean mietintöön: kun ilmeisestikin naisia tulisi olla nyt puolet näissä tehtävissä, ovatko Suomen kohdemaat sellaisia, että tämän on edes mahdollista turvallisesti ja järkevästi toteuttaa? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Ohisalo, minuutti.

17.14 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset näistä huomioista. — Ensinnäkin edustaja Junnilalle: Hyvä huomio, kuinka ylipäätään houkuttelemme ihmisiä tälle alalle enemmän. Kun tässä mainittiin myös tämä parlamentaarinen työ, jota on tehty siviilikriisinhallinnan osalta, niin siellä on toki nostettu monia toimia sen eteen, miten ylipäätään informoimme, miten ihmiset tietävät paremmin näistä mahdollisuuksista, oli kyse sitten työnantajien näkökulmasta, uusien mahdollisuuksien luomisesta tai ylipäätään siitä, että ihmiset ymmärtävät, että tässä ovat kansainväliset tehtävät mahdollisia kaikille. Tätä työtä vahvistetaan, ja parlamentaarisella työllä on tässä hyvin suuri merkitys.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Sitten lisäksi vielä tästä, onko turvallista työskennellä näissä maissa: Meillä on monia esimerkkejä siitä, että erittäin vaikeissakin paikoissa kyllä ihan sukupuolesta riippumatta ihmisiä on toiminut. [Puhemies koputtaa] Eli en näe sinänsä lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaisena rajoittaa esimerkiksi eri sukupuolten osallistumista tiettyihin operaatioihin eri puolilla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 129/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Sarkkinen.

Keskustelu

17.16 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lainmuutoksista perhevapaiden uudistamiseksi. Sillä toteutetaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman kirjaus perhevapaiden uudistamisesta sekä pannaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston työelämän tasapaino -direktiivi. Uudistus toteuttaa osaltaan hallituksen väestöpoliittisia tavoitteita.

Arvoisa puhemies! Uudistus on iso panostus lapsiperheisiin. Ansiosidonnaisten vanhempainrahopäivien määrä lisääntyy nykyisestä. Uudistuksen tavoitteena on, että perhevapaat ja hoitovastuu jakautuvat perheissä tasaisemmin molempien vanhempien kesken, ja uudistus kannustaa erityisesti isiä lisäämään vapaiden käyttöä. Hoivavastuun tasaisemalla jakautumisella olisi myönteinen vaikutus niin perheen sisällä kuin laajemmin koko yhteiskunnassa. Tavoitteena on, että yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työelämässä vahvistuvat ja myös sukupuolten väliset palkkaerot pienenevät. Tarkoituksena on lisätä ennen kaikkea lasten ja perheiden hyvinvointia. Kun molemmat vanhemmat voivat luoda lapseen läheisen suhteen heti alusta lähtien ja vastaavat lapsen hoivasta, edesauttaa se lapsen ja vanhemman välisen läheisen suhteen muodostumista.

Uudistuksen myötä perheiden valinnan ja joustojen mahdollisuuksia perhevapaiden pitämisessä lisätään sekä turvataan kaikille vanhemmille ja lapsille tasa-arvoinen kohtelu perhemuodosta riippumatta. Uudistus tuo perhevapaat tähän päivään ja huomioi perheiden moninaisuuden.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on mittava uudistus. Esityksen kannalta keskeiset muutokset sisältyvät sairausvakuutuslakiin, työsopimuslakiin ja varhaiskasvatuslakiin. Lisäksi

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

muutoksia ehdotetaan muun muassa lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettuun lakiin sekä yhteensä 25 muuhun lakiin.

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi sairausvakuutuslain mukainen vanhempainpäivärahaajärjestelmä kokonaisuudessaan. Vanhempainpäivärahapäivien kokonaislukumäärä lisääntyisi nykyisestä 317 päivästä eli noin 12,5 kuukaudesta 360 päivään eli noin 14,5 kuukauteen. Vanhempainrahaa maksettaisiin yhden lapsen perusteella yhteensä 320 arkipäivältä. Monikkoperheet on esityksessä huomioitu siten, että toisesta lapsesta ja sitä seuraavasta lapsesta maksettaisiin 84 ylimääräistä vanhempainrahapäivää lasta kohden.

Arvoisa puhemies! Jos lapsella olisi kaksi vanhempainrahaan oikeutettua vanhempaa, jakautuisivat vanhempainrahat puoliksi vanhempien kesken, eli kummallakin vanhemmalla olisi oikeus käyttää 160 vanhempainrahapäivää. Vanhempi voisi luovuttaa omasta vanhempainrahakiintiöstään enintään 63 vanhempainrahapäivää lapsen toisen vanhemman tai vanhemman puolison käytettäväksi taikka lapsen muun huoltajan tai lapsen toisen vanhemman puolison käytettäväksi. Jos taas lapsella on vain yksi vanhempainrahaan oikeutettu vanhempi, voisi hän käyttää yksinään koko lapsikohtaisen kiintiön eli 320 päivää. Raskaana olevalle äidille maksettaisiin ennen vanhempainraha-oikeuden alkua raskausrahaa 40 arkipäivältä. Vanhempien vanhempainraha-oikeus määräytyisi pääsääntöisesti samoin perustein riippumatta perhemuodosta tai siitä, ovatko vanhemmat keskenään avio- vai avoliitossa. Vaikka uudistuksen yhtenä merkittävänä tavoitteena on lisätä erityisesti isien perhevapaiden käyttöä, on äidillä perheen niin halutessa jatkossakin mahdollisuus nykyisen pituiseen perhevapaaseen.

Arvoisa puhemies! Vanhempainrahaa voisi käyttää nykyistä huomattavasti joustavammin perheen tilanteen ja tarpeiden mukaan. Sitä voisi käyttää haluaminaan ajankohtina ja jaksoina siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tai adoptiolapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta. Vanhemmat voisivat myös esimerkiksi vuorotella lapsen hoidossa tai tehdä osa-aikatyötä tai saada osittaista vanhempainrahaa. Myös raskausraha-ajanjakson voisi aloittaa nykyistä äitiysrahaa joustavammin. Joustavuuden lisääminen on merkittävä osa uudistusta, ja sen kautta helpotetaan työn ja perheen yhteensovittamista lapsen varhaisina vuosina. Joustavuus lisääntyy paitsi työntekijäperheissä myös opiskelija- ja yrittäjäperheissä.

Työsopimuslain perhevapaita koskeviin säännöksiin tehtäisiin sairausvakuutuslain vanhempainpäivärahasäännösten edellyttämät muutokset sekä työelämän tasapaino -direktiivin täytäntöönpanosta johtuvia muutoksia. Työsopimuslaissa säädettäisiin uudesta omaishoitovapaasta.

Myös varhaiskasvatuslakiin tehtäisiin vanhempainpäivärahasäännösten muutosten edellyttämät tarpeelliset muutokset. Oikeus varhaiskasvatukseen alkaisi jatkossa sen kalenterikuukauden alussa, jona lapsi täyttää yhdeksän kuukautta.

Lisäksi oikeus samaan varhaiskasvatuspaikkaan säilyisi, vaikka lapsi olisi poissa varhaiskasvatuksesta vanhemman vanhempainvapaan vuoksi, jos poissaolo kestää yhtäjaksoisesti enintään 13 viikkoa. Ennalta ilmoitetut, vanhempainvapaasta johtuvat poissaolot varhaiskasvatuksessa olisivat vanhemmille maksuttomia.

Lisäksi useisiin etuuslakeihin ja muihin lakeihin tulisi tehtäväksi terminologisia ja teknisiä muutoksia, jotka johtuvat sairausvakuutuslain vanhempainpäivärahaajärjestelmään tai työsopimuslakiin ehdotetuista muutoksista.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Arvoisa puhemies! Perhevapaaudistuksella ei arvioida olevan merkittäviä suoria työllisyysvaikutuksia. Uudistuksen kustannusvaikutuksiksi on arvioitu 80 miljoonaa euroa, kuitenkin uudistuksen kustannukset riippuvat toteutuneista käyttäytymisvaikutuksista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Räsänen.

17.22 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! On hienoa, että saamme keskustella täällä tänään perhepolitiikasta. Syntyvyyshän kääntyi nyt koronavuonna 2020 hienoiseen nousuun kymmenen vuoden yhtäjaksoisen syöksen jälkeen, mutta silti väestömme ikääntyy voimakkaasti ja edelleen syntyvyys on varsin alhaista. Suomen väestörakenne on edelleenkin Pohjois-Euroopan vanhin, ja tällaisessa tilanteessa tarvitaan myönteistä asenneilmapiiriä lapsiperheitä kohtaan, tarvitaan myönteisiä viestejä ja signaaleja lapsiperheille.

Haluankin tässä aluksi antaa kiitoksen siitä, että tämä esitys on kyllä huomattavasti parempi kuin mitä näiden edeltävien keskustelujen aikana oli syytä ymmärtää. Tiedämme kaikki, mitkä poliittiset paineet ovat kohdistuneet tähän perhevapaaudistukseen myös hallituksen sisällä, ja haluankin tässä ihan avoimesti antaa kiitoksen keskustapuolueelle, jonka kädenjälki näkyy tässä uudistuksessa ennen muuta siinä, että kotihoidon tuki ei romutu eikä äideille tulevan vanhempainvapaan pituus näitä kiintiöitä vahvistettaessa ja lisättäessä myöskään lyhene.

Tähänhän on ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana hyvin voimakkaita paineita, on ollut paineita nimenomaan kotihoidon tuen suuntaan. Kun itsekin olin ministerinä hallituksessa vuosina 2011–2015, niin voin kyllä kertoa, että aika lailla yksin siinä puolueena jäimme puolustamaan kotihoidon tukea. Samaa kiistaa on käyty useiden hallitusten aikana, ja tällä kertaa näytti siltä, että se oli keskustan tehtävä tätä puolustaa. Tällaiset toistuvat ideologiset hyökkäykset kotihoidon tukea vastaan ja ylipäänsä vastaan vanhempien mahdollisuutta hoitaa kotona pieniä, alle kolmevuotiaita lapsia aiheuttavat epävarmuutta lapsiperheissä. Tässä muistutan, että kotihoidon tukihan on erittäin suosittu etuus. Kelan vuosikirjan mukaan tukea käyttää lähes 90 prosenttia niistä perheistä, jotka ovat siihen oikeutettuja.

Tässä esityksessä kuitenkin nyt vahvistetaan tätä kiintiöperiaatetta molemmille vanhemmille. Ilman muuta kannatan sitä ja pidän erittäin hyvänä, että myös isät osallistuvat lastenhoitoon, mutta mielestäni ei ole valtiovallan tehtävä tehdä näitä päätöksiä perheiden puolesta. Eli mikä ihmeen ongelma on siinä, jos aikuinen nainen tekee omasta tahdostaan sellaisen päätöksen, että haluaa hoitaa lapsiaan vaikka sen koko vanhempainvapaan ja vielä kotihoidon tuen ajan, jos puolisoakin on samaa mieltä, tai sitten päinvastoin, että isä haluaisi tämän käyttää? Miksi ihmeessä valtiovallan tulisi määrätä, millä tavalla nämä tehtävät perheen sisällä jaetaan?

Ajattelen, että kyllä tästä hallituksen esityksestä jää sellainen käsitys, että kärkitavoitteena on ikään kuin näitten sukupuolten tasa-arvotilastojen kaunistelu. Kuitenkin perheiden tilanteet vaihtelevat, lapset ovat yksilöitä. Mielestäni olisi viisainta, että perheet saisivat itse valita, millä tavalla lastenhoidon järjestävät. [Pia Lohikoski: No hehän saavat!] Miksi perheiden omaan harkintakykyyn ei luoteta? — Ei tässä saada, eli ei äiti voi käyttää esimerkiksi koko tätä vanhempainvapaakautta. [Pia Lohikoski: Äitien kausi ei lyhene!] —

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Miksi ei olisi vanhemmille yhteistä kautta, jonka perhe voi jakaa ihan haluamallaan tavalla? Äiti käyttää vaikka koko kauden, tai isä käyttää koko kauden.

Mielestäni kiintiöittämispolitiikka ei ole oikea toimi isien kannustamiseen hoitoon. Sen sijaan pitäisi puuttua työelämän rakenteisiin ja vanhemmuuden kustannusten jakautumiseen. Meillä Suomessa on kyllä ongelmana myös se, että osapäivätyömahdollisuudet ovat heikommat ihan työelämän vuoksi. Jos vertaa vaikkapa Ruotsiin, niin siellä pienten lasten vanhemmat, sekä isät että äidit, tekevät enemmän osapäivätyötä. Eli ajattelen, että tässä hallituksen perhevapaaudistuksessa on, voi sanoa, kärkiprioriteetti ollut tällainen hyvin työvoimapolitiittinen tai ideologinen, kun sen tulisi olla perhepolitiittinen, lapsen edusta lähtevä. Naisten työmarkkina-asemaa ja palkkatasa-arvoa tulee parantaa mutta ei mielestäni näiden kiintiöiden kautta.

Nyt vielä lopuksi, arvoisa puhemies, haluan antaa kuitenkin kiitoksen siitä, että tässä säilyy lapsen näkökulmasta mahdollisuus kotihoitoon tarvittaessa aina sinne kolmeen vuoteen saakka. Samalla muistutan, että on erittäin tärkeää, että perheet voivat tehdä myös sen valinnan, että pienet lapset viedään päivähoitoon, koska perheiden ja lasten tilanteet ovat yksilöllisiä. Sen takia on tietenkin tärkeää, että myös varhaiskasvatuksen resurssit ovat riittävät.

Muistutan vielä siitä, että tämän viikon perjantaina vietetään vauvan päivää, ja juuri nämä pienet ihmeet olisi syytä palauttaa mieleen, kun tätä uudistusta käsittelemme. Eli emme tee perhepolitiikkaa työllisyys- tai tasa-arvotilastojen kaunistamiseksi vaan juuri näiden tulevaisuuden tekijöiden, meidän kaikkein tärkeimmän pääoman, parhaaksi. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja halutaanko asiasta käydä debattia? Ilmeisesti halutaan. Käynnistetään debatti. — Debatin aloittaa edustaja Viljanen.

17.30 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin täytyy kyllä kiittää hallitusta ja ministeri Sarkkista, että meillä on käsittelyssä nyt historiallisesti erittäin tärkeä uudistus. Perhevapaaudistuksella on monia vaikutuksia yhteiskunnan eri sektoreille ja erityisesti tietysti perheiden arkeen ja työelämään. Uudistus antaa ensimmäistä kertaa molemmille vanhemmille yhtäläiset oikeudet osallistua lapsen hoitoon. Se kohtelee erilaisia perheitä vihdoon yhdenvertaisesti ja tunnistaa perheiden monimuotoisuuden. Uudistus kannustaa lapsen molempia vanhempia pitämään vanhempainvapaita. Nykyään on kovin yleistä, että vapaita pitävät suurimmaksi osaksi äidit, ja työnantajavaikutuksetkin ovat siksi suuremmat naisvaltaisilla aloilla. Isän oman vapaakiintiön kasvattaminen on yhteiskunnalta vahva viesti perheille ja työpaikoille siitä, että hoivavastuu ja hoivaoikeus kuuluvat myös isälle. Uudistus tukee myös asenneilmapiirin muutosta. Perhevapaaudistus antaa työkaluja siihen, että vanhemmat ovat tasa-arvoisemmassa asemassa, ja on toivottavaakin, että vapaita pitävät lapsen molemmat vanhemmat.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Grahn-Laasonen.

17.31 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus on ajanut pitkään eduskunnassa tasa-arvoa lisäävää perhevapaaudistusta. Me haluamme edistää uudistuksella perheiden parempaa arkea, yhdenvertaisuutta, työelämän ja vanhemmuuden tasa-arvoa ja lasten oikeutta osallistua varhaiskasvatukseen.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Tässä hallituksen esityksessä on paljon hyviä elementtejä, joita kannatamme lämmöllä, mutta tasa-arvon näkökulmasta uudistus on valitettavasti vesittynyt pahan kerran matkan varrella. Tasa-arvo ei etene, ja uudistus saattaa asiantuntijoiden mukaan jopa heikentää työllisyyttä.

Haluan kysyä hallitukselta ja ministeriltä: miksi hallitus jätti käyttämättä ainutlaatuisen tilaisuuden edistää tasa-arvoa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rantanen, Mari.

17.31 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuen tässä edustaja Räsänen ajatusta siitä, että perheillä pitää olla valinnanvapaus. Jostain syystä tuntuu, että tämä hallitus mielellään puuttuu siihen, miten me liikumme, mitä me syömme, mitä me ajattelemme, ja nyt sitten vielä siihen, kuinka me hoidamme lapsemme. Uskoisin, että suomalaiset osaavat itse siellä perheessä määritellä, mikä juuri heidän perheelleen ja heidän lapselleen on kaikista parasta. Se on tässä kyllä erinomaisen ikävää, että hallitus menee sorkkimaan tännekin.

Ihan pahimmat terminologiset asiat eivät kuitenkaan onneksi tulleet tähän esitykseen, mutta kyllä hämmästelen tätä raskausrahaa ja erityisraskausrahaa. Minusta tämä termi on tympeä. Eritoten kun tässä lakiesityksessä kerrotaan, että tämä maksetaan tulevalle äidille, niin miksi siitä ei voida sitten puhua niin, että se on äitiyspäiväraha, jos sitä tulevalle äidille maksetaan? [Puhemies koputtaa] Mutta onneksi tässä ihan pahimmat ylilyönnit kuitenkin ilmeisesti vältettiin [Puhemies koputtaa] — kiitos siitä. [Jussi Saramo: No on teillä ongelma!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kemppi.

17.33 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän lämpimästi, että olemme vihdoinkin saaneet perhevapaaudistuksen eduskuntaan. Tämä on merkittävä rakenteellinen uudistus koko Suomelle. Ja kiitos, että tätä viedään eteenpäin perheet edellä, ei työelämä edellä, kuten tästäkin keskustelusta on paikoin kuulunut.

Olen vakuuttunut siitä, että hallituksen perhevapaaudistus tuo perheiden arjen tähän päivään, ja tämä malli turvaa myös lapsiperheiden talouden nykytilannetta paremmin. Mallissa lisätään joustoja, se oli keskustalle äärimmäisen tärkeä asia. Esimerkiksi yhden vanhemman perheessä vanhempi saa käyttää kaikki kiintiöt.

Me keskustalaiset emme tingi kotihoiton tuesta. Se säilyy tässä uudistuksessa nykyisellään. Se on myös perheiden toive ja valinta monessa kohtaa.

Parasta mallissa on isien osuuden kasvattaminen, ja siitä olen erittäin ylpeä, että se on tässä huomioitu voimakkaasti.

Tämä uudistus on lasten tarpeista lähtevä arvovalinta, ei työllisyyspoliittinen kiristyskeino perheille. Näen erittäin tärkeänä, [Puhemies koputtaa] että sitä viedään sellaisena eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lohikoski.

17.34 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perhevapaaudistus on merkittävä tasa-arvoteko ja edistysaskel kohti tasa-arvoisempaa vanhemmuutta, kun

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

isille kiintiöidyt perhevapaat lisääntyvät olennaisesti aiemmasta. Tästä suuri kiitos hallitukselle ja ministereille Pekonen ja Sarkkinen.

Kenenkään vapaa ei tässä mallissa lyhene. Ei mikään nykyisistä hallituspuolueista ole myöskään äitien vapaita ollut lyhentämässä, toisin kuin täällä väitettiin. Olin itse hallitusneuvotteluissa neuvottelemassa, ja ihmettelen moista väitettä.

Perheiden valinnan ja joustojen mahdollisuuksia tässä lisätään. Tämä uudistus on erittäin tervetullut ja tarpeellinen sukupuolten välisen tasa-arvon kannalta, ja se myös lisää lasten ja perheiden hyvinvointia. Työelämän tasa-arvoa tämä parantaa parantamalla nuorten naisten asemaa työelämässä, sillä odotettavissa on, että isyysvapaiden käyttö kasvaa perhevapaaudistuksen myötä. Aina kun isille kiintiöityä osuutta on kasvatettu, yhä suurempi osa isistä on käyttänyt perhevapaita.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rehn-Kivi.

17.35 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Det här förslaget är ett viktigt steg för att modernisera vårt familjeledighetssystem. Den största utmaningen har varit att få papporna att ta ut familjeledigheter och aktivare del i barnets uppväxt. Den här reformen utgör en stark morot i rätt riktning, men utöver lagen behövs en attitydförändring i samhället och framför allt på arbetsmarknaden.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä on pitkään ajanut perhevapaaudistusta. Lapsipolitiikkaan on tärkeää investoida. Tämä tosin ei ole meidän ehdottamamme 6+6+6-malli, mutta tämä ehdotus on tasapainoinen askel oikeaan suuntaan. [Pia Lohikoski: Juuri näin!]

Suomalaisten isien on jo korkea aika kuroa eroa kiinni pohjoismaisiin veljiinsä vanhempainvapaan käytössä. Tasa-arvoinen vanhemmuus edistää lapsen oikeuksia ja isien mahdollisuutta osallistua perhe-elämään ja on pitkällä tähtäimellä myös tasa-arvoa edistävä työelämässä.

Förslaget beaktar mångfalden inom familjer, vilket är viktigt. Alla barn ska behandlas jämlikt oavsett familjeform.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kari, Emma.

17.36 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kiittää ministeri Sarkkista tämän tärkeän tärkeän perhe- ja tasa-arvouudistuksen esittelystä. Vihreät on ajanut perhevapaaudistusta pitkään. Tämä täällä esitelty uudistus ei ole täydellinen, mutta kyllä se on historiallinen askel oikeaan suuntaan. Vihdoin tunnustetaan se, että isällä on yhtä suuri oikeus aikaan lapsensa kanssa kuin äidillä.

Toisin kuin joistain puheenvuoroista voisi täällä ymmärtää, perheiden valinnanvapautta ei vähennetä nykytilaan verrattuna mitenkään. Uudistuksen jälkeenkin vanhemmat voivat luovuttaa vanhempainvapaapäiviään toisilleen ihan perheen oman tilanteen mukaan. Äideiltä uudistus ei ota mitään pois — ei mitään — mutta sen sijaan isien asemaa ja isien oikeuksia omiin lapsiinsa ja siihen tärkeään aikaan omien lastensa kanssa parannetaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkomaa.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

17.37 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perhevapaa-uudistus on tämän eduskuntakauden tärkeimpiä uudistuksia. Kokoomus pitää tätä hyvin tärkeänä. On tervetullutta, että tässä tulee lisää joustoja perheelle ja erilaisten perheiden asema tunnistetaan.

Mutta todella iso pettymys on se, että tämä tuli vesitettynä. Tässä on tosi vakavia valuvikoja. Yksi on se, että uudistus ei sisällä vaikuttavia kannusteita tasata hoitovastuuta eikä etenkin vanhemmuuden kustannuksia. Lausuntokierroksen palautehan oli tyly. Siinä todettiin, että esitys ei lopulta juurikaan lisää isien perhevapaiden käyttöä. Tämä tarkoittaa sitä, että tasa-arvotavoitteet jäävät hyvin kauaksi. Niin kauan kuin äidistä aiheutuu enemmän kustannuksia kuin isistä, jatkuu naisten syrjintä työmarkkinoilla. Ei todellakaan ole tätä päivää, että ylläpidämme järjestelmiä, jotka suosivat miesten palkkaamista ja edistävät naisten syrjintää.

Kysynkin nyt vielä hallitukselta: Miksi tämä asia jätettiin korjaamatta? Miksi tämä esitys tältä osin jätettiin torsoksi ja sallitaan se, että jatkossa sukupuoli on miehelle bonus ja naiselle riski? Mehän tarvitsemme työelämässä naiset ja miehet [Puhemies koputtaa] ja vanhemmuudessa isät ja äidit.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mattila.

17.38 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän ministereitä Sarkkinen ja Pekonen tämän merkittävän uudistuksen valmistelusta. Keskustan ryhmälle oli tärkeää, että kotihoidon tukea ei saa heikentää. Perheillä täytyy säilyä oikeus tehdä itse valinta, mikä hoitomuoto sopii juuri heidän perheelleen. Perheet ja niiden tarpeet ovat erilaisia. Mitä paremmin ne pystytään huomioimaan, sitä paremmin voivat perheet — ja yksilöt perheyksikön sisällä. On äitejä, jotka haluavat pian vauvalomalta työelämään, ja on isiä, jotka pysähtyvät mielellään omalta urapolulta hoitamaan pienokaista niin pitkään kuin se lakisääteisesti ja taloudellisesti on mahdollista. Pitää myös kunnioittaa perinteisempää mallia, jossa äiti kantaa päävastuun pienokaisen hoidosta ja haluaa käyttää kotona hoitamiseen koko sen ajan, mikä lain puitteissa on mahdollista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Saramo.

17.39 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä perhevapaauudistus on suurimpia ja mielestäni parhaiten toteutettuja rakenteellisia uudistuksia pitkiin, pitkiin aikoihin, ja toivon todella, että tämä saa ansaitsemansa huomion, vaikka nyt täällä ollaankin illalla keskustelemassa. Pidän todella arvokkaana, että erityisesti meidän isien mahdollisuuksia olla lasten kanssa tuetaan ja lisätään siten tasa-arvoa. Uskon, että tällä uudistuksella on hyviä vaikutuksia pitkälle tulevaisuuteen.

Suuri kiitos siis — paitsi ministeri Sarkkinen, joka lakiesitykset meille tuo — etenkin ministerinä valtavan hienon työn, urakan, tässä tehneelle Aino-Kaisa Pekoselle, jonka suuren työn seurausta ja lopputulosta nämä lakimuutokset ovat.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sirén.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

17.40 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä todellakin on perheiden kannalta erittäin tärkeä uudistus, jota kokoomus on pitkään edistänyt ja jossa kokoomusnaiset ovat olleet aloitteellisia ja aktiivisia.

Hallitus asetti tälle uudistukselle aivan erinomaiset tavoitteet, joiden kanssa on helppoa olla samaa mieltä. Esitys tuo joitakin positiivisia edistysaskeleita, joita kyllä kannatamme: lisätään joiltakin osin joustoa ja huomioidaan erilaisia perheitä hieman paremmin, joskin niiltäkin osin edelleen parannettavaa jää.

Kokonaisuuden kannalta valitettavasti tämä hallituksen esitys on kuitenkin pettymys ja hieman kunnianhimoton. Kysymys kuuluu: miksi hallitus ei kuullut niitä asiantuntijoiden esityksiä ja viestejä, joissa olisi tarjottu ratkaisuja siihen, millä tavalla aidosti hoivavastuuta ja vanhemmuuden kustannuksia tasattaisiin ja näin otettaisiin [Puhemies koputtaa] merkittävämpi askel tasa-arvon suuntaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

17.42 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasia on se, että tämä on erittäin suuri perhepoliittinen tulevaisuusteko. En millään saa kiinni niistä muutamista moitteista, ettei perheille olisi tässä kohtaa lisätty valinnanvapautta. Uudistus parantaa merkittävästi perheiden valinnanmahdollisuuksia. Siis yhteiskunta ei tule tämän uudistuksen myötä kuiskuttelemaan kenenkään eikä minkään perheen korvaan, kuinka kuuluu tehdä, vaan lapsenhoito ja sen tavat ratkaistaan perheen sisällä ja omassa keittiössä.

En myöskään löydä mitään moitittavaa siitä, että meidän isien kiintiöitä lisätään ottamatta äideiltä pois. Henkilökohtaisesti kiitän syvästi hallitusta tämän perhevapaaudistuksen erinomaisesta valmistelusta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hänninen.

17.43 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt voisi sanoa, että vihdoinkin. Kiitoksia hallitukselle, kiitoksia edelliselle ministerille ministeri Pekoselle ja kiitoksia ministeri Sarkkiselle siitä, että toitte yhden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta merkityksellisesti parantavan perhevapaaudistuksen tähän saliin. Tämä uudistus huomioi myös perheiden monimuotoisuuden, mikä on äärimmäisen tärkeää. Tämä parantaa lapsiperheiden toimeentuloa ja tukee lapsiperheystävällisyyttä. Kiitos siitä.

Tämä uudistus mahdollistaa nykyistä paremmin perhevapaiden joustavamman ja tasa-arvoisemman käyttämisen. 2020 peräti 89 prosenttia vanhempainpäivärahojen käyttäjistä oli naisia ja vain 11 prosenttia miehiä. Elikkä ei kyllä ole tasa-arvo toteutunut perhevapaiden käyttämisessä, mutta tämä uudistus mahdollistaa ja antaa myös isille mahdollisuuden viettää enemmän sitä tärkeää aikaa oman pienen lapsensa kanssa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

17.44 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on myös täällä muutama tilasto. Naiset käyttävät valtaosan, noin 89 prosenttia, kaikista vanhempainvaipaista. Kotihoidon tuella olevien naisten osuus oli tätäkin suurempi: vain 8 prosenttia kotihoidon tuen saajista oli miehiä. Ja yhäkin naisen euro on vain 84 senttiä ja eläke-euro vielä pienempi, 79 senttiä. Vanhempainrahapäivistä naiset käyttivät 98 prosenttia. Eli kyllä ti-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

lastotietojen valossa kaikkien tässä salissa pitää olla yksimielisiä siitä, että kannustimia isille tarvitaan. Se vaatii kulttuurinmuutosta myös, mutta tässä on nyt kiintiö, jossa luovuttamaton osuus on neljä kuukautta isälle jäädä hoitamaan lasta, ja toivotaan, että tämä kannustin auttaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

17.45 **Mikko Kinnunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä uudistus sisältää myös uuden omaishoitovapaan, ja myös tätä pidän äärimmäisen tärkeänä, eli oikeuden viiteen palkattomaan vapaapäivään sairaan läheisen hoitamiseksi ja huolehtimiseksi, ja tämä on merkittävä parannus nykyiseen tilanteeseen. Työntekijällä on oikeus vastaavaan vapaaseen myös silloin, kun läheinen on saattohoidossa: on mahdollista olla kuolevan läheisen vierellä, hoitaa häntä viime hetket, jättää jäähyväisiä.

Tämä on erittäin arvokas ja syvästi inhimillinen uudistus. Lakiesitys on kaikinensa erittäin kannatettava.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman.

17.46 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perhevapaaudistus on tarpeellinen, mutta valitettavasti hallituksen ehdotus jää vaatimattomaksi viilaukseksi. Hyvää siinä on toki muun muassa se, että ansiosidonnaisen osuus vapaista pitenee. Kuitenkin varsinaiset konkreettiset kannustimet ja vaikuttavammat rakenteelliset uudistukset jäävät edelleen puuttumaan. Nyt olisi ollut mahdollisuus uudistaa perhevapaat kunnianhimoisesti kokonaisuutena näiden nyt esitettyjen pienten viilausten sijaan.

Konkreettiset ratkaisut puuttuvat muun muassa seuraaviin suuriin kysymyksiin ja niihin haasteisiin, jotka olivat tämän uudistuksen taustalla: Miten isiä todellisuudessa kannustetaan käyttämään perhevapaita nykyistä enemmän? Merkittävä osa niistä vapaista, jotka nytkin ovat isille mahdollisia, jäävät [Puhemies koputtaa] käyttämättä. Miten tasataan vanhemmuuden kustannuksia? [Puhemies koputtaa] Miten parannetaan naisten työmarkkina-asemaa? Näihin kysymyksiin tämä uudistus ei valitettavasti vastaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Huttunen ja Räsänen, ja heidän jälkeensä ministeri. — Edustaja Huttunen, olkaa hyvä.

17.47 **Hanna Huttunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Valitettavan usein perhepoliittista keskustelua käydään vain työelämän ja talouden näkökulmasta, ja perheiden toiveet ja arki unohtuvat. Samanaikaisesti sitten Suomessa ihmetellään, miksi syntyvien lasten määrä on laskenut tai minkä takia perhe perustetaan yhä myöhemmällä iällä.

Perheiden asemaa parantava perhevapaaudistus on ollut keskustan tavoite jo pitkään. Perhevapaiden uudistaminen itse asiassa oli meillä yksi kynnyskysymys hallitusneuvotteluissa vuonna 2019. Tavoitteemme oli, että hoivan tasa-arvoa ja isien mahdollisuutta hoitaa lasta kotona tulee lisätä, mutta tämä tulee toteuttaa niin, että äitien perhevapaita ei lyhennetä. Keskustan keskeisenä vaatimuksena oli myös, että kotihoidon tukea ei leikata. Vanhemmilla on oltava mahdollisuus hoitaa lasta kotona ensimmäiset kolme vuotta. Keskustan tavoite oli myös, että uudistuksen on otettava nykyistä paremmin huomioon yrittä-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

jjyyden eri muodot sekä kannusteet osa-aikatyöhön. Lastenhoito ja osittainen työssäkäynti on voitava yhdistää nykyistä paremmin perhe-elämään.

Perhevapaauudistus ei ole vain työllisyysteko, tämä on arvovalinta. Haluan kiittää lämpimästi ministeriä ja hallitusta tästä esityksestä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Räsänen.

17.48 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tätä keskustelua on kuunnellut, niin olen vielä aiempaakin kiitollisempi siitä, että tällaiseen kompromissiin on hallituksen sisällä päädytty, koska paineita on selvästikin ollut — esimerkiksi kokoomusopposition taholta — myös siihen, että tästä järjestelmästä olisi tullut vieläkin tiukempi. Eli on hyvä, että tässä on kuitenkin tätä perhe- ja lapsinäkökulmaa pidetty esillä.

Mutta kiinnitän huomiota siihen, että kyllä tässä nämä kiintiöt silti edelleen ovat melko jäykät. Eli siis molemmilla vanhemmilla on oikeus 160:een vanhempainpäivärahaan. He voivat luovuttaa toiselle vanhemmalle 63 päivää, mutta suurin osa näistä päivistä on sellaisia, joita ei voi luovuttaa. Eli ne on ikään kuin pakkokiintiöitytetty, ja mielestäni tältäkin osin olisi voitu enemmän huomioida se perheiden valinnanvapaus, että annettaisiin [Puhemies koputtaa] äitien ja isien itse päättää, millä tavalla näitä jaetaan. Se on mahdollisuuksien tasa-arvoa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Sarkkinen, 3 minuuttia.

17.49 **Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen:** Arvoisa rouva puhemies! Perheet saavat valita, ja joustavuutta lisätään. Ketään ei pakoteta jäämään kotiin lapsensa kanssa. Uskon kuitenkin, että entistä useampi isä haluaa kantaa hoivavastuuta ja olla myös kotona pidempiä perhevapaajaksoja lapsensa kanssa. Kiintiöiden kasvatuksella on kokemusten mukaan merkitystä perhevapaiden tasa-arvon lisäämisessä. Se nähdään Suomessa edellisistä uudistuksista; kun isille tarkoitettuja kiintiöitä on kasvatettu, vapaiden käyttö on lisääntynyt. Se nähdään myös muista maista.

Ketään ei siis pakoteta jäämään kotiin, ja äidille mahdollinen ansiosidonnainen perhevapaajakso ei lyhene. Kuitenkin vaikka perheessä luovutettaisiin maksimimäärä kiintiöpäivistä toiselle, silti se luovuttamaton kiintiö isälle kasvaisi 54 päivästä 97 päivään eli lähes tuplaantuisi. Aiempien kokemusten valossa voimme siis odottaa, että isien käyttämien perhevapaajaksojen mitta tulee kasvamaan.

Se, että molemmilla vanhemmilla on yhtäläinen perhevapaajakso, antaa myös viestin tasa-arvoisesta vanhemmuudesta koko yhteiskuntaan ja työelämään. Kuitenkin perhe voi edelleen tehdä ratkaisut omasta näkökulmastaan. Se, että molemmilla vanhemmilla on yhtäläinen ja yhtä pitkä perhevapaajakso, lähettää työnantajille sen viestin, että myös isät voivat yhtä lailla jäädä pitkille perhevapaalle. Näin myös naisten kohtaama raskaus- ja perhevapaasyrjintä voi vähentyä ja palkkatasa-arvo ja eläketasa-arvo voi pitkällä tähtäimellä parantua.

Joustavuuden lisääminen on myös keskeinen keino kannustaa ja mahdollistaa isille perhevapaiden nykyistä vahvempaa käyttöä, ja se auttaa esimerkiksi yrittäjäperheitä aivan konkreettisella tavalla. Myös puolikkaiden päivien käyttäminen ja osa-aikatyön yhteensovittaminen on jatkossa nykyistä helpompaa.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Joustavuuden lisäksi huomioidaan myös erilaiset perheet. Tiedämme, että nykyään perheet ovat moninaisia, ja se tässä huomioidaan. Järjestelmä tuodaan nykyaikaan.

Toistan vielä, että tämä on perhevapaaudistus, joka tehdään perheiden ja lasten lähtökohdista. Tämä ei lähtökohtaisesti ole työllisyysuudistus, ja arvioiden mukaan työllisyysvaikutukset ovat melko neutraalit.

Uudistuksen vaikutukset riippuvat lopulta kuitenkin käyttäytymismuutoksista. Sen takia tällä toimeenpanolla on erittäin iso merkitys. Me tarvitaan jalkauttamista työelämässä, varhaiskasvatuksessa, neuvoloissa.

Tämä uudistus on merkittävä askel eteenpäin, joka modernisoi tätä järjestelmää, ja minä kyllä en sanoisi, että tämä on pieni uudistus. Kyllä tämä on erittäin iso, valtava, rakenteellinen uudistus.

Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, kotihoidon tukea ei muuteta tai rajata, mutta tarve käyttää kotihoidon tukea voi vähentyä, [Puhemies koputtaa] kun perheille mahdolliset ansiosidonnaiset päivät lisääntyvät ja näin perheiden toimeentulo vahvistuu [Puhemies koputtaa] ja tarve kotihoidon tuen käytölle vähenee.

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme puhujalistaan. — Edustaja Kari, Emma.

17.53 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Sarkkiselle. Kuten debatin aikana totesin, vihreät ovat ajaneet Suomen perhevapaiden uudistamista jo pitkään.

Tämä uudistus, joka meillä on käsittelyssä, ei missään nimessä ole täydellinen, mutta vihdoin oli hallitus, joka pystyi uudistuksen tekemään. Tämä uudistus on valtavan tärkeä edistysaskel perhe-elämän tasa-arvossa.

Me haluttiin vahvistaa isien oikeuksia, parantaa naisten asemaa työmarkkinoilla. Me haluttiin parantaa monimuotoisten perheiden asemaa ja vahvistaa erilaisten perheiden oikeuksia. Nyt näin tehdään.

Arvoisa puhemies! Saan aika usein viestejä siltä, jotka kertovat, millaisia asenteita he ovat joutuneet kohtaamaan työpaikalla, kun he haluavat jäädä kotiin pienen lapsen kanssa. Suhtautuminen tuntuu aika valitettavan usein olevan sellainen, että kyllä pari viikkoa lapsen syntymän jälkeen kotona on ihan ok mutta muu ei.

On aika selvää, että ei ole helppoa olla se työpaikan ensimmäinen mies, joka jää pienen lapsen kanssa kotiin. Ei kyse ole siitä, että suomalaiset isät haluaisivat jotenkin vähemmän viettää aikaa lastensa kanssa kuin isät muissa Pohjoismaissa, kyse on siitä, että isiä ei edelleenkään Suomessa nähdä yhdenvertaisina vanhempina.

Tällä hetkellä joka viides suomalainen isä ei pidä lainkaan perhevapaita. Vain alle puolet isistä jää kotiin kahdestaan lapsen kanssa vanhempainvapaalle. Tämä uudistus kertoo sen, että isällä on aivan yhtä suuri oikeus aikaan pienen lapsen kanssa kuin äidilläkin, ja tämä uudistus kertoo sen, että isien merkitys vihdoin tunnustetaan. Perheiden valinnanvapautta ei vähennetä, joustavuutta lisätään. Äideiltä ei oteta mitään pois, mutta lähtökohta on isän yhtäläinen oikeus rakentaa sitä elämän tärkeintä suhdetta siihen omaan lapseen. Ja tutkimuksista me tiedämme, että mitä enemmän toiselle vanhemmalle kiintiöitetään perhevapaita, sitä enemmän he ovat kotona hoitamassa lasta. Ja minä en ole ainakaan itse koskaan kuullut yhdenkään lapsen kanssa kotiin jääneen isän katuneen tätä päätöstä, ja tämä uudistus tukee isien vanhemmuutta.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen tarkoitus on myös parantaa naisten asemaa työmarkkinoilla. Naiset kohtaavat edelleen syrjintää perheen perustamisen takia. Nuoren naisen

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

palkkaaminen nähdään riskinä, pätkätyöt kasaantuvat, työurat pirstoutuvat, palkkakehitys laahaa jäljessä, ja eläkkeelle jäädessään suomalaisen naisen euro on alle 80 senttiä. Yhdenkään nuoren naisen ei pitäisi joutua miettimään töitä hakiessaan sitä, onko hän ikänsä tai sukupuolensa takia riski, jonka vuoksi hänet saatetaan jättää palkkaamatta. Myös tämän takia tämä uudistus on niin tärkeä.

Arvoisa puhemies! Tämän päivän Suomessa joka kolmas perhe on jotain muuta kuin perinteinen ydinperhe. Perheet ovat myös yhden vanhemman perheitä, adoptioperheitä, uusperheitä, sateenkaariperheitä, apilaperheitä, lapsikuolemaperheitä, kaksos- tai kolmosperheitä ja sijaisperheitä. Nämä perheet ovat olemassa, ja näiden lakien on oltava heitä kaikkia varten.

Tämän uudistuksen lähtökohtana on, että se kohtelee kaikkia perheitä yhdenvertaisesti. Tämän takia on myös tärkeätä, että lainsäädännössä käytetään selkeitä termejä, jotka eivät jätä ketään ulkopuolelle. Siksi on hyvä, että äitiys- ja isyysraha-termeistä luovutaan ja jatkossa puhutaan vanhempainrahasta ja raskausrahasta. Jokainen äiti on edelleen äiti, jokainen isä on edelleen isä, ja jokainen lapsi on edelleen rakas.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus vie meitä kohti yhdenvertaisempaa vanhemmuutta ja tasa-arvoisempaa Suomea. Pitkällä tähtäimellä me vihreät kuitenkin nähdään, että muutoksia tarvitaan lisää. Me kannatetaan 6+6+6-mallia, joka pidentäisi vanhempainvapaakauden 18 kuukauden pituiseksi. On tärkeää, että me yhdessä etsimme rohkeasti erilaisia keinoja helpottaa lapsiperheiden arkea, parantaa tasa-arvon toteutumista ja huomioida kaikenlaiset perheet. Mutta kyllä tämä nyt tehty ja esitetty uudistus on aivan valtavan tärkeä ja iso askel oikeaan suuntaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näin etukäteen varattu 45 minuuttia on kulutettu, ja keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.59.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.22.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. — Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Kinnunen, Mikko on paikalla.

20.22 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa puhemies! Lapsissa on tulevaisuus. Meidän kannattaa rakentaa Suomesta maailman lapsi- ja perheystävällisin maa. Perhevapaaudistus on vahva askel lapsiperheiden auttamisessa.

Suomeen on syntynyt menneenä vuosikymmenenä vähän lapsia. Syntyvyystilasto on ollut synkkää luettavaa. Meitä on vaivannut ilmapiiri, jossa lapsen saaminen on saatettu nähdä enemmän taakkana kuin lahjana. Toki kaikki eivät ole saaneet lasta, vaikka ovat halunneet.

Tarvitsemme maahamme lapsimyönteistä ilmapiiriä ja viestiä siitä, että lapsiperheitä halutaan auttaa ja tukea. Sellainen viesti oli esimerkiksi toisen asteen koulutuksen muuttumi-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

nen maksuttomaksi. Se on suuri tuki perheille. Syntyvyys lähti koronavuoden aikana hienoiseen nousuun, vaikka edelleen olemme selkeästi alemmalla tasolla kuin vuosikymmen sitten. Näkymä on kuitenkin rohkaiseva. Olemme ottaneet askelia oikeaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Jo pitkään on ollut selvää, että tarvitsemme perhevapaaudistuksen. Viime kaudellakin sitä yritettiin. Keskusta ei tuolloin hyväksynyt perheiden tukien leikkauksia. Nyt uudistus alkaa toteutua. Tämä on hieno hetki. Uudistuksen tavoitteena on edistää lapsen oikeutta molempiin vanhempiinsa ja lisätä lasten ja perheiden hyvinvointia. Molemmilla vanhemmilla on joustava mahdollisuus hoitaa vauvaa ja pientä lasta.

Keskustan kanta on se, että tämä uudistus saa maksaa. Perheiden hyvinvoinnista huolehtiminen ei ole meille työllisyysteko vaan se on arvovalinta. Suomesta tehdään yhä lapsiystävällisempi. Uudistus vaikuttaa moneen lakiin, joita nyt käsittelemme. Iloitsen siitä, että keskustalle tärkeät asiat toteutuvat. Isät saavat lisää, mutta äideiltä ei leikata pois. Isä saa mahdollisuuden olla vauvan kanssa. Vanhempainrahapäivien kokonaismäärä lisääntyy. Kotihoidon tuki säilyy, samoin yksityisen hoidon tuki, jota omakin perheeni käytti vuosia sitten. Arvostamme uudistuksessa perheiden valinnanvapautta.

Arvoisa puhemies! Uskon, että perhevapaaudistus tuo mukanaan kaivattua joustavuutta perheiden elämään. Kun työn ja perheen yhteensovittaminen helpottuu, tällä voi olla myönteisiä vaikutuksia myös työllisyyteen. On hyvä asia, että isät ja äidit jakavat vapaata yhä tasa-arvoisemmin. Vanhempia ei tule kuitenkaan pakottaa päivien jakamiseen, perheiden tilanteet ovat kovin erilaisia. Jokainen perhe tehköön päätöksensä itse keittiön pöydän ääressä.

Nyt toteutettavassa mallissa äidille ja isälle on merkitty yhtä monta vanhempainrahapäivää, mutta vanhemmat voivat luovuttaa omia päiviään toisille. Jos isä luovuttaa maksimimäärän päiviä äidille, äidin vapaan aika ei lyhene nykyisestä. Vanhemmat voivat vuorotella keskenään lapsen hoidossa. Tämä oli itselle tärkeä asia. Oman joustonsa tuo myös se, että vanhempainvapaan jaksoista voi neuvotella ja sopia työnantajan kanssa. Vanhempainrahaa voi hakea myös osittain, puolikkaana, jos tekee vaikka osa-aikatyötä.

Toteutuessaan uudistus huomioi erilaiset perheet ja perheiden erilaiset tilanteet aiempaa paremmin. Jos perheeseen syntyy kaksoset tai kolmoset, vanhempainrahapäivien määrä kasvaa. Uudistus huomioi myös sellaiset tilanteet, joissa kahden vuoden sisään perheeseen syntyy useampia lapsia. Tällöin vanhempien olisi mahdollista olla yhtä aikaa rajoituksetta vanhempainrahalla hoitamassa lapsia siten, että vanhemmat saavat vanhempainrahaa eri lasten perusteella. Nämä kaikki ovat hyviä askelia joustavan, perheystävällisen Suomen rakentamisessa.

Lakiesitys on kokonaisuutena kannatettava.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Mattila.

20.28 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Keskusta on varsin tyytyväinen hallituksen esitykseen siitä, miten vauvan syntymän jälkeinen hoiva- ja hoitovastuu halutaan jakaa vanhempien kesken. Keskustan tavoite perhevapaaudistuksessa oli se, että sen pitää olla parannus eikä heikennys nykytilanteeseen nähden. Myös meistä oli tärkeää edistää äidin ja isän tasa-arvoa sekä kasvattaa isien hoivavastuuta ja perhevapaaetuuksia. Tämä ei kuitenkaan saanut tapahtua leikkaamalla äideiltä. Ryhmällemme oli tärkeää, että kotihoidon tukea ei saa heikentää.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Perheillä täytyy säilyä oikeus tehdä itse valinta, mikä hoitomuoto sopii juuri heidän perheelleen. Perheet ja niiden tarpeet ovat erilaisia. Mitä paremmin ne pystytään huomioimaan, sitä paremmin voivat perheet ja yksilöt perheyksikön sisällä. On äitejä, jotka haluavat pian vauvalomalta työelämään, ja on isiä, jotka pysähtyvät mielellään omalta urapolulta hoitamaan pienokaista niin pitkään kuin se lakisääteisesti ja taloudellisesti on mahdollista. Pitää toisaalta myös kunnioittaa perinteisempää mallia, jossa äiti kantaa päävastuun pienokaisen hoidosta ja haluaa käyttää kotona hoitamiseen koko sen ajan, mikä lain puitteissa on mahdollista.

Oma koti ja oman vanhemman hoito ovat lapsen kaikkein parhainta hoitoa muita hoitomuotoja yhtään vähättelemättä. Päinvastoin, meillä Suomessa on todella laadukas varhaiskasvatusjärjestelmä.

Sitten kun perhevapaaudistus etenee aina laiksi ja pykäliksi asti, on aiemmin penseästi isyys- ja vanhempainvapaiden käyttöön suhtautuneiden työnantajienkin vain taivuttava vääjäämättömän edessä. Isät voivat varsin hyvin olla hetken pois työelämästä, sillä aikuisten oikeasti kukaan ei ole siellä korvaamaton. Sen sijaan kotona vietetty aika pienokaisen kanssa on ainutlaatuista aikaa, joka vahvistaa elämän pituisen suhteen isän ja lapsen välille. Tätä aikaa ei voi korvata mikään.

Parhaat työpaikat ovatkin olleet jo nyt sellaisia, että miespuolinen johtaja on näyttänyt aitoja, perheitä arvostavia arvoja jäämällä itse hoitovapaalle. Näissä työyhteisöissä isien puheissa puhutaan lapsista ja heidän asioistaan. Arjen asioita miesporukoissa jaettaessa myös isyys vahvistuu ja on luonteva osa henkilön persoonaa.

Nykyiset isoisät ovat siinä iässä, että työelämän kiinnostavimmat vaiheet alkavat olla takana ja voi keskittyä vaikka isoisän mukaviini tehtäviin, jos sellainen ilo elämällä on tarjota. Monet heistä saattavat harmitella, etteivät aikoinaan olleet enemmän lastensa kanssa, kun nämä olivat pieniä. Syitä oli varmasti monia. Menneinä vuosikymmeninä miehen rooli koti-isänä oli radikaali ajatus sekä työnantajan että ajan mieskuvan näkökulmasta mutta usein myös pois suljettu vaihtoehto taloudellisesta näkökulmasta katsoen. Isät yleensä tietnasivat enemmän, joten raha myös ratkaisi tämän kysymyksen.

Siksi perhevapaaudistus onkin toivottu, historiallinen uudistus, koska se tulee pitemmällä ajanjaksolla edistämään miesten ja naisten välistä palkka- ja työeläketasa-arvoa. Nyt otetaan askel kohti tasa-arvoisempaa työelämää, jossa vanhemmuudesta johtuvat kustannukset jakaantuvat tasaisemmin äidin ja isän välillä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Holopainen, Mari.

20.31 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tämä on hieno uudistus, ja on mahtavaa, että tämä on vihdoinkin saatu eteenpäin tällä hallituskaudella. Totta kai tässäkin olisi kehittämistä, mutta voimme olla tyytyväisiä, että tämä vaikuttaa tulevien vanhempien oikeuksiin.

Ansiosidonnaiset perhevapaat kasvavat, niiden määrä lisääntyy 43 päivällä. Molemmilla vanhemmilla on oikeus käyttää 6,5 kuukautta, ja toiselle voi luovuttaa 2,5 kuukautta näistä omista kiintiövapaistaan. Yksinhuoltaja voi käyttää kaikki vapaat.

Tällä hetkellä naiset käyttävät valtaosan perhevapaista, esimerkiksi kotihoidon tuesta 90 prosenttia, ja tämä tietysti heikentää nuorten naisten työmarkkina-asemaa ja toimeentuloa sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä eläkkeelle asti. Suomalaisvanhemmat kuuluvat tutkitusti maailman uupuneimpien joukkoon, ja syntyvyys aleni 2010-luvulla jopa neljännek-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

sellä ja erkaantui muiden Pohjoismaiden kehityksestä. Entuudestaan korkea lapsettomien osuus joko omana tai ei-toivottuna valintana on kasvanut nopeasti. Väestöliiton mukaan lastensaantia lykätään tai siitä luovutaan johtuen muun muassa työsuhteesta, taloudellisesta pärjäämisestä, omasta jaksamisesta tai parisuhteesta koetun epävarmuuden vuoksi. Pysäyttävää on, että Suomessa syntyy vähemmän lapsia kuin ihmiset itse toivovat. Suomen tulisi olla perhe- ja lapsimyönteisempi yhteiskunta, ja tämä uudistus on yksi keino tällä tiellä.

Valmistelemamme perhevapauudistus tulee siis vihdoin edistämään perhevapaiden taseisempaa jakautumista ja tasa-arvoa työmarkkinoilla, kun isien tai toisen vanhemman kiintiö ansiosidonnaisista vapaista pitenee. Metatyötä tekevät naiset hoitavat syntymäpäiviä, varaavat harrastuksia, pyörittävät vanhempainyhdistyksiä ja lastenvaatekirppareita. Toki niin tekevät jotkut miehetkin. Johtotehtävissä toimivista reilu kolmannes on naisia. Mitä ylemmäs organisaatioissa mennään, sitä vähemmän on naisia niin yksityisellä kuin julkisellakin sektorilla. Naisten osuus pörssiyhtiöiden hallitusten jäsenistä on kasvanut 2010-luvulla. Naisia oli vuonna 2020 pörssiyhtiöiden hallituksissa keskimäärin 30 prosenttia. Myönteinen kehitys näyttää kuitenkin hidastuneen viime vuosina. Naisten perustamien kasvuyritysten osuus kerätystä rahoituksesta on vain noin yksi prosentti, Suomessa suunnilleen viisi prosenttia. Eli myöskin uusien teknologiayritysten alalla, kasvuyritysten alalla, meillä on valtava epätasa-arvo-ongelma, ja osa siitä johtuu siitä, että naiset kantavat enemmän vastuuta perheestä. Yrittäjiä naisista on noin kolmannes. Määrä on pysynyt jo vuosikymmenen samalla tasolla, vaikka naisten koulutusaste on noussut. Naisen euro on yhä vajaa. Tässä muutamia syitä, miksi tämä uudistus on niin valtavan tärkeä.

Naiset kohtaavat myös tutkitusti raskaussyrjintää työmarkkinoilla. Tähän on saatava myös erillisiä lainsäädännöllisiä uudistuksia.

On hienoa, että tämä uudistus tuo myös tiettyjä joustoja. Eri perhemuotoja kohdellaan tasa-arvoisemmin. Tässä on vielä tekemistä. Kohtelemme myöskin lapsensa menettäneitä paremmin kuin uudistuksen alkuvaiheilla suunniteltiin. Ja tosiaankin on äärimmäisen tärkeää, että yksinhuoltajien oikeus näihin kaikkiin vapaisiin on tässä mukana. Tiedämme myös tilastollisesti, että yksinhuoltajien lapset kokevat keskimäärin enemmän haasteita elämässä.

Monet isät haluaisivat olla vahvemmin mukana lapsensa elämässä, ja tutkimusten mukaan kiintiöt ovat tehokkain tapa ohjata perhevapaiden kohdentumista. Voidaan puhua toki valinnanvapaudesta, mutta kyllä jokainen ihminen elää osana yhteiskuntaa, jonka kulttuurilliset käytännöt ja mallit vaikuttavat ihan meidän jokaisen valintoihin, ja ei nyt tarvitse mennä kovin kauas historiassa, kun nähdään, että perinteisesti hoivavastuu on ollut hyvin vahvasti naisten tehtävä ja miesten tehtävänä on ollut käydä töissä ja johtaa yhteiskuntaa. Onneksi tämä kehitys on muuttunut, ja Suomessa toki ollaan tässä monella tavoin edelläkävijöitä [Puhemies koputtaa] myös näiden perhevapaiden osalta.

Kun tämä uudistus saadaan käyntiin, niin varmasti näemme ajoittain lisää vähäunisia öitä, makaroninpalojen keräilyä syöttötuolin alta, tunteita laidasta laitaan, mutta toivon mukaan ennen kaikkea lisää iloista naurua, pulleita käsiä ja paljon lisää rakkautta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Anteeksi, edustaja Holopainen. Naputtelin täällä edellisen kohdan mukaan näitä aikoja. — Edustaja Rehn-Kivi poissa. — Edustaja Lohikoski.

20.37 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Puhe vanhemmuudesta oli aikoinaan puhetta äitiydestä. Yhteiskunnalliseen keskusteluun isien vanhemmuus nousi vasta 1960- ja 70-lukujen tasa-arvokeskusteluissa. Isät saivat oikeuden kaksiviikkoiseen isyyslomaan vuonna 1978, mutta vapaan pitäminen edellytti äidin suostumusta ja lyhensi äidin vapaita. 1990-luvun alussa isyysvapaa hieman piteni, ja vuonna 2013 isyysvapaaajärjestelmä uudistui ja isyysvapaa piteni yhdeksään viikkoon. Jo nykyinenkin perhevapaalainsäädäntö mahdollistaa vapaiden jakamisen tasan vanhempien kesken. Silti yhä edelleen naiset käyttävät noin 90 prosenttia kaikista vanhempain- ja hoitovapaista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen perhevapaauudistus on merkittävä yhdenvertaisuusteko ja edistysaskel kohti tasa-arvoista vanhemmuutta. Tämä uudistus luo molemmille vanhemmille omat 160 päivän vanhempainvapaakiintiöt, joista 63 päivää voi halutessaan luovuttaa toiselle vanhemmalle. Tämä tarkoittaa, että hallitus lähes kaksinkertaistaa isille tarkoitettua vanhempainvapaata.

Arvoisa puhemies! Perhevapaiden ja hoivavastuun nykyistä tasaisempi jakautuminen vahvistaa naisten työmarkkina-asemaa, kun odotusarvona on, että myös isät käyttävät jatkossa nykyistä pidempiä perhevapaita. Myös yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työelämässä vahvistuvat sekä sukupuolten väliset palkka- ja eläke-erot pienenevät. Isille kiintiöityjen vanhempainvapaiden kasvattamisella on pyrkimys vaikuttaa yleisemmin yhteiskunnassa vallitseviin käsityksiin vanhemmuudesta ja sukupuolten välisestä työnjaosta. Nyt kasvava isille kiintiöity vanhempainvapaa on samalla viesti työnantajille siitä, että vanhempainvapaa kuuluu yhtä lailla isille ja myös isät voivat jäädä pitkillekin perhevapaalle. Siksi soisin, että uudistus vaikuttaisi ennalta ehkäisevästi myös raskaussyrjintään, kun asenteet työelämässä muuttuvat. Samoin soisin, että uudistus myös suojaisi etenkin nuoria naisia asiattomilta uteluilta perheenlisäyksestä työhaastattelutilanteissa.

Arvoisa puhemies! Perhevapaauudistuksen tavoitteena on vahvistaa ajatusta tasa-arvoisesta vanhemmuudesta. Vanhemmille erikseen kiintiöidyt vanhempainvapaat kannustavat miettimään ja suunnittelemaan lapsen hoivavastuun jakamista. Kansainväliset tilastot ja tutkimusnäyttö osoittavat, että isien perhevapaiden käyttö on lisääntynyt aina, kun heille kiintiöity osuus on kasvanut. Odotettavissa onkin, että perhevapaauudistuksen myötä isyysvapaiden käyttö kasvaa ja yleistyy edelleen. Kenenkään ei toki ole pakko jäädä vanhempainvapaalle ja lasta hoitamaan. Aidillä on jatkossakin mahdollisuus nykyisen pituiseen ansiosidonnaiseen perhevapaaseen.

Arvoisa puhemies! Nainen, joka jäi isyysvapaalle, löytyy minunkin tuttavapiiristäni. Kahden äidin muodostamassa perheessä vanhemmat ovat jo muutaman vuoden ajan voineet olla avioliitossa keskenään ja lapselle on voinut vahvistaa kaksi äitiä äitiyslain nojalla. On todella hyvä, että myös vanhempainvapaasta käytetyt nimitykset päivitetään vihdoin tälle vuosisadalle.

Arvoisa puhemies! Perhevapaauudistus on tärkeä uudistus meille vasemmistoliitossa, ja erityisen ilahduttavaa on, että uudistuksen esitteli nimenomaan vasemmistoliittolainen sosiaali- ja terveysministeri. Kiitos uudistuksen valmistelua hallituksessa parin vuoden ajan vetäneelle Aino-Kaisa Pekoselle, ja kiitos myös asian nyt esitelleelle Hanna Sarkkiselle.

Uudistus on myös minulle itselleni henkilökohtaisesti tärkeä. Työskentelin vuosina 2006–2007 työelämän tasa-arvoa edistävässä hankkeessa, jolloin kiinnostuin muissa Pohjoismaissa olevista perhevapaamalleista ja Suomea innokkaammasta isyysvapaiden käytöstä. Puhuttiin paljon ”ruotsalaisista pappavapaista”. Tämän jälkeen toimin vasemmistoliiton perhepoliittisen työryhmän puheenjohtajana, jolloin me linjasimme perhepoliittises-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

sa ohjelmassa, että tähtäämme perhevapaiden 6+6+6-malliin, ja tätä malliahan ovat kannattaneet myös monien muiden puolueiden ainakin naisjärjestöt. Perhevapaiden 666-mallia tavoittelimme myös hallitusneuvotteluissa keväällä 2019. Olin itse neuvottelemassa tämän perhevapaaudistuksen hallitusohjelmakirjauksista yhdessä muiden hallituspuolueiden edustajien kanssa. Nyt käsillä oleva perhevapaaudistus on erittäin hyvä kompromissi. Se on suuri harppaus oikeaan suuntaan, ja olemme siihen tyytyväisiä vasemmistoliitossa.

Arvoisa puhemies! Perhevapaaudistus edistää lasten ja perheiden hyvinvointia. Tavoitteena on, että vauva voisi saada hoivaa molemmilta vanhemmiltaan ja luoda heihin molempiin läheisen suhteen, joka kantaa lapsuudesta aina aikuisuuteen saakka. Parhaimmillaan perhevapaaudistuksella on tasa-arvon vahvistumisen lisäksi monenlaisia lasten ja perheiden hyvinvointia lisääviä vaikutuksia, joita ei rahassa voi, eikä edes pidä, mitata.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Ja edustaja Sarkomaa.

20.44 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Perhevapaaudistus on varmasti tämän eduskuntakauden yksi tärkeimmistä uudistuksista, ja toivotan sen lämpimästi tervetulleeksi. Esityksessä on paljon hyvää: Ansiosidonnainen osuus vanhemmille pitenee. Tulee lisää joustoja, joita perheet ovat erityisesti toivoneet. Perheet ovat erilaisia mutta samanarvoisia — on tärkeää, että tämä tässä uudistuksessa tunnistetaan — mutta toki jää erilaisten perheiden tasa-arvoisessa kohtelussa paljon korjattavaa. Ehkä eduskunta voi niitä asioita katsoa.

Mutta myös pettymys tämä uudistus oli. Tämä on hyvin vesittynyt muoto, jos ajatellaan, että vanhempainvapaista äidit käyttävät 91 prosenttia ja isät 9 prosenttia. Vaikka jo aikojen alusta, kun perhevapaat säädettiin, kaikki muut osuudet paitsi äitiysrahakaudet ovat olleet myös isien käytettävissä, silti tilanne on edelleen tämä. Pidän isona valuvikana, että tuo tasa-arvo-näkökohta jäi tässä esityksessä hyvin heikoksi. Työelämässä tarvitaan naiset ja miehet, vanhemmuudessa isät ja äidit, ja se valuvika on se, että tästä puuttuu isille kannustin käyttää perhevapaita ja tästä puuttuvat keinot, miten me tasattaisiin vanhemmuuden kustannuksia.

Kun katsoo lausuntoyhteenvetoa ja esityksen perusteluitakin, niin voi perustellusti ajatella, epäillä, että esitys ei lopulta juurikaan lisää isien perhevapaiden käyttöä, ja senhän hallituskin on tunnistanut, kun on tehnyt noita taloudellisia arvioita. On myöskin rehellisesti sanottava se, että vaikka isät käyttäisivät enemmän perhevapaita, se ei vielä tasaa vanhemmuudesta aiheutuvia kustannuksia vaan edelleen jää äitiriski eli jää se tilanne, että miehelle perhe on bonus, sukupuoli on bonus mutta naiselle sukupuoli on riski ja perhe on riski. Niin kauan kuin äideistä aiheutuu työnantajalle enemmän kustannuksia, naisten syrjintä työmarkkinoilla jatkuu. Mielestäni ei ole tätä vuosituhatta, tätä vuosilukua, että me ylläpidämme järjestelmiä, jotka kannustavat miesten palkkausta ja johtavat siihen, että naisia palkataan määräaikaisiin työsuhteisiin.

Siksi pidän erittäin valitettavana näitä kahta asiaa: ei ole kannustinta isille käyttää enemmän perhevapaita — pelkästään tämä kiintiöity osuus ei vie tätä asiaa riittävän nopeasti eteenpäin, niin kuin hallitus on omassakin esityksessään osoittanut — eikä tässä ole vanhemmuuden kustannuksien tasaamiseksi mitään keinoja, jotka olisivat vaikuttavia, koska se, että isät käyttävät vähän enemmän vapaita, ei poista sitä äitiriskiä. Meillähän oli kerta-korvaus, joka tuli aiemmin, mutta mitään tämäntyyppistä uutta välinettä tässä ei ole.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Itse kyllä pidän tärkeänä, että nämä pienimmät asiat eduskunta täällä korjaisi mutta ei pysäytettäisi tätä perhevapaaudistusta. Niin kuin moni hallituspuolueen edustajakin on sanonut, tämä ei missään nimessä ole täydellinen. Uudestaan pöytään, työmarkkinajärjestöt, jotka jäivät tästä valmistelusta vähän uloskin, eivät olleet ihan joka mutkassa mukana, ja jatkettaisiin valmistelua niin, että vanhemmuuden kustannuksia voitaisiin tasata.

Ehdotan kyllä sitä mallia, joka Ruotsissa on. Ruotsissa on vanhempainvakuutus. Vanhemmuus ei ole sairaus, ja siksi tuosta sairausvakuutusosuudesta irrotettaisiin vanhempainvakuutus. Osa työmarkkinakeskusjärjestöistä on osoittanut tähän kiinnostuksensa. Eli olisi erillinen vanhempainvakuutus, ja silloin riippumatta siitä, käyttääkö perhevapaita äiti vai isä, sillä voitaisiin korvata vanhemmuuden kustannukset. Vanhempainvakuutus — eli tuollainen malli on Ruotsissa — poistaisi myös sen epäkohdan, että naisten työnantajat kantavat yksin suurimman vastuun. Itsenäinen vanhempainvakuutus parantaisi korvausjärjestelmän läpinäkyvyyttä, sen myötä tulisi selkeästi esiin, millaisia kustannuksia vanhemmuudesta tulee työnantajille ja palkansaajille, ja vanhempainvakuutus mahdollistaisi myös vanhempainetuksien itsenäisen kehittämisen. Rahoitusetuuksiin voisivat osallistua työnantajat, työntekijät, yrittäjät yhdenvertaisesti, ja vähimmäisetuudet voisi kustantaa valtio. Pidän todella tärkeänä, että eri puolueissa ja työmarkkinajärjestöissä pohdittaisiin tätä vanhempainvakuutuksen perustamista.

Sanon sen, että erityisen ilolla tervehdimme näitä joustoja, eli on todella tärkeää, että perheet saavat joustoja. Perheet, lapset ja elämäntilanteet ovat hyvin erilaisia, ja joustot ovat juuri sitä, mitä perheet ovat halunneet. Esimerkiksi yrittäjille joustot mahdollistavat nykyistä paremmin työn ja perheen yhteensovittamisen.

Se, että tässä on valuvikoina se, onko mahdollista käyttää osapäivärahaa — on erilaisia tilanteita osa-aikatyön tekemiseksi — jäi tosi isoksi epäkohdaksi. Se oli tuolla lausuntoyhteenvedossa. Toivon, että se täällä eduskuntatyössä voitaisiin korjata.

Kokoomuksella on oma malli vanhempainvapaajärjestelmän uudistamiseksi. Me olimme toivoneet, että tämä olisi uudistettu kokonaisuudessaan, oltaisiin katsottu myöskin kotihoidon tuki tässä kokonaisuudessa, mutta siihen ei tässä yhteydessä päästy.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi sanon sen, että mielestämme onnistunut perhevapaaudistus on sellainen, missä todellakin lapsen etu on ensisijainen — niin pitää olla — mutta uudistuksen pitää parantaa vanhemmuuden ja työelämän tasa-arvoa. Se tästä osin puuttuu. Sen pitää lisätä perheiden valinnanvapautta ja joustoja ja vahvistaa naisten työllisyyttä ja työmarkkina-asemaa. Sehän on myöskin lapsen etu, että katsotaan tasa-arvoa, ja se, että äidit ovat tasavertaisesti työelämässä ja heidän työmarkkina-asemansa on yhtä hyvä kuin miesten. Ja tietenkin tärkeää on se, että perhevapaaudistus lisää lasten osallistumista varhaiskasvatukseen. Tutkimustulokset osoittavat kiistatta laadukkaan varhaiskasvatuksen taustaan erilaisista taustoista tulevien lasten osaamiseroja, ja lapsen etuhan tässä pitää olla kaikkein tärkein.

Ihan lopuksi sanon, että aivan keskeistä on tasata hoitovastuuta, sen jakautumista vanhempien välillä nykyistä tasaisemmin. 91 prosenttia ja 9 prosenttia ovat luvut tällä hetkellä. Siksi tarvitaan perhevapaaudistus, joka edistää myöskin tasa-arvoa. On tärkeää, että huomioidaan perheiden erilaiset tarpeet ja kannustetaan työntekoon ja yrittäjyyteen. Se on tärkeää myös lapsille, että vanhemmat osallistuvat yhdenvertaisesti työelämäänsä [Puhemies koputtaa] ja voivat jakaa vanhemmuutta ja huolehtia lapsista.

On tärkeää, että lakiesitys on täällä ja se huolellisesti käsitellään valiokunnissa yhteistyössä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ledamot Löfström borta. — Edustaja Kalli.

20.51 Eeva Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Tällä historiallisella perhevapaaudistuksella on totisesti takanaan pitkä tie, mutta tämä päivä osoittaa, että tämä tie kannatti kulkea. Poliitikalla on väliä, politiikka on ennen kaikkea arvovalintoja, ja se näkyy kyllä myös tässä esityksessä vahvasti.

Tämä uudistus on ollut keskustan tavoite jo pitkään, ja nyt siitä tulee totta. Uudistus on perheille parannus. Joustot ja perheiden valinnanvapaus lisääntyvät, ja samalla tasa-arvo etenee. Uudistus on ennen kaikkea perheiden voitto ja heijastuu siten myönteisesti koko suomalaiseen yhteiskuntaan.

Uudistus kannustaa isiä pitämään nykyistä pidempiä perhevapaita mutta ei tee sitä pakolla kiintiöittäin vaan säilyttämällä perheiden oman valinnanvapauden ja olemalla perheille parannus, ei leikkaus. Isille suunnatut vapaat pitenevät samalla, kun äitien oikeus vapaisiin säilyy. Isien vapaiden parannus ei siis ole pois äideiltä. Myöskään kotihoidon tukea ei heikennetä, vaikka jotkut ovat sitäkin vaatineet. Tässäkin näkyy hallituksen tekemä arvovalinta: Tehdään uudistus, joka on parannus. Tehdään uudistus, joka tehdään perheiden toiveita kunnioittaen.

Arvoisa puhemies! Perheet ovat erilaisia, tilanteet, tarpeet ja toiveet vaihtelevat perheestä ja elämäntilanteesta toiseen. Tämä on esitystä valmisteltaessa tunnistettu. Uudistuksen myötä perhevapaita on mahdollista pitää entistä joustavammin. Samalla se mahdollistaa hoivavastuun jakamisen vanhempien kesken aiempaa paremmin. On tärkeää, että näitä tavoitteita edistetään paitsi sääntelyllä ja etuuksilla, kuten tällä uudistuksella nyt tehdään, myös työelämän kulttuuria ja johtamista kehittämällä.

Kannustan kaikkia työpaikkoja rakentamaan entistä perhemyönteisempää ilmapiiriä ja esimiehiä rohkaisemaan myös isiä pitämään heille kuuluvia perhevapaita. Vahva perhemyönteisyys voi nimittäin olla organisaatioille myös iso kilpailutekijä osaavaa työvoimaa rekrytoitaessa. Se vahvistaa niin työpaikan vetovoimaa kuin pitovoimaa.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus on vahva viesti yhteiskunnasta, jossa lapset ovat tervetulleita, pienten lasten kanssa kotona vietetty aika on arvokasta ja perheisiin suhtaudutaan myönteisesti. Hyvinvoivat lapset ja perheet ovat yhteiskunnan arvokkainta pääomaa. Perheiden hyvinvointi säteilee kaikille elämän osa-alueille, myös työelämään, ja siksi perheisiin kannattaa panostaa. Olen tästä uudistuksesta iloinen ja ylpeä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Filatov.

20.54 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Alkuillan keskustelussa perhevapaaudistuksesta tuli kritiikkiä siitä, että se ei ohjaa riittävästi kohti tasa-arvoa, ja toisaalta taas siitä, että ohjataan liikaa perheiden valintoja. Minusta se kertoo siitä, että tämä esitys on itse asiassa varsin tasapainoinen kokonaisuus vapautta valita ja kiintiöillä ohjaamista.

Lapsuudesta ei tule uusintaa, ja siksi perhevapaaudistus ei voi palvella vain työelämän tarpeita, mutta parantamalla isien tasa-arvoa perheessä edistetään äitien yhdenvertaisuutta työelämässä — ja tässä yhtälössä suurin voittaja on kuitenkin lapsi, joka saa enemmän molempien vanhempien hoivaa ja huomiota.

Uudistuksen tavoitteena on se, että perhevapaat ja hoitovastuu jakautuvat tasaisesti molemmille vanhemmille. Tätä lisäävät tutkitusti kiintiöt, ja yhdenvertaisuus etenee kiintiöiden avulla. Nykyisin naiset käyttävät valtaosan vapaista, se on tässä salissa moneen ker-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

taan sanottu. Tämä heikentää naisten työmarkkina-asemaa, ja se vaikuttaa toimeentuloon koko elämän ajan, jopa sinne tuleviin eläkkeisiin asti. Siksi lain tarkoituksena on lisätä lasten ja perheiden hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta. Se, että molemmat vanhemmat luovat lapsen läheisen suhteen heti alusta lähtien ja vastaavat lapsen hoivasta, auttaa lapsen ja vanhemman välisen läheisen suhteen muodostumista, millä on kauaskantoisia vaikutuksia.

Naisten ja miesten välisiä palkkaeroja perustellaan usein äitiydestä johtuvilla ylimääräisillä kuluilla työnantajalle. Kuluja on kompensoitu jo pitkään erilaisin keinoin, mutta osu-matarkkuus ei ole ollut paras mahdollinen. Ja jos tämä argumentti ei nyt poistu, niin kuin tässä salissa näimme, että se ei poistu, niin se ainakin ohenee sen vuoksi, että isien kiintiöt lisäävät isien vapaiden käyttöä ja sitä kautta tuovat myös tasa-arvoa työelämään ja pohjaa paremmalle palkkatasa-arvolle.

Uudistus myös joustavoittaa perhevapaiden käyttöä. Vapaata voi käyttää aiempaa useammissa osissa tai osa-aikaisesti, ja näin helpotetaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista ja autetaan perheitä jaksamaan arjessa. Itse olen näistä joustoista erityisen iloinen, koska nykyjärjestelmä on liian jäykkä. Lisäksi laki huomioi nykyistä paremmin erilaisten perheiden tarpeet. Se ei ole vain isien ja äitien laki, vaan kaikkien moninaisten perheiden ja erilaisten vanhempien laki.

Uudistuksen lähtökohta on ollut perheiden ja lasten hyvinvoinnin lisääntyminen. Kaikissa perheissä ei syystä tai toisesta ole mahdollista jakaa perhevapaita tai vanhempainvapaata tasan molempien vanhempien kesken, ja tästä syystä on päädytty malliin, jossa vanhempi voi luovuttaa tietyn määrän omia vanhempainrahapäiviään esimerkiksi toisen vanhemman tai puolison käyttöön. Verrattuna nykytilanteeseen perheiden asema ei tämän luovuttamismahdollisuuden johdosta kuitenkaan heikkene, vaan paranee, niin kuin tässä salissa on todettu.

Perhevapauudistusta on myös kritisoitu siitä, että se ei riittävästi tue työvoiman saataavuutta. Totta, voi olettaa, että esimerkiksi lyhyemmät vapaat tai kotihoidon tuen poisto toisivat naisia paremmin työmarkkinoille. Ylipäättään työllisyysvaikutuksia arvioivat simulatiomallit antavat yleensä hyviä työllisyyspropseja, jos sosiaaliturvaa tai -etuuksia leikataan. Mutta tätä lakia ei ole tehty yksin työmarkkinoiden vahvistamiseksi. Se on osa parempaa perhepolitiikkaa. Se on investointi lapsiperheisiin. Kotihoidon tukea käytetään pääosin vuosi, ja loppujen lopuksi työllisyysvaikutukset esimerkiksi kotihoidon tuen puoltamisella voisivat olla paljon odotettua pienempiä, koska se koskisi pienempää osaa kuin ehkä joskus on ajateltu. Tuen kokonaan poistaminen taas olisi iso muutos. Sillä olisi isompi vaikutus työvoiman tarjontaan, mutta se onkin sitten isompi juttu perheille ja pienille lapsiperheille. Sille ei oikein tunnu löytyvän kannatusta, ei perheiden keskuudessa mutta ei onneksi tässä salissakaan.

Pelkillä lakimuutoksilla ei taata tasa-arvon toteutumista käytännössä. Onhan meillä ollut samapalkkaisuuslainsäädäntökin jo vuodesta 1963. Jo nykylain mukaan isillä olisi mahdollisuus käyttää huomattavasti enemmän vapaita, mutta me olemme historian ja osittain myös talouden vankeja. Vapauden käyttöön vaikuttavat asenteet ja naisten matalampi palkkataso. Lainmuutokset ovat kuitenkin yksi keino muuttaa maailmaa. Niillä pyritään kannustamaan ja mahdollistamaan vapaiden jakaminen tasapuolisemmin ja samalla kertomaan vahvasti tasa-arvon tarpeesta niin vanhemmuudessa kuin työelämässäkin, ja tätä kautta voidaan vaikuttaa asenteisiin ja sukupuolittuneisiin käytäntöihin. Asennemuutosta tarvitaan perheissä mutta myös työpaikoilla, ja on tärkeää, miten vanhempien ja erityisesti miesten perhevapaille jäämiseen suhtaudutaan: kannustetaanko isiä jäämään vapaille,

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

myös niille pidemmille vapaille? Viranomaispuolella, etenkin esimerkiksi neuvolapalveluissa, kohdataan tulevia vanhempia, ja tästä syystä ne ovat keskeisessä roolissa vanhempien tasa-arvon edistämiseksi.

Hyvät kollegat, yhden asian liikkeet ovat tärkeitä, mutta pidetään huoli lainsäädännössä, että erilaisia tarpeita tasapainotetaan oikeudenmukaisesti. Lapsen elämän turvallinen alkupolku on koko yhteiskunnan kannalta paras tasa-arvoteko, ja mahdolliset työllisyysvaikutukset ovat sitten lisäbonusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ledamot Ollikainen.

21.01 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Nu behandlas en mycket väntad reform, familjeledighetsreformen, som är en mycket viktig grej för oss i SFP. Reformen är framför allt en satsning på barnfamiljer i vårt land, och den nya familjeledighetsmodellen behandlar barn jämlikt oberoende av familjeform, med barnet i fokus.

Fakta on se, että perhevapaat eivät jakaudu tasa-arvoisesti vanhempien kesken, ja tällä uudistuksella pyritään luomaan tasaisempaa jakautumista. Naisilla on perheissä vielä suurin hoitovastuu, ylivoimaisesti, ja on lapsen etu saada olla molempien vanhempien kanssa alusta pitäen.

Den gällande lagstiftningen om föräldrapenningarna kan man se som föräldrad, och ur ett nordiskt perspektiv ligger vi efter de andra länderna. Med reformen ges framför allt papporna en flexiblere och längre möjlighet att vara hemma med sina barn. Och från min egen erfarenhet så vill jag påstå att det är en otroligt värdefull period att vara hemma med barnen — ett minne för resten av livet. Jag vill se det som en rätt att få vara hemma, och man ska kräva rätten att få vara tillsammans med sina barn, att barnen ska få pappas uppmärksamhet. Det för sin del hjälper att skapa ett familjevänligare Finland, och vi vet att årskullarna har blivit mindre under de tio senaste åren, med undantag i fjol.

Mahdollisuudet joustavuuteen ovat hieno asia, mutta ketään ei uudistuksen myötä pakoteta jäämään vanhempainvapaalle. Suurin muutos on siis asenteissa. Ja se, että me täällä tänään puhutaan oikeudenmukaisemmasta perhevapaasta, ei merkitse mitään, jos emme toteuta sitä käytännössä.

Asennemuutosta tarvitaan myös työpaikoilla. Myös työmarkkinajärjestöillä on tässä tärkeä rooli. Jotta isät jäisivät isyysvapaalle, tarvitaan laajempaa hyväksyntää yrityksissä ja työpaikoilla. Tässäkin on todellinen haaste, ja on ilahduttavaa, että kiinnostus isyysvapaalle jäämiseen on kasvussa etenkin nuorten isien keskuudessa. Muistan itse, kun olin yhdeksän viikkoa isyysvapaalla lapsieni kanssa; sanotaan näin, että kaikissa työnantajaleireissä sitä ei nähty oikein hyvänä.

Näen myös, että me tarvitsemme tässä talossa lapsiystävällistä työskentelytapaa. Se omalta osaltaan parantaa lapsiystävällisempää yhteiskuntaa.

Den här reformen förbättrar kvinnornas möjligheter att ta sig in och ha en plats på arbetsmarknaden. Visst, det handlar mycket om pengar. Vi vet att det finns mycket barnfattigdom i vårt land, och det här för sin del är ett steg för att vi ska försöka stävja det här så att

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

det blir bättre i framtiden. Därför glädjer det mig att reformen beaktat även olika former av företagande. Familjereformen är ett steg i rätt riktning, för barnens bästa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tack. — Edustaja Kauma poissa, myös edustaja Werning on poissa, edustaja Talvitiekin on poissa — mutta edustaja Hänninen on paikalla.

21.04 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Vihdoinkin meillä on perhevapaaudistus, jolla pyritään aidosti ja konkreettisesti edistämään miesten ja naisten tasa-arvoa työelämässä ja helpottamaan samalla myös työn ja perhe-elämän yhteensovittamista. Tavoitteena on, että perhevapaat ja hoitovastuu jakautuvat perheessä tasaisesti molempien vanhempien kesken. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työelämässä vahvistuvat, ja sukupuolten väliset palkkaerot pienenevät. Perheiden valinnan ja joustojen mahdollisuuksia perhevapaiden pitämisessä nyt lisätään, ja tämä onkin tärkeää, jotta laki vastaa aidosti perheiden erilaisiin elämäntilanteisiin ja tarpeisiin. Uudistus toteutetaan siten, että se kohtelee tasa-arvoisesti kaikkia, myös monimuotoisia perheitä, ja huomioi yrittäjyyden eri muodot.

Perhevapaaudistus on merkittävä panostus lapsiperheisiin. Uudistus vahvistaa perheiden toimeentuloa, kun ansiosidonnaiset perhevapaat pitenevät nykyisestä, ja niiden käyttöön tulee myös lisää joustavuutta. Uudistus myös parantaa sukupuolten välistä tasa-arvoa, kun hoivavastuu jakaantuu tasaisemmin. Toisaalta, vaikka jatkossa oletuksena on vapaiden jakautuminen vanhempien kesken tasan, niin silti vanhemmalla säilyy oikeus ja mahdollisuus halutessaan luovuttaa osa omasta kiintiöstään lapsen toiselle vanhemmalle.

Sen lisäksi, että tämä uudistus vahvistaa siis tasa-arvoa ja perheiden yhdenvertaisuutta ja on osoitus tämän hallituksen lapsiperheystävällisestä arvopohjasta, se myös parantaa naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työelämässä mahdollistamalla perhevapaiden tasaisemman jakautumisen ja vahvistamalla naisten työmarkkina-asemaa.

Arvoisa puhemies! Tässä salissa on tänään puhuttu myös kotihoidon tuesta, ja haluan itsekkin todeta sen, että myös allekirjoittanut on iloinen siitä, että perheellä säilyy edelleen oikeus halutessaan hoitaa lapsiaan kotona myös tällä kotihoidon tuella. Olen itsekkin voinut olla aikoinani kotona lasten kanssa kotihoidon tuella, ja olen tästä luonnollisesti hyvin kiittollinen. Kotiäitiys oli silloin elämäntilanteessani mahdollista ja myös monin tavoin perheemme arjen näkökulmasta järkevä ja toimiva ratkaisu, vaikkakin taloudellisesti kotihoidon tuella oleminen oli todella haastavaa monilapsisessa perheessä. Henkilökohtaisesti haluaisinkin nostaa kotihoidon tuen vähintään nykyisen perusturvan tasolle, sillä omien lasten hoitaminen on myös erittäin tärkeää työtä ja sitä tulisi arvostaa nykyistä enemmän. Ehkä perustulo helpottaisi myös lapsiperheä ja mahdollistaisi esimerkiksi yhdistää paremmin osa-aikatyön tekemisen ja pienten, alle 3-vuotiaiden lasten kotihoidon.

Arvoisa puhemies! Tosiasia joka tapauksessa kuitenkin on se, että vuonna 2020 äidit käyttivät 89 prosenttia eli valtaosan kaikista vanhempainpäivärahapäivistä. Se, että naiset käyttävät valtaosan näistä vapaista, heikentää erityisesti naisten työmarkkina-asemaa ja myös toimeentuloa sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä. Perhevapaaudistuksen tavoitteena on siis saada aikaan perheiden sisäisen lastenhoitovastuun tasaisempi jakautuminen vanhempien kesken. Tätä kautta tavoitellaan tasa-arvoa naisten ja miesten kesken sekä perheiden sisällä että työelämässä, ja näin pyritään kaventamaan naisten ja miesten välisiä palkka- ja eläke-eroja.

Samalla, kun uudistuksella pyritään vahvistamaan perheiden taloudellista toimeentuloa ja sukupuolten välistä tasa-arvoa, tarkoitus on myös lisätä lasten ja perheiden aineetonta

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

hyvinvointia. On selvää, että kun molemmat vanhemmat luovat lapsen läheisen suhteen heti alusta lähtien ja vastaavat lapsen hoivasta yhdessä, se edesauttaa lapsen ja vanhemman välisen läheisen suhteen muodostumista, ja tällä on luonnollisesti kauaskantoisia vaikutuksia. Siksikin on tärkeää, että molemmilla vanhemmilla on yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet viettää aikaa lapsensa kanssa. Myös pohjoismaisen tutkimuksen mukaan sekä isät että äidit olivat tyytyväisempiä parisuhteeseensa silloin, kun lapsen hoitoon liittyvät vastuut ja työt oli jaettu tasapuolisesti. Vanhempien tyytyväisyys parisuhteeseen heijastuu luonnollisesti usein myös lapsiin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta, että on hienoa, että perhevapaaudistuksessa otetaan käyttöön myös uusi viiden päivän omaishoiovapaa työntekijälle, jonka omainen tarvitsee merkittävää avustamista tai tukea toimintakyvyn huomattavan alenemisen vuoksi. Työntekijällä on oikeus vastaavaan vapaaseen myös edellä tarkoitetun henkilön saattohoidon vuoksi.

Arvoisa puhemies! Tämäkään uudistus ei ole täydellinen. Myös vasemmistoliitto on monien muiden puolueiden tavoin ja useiden naisjärjestöjen kanssa yhdessä ajanut jo pitkään niin sanottua 6+6+6-mallia, joka ei ainakaan vielä nyt toteudu. Mutta silti joka tapauksessa tämä esitys on historiallinen ja ”suuri perhepoliittinen tulevaisuusteko”, kuten kollegaedustaja Kivisaari taisi omassa puheenvuorossaan mainiosti uudistusta luonnehtia.

Kiitos siis tälle hallitukselle ja erityiskiitokset ministeri Pekoselle ja Sarkkiselle hyvästä tasa-arvotyöstä ja lapsiperheystävällisyydestä. Molemmilla vanhemmilla, myös isällä, on oikeus aikaan lapsensa kanssa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ledamot Bergqvist.

21.11 Sandra Bergqvist r: Arvoisa puhemies! Tutkimusten ja kansainvälisen vertailun perusteella isälle osoitetut vanhempainvapaiden kiintiöt ovat tehokkain tapa lisätä isien osallistumista perhevapaiden käyttöön.

Tämä lakimuutos edistää tasa-arvoa, mutta myös yhteiskunnassa ja työelämässä pitäisi tapahtua asennemuutosta. Lapsen hoitamisen ja lapsen kanssa vietetyn ajan arvostaminen pitäisi nähdä koko yhteiskunnan etuna. Perhevapaaudistus on myös vahva signaali työpaikoille siitä, että vanhempainvapaa kuuluu yhtä lailla isille ja että myös isät voivat jäädä pitemmille perhevapaille. Tämä malli lisää vanhempien vapautta ja valinnan mahdollisuutta. Vanhempainrahojen käytössä on nykyistä enemmän joustoa perheen tilanteen ja tarpeiden mukaan.

Värderade talman! Svenska folkpartiet har redan i många år varmt talat för en familjeledighetsmodell enligt 6+6+6-principen, där båda föräldrar jämställs och det finns flexibilitet. Den här modellen når inte riktigt ända dit, men det är ett jättebra första steg mot en modern familjepolitik. Ju bättre familjeledigheten fördelas på båda föräldrar, desto snabbare får vi också ett mer jämställt samhälle där frågor som rör familj och barn inte automatiskt ses som en kvinnofråga. Och visst ska också bägge föräldrar ha rätt att knyta an till sitt eget barn redan i ett tidigt skede i livet.

Ärade talman! Den här reformen är ett stort och viktigt steg i rätt riktning, och jag vill tacka regeringen för att det har gått framåt. Samtidigt hoppas jag att samhället redan nu förbereder sig på en ännu mer ambitiös familjeledighetsreform. — Tack.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tack. Ja edustaja Malm.

21.13 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Perhevapaauudistusta on kauan odotettu. Muistan itse vieläkin kuin eilisen päivän ne keskustelut tuoreiden isien kanssa, kun he olisivat halunneet olla lasten kanssa kotona vauva- ja taaperoaikana, mutta se ei siihen aikaan vielä, kymmenen vuotta sitten, ollut niin mahdollista.

Mutta nyt vihdoinkin askel monipuolisempaan pikkulapsiaikaan on lähempänä, kiitos Marinin hallituksen. Tätä uudistusta on tehty kauan ja hartaasti, ja siitä on puhuttu ainakin koko 2000-luku. Vihdoinkin olemme siirtymässä sanoista tekoihin. Tämän uudistuksen myötä saamme myös joustoja erilaisten perheiden ja erinäköisten arkipäivien hoitoon. Vuorotyö tai opiskelu tuovat erilaisen rytmin kuin vaikka 7:stä 16:een -päivä.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin iloitsemme SDP:ssä eniten siitä, että tämä on tasa-arvoteko: tasa-arvoa perheille, naisille mahdollisuus palkkatasa-arvoon ja omaan parempaan eläkkeeseen, miehille mahdollisuus osallistua vauva-arkeen, mutta myös tasa-arvotekoja yrittäjille, monikkoperheille, yhden vanhemman perheille, adoptioperheille, sateenkaari-perheille, opiskelijaperheille — tasa-arvoa ihan jokaiselle perheelle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin. — Ja edustaja Mäenpää.

21.15 Juha Mäenpää ps: Arvoisa herra puhemies! Meillä on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi. Tällä esityksellä pyritään jakamaan vanhempainpäivärahan kustannukset ja vanhemmuuden aika tasa-arvoisemmin vanhempien ja myös heidän työnantajien kesken. Itsekin näen, että tämä esitys vahvistaa naisen asemaa työmarkkinoilla, mutta täällä tämän lain ohjeistuksessa kyllä tämä joustavuus on venytetty äärimilleen.

Arvoisa puhemies! ”Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi sairausvakuutuslain mukainen vanhempainpäivärahaajärjestelmä kokonaan. Lakiehdotuksen mukaisia vanhempainpäivärahoja olisivat erityisraskausraha, raskausraha ja vanhempainraha. Vanhempainrahaa maksettaisiin pääsääntöisesti yhden lapsen perusteella yhteensä 320 arkipäivältä. Jos lapsella olisi kaksi vanhempainrahaan oikeutettua vanhempaa, molemmilla vanhemmilla olisi oikeus käyttää puolet vanhempainrahapäivistä eli 160 vanhempainrahapäivää.” Arvoisa puhemies, nyt alkaa joku semmoinen lause, mitä en täysin ymmärrä: ”Vanhempi voisi luovuttaa omasta vanhempainrahakiintiöstään enintään 63 vanhempainrahapäivää toisen vanhemman, lapsen huoltajan taikka luovuttavan vanhemman tai toisen vanhemman puolison käytettäväksi.” Tämä on aika poikkeuksellista, ja tämä ei sovi oikein tällaisen konservatiivin jakeluun. Minä en tiedä, miten tässä sitten määritellään myöhemmin se, tuleeko joku elatusvelvollisuus lapsesta näille ihmisille, joille tämä vanhempainpäiväraha on luovutettu. ”Vanhempainrahaa voisi käyttää haluaminaan ajankohtina siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tai adoptiolapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta. Vanhempien vanhempainrahaoikeus määräytyisi pääsääntöisesti samoin perustein riippumatta perhemuodosta. Raskaana olevalle vakuutetulle maksettaisiin ennen vanhempainrahaoikeuden alkua raskausrahaa 40 arkipäivältä.”

Arvoisa puhemies! Tämä alkuosa kyllä kuulosti hyvin vihervasemmistolaiselta liberalismita, mutta sitten, kun tähän hieman perehtyi tarkemmin, olin siitä yllättynyt, että tämä vihervasemmistolainen agenda ei ole mennyt täällä aivan maaliin saakka. Nimittäin täällä

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

puhutaan sukupuolittuneista käytännöistä, erilaisista perheistä. Puheissa on noussut esiin monimuotoiset perheet, tasa-arvo, yhdenvertaisuus. Onkohan yhdenvertaisuusvaltuutettu käynyt tämän läpi? Nimittäin täällä puhutaan isyysrahasta ja äitiysrahasta. Se mielestäni viittaa hyvin vahvasti mieheen ja naiseen, ja kyseessä on siis isien ja äitien laki. Muutamia aikoja sitten oppikirjassakin luki, että mies voi synnyttää, ja sitä ei ole huomioitu täällä olenkaan. Myös muut sukupuolet on unohdettu vallan. Jonkun tiedon mukaan niitä on useita kymmeniä. Onko sittenkin niin, että hallituksessa joku puolue on harannut vastaan niin, että tänne on kuitenkin lopulta päätynyt vain mies ja nainen tai äiti ja isä?

Arvoisa puhemies, onko sittenkin niin, että tämä hallituksen esitys lopulta tunnustaa sen, että vain nainen voi synnyttää, minkä johdosta häntä kutsutaan äidiksi? — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Vielä edustaja Talvitie.

21.20 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! On pitkän odotuksen tulos, että eduskunta sai perhevapaaudistuksen vihdoinkin käsittelyyn. Tämä odotus on kestänyt enemmän kuin yhdeksän kuukautta.

Paljon samaahan tässä hallituksen esityksessä on, mitä on kokoomuksen Perheet ja työelämä -linjauksissa, joita valmistelimme jo 2015, mutta paljon on myöskin vielä tekemistä. Yhteiskunnassamme on paljon tekemistä, jotta saisimme niin työpaikat kuin muutenkin koko yhteiskuntamme lapsiystävällisemmäksi, mutta on tehtävää myöskin sanoituksessa: Edelleen puhumme, että kuka ”jää” lapsen kanssa kotiin. Ajattelen, että koti on nykyään ja on ollut aikaisemminkin monelle työpaikka ja paljon muutakin kuin lastenhoitopaikka, ja ajattelisin, että se, että mieheltä työpaikalla kysytään, miksi sinä ”jätät” lapsen kanssa kotiin, ei edistä meidän tasa-arvoa eikä lapsiystävällisyyttä. ”Siirtyminen vanhempainvapaalle tai hoitovapaalle” — jolla itsekin olin pari vuotta ennen kuin aloitin kansanedustajana 2015 — on osa sitä lapsiystävällistä yhteiskuntaa.

Aloitin työurani 25 vuotta sitten tiskarina ravintolassa. Se oli hyvä työ lukiolaiselle, ja kuulin silloin ensimmäistä kertaa, kun yrittäjänä toiminut äitini puhui naisten työnantajien kohtaamasta epäkohdasta, eli siitä, että äitien työnantajat maksavat vanhemmuuden kustannuksia enemmän kuin isien työnantajat. Tämä koskee erityisesti tuhansia mikro- ja pienyrittäjiä sekä naisvaltaisten alojen työnantajia, ja asia on edelleen epäoikeudenmukainen. Kyse on siis työnantajan kantamasta niin sanotusta äitiriskistä, jota minimoidaan monella tapaa. Se heikentää naisvaltaisten alojen palkkauskehitystä ja lisää määräaikaissuusia, ja tämä epäreilisuus koskettaa lähes kaikkia naisia jossain vaiheessa työuraa, ja tähän on odotettu pitkään muutosta. Nuorillakin naisilla on oikeus useiden pätkätoiden sijaan pidempiin työsuhteisiin ja siihen, että euro on euro.

Äitiriskiä lisää myös se, että 90-luvun jälkeen moni erityisesti sosiaali- ja terveysalan työnantaja on vaihtunut julkisesta yksityiseen. Näin ollen yhteiskunta ei enää naisvaltaisten alojen työnantajana kannata sitä äitiriskiä, vaan kunnan tai valtion sijaan työnantajana toimii yritys tai esimerkiksi kolmannen sektorin järjestö.

Hallituksen perhevapaaudistuksessa ja esityksessä on monia hyviä puolia, kuten pidempi vanhempainvapaa-aika ja perheiden kaipaamat joustot — toki myös lisäkiintiöt, jotka jakavat mielipidettä. Hallituksen malli perhevapaista ei kuitenkaan vieläkaan tunnista ja helpota naisten työmarkkina-asemaa sillä tasolla, millä se voisi sitä tehdä, vaan päinvastoin se osaltaan nostaa työnantajien vastuuta vanhemmuuden kustannuksista, koska vanhempainrahakausi pitenee. Naisyrittäjät ja nuoret naiset ansaitsevat toimia, jotka edistävät

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

työmarkkinoiden tasa-arvoa, ja se toteutuisi vähentämällä aidosti työnantajan äitiriskiä. On harmittavaa, että Marinin hallituksen esitys ei sitä tunnista tai suoraan helpota naisten työnantajien ja naisyrittäjien taakkaa äitiyden rahoitusvastuusta.

Eri laskelmien mukaan vauvasta koituvat kulut ovat nykyään äidin työnantajalle noin 12 000—17 500 euroa. Ne koostuvat muun muassa raskaudesta johtuvista poissaoloista, vanhempainvapaista, sijaisen palkkauksesta ja sairaan lapsen hoitovapaasta. Viime eduskuntakaudella teimme tähän pienen korjausliikkeen, eli vuodesta 2017 alkaen perhevapaalta palaavan äidin työnantajalle on maksettu 2 500 euron kertakorvaus, ja se on askel oikeaan suuntaan. Reilu ratkaisu olisi se, että niin sanottu äitiriski poistettaisiin kokonaan naisten työnantajilta ja pidemmällä aikavälillä, tämän vuosikymmenen aikana, vanhemmuuden kustannukset siirrettäisiin kokonaan yhteiskunnan maksettavaksi, myös ensimmäiseltä parin kolmen kuukauden ajalta ja sijaisen palkkauksesta ja sairaan lapsen hoitovapaasta tulevat kulut.

Perhevapaista valtaosan tosiaan käyttävät äidit. Tämä uudistus varmasti osaltaan edistää sitä, että isien käyttämä osuus perhevapaista kasvaa, mutta ennen kuin pääsemme niihin hallituksen esityksen tavoitteisiin, olisi ollut kohtuullista, että tämän niin sanotun vauvarahan osuutta olisi kasvatettu siihen asti, kun suuren osan perhevapaista käyttäisivät myöskin isät. Raskaiden kiintiöiden sijaan perhevapaita olisi ollut hyvä muuttaa niin, että tuet ja vapaat vastaavat joustavasti perheiden tarpeisiin ja kannustavat tasavertaiseen vanhemmuuteen. Onneksi nyt kuitenkin huomioidaan paremmin opiskelu ja työ sekä työelämän ulkopuolella olevat.

Kahden lapsen äitinä tiedän, että lapsesta ja työ- ja elämäntilanteesta johtuen samassakin perheessä voi olla hyvin erilaisia tarpeita eri aikoina. Yhteiskunnan ja meidän lainsäätäjien ei pidä liikaa määritellä, mikä hoito- tai tukimuoto on missäkin elämäntilanteessa se paras ja toimivin, ja lisäksi perhevapaiden rahoitusvastuuta on siirrettävä työnantajilta yhteiskunnalle. Viime vuosikymmenen suunta on ollut päinvastainen. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, lukiolain ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 127/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Andersson, olkaa hyvä. Ministeri ei ole paikalla. Mennään eteenpäin. Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Keskustelu

17.59 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Kun lapsi vetää koulukaveriaan tukasta tai yläkoululainen mojuuttaa luokkakaveriansa välitunnilla turpaan, puhutaan koulukiusaamisesta. Saman termin alle mahtuu tuhti nippu muitakin pienten ihmisten tekoja. Voiko kiusaaminen olla rikos? Voi, ja valitettavan usein niin on. Kouluissa lainvastaisia tekoja käsitellään liian usein kiusaamisena, kun kyseessä on väkivallanteko. Se ei ole opettajien vika. Se on yhteiskuntaan pesiytyneen hyssyttelyn syy, ja sen ratkominen on annettu opettajien tehtäväksi: hoitakaa te, ja miksi te ette hoida?

Kiusaamista vastaan käydään rintamasotaa monissa kunnissa.

Seinäjoen kaupungin Yhdessä yhteistyöllä -toimintamalli sisältyy koulujen suunnitelmaan oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Malli on hyvä. Sitä kehittelemässä ovat olleet ruohonjuuritason ammattilaiset.

Etelä-Karjalassa koulujen, poliisin, sosiaalipalveluiden ja kuntien edustajista koostuva ryhmä päätti vähän aikaa sitten puuttua kouluväkivaltaan moukarin otteella. Kouluissa tapahtuneet selvästi lainvastaiset teot siirrettiin suoraan esimerkiksi poliisin tai sosiaaliviranomaisten käsiteltäviksi. Lainvastaisia tekoja olivat esimerkiksi pahoinpitely, laiton uhkaus, varkaus tai viestintäsalaisuuden loukkaus. Teoista ei käytetty nimeä rikos, koska alle 15-vuotias lapsi ei ole teoistaan rikosoikeudellisesti vastuussa. Etelä-Karjalan malli toimii näin: Jos alle 15-vuotias lapsi tekee koulussa lainvastaisen teon, asiasta tehdään rikosilmoitus. Tekijä ohjataan ryhmään, jossa ovat tekijän ja uhrin lisäksi keskustelemassa molempien huoltajat, poliisi sekä nuorten oikeusedustaja. Etelä-Karjalasta kuuluu, että pääsääntöisesti ystävällismielinen järkipuhe on tehonnut eikä saman henkilön ole tarvinnut tulla uudelleen istuntoon. Lapselle ja nuorelle on siis osoitettu kaapin paikka.

Toimintamallin ydin on siis erottaa toisistaan kiusaaminen ja lainvastaiset teot. Rikoksen tunnusmerkit täyttävät tapaukset käsitellään liian usein kiusaamisena, vähän niin kuin ”pojat ovat poikia” -tyyliin. Yläkoululainen, joka on vaikkapa uittanut kaverinsa päätä vessanpöntössä, ei tarvitse muistutusta Kiva Koulu -periaatteista vaan vastuun ottamista toistaan.

Puhemies! Liian usein opettajat koettavat siis ratkoa raskaan sarjan väkivaltatekoja, joita yhteiskunta heille ratkaistavaksi tuputtaa. On lähdetty liikaa ymmärtämään, kun olisi pitänyt konahtaa. Ihmisen kasvu ei ole aina silittelyä vaan välillä myöskin aikuisen arvovaltaa.

Puhemies! Hallituksen esitys on osa valtioneuvoston toimenpideohjelmaa kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi. Hallituksen esityksessä täsmennetään opetuksesta epäämistä koskevaa sääntelyä, jotta opiskelija saisi epäämisen aikana ja opetukseen palatessaan tarvitsemansa tuen. Toisen asteen osalta lakiin kirjattaisiin opettajien ja rehtorien ilmoitusvelvollisuus tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta. Asiasta on ilmoitettava tekoon syyllistyneiden oppilaiden ja teon kohteena olleiden oppilaiden huoltajille tai muille laillisille edustajille. Hallituksen esitys parantaa myös oppilaitosten sisäisten kurinpitotoimien käytettävyyttä niissä vakavissa tapauksissa, joissa opiskelija on joutunut rikosprosessiin. Nämä ovat oikeasuuntaisia askelia.

Puhemies! Näin lopuksi myöskin pieni tunnustus. Valtioneuvosto hyväksyi viime viikon torstaina asetusmuutoksen, jonka myötä myös rehtoreilla on toimivalta poistaa häiritsevä tai turvallisuutta vaarantava oppilas luokkahuoneesta tai koulun tilasta. Olen toiminut

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

ennen kansanedustajuutta pitkään rehtorina ja poistanut häiritsevän oppilaan luokkahuoneesta kymmeniä, ellen jopa satoja kertoja. En sano tätä ylpeillen tai kerskuen vaan todetakseni, ettei lainsäädäntö aina pysy reaali maailman realismissa mukana. Nyt sekin muuttuu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen poissa, edustaja Sankelo poissa, edustaja Saramo poissa. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

18.06 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, lukiolain ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta sisältää muutamia hyviä asioita ja on pääsääntöisesti opetustoimintaa edistävä lakiesitys.

Tässähän opetus voitaisiin evätä jäljellä olevan päivän lisäksi myös seuraavaksi työpäiväksi, kun on järkevää rauhoittaa tilannetta siellä kouluympäristössä, ja oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa ja järjestettävä muu hänen opetukseen osallistumiseksi tarvitsemansa tuki. Tässä kohtaa itse ajattelisin, että lähtisin melkein siitä, että pitäisi olla velvollisuus järjestää sitä tukea ja velvollisuus myöskin tähän, että tarjotaan kuraattorin ja psykologin tukea, koska kyllä nämä hyvin moniongelmaisia tilanteita ovat ja vaativat seurantaa ja pitkäjänteistä ja moniammatillista yhteistyötä.

Tässä lakiesityksessä on kiinnitetty huomiota myös kiusaamisen ehkäisemiseen, mikä on tärkeitä, ja huomioidaan myös koulumatkoilla tapahtuvaa kiusaamista. Haluaisin tässä yhteydessä nostaa kuitenkin kiusaamisen vastaisen työn ja ylipäättänsä, mitä sen eteen on tehty: Valitettavasti tällä hallituskaudella kiusaamisen ehkäisemiseksi kouluissa ei ole varsinaisia uudistuksia tehty. Itse odottaisin erityisesti viranomaisyhteistyön parantamista jatkossakin, missä tietenkin myös poliisin resurssit ovat tärkeitä, niin että pystytään tekemään moniviranomaisyhteistyötä sosiaalihuollon, koulun, terveydenhuollon ja poliisin kanssa. Meidän on välttämätöntä puuttua kiusaamistilanteisiin ja ehkäistä niiden syntymistä varhaisessa vaiheessa ja myöskin ohjata sekä uhria että tekijää tarvittavaan hoitoon ja palveluiden piiriin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ari Koponen poissa. — Edustaja Filatov, olkaa hyvä.

18.08 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Kiusaamistilanne ei koskaan ole tasa-arvoisten koululaisten välinen, vaan siinä aina toinen on alakynnessä ja puolustuskyvytön, olipa kyse sitten fyysisestä koosta tai vaikkapa iästä tai jostakin muusta tekijästä, ja lasten kesken näitä asioita ei voi ratkaista. Vastuu kuuluu aikuisille, ja siksi myös koulussa pitää olla välineitä, joilla kiusaamiseen puututaan.

Me tiedämme, että meillä on ollut aika järkyttäviä tilanteita, jotka ovat pistäneet miettimään, mitä ne oikeat välineet ovat. Minusta tässä laissa on haettu selkiytystä sille, miten kiusaamiseen voidaan puuttua, kuitenkin lapsen etu edellä. Haluaisin korostaa sitä, että kyse on myös osaamisesta ja halusta, siitä, että opettajilla ja koulun muulla henkilökunnalla on riittävästi osaamista puuttua näihin tilanteisiin ja että koulussa vallitsee ilmapiiri, jossa niihin todella puututaan. Tämä lainsäädäntö ei yksinänsä ratkaise asioita, mutta se on

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

hyvä väline ja askel eteenpäin siinä mielessä, että kouluissa on myös niitä välineitä ja selkeitä pelisääntöjä, joilla kiusaamiseen voidaan puuttua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ollikainen poissa. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

18.09 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa puhemies! On äärimmäisen tärkeää, että meillä on nollatoleranssi kaikkeen syrjintään, kiusaamiseen ja rasismiin, ja erityisen tärkeää se on, kun puhumme pienistä lapsista ja nuorista. Mutta tietysti se koskee myös meitä kaikkia ja kaikkialla. On tärkeää, että mekin näytämme esimerkkiä siitä, että emme syrji ketään emmekä puhu toisistamme alentava-arvoisesti vaan kunnioitamme ja arvostamme jokainen toisiamme.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan sisältyy lupaus syrjimättömyydestä, jonka mukaisesti Suomessa on nollatoleranssi kiusaamiselle ja rasismille. Tässä laissa ehdotetaan muutettavaksi kurinpittoa koskevia säännöksiä, jotta kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan voitaisiin puuttua oikea-aikaisesti, vahvistaa oppilaan oikeusasemaa ja turvata kaikkien koulussa toimivien turvallinen oppimisympäristö. Hallituksen esitys on osa valtioneuvoston toimenpideohjelmaa kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi.

Hallitusohjelman tavoitteen mukaisesti jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus koskemattomuuteen, ja tämän tavoitteen toteuttamiseksi vahvistetaan seksuaalikasvatusta sekä laaditaan toimenpideohjelma kiusaamiseen puuttumiseen ja yksinäisyyden vähentämiseksi.

On äärimmäisen tärkeää myös tunnistaa ne erilaiset kiusaamisen muodot, joita tuossa aikaisemmin jo tulikin esille, elikkä se kiusaaminen voi olla myös sitä, että jätetään kaveriporukasta ulkopuolelle, se voi olla vähättelyä, ja valitettavasti yhä enemmän se on sitä some-kirjoittelua ja erilaisilla alustoilla toisten nälvimistä tai huomauttelua, ja tähänkin meidän pitäisi pystyä puuttumaan, että tunnistetaan kiusaamisen eri muodot ja että on keinoja näihin myös puuttua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

18.12 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Koulujen turvallisuus ja lasten ja nuorten hyvinvointi eivät synny valvontakameroilla tai entistä tiukemmilla kurinpitotoimilla vaan yhteisöllisyydellä, yhdessä sovitulla ja valvotuilla säännöillä ja yksilöllisellä kohtaamisella. Turvallisuuden tunne syntyy myös vapaudesta olla oma itsensä ilman pelkoa syrjinnästä tai häirinnästä.

Jotta nämä tavoitteet toteutuisivat jokaisessa koulussa, tulee koulujen resurssin olla riittävä. Nyt ollut säästösuunta — jossa kouluissa on luovuttu avustajista, vähennetty henkilöstöresursseja ja tukitoimia, ryhmäkoot ovat kasvaneet — johtaa tilanteeseen, jossa näihin kaikkiin ei pystytä puuttumaan, jossa opettajat tai henkilöstö eivät jaksaa, eivät ehdi, tai sitten puuttuu osaamista tai sitä jaksamista opetella uusia sisältöjä, myös henkilöstöllä. Eli ensisijaisen tärkeää on turvata koulujen riittävät resurssit ja sitten olla yhteiset pelisäännöt ja toimintakulttuuri. Kiusaamiseen ja väkivaltaan pitää olla ehdoton nollatoleranssi. Hy-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

vinvoinnin ja työrauhan edistämisen, yksinäisyyden ja kiusaamisen ehkäisemisen sekä opimisen ja mielen hyvinvoinnin tukemisen pitää olla osana kaikkea pedagogista toimintaa. Hyvä työrauha edistää koko kouluyhteisön hyvinvointia.

Arvoisa puhemies! Nyt lakiin kirjataan periaatteisiin lapsen edun ensisijaisuus ja kurinpitotoimien ikätasaisuus. Täsmennetään oppilaan velvollisuutta olla kiusaamatta ja turvallisuutta vaarantamatta. Rehtorille lisätään oikeus puuttua häiritsevään käytökseen ja määrittää jälki-istunto, ja rehtorille lisätään mahdollisuus evätä opetus kahdeksi päiväksi aieman vain jäljellä olevan työpäivän sijasta. Tässä kohtaa lisätään velvollisuus ilmoittaa kiusaamisesta oppilaan huoltajille myös toisen asteen koulutuksessa. Tätä pidän erittäin tärkeänä, jotta se tieto kiusaamisesta päätyy myös aikuisille ja huoltajille asti eikä jää piiloon.

Lakimuutokset ovat osa kiusaamisen ja yksinäisyyden vähentämisen laajaa toimenpideohjelmää, jolla vahvistetaan henkilöstön osaamista kiusaamiseen puuttumisessa sekä tuetaan lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Kiitos ministerille, että myös lainsäädäntö kiusaamiseen puuttumiseksi etenee.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

18.14 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! On tervetullutta, että eduskuntaan on saapunut tämä lainsäädäntö, jolla pyrimme ehkäisemään lasten kiusaamista, nuorten kiusaamista ja sitä, että lapsi jäisi yksin. Tästähän oli mainio työryhmävalmistelu edellisellä eduskuntakaudella, ja sitten tällä eduskuntakaudella parlamentaarisestikin kävimme näitä läpi. Oli hyvä, että kaikki eduskuntaryhmät pääsivät tähän mukaan. Nyt kun tämä eduskuntaan on tullut, niin tämä laki on huolella käsiteltävä, ja varmasti oppositiopuolueillakin on vielä tähän sanansa sanottavana. Mutta lähtökohtaisesti on todella hyvä, että tämä on tänne tullut.

Haluan sanoa sen, että sen minkä lapsi oppii kotona ja varhaiskasvatuksessa, päivähoidossa, sen hän osaa koulussa. Sen takia toimet myöskin sinne varhaiskasvatukseen, aivan varhaiseen vaiheeseen, jossa ne vuorovaikutustaidot opitaan, ovat todella tärkeitä. Halusin sen tässä nostaa esille.

Arvoisa puhemies! Sitten huoleni siitä, että hallitus toisaalta toisella kädellä antaa ja toisella ottaa. Eli tuo esitys oppilashuollon siirtämisestä sosiaali- ja terveydenhuoltoon hyvinvointialueelle on kyllä aivan vääränsuuntainen. Kyseessä ei ole vain hallinnollinen siirto, vaan käytännössä lakiesityksessä muutetaan perustavaa laatua olevasti sitä toimintaa, miten oppilashuollossa toimitaan, ja se on eittämättä menossa medikalisaation puolelle, kun siellä koulussa pitäisi olla voimavarat tukea lasta ja nuorta siinä normaalissa kasvussa ja kehityksessä. Olen todella pahoillani, että tässä ei kuultu opettajia eikä rehtoreita. Toivon, että kun sote-uudistuksen korjaussarja tulee, niin yksi keskeinen asia siinä on se, että perutaan tuo päätös oppilashuollosta. Se kuuluu todellakin koulutoimeen. Olen huolissani, että tuo uudistus heikentää kouluväen mahdollisuutta ehkäistä kiusaamista ja erilaista haitallista käyttäytymistä.

Mutta tämä lakiesitys on todella tervetullut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson, 3 minuuttia paikalta.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

18.17 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajille näistä hyvistä puheenvuoroista. On erittäin tärkeätä, että tätä keskustelua voidaan yhdessä tässä salissa käydä, koska itse näen, että tämän yhteiskunnan tärkeimpiä tehtäviä on se, että me voidaan turvata jokaisen lapsen oikeutta tuntea oppimisen iloa ja oikeutta myöskin tuntea yhteenkuuluvuuden tunnetta koulupäivän aikana.

Kuten tässä edustajienkin puheenvuoroissa on käynyt ilmi, hallitusohjelmaan sisältyy lupaus syrjimättömyydestä, minkä mukaisesti Suomessa on nollatoleranssi kiusaamiselle ja rasismille. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi käynnistettiin tammikuussa tänä vuonna tämä toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi. Tämän ohjelman valmistelussa on tehty hyvää yhteistyötä niin eri ministeriöiden, eri sidosryhmien kuin myöskin eri puolueiden kanssa parlamentaarisesti myös oppositiota osallistaen.

Toisin kuin täällä opposition edustaja väitti, tällä hallituskaudella on siis nimenomaisesti pyritty konkreettisiin tekoihin ja toimenpiteisiin koulukiusaamisen ja kouluväkivallan ehkäisemiseksi. Edellisellä vaalikaudella tehtiin tämä laaja asiantuntijaselvitys. Siitä oli edellinen työryhmä istumassa opetus- ja kulttuuriministeriössä, mutta valitettavasti edellinen hallitus ei ehtinyt toimeenpanna lähestulkoon yhtäkään työryhmän esityksistä, ja siksi tämä työ nyt jatkuu tällä vaalikaudella, kun aidosti myöskin pannaan täytäntöön näitä muutoksia.

Tämä nyt käsitellyssä oleva hallituksen esitys on siis osa tätä laajaa toimenpideohjelmaa, ja näillä lakiesityksillä on tarkoitus täsmentää ja korjata opetustoimen säännöksiä, jotta kiusaamiseen voidaan puuttua oikea-aikaisesti. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa oppilaan oikeusasemaa ja turvata kaikkien koulussa toimivien turvallinen oppimisympäristö. Osana tätä lainvalmistelua opetus- ja kulttuuriministeriö myöskin järjesti lasten ja nuorten edustuksellisen kuulemisen.

Minä haluan nostaa esille tässä vielä yhden yksittäisen kohdan, mihin myöskin edustajat omissa puheenvuoroissaan viittasivat. Eli tässä muutetaan nyt ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ja lukiolakia eduskunnassa tehdyn lakialoitteen mukaisesti siten, että niissä säädettäisiin opettajan tai rehtorin velvollisuudesta ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Tämä on mielestäni tärkeä osoitus siitä, miten kansanedustajien aloitteita ja esityksiä on mahdollista huomioida lainvalmistelussa. Haluan myöskin kiittää kaikkia niitä edustajia, jotka olivat mukana tätä lakialoitetta allekirjoittamassa ja sitä viemässä eteenpäin. Ja olen iloinen, että nyt ministerinä [Puhemies koputtaa] myöskin voin sisällyttää tämän esityksen tähän kokonaisuuteen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 118/2021 vp

Lakialoite LA 28/2021 vp

Valiokunnan mietintö StVM 21/2021 vp

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.20 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen lakiesityksessä esitetään tartuntatautilain 58 d §:n muuttamista. Pykälän muuttaminen on kuitenkin ongelmallista, sillä jo nykyisellään tämä pykälä on aiheuttanut paljon ongelmia ja tulkintaepäselvyyksiä aluehallintoviraston ja toimijoiden kesken, ja sen takia kaikkein järkevintä olisi tämän pykälän kumoaminen kokonaan.

Kulttuuri- ja tapahtuma-ala on joutunut kohtuuttomien rajoitusten kohteeksi, ja tähän esitykseen liittynyt kahden metrin turvavälietäisyys on ollut sitä pahentamassa. Turvavälin poistaminen sinällensä tästä lakiesityksestä kuulostaa tietenkin hyvältä asialta, ja se onkin hyvä, ettei ole määritelty tarkkaa turvavälietäisyyttä, mutta tämä jättää hyvin laajan tulkintamahdollisuuden aluehallintovirastoille sen suhteen, miten tätä lakia tulkitaan, mikä on tarvittava turvaväli ja miten sitä toisaalta eri puolilla Suomea sovelletaan.

Kokoomus on jättänyt vastalauseen tästä lakiesityksestä, että järkevämpää olisi kumota tämä 58 d kokonaan. Samaa mieltä oli myös sivistysvaliokunta, joka ehdotti harkittavaksi tämän pykälän kumoamista, ja myös perustuslakivaliokunta näytti sille vihreää valoa, mutta kuitenkin valiokunta ei tähän päätenyt — huolimatta siitä, että meidän laaja-alainen asiantuntijajoukkomme oli myös vahvasti tämän pykälän kumoamisen kannalla.

Haluan nostaa tässä esille vielä sen, että kun asiantuntijalausuntoja pyydettiin alan edustajilta, järjestöiltä, toimijoilta, aluehallintovirastolta ynnä muilta, niin siinä vaiheessa pyydettiin lausuntoa hallituksen esitykseen. Samalla tavalla myös sivistysvaliokunta ja perustuslakivaliokunta on näitä pyytänyt. Eli ei pyydetty kantaa tämän pykälän kumoamiseen, mutta siitä huolimatta lausunnon antajista moni tämän otti esille ja ehdotti sitä itse.

Jätimme tosiaan tästä vastalauseen, ja olemme jo äänestäneet sen osalta, että ehdotimme sen meidän ehdotuksemme ottamista pohjaesitykseksi. Tänäpäin tässä kohtaa teen lausumaehdotukset nyt siihen esitykseen, mitä on käsitelty, ja ne kuuluvat seuraavalla tavalla:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan viipymättä esityksen tartuntatautilain 58 d §:n kumoamisesta.”

”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan viipymättä esityksen, jolla varmistetaan tartuntatautilain 58 §:n yhdenmukainen tulkinta elinkeinonharjoittajien, järjestöjen, yhdistysten ja julkisen puolen toimijoiden kohtelusta eri puolilla maata.”

Ja kolmantena: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan viipymättä esityksen kustannuslaki viidestä tai vastaavasta kustannusten laskentamallista, jonka nojalla elinkeinonharjoittajalla on mahdollisuus saada korvausta tartuntatautilain 58 §:n perusteella päätetyistä rajoitustoimista aiheutuvista taloudellisista menetyksistä.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

18.25 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Laihon tekemiä lausumaehdotuksia ja totean, että oli valtavan suuri pettymys, että sosiaali- ja terveysvalio-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

kunta päätyi siihen, että tuota 58 d §:ää ei kumottu vaan hyväksyttiin se hallituksen esityksessä oleva pykälän muotoilu, joka useiden oikeusoppineiden mukaan on vaarassa johtaa entistä sekavampaan tilanteeseen.

Huomionarvoista oli myöskin se, että sivistysvaliokunta ja perustuslakivaliokunta näyttivät tuon pykälän kumoamiselle vihreää valoa. Oli aluehallintoviranomaisia, useita asiantuntijoita, jotka pitivät perusteltuna, että pykälä kumotaan eikä muokata niin kuin hallituksen esityksessä. Oli todella suuri vaara, että tuo pykälä johtaisi ojasta allikkoon. Oli todella pettymys, että kulttuuri- ja tapahtuma-alaa ei kuultu. Sehän on yksi eniten koronarajoituksista kärsineitä aloja, ja useasti on hallituspuolueista luvattu kuulla tätä alaa, mutta sitten kun on tekojen paikka, niitä tekoja ei tehdä. Useat oikeusoppineet totesivat, että näyttää siltä, että hallitus ei oikein ole ymmärtänyt, mitkä kohdat lainsäädännössä ovat johtaneet tähän hyvin eriarvoiseen kohteluun, joka on tullut inhimillisesti ja taloudellisesti erittäin kalliiksi tapahtuma-alalle.

Sanon, puhemies, vielä sen, että ymmärrämme, että rajoituksia tarvitaan, tapahtuma- ja kulttuuriala ymmärtää, että rajoituksia tarvitaan, mutta niiden pitää olla oikeudenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Kyllä lopuksi sanon, että kuten Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on epäillyt sitä ja arvioinut, onko sosiaali- ja terveysministeriö tässä muuttuneessa tilanteessa riittävästi huomioinut erilaisten rajoitustoimien oikeasuhtaisuutta ja välttämättömyyttä, niin tämä on myöskin perustelu sille, että kannatan noita Laihon esittämiä lausumaesityksiä. Mielestäni ne ovat erittäin perusteltuja. Toivon, että te hallituspuolueiden edustajat — te, ketkä tuolla portailla lupasitte kuulla tapahtuma- ja kulttuurialaa — antaisitte huomiossa äänestyskesä tukenne näille esitetyille lausumille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

18.27 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tämä 58 d § tässä tartuntatautilaissahan on herättänyt jonkin verran hämmennystä. Se on hieman jakanut täällä meillä eduskunnassakin porukkaa ja eri valiokuntia, ja voin kyllä ilolla todeta, että sivistysvaliokunta oli tässä täysin yksimielinen. Me todella teimme lausunnon, jossa me yksimielisesti esitimme, että sosiaali- ja terveysvaliokunta nyt vakavasti harkitsisi tämän koko pykälän poistamista.

Mehän emme missään nimessä ajatelleet niin, että se olisi jotenkin turvallisuutta, terveysturvallisuutta heikentävä, koska sinne jäivät ne kaikki muut pykälät, joskin niistäkin tuli asiantuntijapalautteissa sellaista kritiikkiä, että pitäisi nämä 58 §:n kaikki a:t, b:t ja c:t käydä läpi. Sitten tietysti tuli myös sitä toivetta, että koko tartuntatautilaki käytäisiin läpi, ja senkin ymmärrän: tämän kaiken jälkeen se on käytäväkin läpi. Mutta sanoisin näin, että ennen aikoinansa tartuntatautilakia itsekin muuttaneena ministerinä tiedän, että siinä on paljon sellaista, että terveysturvallisuutta pystytään lisäämään, vaikka tämä 58 d § sieltä olisi otettu pois. Sinne jäi aville paljon työkaluja. Ja kun avi itsekin oli sitä mieltä, että tämä aikaansaa vain sekavuutta ja eri alueilla saattaa aikaansaada eritasa-arvoisuutta, niin kyllä tämä olisi ollut hyvä sieltä ottaa pois.

Ihan hyvä, että täällä huomenna äänestetään, tai koska nyt äänestetäänkin, jolloin nähdään sitten se, mitä mieltä tästä asiasta ollaan. Sivistysvaliokunta oli tässä yksimielinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

18.29 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Haluaisin tässä vielä kiinnittää huomiota tähän meidän lausumaehdotukseen 1, jossa eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan viipymättä — anteeksi, tarkoitan kakkosta — esityksen, jolla varmistetaan tartuntatautilain 58 §:n yhdenmukainen tulkinta. Nythän näissä eri kirjaimissa, niin kuin täällä edustaja Risikko toi esille, on rajoituksissa epäsuhtaa suhteessa tähän d:hen. Siellä on myöskin erilaista käytäntöä siinä, että kun huomioidaan hallituksen koronastrategia, niin nämä eivät ole sopusoinnussa nykyisen hallituksen koronastrategian kanssa, jossa ei puhuta enää ilmaantuvuudesta, mutta 58 §:ssä puhutaan nimenomaan ilmaantuvuudesta, ja ne eivät ole keskenään synkroniassa. Sen takia olisi tarpeellista, että hallitus tuo 58 §:n kokonaisuudessaan eduskuntaan uudelleen arvioitavaksi ja säädettäväksi.

Toki tämä koko tartuntatautilaki olisi tarpeen päivittää varmasti tulevaisuuden uhkiakin varten sillä tavalla, että vaikka mikä tahansa virus- tai bakteeritauti tulee, niin pystytään sen avulla toimimaan. Mutta nämä kiireellisimmät asiat olisi kyllä siitä välttämätöntä korjata.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

18.31 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Ihan vielä lyhyesti: Tässä samassa kuulemisessahan meille tuli esille se, että ollaan rakentamassa tällaista riskiarviointitaulukkoa, joka on herättänyt tosi paljon hämmennystä ja myöskin pelkoa kulttuuri- ja tapahtumalalla, jota on muutenkin aika kylmällä kädellä nyt koeteltu. Mekin ollaan lausuttu siitä monesti, että pitää olla oikeasuhtaista ja tarkkarajaista eikä vaan roiskia niitä rajoitteita, pitää räätälöidä ja vähän miettiä, minkä tyyppisestä tilaisuudesta on kysymys.

Nyt ollaan rakentamassa tällaista riskiarviointitaulukkoa. No, en ota siihen vielä sellaista lopullista kantaa, mutta se kuulostaa — se, mitä olen saanut siitä tietää — kyllä todella erikoiselta nyt jälleen kerran tähän tilanteeseen. Me saamme kuulla siitä tällä viikolla, kun tätä koronatodistusta aletaan täällä käydä läpi ja pohtia sitä, mikä hyöty sillä on, ja minä näen, että sillä on valtavan hyvä tarkoitus, tällä koronapassilla, tai millä nimellä sitä sitten halutaankin kutsua. Sillä on hyvä tarkoitus, mutta jos siihen tulee sitten sellaisia erikoisia yksityiskohtia, joiden perusteella sitten taas vielä ”till” arvioidaan näitä kaikkia tapahtumia ja jotka ovat hyvin epätasa-arvoisia eri aloja kohtaan ja eri tapahtumia kohtaan, niin sitten tämä taas kyllä menee mönkään.

Mutta toivotaan, että järki voittaa myöskin täällä eduskunnassa näiden suhteen, että nyt aidosti pohditaan niitä aloja. Kulttuurialakin pitää sisällänsä hyvin monenlaista toimijuutta, ja siitä syystä aina pitäisi suhteuttaa siihen, myöskin alueellinen tautitilanne huomioon ottaen. Katsotaan, mitä saadaan aikaan, ja luotan siihen, että tämä sali kyllä tietää, mitä pitää tehdä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

18.33 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Haluan vielä tässä nyt kiittää sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Paula Risikkoa siitä, että kulttuuri- ja tapahtuma-alan puolta on pidetty, niin kuin sivistysvaliokunnan pitääkin. Mielestäni tuo tehtävä kuuluisi kyllä koko eduskunnalle.

Vahva huoli on tullut erityisesti musiikkialalta, konsertteja järjestäviltä taiteilijoilta, toimijoilta ja yrittäjiltä. Eli tämä arviointitaulukko, johon varmasti hallituspuolueiden edus-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

tajat ovat tutustuneet, näyttää ainakin siitä saadun tiedon ja sen, mitä tähän olemme oppositiossa ehtineet paneutua, perusteella asettavan taas yhden toimija-alan hyvin eriarvoiseen tilanteeseen. Näyttää, että siinäkin oltaisiin menossa väärään suuntaan ja vauhdilla.

Vetoankin nyt, että hallituspuolueiden kansanedustajat kautta linjan tuohon tarttuisivat ja voimme yhdessä sivistysvaliokunnan voimin ja koko eduskunnan voimin huolehtia siitä, että koronaan ei kuole kulttuuri eikä niihin vääräsuuntaisiin tekoihin — sanon tässä — joita hallitus on esityksissään tuonut. Eli rajoituksia on tarvittu, mutta mitään tarvetta ei ole ollut ainakaan opposition puolelta siihen, että kulttuuri- ja tapahtuma-alaa kohdellaan eriarvoisesti. Se on ollut todella vahinko. Erityisesti vaikeina aikoina tarvitaan kulttuuria, ja kulttuurin toiminta pitää mahdollistaa.

Mainio puheenvuoro oli sivistysvaliokunnan puheenjohtajalla, ja luotan, että siellä tähän erityisesti paneudutaan.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle Schengenin tietojärjestelmän käyttöä koskevia asetuksia täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 35/2021 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle turvallisuutta, turvatoimia ja palveluja koskevasta yhdenmennetystä lähestymistavasta jalkapallo-otteluissa ja muissa urheilutilaisuuksissa tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi kokoontumislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 45/2021 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle riskirahoitusta alkuvaiheen pääomarahastoihin sijoittavasta valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 239/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 239/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyysmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 102/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 102/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle eläkesäätiöitä, eläkekassoja ja vakuutuskassoja koskevaksi lainsäädännöksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 28/2021 vp

Valiokunnan mietintö StVM 19/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 28/2021 vp sisältyvät 1.-28. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 120/2021 vp

Valiokunnan mietintö StVM 20/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 120/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kiinteistönmuodostamislain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 26/2021 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 12/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 26/2021 vp sisältyvät 1.-8. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2020

Kertomus K 19/2021 vp

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Asian käsittely keskeytettiin 17.9. pidetyssä istunnossa. Avaan keskustelun. Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.38 **Sakari Puisto ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelin aikaisemmissa pankkivaltuuston kertomuksissa muun muassa epätavanomaista rahapolitiikkaa ja myös kaavailtuja digitaalisia keskuspankkien rahoja, ja tällä kertaa menen oikeastaan aikamoiseen erikoisteemaan, jota itse asiassa Suomen Pankkikin on käsitellyt jo useita vuosia sitten. Se käsittelee Suomen Pankin kultavarantoja, joita pankilla on hieman yli 49 tonnia. Kultavarannot esitetään Suomen Pankin taseessa, jossa kullan ja kultasaamisten tämänhetkiseksi arvoksi on kirjattu 2 335 miljoonaa euroa elokuussa 2021. Kullan valuuttamääräinen arvo vaihtelee, mutta fyysinen tonnimäärä pysyy samana.

Suomen Pankin kultavarannoista valtaosa on maantieteellisesti hajautettuna säilytyksessä ulkomailla. Suomen Pankin vuonna 2013 julkistaman tiedon mukaan 51 prosenttia varannoista on Isossa-Britanniassa, Bank of Englandissa, 20 prosenttia Ruotsissa, 18 prosenttia Yhdysvalloissa, 7 prosenttia Sveitsissä, ja 4 prosenttia kultavarannoista on säilötty Suomeen.

Itse fyysiseen kultaan ei sisälly vastapuoliriskiä, vaan se on turvassa niin kauan kuin sitä säilytetään turvassa. Kullan säilytykseen voi kuitenkin sisältyä riskejä, mikäli sillä harjoitetaan niin kutsuttua leasingtoimintaa. Kun kultaa lainataan markkinoille, kullasta tulee kultasaamista ja syntyy vastapuoliriski takaisinmaksusta. Suomen Pankin taseessakin Vastaavaa-puolen ylimmäisenä kohtana on kohta "Kulta ja kultasaamiset" keskuspankkien taseiden yleisen esitystavan mukaisesti. Leasingkoroilla puolestaan voidaan tavoitella sijoitustuottoa tai kattaa kullan talletuskustannuksia. Erityisesti Lontoo tunnetaan kullan leasingtoiminnan keskuksena.

Kultamarkkinat ovat heikosti läpinäkyviä. Erilaisilla finanssi-instrumenteilla käydyt kaupat voivat ylittää varsinaisella kohde-etuudella, tässä tapauksessa fyysisellä metallilla, käydyn kaupan määrän moninkertaisesti. Erityisen hankala tilanne muodostuu, mikäli fyysiseen kultaan kohdistuu useita vaatimuksia eikä sitä ole allokoitu sarjanumeroittain. Tällainen tilanne voi syntyä, mikäli lainattua kultaa on myyty eteenpäin mahdollisesti vivutettuna useaan kertaan esimerkiksi niin kutsutuilla reposopimuksilla, repurchase agreements. Järjestely rullaa normaalisti eteenpäin, mutta jos nyt samanaikaisesti usea taho vaatii nimenomaan fyysistä kultaa takaisin, sopimuksille ei välttämättä löydy riittävästi katetta fyysisenä kultana ainakaan hetkellisesti, eli syntyy likviditeettiongelma. Tämä voi johtaa tilanteeseen, joka vastaa kultamarkkinoilla perinteistä pankkiryntäystä.

Vastaavanlainen tilanne syntyi 1960-luvun lopulla, kun kullan hintaa oli pidetty pitkään keinotekoisesti aliarvostettuna. Lopputuloksena Lontoon kultamarkkinat ajautuivat maksuvaikeuksiin ja kahdeksan keskuspankin muodostama niin kutsuttu Lontoon kultapooli -järjestely, London Gold Pool, romahti. Antti Kuusterä ja Juha Tarkka ovat kuvanneet tapahtumia Suomen Pankin historiaa käsittelevässä teoksessaan. Kyse ei ole siis mistään päivänpolitiikasta, vaan tapahtumat ovat varsin pitkäkestoisia ja hitaita tällä saralla.

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

Arvoisa puhemies! Kullan markkinat ovat volyymiltään merkittävät, ja leasingtoimintaa ja vivutettuja instrumentteja on käytössä laajaltikin. On siis syytä tarkastella mahdollisia säilytykseen kohdistuvia sopimuksellisia riskejä, mikäli niitä on.

Suomen Pankin vuosikertomuksessa on muun muassa vuonna 2009 todettu, että "sijoittamisessa käytetään rahamarkkinatalletusten kaltaisia vakuudettomia kultatalletuksia ja kullan koronvaihtosopimuksia", sivu 35. Vielä vuoden 2012 vuosikertomuksesta löytyy erittely: 0,8 miljoonaa euroa, korkotuotot kultasijoituksista, sivu 100. Tämä vastaisi oman karkean laskelmani perusteella arviolta 0,1 prosentin tuottoa, mikäli oletetaan, että puolet Suomen Pankin kullasta olisi tuolloin ollut "sijoitettuna" tuottamaan korkoa. Viime aikoina on esitetty tilastoja negatiivisista kullan leasingkoroista samaan tapaan kuin markkinoilla on lainapapereita negatiivisella korolla.

Tein viime vuonna asiasta kirjallisen kysymyksen, mutta en saanut siihen ministeriöstä varsinaista vastausta itse asiasisältöön, sillä vaikka säädösvalmistelu on ministeriön puolella, Suomen Pankin valvonta on eduskunnan alla. Eduskunnan nimittämä pankkivaltuusto valvoo Suomen Pankin toimielimenä pankin toimintaa ja hallintoa mukaan lukien rahoitusvarallisuuden riskien hallinta. Siksi tahtoisin kysyä pankkivaltuustolta:

Onko Suomen Pankin kultavarantoja tällä hetkellä leasingtoiminnan piirissä yhä rahamarkkinatalletusten kaltaisina vakuudettomina kultatalletuksina, kullan koronvaihtosopimuksina tai vastaavina? Onko harkintaa tehty kyseisten sopimuksellisten riskien varalta, ja toisaalta, onko tai olisiko toiminta nykyisessä nollakorkomarkkinassa tai negatiivisten korkojen tilanteessa taloudellisesti kannattavaa?

Haluan lopuksi nostaa asian esille myös pankkien Basel III -sääntelyn vuoksi, joka tulee voimaan Lontoon kultamarkkinoilla uutisista lukemieni tietojen mukaan tammikuussa 22, lähteenä Financial Times. Tässä sääntelyssä tullaan erittelemään riskiluokitusten mukaan allokoitu fyysinen kulta kullasta, jota ei ole allokoitu. Allokoitu kulta olisi pankkien taseessa vähäriskisemmäksi arvioitua ja siten taserakenteen kannalta houkuttelevampaa. Puhutaan niin kutsutusta NSFR-säännöstä, net stable funding ratio. Haluan vielä esittää pohdittavaksi, onko tällä sääntömuutoksella mahdollisia vaikutuksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen Mari, olkaa hyvä.

18.43 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Suomen Pankin tehtäväkenttä on laaja, ja etenkin tällaisena koronavuosi- ja kriisi-ajan se on toki ollut valtavan merkittävä ja sitäkin laajempi.

Toiminta-ajatuksena on, että Suomen Pankki on kestävä talouden ja vakauden rakentaja, ja yksi iso osakokonaisuus tässä on ilmasto- ja ympäristökriisiin vastaaminen yhä paremmin. Tällä kriisillä tulee olemaan huomattavasti koronavuosi- tai mitään muutakaan talouskriisiä katastrofaalisempi ja syvempi ja pitkäkestoisempi vaikutus, jos käytämme luonnonvarat loppuun tai kiihdytämme luontokatoa entisestään. Onkin hienoa, että Suomen Pankki ja Finanssivalvonta ottavat ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit yhä enemmän huomioon omassa toiminnassaan, ja tätä näkökulmaa on ehdottoman tarpeen vahvistaa vielä tulevaisuudessa.

Yksi konkreettinen esimerkki on vastuullinen sijoittaminen, johon Suomen Pankki on ryhtynyt: sekä tarkastelemaan sitä, miten vastuullinen sijoittaminen onnistuu, että otta-
maan sen ihan aidosti käytäntöön. Tarvitsemme yhä totta kai lisätietoa siitä, miten toimim-

Pöytäkirja PTK 101/2021 vp

me kestävästi ilmastonmuutoksen saralla, ja olen varma, että näissä tulevilla kertomuksissa tällä asialla on vielä suurempi painoarvo. On myös syytä kiinnittää huomiota sellaiseen sijoittamiseen, joka ei vahingoita biodiversiteettiä, ja tästäkin on yhä enemmän tietoa saatavilla. Päästöt ovat kuitenkin se, mihin ollaan keskitytty tähän mennessä. Vastuullisuusteema on kestävä kehitys, ja kannustaisin siihen, että me yhä aikaistaisimme hiilineutraaliustavoitteita. Siihen on vielä mahdollisuuksia.

On hienoa, että Suomen Pankki on kiinnittänyt monissa puheenvuoroissaan huomiota myös siihen, että Suomen koulutusaste on huolestuttavan matalalla eikä ole kehittynyt toivottavaan suuntaan, ja nostanut esiin inhimillisen pääoman merkityksen. Ajattelinkin, että Suomen Pankilla on kyllä merkittävä rooli ollut kirittäjänä monessa tärkeässä keskustelussa, etenkin viime aikoina tässä koulutuspoliittisessa keskustelussa, koska sillä on niin merkittävä vaikutus meidän tuottavuuteemme ja sitä kautta taloudelliseen pärjäämiseemme.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

19. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2020

Kertomus K 4/2021 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 4/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

20. Ilmoituksia

20.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 21.9.2021 antanut hallituksen esityksen HE 131/2021 vp.

21. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 22.9.2021 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 21.27.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen